

821.133.1
M 87

Molière

Avarul
—
Tartuffe
—
Don Juan

SECTIA IMPRUMUT

762 114

Construiește-ți biblioteca împreună cu Adevărul:
www.adevarul.ro/carte; e-mail: carte@adevarul.ro;
Telefon: 021.407.76.38 / 51; Fax: 021.407.76.42

Molière: *L'Avar ou L'École du mensonge* • *Tartuffe ou L'Imposteur*
• *Dom Juan ou Le festin de pierre*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MOLIÈRE

Avarul; Tartuffe; Don Juan / Molière; trad.: Preda Diana,
Niste Roxana Consuela, Moisin Ana-Maria. - București: Adevărul
Holding, 2009

ISBN 978-606-539-112-3

- I. Preda, Diana (trad.)
- II. Niste, Roxana Consuela (trad.)
- III. Moisin, Ana Maria (trad.)

821.133.1-31=135.1

Avarul
sau
Școala minciunii

Traducere de Diana Preda

PERSONAJELE

HARPAGON, tatăl lui Cléante și al Élisei, îndrăgostit de
Mariane

CLÉANTE, fiul lui Harpagon, iubitul Marianei

ÉLISE, fiica lui Harpagon, iubita lui Valère

VALÈRE, fiul lui Anselme și iubitul Élisei

MARIANE, iubita lui Cléante și cea pe care o iubește
Harpagon

ANSELME, tatăl lui Valère și al Marianei

FROSINE, femeie peșitoare

JUPÂNUL SIMON, intermediar

JUPÂNUL JACQUES, bucătarul și vizitiul lui Harpagon

LA FLÈCHE, valetul lui Cléante

DOAMNA CLAUDE, servitoarea lui Harpagon

BRINDAVOINE, servitorul lui Harpagon

LA MERLUCHE, servitorul lui Harpagon

COMISARUL și SECRETARUL său

Acțiunea se desfășoară la Paris.

Actul 1

SCENA 1 *Valère, Élise*

VALÈRE:

Cum aşa, fermecătoare Élise, devii melancolică, după increderea pe care ai avut amabilitatea să mi-o acorzi? Vai, te văd că oftezi, în timp ce eu mă bucur. Spune-mi, asta înseamnă că regreți că m-ai făcut fericit și te căiești, sau vorbele mele te-au intimidat?

ÉLISE:

Nu, Valère, nu aş putea să regret nimic din ce simt pentru tine. Mă simt atrasă de o putere prea blândă și nici măcar nu am forța de a-mi dori ca lucrurile să nu fi fost aşa. Dar, ca să-ți mărturisesc sincer, succesul îmi dă o stare de neliniște și mă tem că te iubesc mai mult decât ar trebui s-o fac.

VALÈRE:

Vai! Élise, ce poate să-ți inspire teamă din dragostea pe care mi-o arăți?

ÉLISE:

Dar sunt o sută de lucruri în același timp: mânia unui tată, reproșurile unei familii, criticele tuturor; dar, mai mult decât orice, Valère, schimbarea sentimentelor tale și această indiferență blestemată pe care cei de

genul tău o arată cel mai des unei iubiri inocente și înflăcărante.

VALÈRE:

O! Nu-mi face nedreptatea de a mă judeca după ceilalți. Mă poți bănuie de orice, Élise, dar nu de faptul că îi-aș răpi ceea ce meriți. Te iubesc prea mult pentru a face acest lucru, și dragostea mea pentru tine va ține atât cât voi trăi.

ÉLISE:

Ah! Valère, fiecare vorbește la fel. Toți bărbații se asemănă la vorbe și doar faptele îi fac diferenți.

VALÈRE:

Din moment ce faptele sunt singurele care arată ceea ce suntem, atunci așteaptă să-mi judeci iubirea după ele și nu-mi căuta defecte din cauză că te temi de un viitor sumbru. Nu mă strivii, te rog, cu loviturile sensibile ale unei bănuielii excesive și acordă-mi timpul să te conving, prin mii și mii de dovezi, de onestitatea vorbelor mele.

ÉLISE:

Vai! Cât de ușor ne lăsăm convinși de persoanele pe care le iubim! Da, Valère, cred că sentimentele tale nu mă pot înșela. Cred că mă iubești cu adevărat și că îmi vei fi credincios; nu vreau să mă îndoiesc deloc de acest lucru și mă tem de dezaprobaarea pe care aş putea-o primi, dar îmi ascund temerile și supărarea.

VALÈRE:

Dar de ce te temi?

ÉLISE:

N-aș avea de ce să mă tem și toată lumea te-ar privi cu aceiași ochi cu care te privesc și eu și regăsesc rațiunea acțiunilor mele în tine. Inima mea, pentru siguranța sa, se sprijină, datorită tăie, pe ajutorul unei recunoștințe care îi-o datorez. Îmi imaginez în fiecare ceas această primejdie neprevăzută care ne-a pus față în față, această generozitate uimitoare care te-a împins să-ți

riști viața pentru a o salva pe a mea de furia valurilor, grijă plină de tandrețe pe care mi-ai arătat-o, radiind după ce m-ai scos din apă, și omagiile asidue ale iubirii tale pătimașe pe care nici timpul și nici greutățile nu au reușit să-o descurajeze. Tu ai fost cel care, neglijându-ți familia¹ și patria, te-ai oprit în aceste locuri, ai transformat destinul tău nefericit în favoarea mea și ai acceptat, pentru a mă vedea, sarcina de a-l îmblânzi pe tatăl meu. Toate aceste lucruri mă impresionează profund și sunt de-ajuns, în mintea mea, pentru a justifica angajamentul pe care mi l-am luat; dar poate nu sunt de-ajuns pentru ceilalți și nu sunt sigură că asta se potrivește cu ceea ce simt eu.

VALÈRE:

Din tot ceea ce ai spus, doar dragostea mea mă poate face demn să merit ceva; cât despre scrupulele pe care le ai, însuși tatăl tău se preocupă prea mult să te justifice întregii lumi, iar excesul zgârceniei sale și felul austер în care trăiește cu copiii săi ar putea constitui lucruri mult mai ciudate. Iartă-mă, fermecătoare Élise, dacă vorbesc astfel despre acest lucru în fața ta: știi că din punctul acesta de vedere nu putem spune lucruri bune. Dar, în sfârșit, dacă aş putea să-mi revăd părinții, aşa cum sper, nu vom întâmpina greutăți în a-i atrage de partea noastră. Aștept cu nerăbdare vești despre ei și ii voi căuta eu însuși dacă veștile întârzie să apară.

ÉLISE:

Ah! Valère, nu pleca, te rog, și încearcă doar să intri în grațiiile tatălui meu.

VALÈRE:

Vezi că mă pricep la asta și ce comportamentabil de complezență am afișat pentru a-i intra în grații; sub ce mască de simpatie și ce etalare de sentimente mă ascund pentru a-i plăcea și ce personaj joc în fiecare zi până când îi voi cuceri bunăvoița. Fac progrese admirabile în acest sens și descopăr că, pentru a câștiga

¹ Valère e gentilom napolitan (n.t.).

încrederea oamenilor, nu există soluție mai bună decât să fii așa cum vor ei, să le citezi maximele, să le treci cu vederea defectele și să aplauzi ceea ce fac. Nu trebuie să ne fie teamă decât de prea multă complezență și de felul în care ne putem preface, căci cei mai vicleni sunt întotdeauna cei mai păcăliți de lingăsire; și nu există nimic atât de impertinent și atât de ridicol încât să nu fie înghițit atunci când îl condimentezi cu laude. În meseria pe care o fac eu, sinceritatea are un pic de suferit; dar, când ai nevoie de oameni, trebuie să te dai după ei și, de vreme ce nu putem să-i câștigăm decât așa, atunci nu este vina celor care lingăsesc, ci a celor care vor să fie lingășiți.

ÉLISE:

Dar de ce nu încerci să câștigi sprijinul fratelui meu în caz că servitoarea se încumetă să dezvăluie secretul nostru?

VALÈRE:

Nu-i putem ține la distanță unul de celălalt; iar firea tatălui și cea a fiului sunt lucruri atât de opuse, încât este greu să împaci aceste două caractere. Dar tu, una, poți să te dai bine pe lângă fratele tău și să te folosești de prietenia dintre voi doi în interesul nostru. Uite-l că vine! Eu plec. Profită de acest răgaz, stai de vorbă cu el și nu-i spune despre treaba noastră în legătură cu care te vei mai gândi.

ÉLISE:

Nu știu dacă voi putea să-i destăinui ceva.

SCENA 2

Cléante, Élise

CLÉANTE:

Sunt bucuros că te găsesc singură, surioară, și ard de nerăbdare să-ți împărtășesc un secret.

ÉLISE:

Sunt la dispoziția ta, frățioare. Ce ai să-mi spui?

CLÉANTE:

Multe lucruri, surioară, strânse într-un cuvânt. Sunt îndrăgostit.

ÉLISE:

Ești îndrăgostit?

CLÉANTE:

Da, sunt îndrăgostit. Dar înainte de a continua, știu că depind de tata și, ca fiu al său, trebuie să mă supun dorințelor sale; știu că nu putem să ne luăm un angajament fără consimțământul său; Cerul l-a făcut stăpân pe viețile noastre și ne este scris să trăim doar după placul său; știu că, nefiind cuprins de vreo înflăcărare nebunească, poate să se înșele mai puțin ca noi și să vadă mai bine ce ni se potrivește; că ar trebui să avem incredere mai degrabă în sfaturile sale decât în pasiunea noastră oarbă și că valul tinereții ne poartă cel mai adesea în situații înșelătoare. Îți mărturisesc toate acestea, surioară, pentru a te scuti să mi le mai spui tu, căci iubirea mea nu vrea să asculte de nimeni și de nimic și nu vreau să-mi reproșezi nimic.

ÉLISE:

Ți-ai luat vreun angajament față de cea pe care o iubești, frățioare?

CLÉANTE:

Nu: dar sunt hotărât în această privință și te rog încă o dată să nu încerci să mă convingi să renunț.

ÉLISE:

Oare sunt o persoană atât de străină pentru tine, frățioare?

CLÉANTE:

Nu, surioară, dar tu nu știi cum e să iubești, nu cunoști violența dulce pe care o iubire tandră o provoacă inimii, și-ți înțeleg cumpătarea.

ÉLISE:

Vai!, frățioare, să nu mai vorbim de înțelepciunea mea.
Nu e nimeni care să nu fi greșit măcar o dată în viață;
și, dacă și-aș spune tot ce am pe suflet, poate ai crede
că sunt mult mai puțin înțeleaptă decât tine.

CLÉANTE:

Ah! Plânge sufletul tău ca și al meu...

ÉLISE:

Să încheiem mai întâi acest subiect, și spune-mi cine
este cea pe care o iubești.

CLÉANTE:

O fată Tânără care locuiește de puțin timp în cartierul
nostru și care pare a fi făcută să fie iubită de toți cei care
o privesc. Natura, surioară, n-a creat ceva mai frumos
și m-am simțit vrăjit din momentul în care am văzut-o.
Ea se numește Mariane și trăiește împreună cu mama
sa, o femeie bună, dar mereu bolnavă, pe care această
fată o iubește nespus. Ea o scoate afară, o mângâie și o
consolează cu o tandrețe care te-ar mișca. Este ferme-
cătoare și grațioasă în tot ceea ce face: blândă, bună și
cinstită, te atrage cu totul. Ah! Surioară, aș vrea să o fi
văzut.

ÉLISE:

Din cele ce mi-ai spus, frățioare, înțeleg foarte bine
despre ce este vorba și, pentru a-mi da seama cum e
ea, îmi este de-ajuns să știu că o iubești.

CLÉANTE:

Am aflat pe ascuns că nu trăiesc foarte bine și că posi-
bilitățile materiale restrânse pe care le au îngreunează
traiul de zi cu zi. Închipue-ți, surioară, ce bucurie mai
mare există decât să ajuți persoana pe care o iubești,
să îmbunătășești nevoile modeste ale unei familii vir-
tuuoase și gândește-te ce neplăcut îmi este să văd că
din cauza unui tată avar mă găsesc în imposibilitatea
de a-mi satisface această bucurie și de a-mi dovedi în
vreun fel dragostea.

ÉLISE:

Da, înțeleg destul de bine, frățioare.

CLÉANTE:

Ah! Surioară, este mai rău decât pare: căci, pe scurt, unde s-a mai pomenit austерitate mai crudă ca aceea în care trăim, lipsuri mai mari ca acelea cărora le suntem supuși? Și la ce ne folosește că avem avere dacă nu vom beneficia de ea decât atunci când nu vom mai fi tineri și dispuși să ne bucurăm de ea, și, dacă, pentru a mă întreține singur, trebuie acum să dau din colț în colț, dacă sunt obligat, împreună cu tine, să caut în fiecare zi ajutorul cămătarilor pentru a avea un trai decent? În sfârșit, am vrut să-ți vorbesc pentru a mă ajuta să aflu intențiile tatei în legătură cu mine: și, dacă le găsesc nefavorabile, m-am hotărât să plec în alte locuri cu această persoană pe care o iubesc și să ne bucurăm de avere pe care Cerul va vrea să ne-o dea. Voi căuta peste tot să mă împrumut de bani; și dacă, surioară, situația ta este asemănătoare cu a mea și tatăl nostru se opune dorințelor noastre, îl vom părăsi amândoi și ne vom elibera de tirania avariției sale insuportabile sub care ne ține de atâtă timp.

ÉLISE:

Este foarte adevărat că în fiecare zi ne dă din ce în ce mai multe motive să regretăm moartea mamei.

CLÉANTE:

Îi aud vocea. Să ne îndepărțăm un pic pentru a ne termina discuția și ne vom reuni apoi forțele pentru a contracara duritatea umorului său.

SCENA 3

Harpagon, La Flèche

HARPAGON:

Pleacă de-aici imediat și taci din gură! Haide, spală putina, pungaș nenorocit, bun de pus în ștreang!

LA FLÈCHE (aparte):

N-am văzut în viața mea om mai rău ca moșul ăsta și cred, fără săgădă, că are draci în el.

HARPAGON:

Ai crâncnit ceva?

LA FLÈCHE:

De ce mă bănuiaști?

HARPAGON:

Te-ai găsit tu, găinarule, să-mi ceri mie socoteală!
Pleacă de-aici imediat, până nu te omor.

LA FLÈCHE:

Da' ce v-am făcut?

HARPAGON:

Știi eu ce mi-ai făcut și vreau să ieși afară.

LA FLÈCHE:

Stăpâne, fiul dumneavoastră mi-a dat ordin să-l aștept.

HARPAGON:

Du-te și așteaptă-l în stradă și nu mai veni în casa mea, să stai ca un proțap, să vezi tu ce se întâmplă și să profiți de tot. Nu mai vreau să am în fața mea permanent un spion, un vulpoi ai căruia ochi blestemăți să-mi pândească toate mișcările, să devoreze tot ce am eu și să iscodească pe la toate colțurile să vadă dacă nu cumva e ceva de furat.

LA FLÈCHE:

Cum naiba credeți că se poate fura ceva de la dumneavastră? Credeți că sunteți un om ușor de prădat când vă ascundeți toate lucrurile și le păziți zi și noapte?

HARPAGON:

Ascund ce vreau și păzesc cum îmi place. Nu cumva ți-ai băgat nasul unde nu-ți fierbe oala? (Aparte) Tremur de frică să nu cumva să bănuiască ceva de banii mei. (Tare) N-ai fost cumva aşa de neam-prost încât să răspândești zvonul că am în casă bani ascunși?

LA FLÈCHE:

Aveți bani ascunși?

HARPAGON:

Nu, nemernicule, n-am spus asta. (*Aparte*) Mă înfurii!

(*Tare*) Întreb și eu dacă nu cumva ai răspândit cu rău-tate zvonul că am?

LA FLÈCHE:

Hei! Ce ne interesează pe noi dacă aveți sau nu, dacă pentru noi e același lucru?

HARPAGON:

Faci pe deșteptul! Îți dau una după ceafă de-ți ieșe deșteptăciunea!

(*Ridică mâna pentru a-i trage o palmă.*)

Pleacă de aici odată!

LA FLÈCHE:

Hai bine, plec.

HARPAGON:

Stai. Nu-mi arăți nimic?

LA FLÈCHE:

Ce să vă arăt?

HARPAGON:

Vino aici, să văd. Arată-mi mâinile.

LA FLÈCHE:

Iată-le.

HARPAGON:

Cealaltă.

LA FLÈCHE:

Cealaltă?

HARPAGON:

Da.

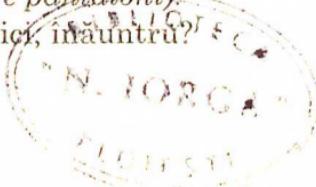
LA FLÈCHE:

Iată-o.

HARPAGON (*arătând spre pantalonii*):

N-ai băgat nimic aici, înăuntru?

762/114

LA FLÈCHE:

Vedeți cu ochii dumneavoastră.

HARPAGON (*pipăind partea de jos a pantalonilor*):

Acești pantaloni sunt pe cale să ascundă lucruri șterpelite și aş vrea să-l văd spânzurat pe cel care ar face aşa ceva.

LA FLÈCHE (aparte):

Ah! Ce-ar mai merita un om ca acesta să i se întâmpile exact lucrul de care se teme și ce mi-ar mai plăcea să-i fur ceva!

HARPAGON:

Ce?

LA FLÈCHE:

Ce e?

HARPAGON:

Ce tot vorbești de furat?

LA FLÈCHE:

Spun că scotociți bine peste tot ca să vedeți dacă am furat ceva.

HARPAGON:

Asta și fac.

(*Scotocește prin buzunarele lui La Flèche*)

LA FLÈCHE (aparte):

Să dea ciuma în zgârcenie și în zgârciți!

HARPAGON:

Ce? Ce-ai spus?

LA FLÈCHE:

Ce am spus?

HARPAGON:

Da, ce tot vorbești de zgârcenie și de zgârciți?

LA FLÈCHE:

Spun să dea ciuma în zgârcenie și în zgârciți!

HARPAGON:

La cine te referi?

LA FLÈCHE:

La zgârciți.

HARPAGON:

Și cine sunt ăștia, zgârciții?

LA FLÈCHE:

Oamenii necinstiti și hoții.

HARPAGON:

Dar ce-ai auzit tu de ăștia?

LA FLÈCHE:

Da' de ce vă enervați?

HARPAGON:

Mă enervez că aşa vreau eu.

LA FLÈCHE:

Credeți că vorbesc de dumneavoastră?

HARPAGON:

Treaba mea ce cred; dar vreau să-mi spui cu cine vorbești atunci când spui asta.

LA FLÈCHE:

Vorbesc... vorbesc cu șapca mea.

HARPAGON:

Și eu aş putea să vorbesc foarte bine cu căpătâna ta.

LA FLÈCHE:

Îmi interziceți să-i bârfesc pe zgârciți?

HARPAGON:

Nu, dar îți voi interzice să flencăni și să fii nesimțit.
Taci!

LA FLÈCHE:

Nu am spus numele nimănui.

HARPAGON:

Te voi cotonogi dacă spui.

LA FLÈCHE:

Cine se scuză se acuză.

HARPAGON:

Dar nu taci odată?

LA FLÈCHE:

Ba da, n-am încotro.

HARPAGON:

Ah! Ah!

LA FLÈCHE (*arătându-i unul dintre buzunarele de la piept*):

Iată încă un buzunar. Sunteți mulțumit?

HARPAGON:

Haide, dă-mi înapoi fără să te scotocești!

LA FLÈCHE:

Ce?

HARPAGON:

Ce mi-ai luat.

LA FLÈCHE:

Nu v-am luat absolut nimic.

HARPAGON:

Ești sigur?

LA FLÈCHE:

Sunt sigur.

HARPAGON:

Adio. Mai du-te dracu'.

LA FLÈCHE:

Iată că plec.

HARPAGON:

O să te fac eu să mă ții minte! Un găinar de slugă care mă enervează tare mult și nu-mi place deloc să-l am în fața ochilor, câine șchiop!

SCENA 4

Harpagon, Élise, Cléante

HARPAGON:

E clar că nu-i lucru ușor să ai o sumă mare de bani și ferice de cel care și-a pus toată avuția la loc sigur și nu-și oprește decât pentru cheltuiala. Nu e deloc rușinos să

inventezi o ascunzătoare bună într-o ditamai casa: căci, pentru mine, casele de bani nu sunt sigure și nu-mi pun niciodată increderea în ele. Le țin doar ca momeală pentru hoți, căci sunt primul loc în care vor căuta. Totuși, nu știu dacă am făcut bine că am îngropat în grădină cei zece mii de arginți pe care i-am primit ieri. Să ai zece mii de arginți e aşa o sumă...

(Aici apar fratele și sora, vorbind încet.)

O, cerule! M-am dat singur de gol. Simt că mă trec toate transpirațiile și cred că am vorbit cu voce tare de unul singur... Ce este?

CLÉANTE:

Nimic, tată.

HARPAGON:

Sunteți de mult timp aici?

ÉLISE:

Tocmai ce am ajuns.

HARPAGON:

Ați auzit...

CLÉANTE:

Ce să auzim, tată?

HARPAGON:

Aia...

ÉLISE:

Ce?

HARPAGON:

Ce-am spus adineauri.

CLÉANTE:

Nu.

HARPAGON:

Dacă ati auzit, ati auzit.

ÉLISE:

Îmi cer scuze.

HARPAGON:

Mi-am dat seama că ați auzit ceva. Vorbeam cu mine însumi despre cât de greu este în ziua de azi să faci bani și spuneam că fericit este cel care are asupra lui zece mii de arginți.

CLÉANTE:

Am amânat să intrăm în vorbă cu dumneata de teamă să nu te întrerupem.

HARPAGON:

Mă bucur că spui asta, ca nu cumva să înțelegeți greșit și să vă închipuiți că am spus că eu am zece mii de arginți.

CLÉANTE:

Nu ne băgăm nasul în treburile dumitale.

HARPAGON:

Să dea Domnul să am eu zece mii de arginți!

CLÉANTE:

Nu cred.

HARPAGON:

Ar fi un lucru bun pentru mine.

ÉLISE:

Astea sunt lucruri...

HARPAGON:

Aș avea mare nevoie de ei.

CLÉANTE:

Cred că...

HARPAGON:

Mi-ar conveni tare mult.

ÉLISE:

Suntești...

HARPAGON:

Și nu m-aș mai väita, aşa cum fac, că vremurile sunt grele.

CLÉANTE:

Dumnezeule, tată, n-ai de ce să te vaiți și știm cu toții că ai destui bani.

HARPAGON:

Cum adică am destui bani? Cine spune asta e un mincinos. Nu există nimic mai neadevărat și doar niște nemernici puteau să scornească asemenea zvonuri.

ÉLISE:

Nu te enerva!

HARPAGON:

E ciudat că propriii mei copii mă trădează și îmi devin dușmani.

CLÉANTE:

Suntem dușmanii tăi dacă spunem că ai bani?

HARPAGON:

Da. Asemenea vorbe împreună cu cât cheltuiți vor face ca într-o din zilele astea să vină cineva să-mi ia gâțul crezând că sunt putred de bogat.

CLÉANTE:

Cât de mult cheltuiesc eu?

HARPAGON:

Cât? Cine mai e ca voi să se plimbe prin oraș cu trăsura de lux? Ieri îi făceam observație surorii tale, dar e din ce în ce mai rău. Iată cine vrea să se răzbune; și, împoțonându-vă din cap până-n picioare, ar exista un motiv să faceti o impresie bună. Îi-am spus de douăzeci de ori, fiule, nu-mi place deloc cum te comporti: pozezi în marchiz și, pentru a te îmbrăca așa, mă furi.

CLÉANTE:

Hei! Cum adică te fur?

HARPAGON:

De unde să știu eu? Sau poți să te întreți singur?

CLÉANTE:

Eu, tată? Joc la jocuri de noroc și, cum am multă baftă, toți banii pe care-i câștig îi dau pe îmbrăcăminte.

HARPAGON:

Ăsta-i un lucru foarte rău. Dacă ai noroc la jocuri, ar trebui să profiți de acest lucru și să folosești banii pe care-i câștigi într-un scop nobil, ca să-i recuperezi într-o zi... Aș vrea tare mult să știu, fără să vorbim de restul, la ce-ți folosesc aceste panglici cu care te împopotonezi din cap până-n picioare și dacă o jumătate de duzină de eghilete n-ar fi de-ajuns pentru a-ți pune o pereche de pantaloni? Chiar trebuie să cheltuiești bani pe peruci când poți să stai cu părul tău natural care nu te costă nimic! Pun pariu că aceste peruci și panglici fac cel puțin douăzeci de arginți; și douăzeci de arginți produc pe an optsprezece livre șase soli și opt dinari, fără a pune la socoteală dobânda de doisprezece la sută.

CLÉANTE:

Ai dreptate.

HARPAGON:

Să lăsăm asta și să vorbim de altceva. Ei?

(Cu voce joasă, aparte.)

Cred că-și fac semn unul altuia să-mi fure punga de bani,

(Tare.)

Ce vor să însemne aceste gesturi?

ÉLISE:

Ne întrebam, fratele meu și cu mine, care dintre noi să vorbească primul, căci amândoi avem să-ți spunem ceva.

HARPAGON:

Și eu am ceva să vă spun amândurora.

CLÉANTE:

Vrem să-ți vorbim de căsătorie, tată.

HARPAGON:

Și eu tot de căsătorie vreau să vă vorbesc.

ÉLISE:

Ah, tată!

HARPAGON:

De ce țipi? De ce ți-e teamă, fata mea, de cuvânt sau de faptul în sine?

CLÉANTE:

Căsătoria poate să ne înfricoșeze pe amândoi în felul în care o înțelegi dumneata, și ne temem că simțăminteile noastre nu sunt de acord cu alegerea dumitale.

HARPAGON:

Aveți un pic de răbdare. Nu vă impacientați. Știu eu ce e bine pentru voi doi și nu va avea niciunul de ce să se plângă de ceea ce vreau să fac. Și, ca să încep de la capăt, spuneți-mi dacă n-ați văzut cumva o persoană Tânără numită Mariane care locuiește nu prea departe de aici?

CLÉANTE:

Ba da, tată.

HARPAGON (*către Élise*):

Și tu?

ÉLISE:

Am auzit vorbindu-se de ea.

HARPAGON:

Cum tăi se pare această fată, fiule?

CLÉANTE:

O persoană deosebit de fermecătoare.

HARPAGON:

Înfățișarea sa?

CLÉANTE:

Foarte cinstită și plină de bunătate.

HARPAGON:

Felul său?

CLÉANTE:

Admirabil, fără îndoială.

HARPAGON:

Nu crezi că se merită să visezi la o astfel de fată?

CLÉANTE:

Ba da, tată.

HARPAGON:

Că ar fi o partidă de dorit?

CLÉANTE:

Foarte potrivită.

HARPAGON:

Că are înfățișarea unei bune gospodine?

CLÉANTE:

Fără îndoială.

HARPAGON:

Și că un soț ar fi fericit cu ea?

CLÉANTE:

Cu siguranță.

HARPAGON:

Există o mică piedică: mi-e teamă că nu are zestre atât cât ar trebui.

CLÉANTE:

Ah! Tată, nu contează avereia atunci când e vorba să te căsătorești cu o persoană cinstită.

HARPAGON:

Pardon, pardon! Dar trebuie spus că, dacă nu are avereia pe care o vrem, putem încerca să compensăm pe altă parte.

CLÉANTE:

Asta se înțelege.

HARPAGON:

În sfârșit, sunt foarte bucuros că ești de acord cu mine, căci firea sa cinstită și blândețea sa mi-au cucerit inima și sunt hotărât să mă căsătoresc cu ea, cu condiția să aibă ceva zestre.

CLÉANTE:

Ce?!

HARPAGON:

Poftim?

CLÉANTE:

Ai spus că ești hotărât să...

HARPAGON:

Să mă căsătoresc cu Mariane.

CLÉANTE:

Da? Dumneata, dumneata?

HARPAGON:

Da, eu, eu, eu! Ce vrei să spui cu asta?

CLÉANTE:

M-a luat dintr-odată o amețeală, trebuie să plec.

HARPAGON:

N-are nimic. Fugi la bucătărie și bea un pahar mare cu apă rece. Ce mai domnișor sensibil, n-are rezistență nici cât un pui! Asta am hotărât, fata mea. Cât despre fratele tău, i-am pregătit o anume văduvă despre care tocmai mi s-a vorbit de dimineată; iar pe tine te încredințez domnului Anselme.

ÉLISE:

Domnului Anselme?

HARPAGON:

Da. Un bărbat matur, precaut și înțelept, care n-are mai mult de cincizeci de ani și care se laudă că are avere mare.

ÉLISE (*făcând o plecăciune*):

Te rog, tată, nu vreau să mă mărit.

HARPAGON (*răspunzând la plecăciune*):

Dar eu, fetița mea, draga mea, eu vreau să te măriți, te rog.

ÉLISE:

Îți cer iertare, tată.

HARPAGON:

Îți cer iertare, fata mea.

ÉLISE:

Sunt umila servitoare a domnului Anselme, dar, cu permisiunea dumitale, nu mă voi căsători cu dumnealui.

HARPAGON:

Sunt umilul tău servitor, dar, cu permisiunea ta, te vei căsători cu el chiar în seara asta.

ÉLISE:

Chiar în seara asta?

HARPAGON:

Chiar în seara asta.

ÉLISE:

Asta nu se va întâmpla, tată.

HARPAGON:

Ba se va întâmpla, fata mea.

ÉLISE:

Nu.

HARPAGON:

Ba da.

ÉLISE:

Nu, îți spun eu.

HARPAGON:

Ba da, îți spun eu.

ÉLISE:

Este un lucru pe care n-ai să mă poți forța să-l fac.

HARPAGON:

Este un lucru pe care te voi forța să-l faci.

ÉLISE:

Mai degrabă mă omor decât să mă căsătoresc cu un astfel de om.

HARPAGON:

N-o să te omori și te vei căsători cu el. Dar ia te uită ce îndrăzneală! S-a mai pomenit vreodată o fată care să-i vorbească aşa tatălui ei?

ÉLISE:

Dar s-a mai pomenit vreodată un tată care să-și căsătorească fata în felul acesta?

HARPAGON:

Este o partidă căreia n-ai ce-i reproșa și pun pariu că toată lumea va fi de acord cu alegerea mea.

ÉLISE:

Și eu pun pariu că nu va fi aprobată de nicio persoană
întreagă la minte.

HARPAGON:

Iată-l pe Valère. Vrei să-l punem judecător, să vedem
cui dă dreptate?

ÉLISE:

Sunt de acord.

HARPAGON:

Te vei supune judecății lui?

ÉLISE:

Da. Voi face ceea ce va spune el.

HARPAGON:

Deci s-a hotărât.

SCENA 5

Valère, Harpagon, Élise

HARPAGON:

Vino-ncoa', Valère. Te-am ales să ne spui cine are dreptate
între mine și fiica mea.

VALÈRE:

Dumneavoastră, domnule, fără îndoială.

HARPAGON:

Dar tu știi despre ce este vorba?

VALÈRE:

Nu. Dar dumneavoastră n-ați putea să vă înselați și
aveți mereu dreptate.

HARPAGON:

Vreau ca fiica mea să se căsătorească în această seară
cu un bărbat pe cât de întelept, pe atât de bogat, și
nemernica mi-a spus în nas că n-o interesează. Ce spui
de asta?

VALÈRE:

Ce spun eu de asta?

HARPAGON:

Da.

VALÈRE:

Ei! Ei!

HARPAGON:

Ce?

VALÈRE:

Spun că în principiu sunt de acord cu dumneavoastră și că nu se poate să nu aveți dreptate; dar nici ea nu se însală în întregime și...

HARPAGON:

Cum aşa! Domnul Anselme este o partidă bună, este un gentilom nobil, blând, serios, înțelept și înstărit, care nu are copii din prima căsătorie. Ar putea ea să găsească ceva mai bun?

VALÈRE:

Asta aşa e; dar ea poate se refere la faptul că lucrurile sunt luate cam din pripă și că ar fi nevoie cel puțin de ceva timp pentru a vedea dacă se poate obișnui să-l placă...

HARPAGON:

Asta este o ocenzie ce nu trebuie ratată. Cred că este mai avantajoasă ca oricare alta și promite s-o ia fără zestre...

VALÈRE:

Fără zestre?

HARPAGON:

Da.

VALÈRE:

Ah! Nu mai spun nimic. Vedeti dumneavoastră, ăsta e un motiv pe de-a-neregul convingător; trebuie să accepte.

HARPAGON:

Pentru mine e un chilipir.

VALÈRE:

Cu siguranță, nu vă pot contrazice. Este adevărat că fata dumneavoastră vă poate spune că o căsătorie este o afacere mai importantă decât s-ar putea crede; că va fi toată viața fericită sau nefericită și că un angajament care trebuie să reziste până la moarte nu trebuie luat decât cu mare grijă.

HARPAGON:

Fără îndoială!

VALÈRE:

Aveți dreptate. Asta hotărăște totul; se înțelege. Există oameni care ar putea să vă spună că în astfel de situații preferința unei fete este un lucru de care se ține cont, fără îndoială, și că această mare diferență de vîrstă, de fire și de sentimente face dintr-o căsătorie un accident nefericit.

HARPAGON:

Fără îndoială!

VALÈRE:

Ah! Nu putem contrazice asta, se știe. Cine naiba ar putea să spună contrariul? Există o grămadă de tați cărora le-ar plăcea mai mult să ia în considerare satisfacția fivelor decât banii pe care ar putea să-i dea; care n-ar dori să le sacrifice din interes și care ar căuta, mai mult decât altceva, să facă dintr-o căsătorie o înțelegere blândă, care păstrează fără încetare onoarea, liniștea și bucuria și care...

HARPAGON:

Fără îndoială!

VALÈRE:

Este adevărat. Asta îinchide gura la toți. Fără îndoială! Nu poți să reziști unui astfel de argument!

HARPAGON (*aparte, privind spre grădină*):

Ascultă! Mi se pare că aud un câine care latră. Nu cumva vrea cineva să-mi ia banii?

(*Către Valère.*)

Nu pleca, vin imediat.

ÉLISE:

Îți bați joc, Valère, când vorbești aşa cum ai făcut-o?

VALÈRE:

Am făcut-o pentru a nu-l mai mânia și pentru a-i intra mai bine în grădini. A-ți da pe față adevăratale sentimente este o cale de a strica totul și există anumite firi pe care e mai bine să le iei pe ocolite, caractere care rezistă, adevărăți îndărătnici, pe care adevărul îi revoltă, care se împotrivesc căii drepte a rațiunii și pe care nu-i poți conduce decât întorcându-i în direcția în care vrei să mergi. Închipui-ți că accepți ceea ce vrea el, reușești să ajungi mai repede la rezultatul dorit și...

ÉLISE:

Dar această căsătorie, Valère?

VALÈRE:

Vom căuta mijloace ocolite pentru a o împiedica.

ÉLISE:

Dar ce poți să inventezi dacă trebuie să se facă în seara asta?

VALÈRE:

Trebuie să ceri o amânare și să te prefaci că ești bolnavă.

ÉLISE:

Dar vor descoperi înșelăciunea dacă aduc doctori.

VALÈRE:

Îți bați joc? Au ei habar de ceva? Haide, haide, poți să ai orice boală vrei tu, ei îți vor găsi motive ca să-ți spună de unde vine.

HARPAGON (*aparte, înapoindu-se*):

Nu-i nimic, slavă Domnului.

VALÈRE:

În sfârșit, ultima noastră scăpare, fuga care ne poate scuti de tot; și dacă iubirea ta, frumoasă Élise, este solidă...

(*Îl zărește pe Harpagon.*)

Da, trebuie ca o fată să se supună tatălui său. Nu trebuie s-o intereseze deloc cum arată soțul; și atunci când apare argumentul puternic „fără zestre“, trebuie să fie gata să accepte orice i se oferă.

HARPAGON:

Bine spus!

VALÈRE:

Domnule, vă cer iertare dacă m-am înfuriat un pic și am îndrăznit să-i vorbesc așa.

HARPAGON:

Cum așa?! Sunt încântat de asta și vreau să-ți exerciți influența asupra ei. Da, degeaba te-ai ferit, îi dau lui autoritatea pe care cerul mi-o dă asupra ta și vreau să faci tot ce-ți spune el.

VALÈRE:

După asta, ai grijă la avertismentele mele! Domnule, o voi urmări pentru a continua lecțiile pe care începusem să i le dau.

HARPAGON:

Da, mă vei forța, anumite...

VALÈRE:

Este bine s-o ținem puțin în frâu.

HARPAGON:

Asta așa e. Trebuie...

VALÈRE:

Nu vă mâniați, cred că o s-o dau pe brazdă.

HARPAGON:

Așa să faceți, așa să faceți. Mă duc să dau o tură prin oraș și mă întorc repede.

VALÈRE:

Da, banii sunt mai importanți ca orice în lume și ar trebui să mulțumiți cerului că v-a dat un tată așa cinstiit. Știe ce înseamnă viața. Atunci când i se propune să i se ia fata fără zestre, nu trebuie să mai ții seama de nimic. Totul se reduce la asta și „fără zestre“ ține

loc de frumusețe, de tinerețe, de situație, de onoare, de
înțelepciune și de altele.

HARPAGON:

A! Ce băiat bun! Uite-l cum vorbește ca din carte. Ferice
de cel care-l are la ușa casei.

Actul 2

SCENA 1

Cléante, La Flèche

CLÉANTE:

Ah! Trădătorule, unde te-ai vârât? Nu ţi-am dat eu ordin să...

LA FLÈCHE:

Da, domnule, şi m-am întors aici ca să vă aştept nemîşcat; da, domnule, tatăl dumneavoastră, cel mai nesuferevit om, m-a alungat împotriva voinţei mele şi a fost cât pe ce să mă bată.

CLÉANTE:

Cum merge treaba noastră? Situaţia devine mai tensiunată ca niciodată şi, de când nu te-am mai văzut, am aflat că tatăl meu este rivalul meu.

LA FLÈCHE:

Tatăl dumneavoastră, îndrăgostit?

CLÉANTE:

Da! Şi m-am chinuit din răsputeri să nu-i arăt cât de mult mă afectează acest lucru.

LA FLÈCHE:

Dumnealui, să se îndrăgostească? Cum naiba se face?
Își bate joc de noi? Dragostea n-a fost făcută pentru
oameni ca el!

CLÉANTE:

A trebuit, din păcate, să se întâmple și asta.

LA FLÈCHE:

Dar de ce să-i ascundeți iubirea dumneavoastră?

CLÉANTE:

Pentru a nu-l face să bănuiască mai mult și pentru a
putea să găsească mijloace de împiedicare a acestei căsă-
torii. Ce răspuns ti s-a dat?

LA FLÈCHE:

Într-adevăr, cei care împrumută de la cineva sunt
tare nefericiți și trebuie să suportă multe atunci când
ești nevoie să apelezi, precum dumneavoastră, la
cămătari.

CLÉANTE:

Nu mai încheiem afacerea?

LA FLÈCHE:

Iertați-mă, jupânul Simon, mijlocitorul pe care ni l-au
dat, om activ și plin de zel, spune că s-a zbătut pentru
dumneavoastră și că înfățișarea dumneavoastră l-a
cucerit cu siguranță.

CLÉANTE:

Voi avea cei cincisprezece mii de franci pe care i-am
cerut?

LA FLÈCHE:

Da, dar cu câteva condiții, pe care va trebui să le accep-
tați dacă vreți să se rezolve lucrurile.

CLÉANTE:

Ti-a vorbit de cel care trebuie să-mi împrumute banii?

LA FLÈCHE:

Ah! Nu aşa stau lucrurile. El are și mai mare grijă ca
dumneavoastră să se ascundă și există secrete mai mari
decât vă puteți închipui. Nu vrea să i se știe numele

de loc și trebuie să ne întâlnim cu el astăzi într-o casă închiriată pentru a-i vorbi despre averea și familia dumneavoastră; și nu mă îndoiesc că lucrurile nu vor fi simple la auzul numelui tatălui dumneavoastră.

CLÉANTE:

Și în primul rând mama mea fiind moartă, nu pot să-mi ia averea.

LA FLÈCHE:

Iată câteva rânduri pe care le-a dictat el însuși intermediarului nostru pentru a vă fi arătate înainte de a face ceva. „Presupunând că cel care dă cu împrumut are toate asigurările și că cel care împrumută este major și provine dintr-o familie înstărită și fără datorii, vom încheia un contract în fața unui notar, cel mai cinstiț om care se va putea, și care, din acest motiv, va fi ales de cel care dă cu împrumut, și căruia îi va păsa cel mai mult ca actul să fie întocmit cum se cuvine.”

CLÉANTE:

N-am nimic de spus.

LA FLÈCHE:

„Cel care dă cu împrumut, pentru a avea conștiința împăcată, pretinde o dobândă de 18%.”

CLÉANTE:

18% dobândă? Zău aşa, uite cine e cinstit! Nu-i loc să te plângi.

LA FLÈCHE:

Asta aşa e. „Dar, dacă sus-numitul împrumutător nu are suma despre care este vorba, și pentru a-l mulțumi pe împrumutant, este constrâns să se împrumute de la altcineva cu o dobândă de 5%, se va conveni ca primul împrumutant să suporte această cheltuială fără a-i prejudicia pe ceilalți, având în vedere că el îl obligă pe sus-numitul împrumutător să se împrumute.”

CLÉANTE:

Cum naiba! Ce evreu, ce arab mai e și asta? E mai mult de 4% dobândă.

LA FLÈCHE:

E adevărat ce am spus. Veți vedea mai departe.

CLÉANTE:

Ce vrei să văd? Am nevoie de bani și trebuie neapărat să fiu de acord cu tot ce e scris aici.

LA FLÈCHE:

Asta am spus și eu.

CLÉANTE:

Mai e ceva?

LA FLÈCHE:

Nu mai e decât un rânduleț. „Din cei cincisprezece mii de franci pe care îi cere împrumutantul, cel care dă cu împrumut nu va putea să ofere în argint decât două-sprezece mii de livre și, pentru miile rămase, va trebui ca cel care se împrumută să ia bunurile, îmbrăcămintea și bijuteriile care reies din expunere, și pe care sus-numitul împrumutător le-a evaluat de bună-credință la cel mai neînsemnat preț posibil.“

CLÉANTE:

Ce vrea să spună cu asta?

LA FLÈCHE:

Ascultați expunerea. „În primul rând, un pat cu patru picioare, împodobit cu dantelă de Ungaria, aplicată cu mare grijă pe un postav de culoarea măslinelui, șase scaune și un macat la fel, bine păstrat și dublat cu taftă în ape roșii și albastre. Și o casetă cu mâner, din serj de Aumale roz șters, cu partea moale și marginile din mătase.“

CLÉANTE:

Ce vrea să fac eu cu astea?

LA FLÈCHE:

Așteptați. „Și un set de tapiserii din *Iubirile lui Gombaud cu Maceea*¹. Și o masă mare din lemn de nuc, cu douăsprezece coloane sau stâlpi turnați, care se scot

¹ Subiect pastoral la modă la începutul secolului al XVII-lea (n.t.).

de la ambele capete, și prevăzută pe dedesubt cu șase scaune fără spătar.“

CLÉANTE:

Ce dracu' să fac cu ele?

LA FLÈCHE:

Aveți răbdare. „Și trei muschete mari, încrustate cu sidef, cu cele trei atârnători asortate. Și un cuptor de cărămidă cu două retorte și trei vase, foarte utile pentru cei care vor să încerce să distileze.“

CLÉANTE:

Mă enervez!

LA FLÈCHE:

Ușurel. „Și o lăută de Bologna prevăzută cu toate corzile sau îi mai lipsesc câteva. Și un joc cu bile, și o tablă de șah, un joc cu gâște moștenit de la greci, foarte potrivite pentru a-ți omorî timpul când n-ai ce face. Și o piele de șopârlă împăiată, lungă de trei picioare și jumătate, o curiozitate admirabilă de pus într-o cameră. Tot ce este mai sus menționat valorează cu exactitate mai mult de patru mii cinci sute de livre și un rabat de o mie de franci la discreția împrumutătorului.“

CLÉANTE:

Să dea ciuma peste el cu discreția sa, trădătorul, călăul! A fost vreodată vorba de o astfel de înțelegere? Și nu e mulțumit de avantajul pe care-l are fără să mă mai oblige să iau pentru trei mii de livre rebuturile alea vechi pe care le-a strâns? Nu voi lua nici două sute de franci pe toate astea; și unde pui că trebuie neapărat să mă supun dorințelor sale, pentru că este într-o poziție în care mă poate face să accept orice, și îmi pune, ticălosul, cuțitul la gât.

LA FLÈCHE:

Văd, domnule, că nu prea vă face plăcere să alegeți calea pe care a ales-o Panurge pentru a se ruina, luând bani în avans, cumpărând scump, vânzând ieftin și furându-și singur căciula.

CLÉANTE:

Dar ce vrei să fac? Uite unde ajung tinerii înrobiți de zgârcenia blestemată a părinților lor; și se miră după aceea de ce le doresc fiii moartea.

LA FLÈCHE:

Trebuie să recunoașteți că tatăl dumneavoastră ar scoate din sărite cu răutatea sa pe cel mai calm om de pe pământ. Eu nu am, mulțumesc lui Dumnezeu, înclinații spre spânzurătoare – și printre confrății mei văd destui mici negustori –, știu să ies cu îndemânare din încurcătură și să mă descurc cu grijă cu politețurile curtenitoare care trădează oricât de puțin starea socială, dar, să vă spun drept, m-aș simți tentat să-l fur și, furându-l, aş crede că fac o faptă bună.

CLÉANTE:

Dă-mi un pic lista aia s-o mai văd o dată.

SCENA 2

Jupânul Simon, Harpagon, Cléante, La Flèche

JUPÂNUL SIMON:

Da, domnule, este vorba despre un Tânăr care are nevoie de bani. Are o reputație bună și va respecta tot ce-i veți cere.

HARPAGON:

Dar ești sigur, jupâne Simon, că nu există niciun pericol și cunoști tu numele, avere și familia celui despre care vorbești?

JUPÂNUL SIMON:

Nu, nu pot să vă dau detalii, l-am întâlnit din întâmplare; dar vă veți convinge singur, iar prietenul lui m-a asigurat că veți fi mulțumit când îl veți cunoaște. Tot ce-aș ști să vă spun este că familia sa este foarte bogată, mama lui a murit și va promite, dacă doriți, că tatăl lui va păti la fel înainte să se împlinească opt luni.

HARPAGON:

Asta e ceva. Mila, jupâne Simon, ne obligă să facem pe plac oamenilor atunci când putem.

JUPÂNUL SIMON:

Asta se înțelege.

LA FLÈCHE (*șoptindu-i lui Cléante*):

Ce vrea să însemne asta? Jupânul nostru Simon vorbește cu tatăl dumneavoastră!

CLÉANTE, (*șoptindu-i lui La Flèche*):

O fi aflat cine sunt? Nu cumva ne-ai dat de gol?

JUPÂNUL SIMON:

Ah! Ah! Dar tare grăbiți mai sunteți! Cine v-a spus că e aici înăuntru?

(*Către Harpagon.*)

Nu eu, domnule, le-am spus numele dumneavoastră și unde locuiți. Dar, după părerea mea, nu-i prea grav: sunt oameni discreți și puteți să stați de vorbă împreună aici.

HARPAGON:

Cum?

JUPÂNUL SIMON:

Domnul este cel care vrea să împrumute de la dumneavoastră cele cincisprezece mii de livre de care v-am vorbit.

HARPAGON:

Vai! Găinarule, tu ești cel care se lasă pradă unor astfel de acte de ticăloșenie demne de învinuit?

CLÉANTE:

Vai! Tată, tu ești cel care provoacă astfel de acțiuni rușinoase!

(*Jupânul Simon și La Flèche ies.*)

HARPAGON:

Tu ești cel care vrea să se ruineze prin împrumuturi atât de demne de condamnat!

CLÉANTE:

Tu ești cel care încearcă să se îmbogățească prin camătă necinstită!

HARPAGON:

Îndrăznești, după toate astea, să mai apari în fața mea?

CLÉANTE:

Îndrăznești, după toate astea, să dai ochii cu lumea?

HARPAGON:

Spune-mi, n-ai pic de rușine să participe la dezmațulă asta, să te arunci la cheltuieli însăimântătoare și să risipești cu rușine averea pe care părinții tăi ti-ău strâns-o cu atâtă sudoare?

CLÉANTE:

Tie nu îți-e rușine să-ți dezonaorezi familia cu afacerile de care le faci, să sacrifici gloria și reputația unei dorințe nesăchioase de a pune ban pe ban și de a recurge, în propriul interes, la cele mai murdare tertipuri pe căre le-au inventat vreodată cei mai renumiți hoți?

HARPAGON:

Piei din ochii mei, nemernicule, piei din ochii mei!

CLÉANTE:

Cine e mai vinovat, după părerea ta, cel care împrumută bani de care are nevoie sau cel care fură bani care nu-i trebuie?

HARPAGON:

Pleacă, îți spun, și nu mă mai înfuria.

(Singur.)

Nu mă deranjează întâmplarea asta și îmi este învățare de minte să fiu cu ochii mai mult ca niciodată pe faptele sale.

SCENA 3

Frosine, Harpagon

FROSINE:

Domnule...

HARPAGON:

Așteaptă un pic. Mă voi întoarce să vorbim. (Aparte.) E cazul să dau o raită pe la banii mei.

SCENA 4

La Flèche, Frosine

LA FLÈCHE:

Întâmplarea asta e chiar amuzantă. Trebuie să aibă undeva un magazin mare de boarfe, căci nu-mi aduc aminte să fi văzut aşa ceva la noi în casă.

FROSINE:

Hei! Tu eşti, sărmănuș meu La Flèche! De unde vii?

LA FLÈCHE:

Ah! Ah! Tu eşti, Frosine! Ce faci aici?

FROSINE:

Ce fac peste tot: intermediez afaceri, mă fac utilă oamenilor și profit la maximum de micile talente pe care le am. Știi că în lumea asta trebuie să te descurci și cerul nu a înzestrat persoane ca mine cu alte calități decât intriga și îscusința.

LA FLÈCHE:

Ai vreo treabă cu stăpânul de aici?

FROSINE:

Da, tratez o afacere pentru el, din care sper să am și eu de câștigat.

LA FLÈCHE:

De la el? Ah! Vei fi foarte mulțumită dacă reușești să te alegi cu ceva din asta și-ți atrag atenția că aici înăuntru banii sunt foarte puțini.

FROSINE:

Există anumite servicii din care se câștigă minunat.

LA FLÈCHE:

Sunt un servitor credincios, dar tu nu-l cunoști încă pe domnul Harpagon. Domnul Harpagon este, dintre toți oamenii, cel mai inuman om, dintre toți muritorii, cel mai dur și mai zgârcit muritor. Nu există serviciu care să-l determine să cheltuiască. Laude, stimă, vorbe binevoitoare și amiciție, cât să vă placă; dar bani, cătuși de puțin. Nu există nimic mai tăios și mai uscat ca

favorurile și mângâierile lui și „a da“ este un cuvânt care îi provoacă atâtă repulsie încât nu spune niciodată: „Vă dau bună ziua“, ci „Vă împrumut bună ziua“.

FROSINE:

Dumnezeule, eu cunosc arta de a profita de oameni. Are cheia secretă cu care deschid bunăvoița și inimile lor, cu care le găsesc punctele sensibile.

LA FLÈCHE:

Fleacuri! Mă îndoiesc că poți înmuia, în privința banilor, un om ca acesta. E încăpățanat, dar de-o încăpățânare care disperă pe toată lumea; și poți să-i spui orice, că rămâne de neclintit. Într-un cuvânt, iubește banii mai mult ca reputația, onoarea și virtutea, iar dacă îi ceri, îl apucă pandaliile. Poți să-l lovești în față, să-i străpungi inima, să-i smulgi măruntaiele și dacă... Dar s-a întors, eu plec.

SCENA 5

Harpagon, Frosine

HARPAGON (*șoptind*):

Totul merge aşa cum trebuie. (Tare) Hei! Ce faci, Frosine?

FROSINE:

Ah! Dumnezeule! Ce bine vă țineți și ce sănătos arătați!

HARPAGON:

Cine, eu?

FROSINE:

Nu v-am mai văzut niciodată aşa de proaspăt și vioi.

HARPAGON:

Adevărat?

FROSINE:

Haideți! N-ați fost în viața dumneavoastră aşa de Tânăr ca acum și cunosc oameni de douăzeci și cinci de ani care arată mai bătrâni ca dumneavoastră.

HARPAGON:

Și totuși, Frosine, am șaizeci împliniți.

FROSINE:

Ei, bine! Ce înseamnă șaizeci de ani? Sunteți în floarea vârstei și intrați acum în anotimpul bărbatului.

HARPAGON:

Este adevărat; dar douăzeci de ani în minus nu mi-ar prinde rău, cred.

FROSINE:

Vă bateți joc? N-aveți nevoie de ei și sunteți făcut să trăiți până la o sută de ani.

HARPAGON:

Crezi?

FROSINE:

Cu siguranță. Aveți toate semnalamentele. Stați un pic nemîscat. Oh, iată acolo, între ochii dumneavoastră, un semn de viață lungă!

HARPAGON:

Te pricepi la asta?

FROSINE:

Fără îndoială. Arătați-mi mâna. Ah! Dumnezeule! Ce linie a vieții!

HARPAGON:

Cum?

FROSINE:

Nu vedeți până unde merge linia asta?

HARPAGON:

Ei, bine! Ce vrea să însemne asta?

FROSINE:

După părerea mea, aş spune o sută de ani, dar veți depăși o sută douăzeci.

HARPAGON:

Este posibil?

FROSINE:

Va trebui să vă omoare, vă spun eu, și vă veți îngroba și copiii, și copiii copiilor dumneavoastră.

HARPAGON:

Mai bine, cum merge afacerea noastră?

FROSINE:

Mai e nevoie să întrebăti? Si mă știți pe mine că nă amestec în ceva căruia să nu-i dau de cap? Mai ales pentru căsătorii, am un talent minunat. Nu există loc în lume în care să nu găsesc în scurt timp mijloacele de a cupla pe cineva și cred că, dacă mi-am pus ceva în cap, aş căsători Marele Turc cu Republica Venetiană. Nu vă faceți griji în legătură cu această afacere. De îndată ce am ajuns la ele, le-am vorbit temeinic fiecareia de dumneavoastră și i-am spus mamei de intenția pe care o aveți cu Mariane, care v-a cucerit doar văzând-o trecând pe stradă și stând la fereastră.

HARPAGON:

Care a răspuns că...

FROSINE:

A primit propunerea cu bucurie; și când i-am mărturișit că doriți foarte mult să vă căsătoriți cu fiica sa în această seară, ea a fost de acord imediat și mi-a încredințat-o pentru acest lucru.

HARPAGON:

Asta înseamnă că trebuie să-l invit la cină pe domnul Anselme și voi fi foarte bucuros că o să ne desfătăm.

FROSINE:

Aveți dreptate. După cină, ea trebuie să-i facă o vizită fetei dumneavoastră, de unde se va hotărî să meargă la târg, pentru a veni apoi la supeu.

HARPAGON:

Ei bine! Ele vor merge împreună în trăsura pe care le-o voi împrumuta.

FROSINE:

Iată exact cum stau lucrurile.

HARPAGON:

Dar, Frosine, ai vorbit cu mama și de avere pe care poate să o dea fetei? I-ai spus că ar trebui să se agite un pic, să facă un pic de efort, de sacrificiu financiar? Căci totuși, nu-ți căsătorești fata fără să-i dai nimic.

FROSINE:

Cum aşa?! Este o fată care vă va aduce douăsprezece mii de livre rentă.

HARPAGON:

Douăsprezece mii de livre?

FROSINE:

Da. În primul rând, ea a crescut și a fost educată în spiritul economisirii. Este o fată obișnuită să trăiască cu salată, lapte, brânză și mere și căreia nu-i va trebui, prin urmare, nici să i se servească masa, nici lucruri fine, nici orz decojit toată viața, nicio altă delicatesă de care ar avea nevoie altă femeie; și asta n-ar fi nimic dacă, de când s-a născut, n-a cheltuit mai mult de trei mii de franci. Pe lângă asta, nu-i plac decât hainele simple, curate, nu hainele scumpe, nici bijuteriile bogate, nici mobila impunătoare, pe care le-ar schimba oricând pe lucruri asemănătoare cu multă bucurie; și acest articol face mai mult de patru mii de livre pe an. În plus, are o repulsie față de jocurile de noroc, ceea ce nu prea e obișnuit la femeile din ziua de azi; și știu una care a pierdut la astfel de jocuri de cazinou douăzeci de mii de franci anul acesta! Dar nu pune la socoteală decât un sfert. Cinci mii de franci pe an și patru mii de franci pe haine și bijuterii, asta face nouă mii de livre, și o mie de franci pe care-i socotim pentru hrană, nu vă aduce pe an douăsprezece mii de franci în cap?

HARPAGON:

Nu-i rău deloc; dar nu-i nimic adevărat în această numărătoare.

FROSINE:

Iertați-mă. Nu e ceva adevărat în a beneficia în căsnicie de o mare seriozitate, de moștenirea unei iubiri și podoabe simple și de un capital de ură pentru joc?

HARPAGON:

Asta este o glumă care vrea să prezinte zestrea ei și fiind alcătuită din toate cheltuielile pe care nu le va face. Nu voi pune la socoteală ceea ce nu primesc, trebuie să fie lucruri palpabile.

FROSINE:

Dumnezeule! Veți avea destule lucruri palpabile. Ele mi-au vorbit despre o anume proprietate la țară, unde au o avere al cărei stăpân veți fi.

HARPAGON:

Va trebui să-o văd. Dar, Frosine, un lucru încă nu-mi dă pace. Fata este Tânără, după cum vezi, iar tinerilor obișnuiați le plac doar semenii lor, nu caută decât compania acestora. Mi-e teamă că un om de vîrstă mea nu va fi pe placul ei și că acest lucru m-ar putea tulbura și asta nu mi-ar plăcea.

FROSINE:

Ah! N-o cunoașteți deloc! Mai există ceva ce am să vă spun. Are o repulsie însăși întătoare față de bărbații tineri și nu-i plac decât oamenii în vîrstă.

HARPAGON:

Ea?

FROSINE:

Da, ea. Aș vrea să fi auzit vorbind ceva mai înainte. Nu suportă să vadă un bărbat Tânăr; dar e cât se poate de încântată, spune ea, atunci când poate să vadă un bărbat frumos în vîrstă, cu o barbă bogată. Cei bătrâni sunt, pentru ea, cei mai încântători și vă atenționează să nu încercați să păreți mai Tânăr decât sunteți. Ea vrea ca un bărbat să fie cel puțin sexagenar; cu patru luni înainte să fie gata să se mărite și să se ruptă logodna definitiv pe motiv că s-a aflat că iubitul ei n-avea decât cincizeci

și șase de ani și nu purta ochelari atunci când trebuia să semneze contractul.

HARPAGON:

Doar pentru asta?

FROSINE:

Da. Ea spune că nu sunt suficienți cincizeci și șase de ani pentru ea și în plus ea este de nasul celor care poartă ochelari.

HARPAGON:

Cu siguranță, îmi spui acum o nouitate.

FROSINE:

Și asta nu-i tot. Ține în cameră câteva tablouri și câteva stampe; și pe cine credeți că înfățișează? Pe Adonis¹? Céphalus²? Paris³ și Apollo⁴? Nu. Portrete frumoase ale lui Saturn⁵, ale regelui Priam⁶, ale bătrânlului Nestor⁷ și ale bunului părinte Anchise⁸ purtat pe umerii fiului său.

HARPAGON:

Asta e minunat! Iată, nu m-aș fi gândit niciodată la asta și sunt foarte încântat să aflu că are asemenea preferințe. De fapt, dacă aş fi fost femeie, nu aş fi iubit bărbații tineri.

FROSINE:

Cred și eu. Să aștepte mult și bine bărbații tineri să fie iubiți! Sunt niște mucioși, niște fanți, nu-ți dorești să

¹ Zeu al primăverii în mitologia greacă, de o mare frumusețe (n.t.).

² Personaj mitologic, celebru pentru frumusețea lui (n.t.).

³ Personaj din *Iliada*, fiul lui Priam, care a răpit-o pe Elena, dezlănțuind războiul Troiei (n.t.).

⁴ Personaj mitologic, zeu al soarelui și al poeziei, de o frumusețe desăvârșită. (n.t.).

⁵ Personaj mitologic, tatăl lui Zeus, înfățișat întotdeauna ca un moșneag. (n.t.).

⁶ Personaj din *Iliada*, rege al Troiei (n.t.).

⁷ Personaj din *Iliada*, respectat pentru înțelepciunea și vârsta înaintată (n.t.).

⁸ Personaj din *Iliada* care și-a purtat tatăl în cărcă până la corabie, după ce Troia a fost incendiată (n.t.).

fii în pielea lor! Si aş vrea să ştiu şi eu ce mare brânză e de capul lor!

HARPAGON:

Eu, unul, nu mai înțeleg nimic din asta şi nu ştiu cum pot unele femei să-i iubească aşa mult.

FROSINE:

Trebuie să fii nebun de legat. Să găseşti tineretea încântătoare! Au ei simţul răspunderii? Sunt altceva decât niştă tineri blonzi? Si cum se poate ataşa cineva de asemenea creaturi?

HARPAGON:

Asta zic şi eu în fiecare zi, cu tonul lor de pui abia ieşiti din găoace, cu trei fire de păr în barbă, cu perucile lor încâlcite, cu pantalonii lor bufanţi căzuţi şi cu buricul gol!

FROSINE:

Şi, chipurile, arată mai bine ca dumneavaastră! Uite aici bărbat adevărat! Ai la ce să te uiţi! Aşa trebuie să arăti şi să te îmbraci pentru a inspira dragoste.

HARPAGON:

Crezi că arăt bine?

FROSINE:

Să fim serioşi! Radiaţi, iar înfăţişarea dumneavaastră merită pusă într-un tablou. Rotiţi-vă un pic, vă rog. Nu se poate mai bine de atât. Să vă văd cum mergeţi. Iată ce corp legat, liber şi degajat aşa cum trebuie şi care nu trădează nicio stinşhereală.

HARPAGON:

N-am decesă-mi fac probleme, mulţumesc lui Dumnezeu!

Mă mai apucă din când în când câte o congestie.

FROSINE:

Nu face nimic. Congestia asta nu vă cade rău deloc şi, în plus, tuşti cu graţie.

HARPAGON:

Ia spune-mi, Mariane m-a văzut până acum vreodată? M-a zărit mergând pe stradă?

FROSINE:

Nu. Dar am vorbit mult de dumneavoastră. Și-a făcut o idee despre felul cum arătați și nu am omis să-i laud calitățile dumneavoastră și avantajele pe care le-ar avea cu un soț ca dumneavoastră.

HARPAGON:

Ai făcut bine și-ți mulțumesc.

FROSINE:

Aș avea, domnule, o mică rugămintă.

(*Ia un aer serios.*)

Am un proces pe cale să-l pierd din lipsă de bani și dumneavoastră ati putea să mă ajutați să câștig acest proces dacă mi-ati arăta un pic de bunătate. Nici nu știți ce mult se va bucura să vă vadă!

(*Ia un aer vesel.*)

Ah! Cât de mult îi plăceați! Și ce efect o să aibă colereta dumneavoastră asupra ei! Dar mai ales va fi încântată de pantalonii dumneavoastră bufanți, atașați la vesta fără mânci cu eghileți. Asta o va face nebună după dumneavoastră, și un iubit îmbrăcat în țesătură croșetată va fi pentru ea o combinație minunată.

HARPAGON:

Mă simt încântat când îmi spui asta.

FROSINE:

De fapt, domnule, acest proces are consecințe grave asupra mea.

(*Își reia înfățișarea serioasă.*)

Sunt ruinată dacă-l pierd și un pic de ajutor mi-ar restaura afacerile. Aș vrea să fi văzut ce încântată era când mă auzea vorbind de dumneavoastră.

(*Reia o înfățișare veselă.*)

Se citea bucuria în ochii ei la auzul calităților dumneavoastră și am făcut-o să fie nerăbdătoare să vadă această căsătorie încheiată pe de-a-neregul.

HARPAGON:

Mi-ai făcut o mare plăcere, Frosine, și îți rămân profund îndatorat.

FROSINE:

Vă rog, domnule, să-mi acordați micul ajutor pe căre
vi-l cer.

(Reia un aer serios.)

Asta mă va repune pe picioare și vă voi rămâne etern
îndatorată.

HARPAGON:

La revedere, mă duc să-mi termin scrisorile.

FROSINE:

Vă asigur, domnule, că nu m-ați putea ajuta mai mult
ca acum când am nevoie.

HARPAGON:

Voi da ordin ca trăsura mea să fie gata să vă ducă la
târg.

FROSINE:

Nu v-aș deranja dacă nu aș fi nevoită.

HARPAGON:

Și voi avea grija să luăm cina la o oră convenabilă pentru
a nu vă crea probleme.

FROSINE:

Nu-mi refuzați favoarea pe care v-o cer. N-ați putea să
credeți, domnule, ce plăcere...

HARPAGON:

Eu plec. Iată că mă cheamă. Pe curând.

FROSINE (*singură*):

Să te ia frigurile, câine nemernic, și toți dracii! Zgârcitul
a fost imun la toate atacurile mele; dar nu trebuie să
renunț la tratative și am cealaltă variantă, de unde sunt
sigură că voi trage o recompensă bună în tot cazul.

Actul 3

SCENA 1

*Harpagon, Cléante, Élise, Valère,
doamna Claude, jupânul Jacques,
Brindavoine, La Merluche*

HARPAGON:

Haide, veniți cu toții ca să vă spun fiecăruia ce aveți de făcut după-amiază. Apropiați-vă, doamnă Claude. Să începem cu dumneavoastră.

(*Ea ține în mână o mătură.*)

Bun, aveți armele în mână. Vă ordon să faceți curățenie peste tot și aveți mare grija să nu frecați mobila prea mult ca să n-o uzați. Pe lângă asta, vă încredințez, în timpul cinei, sarcina de a avea grija de sticle; și dacă dispără vreuna sau se sparge, voi da vina pe dumneavastră și o să v-o scad din leafă.

JUPÂNUL JACQUES (*aparte*):

Pedeapsă politică.

HARPAGON:

- Haideți... Tu, Brindavoine, și tu, La Merluche, vă dau sarcina să spălați paharele și să le umpleți cu băutură, dar numai dacă li se face sete, și nu după cum fac unele slugi nepricepute care provoacă oamenii și le spun să bea atunci când nici nu se gândeau la asta. Așteptați

să vi se ceară de mai multe ori și amintiți-vă să adu~~veți~~
mereu multă apă.

JUPÂNUL JACQUES (*aparte*):

Căci vinul curat se urcă la cap.

LA MERLUCHE:

Să ne dăm fracurile jos, domnule?

HARPAGON:

Da, când veți vedea că începe să vină lumea. Si aveți grijă să nu pătați hainele.

BRINDAVOINE:

Ştiți bine, domnule, că partea din față a vestei mele are o pată de ulei de lampă.

LA MERLUCHE:

Şi eu, domnule, am pantalonii găuriți în spate și dacă mă văd, să-mi fie cu iertare că vorbesc...

HARPAGON:

Liniște! Treci ușor pe lângă zid și te așezi întotdeauna cu fața la lume.

(*Harpagon își pune pălăria în fața vestei pentru a-i arăta lui Brindavoine cum să facă să ascundă pata de ulei.*)

Iar tu, ține-ți mereu pălăria aşa atunci când serveşti
(*Adresându-se Élisei.*)

Pentru tine, fata mea, tu vei supraveghea când se strâng masa și vei fi cu ochii în patru să nu dispare nimic. Aşa se cuvine să facă fetele. Dar între timp pregațește-te să-o primești pe iubita mea, care trebuie să vină să te viziteze și să plecați împreună la târg. Ai înțeles ce ți-am spus?

ÉLISE:

Da, tată.

HARPAGON:

Iar tu, fiule, pe care am bunătatea să-l iert pentru întâmplarea de după-amiază, să nu te apuci să faci mutre.

CLÉANTE:

Eu, tată? Mutre? Dar din ce cauză?

HARPAGON:

Dumnezeule, știm care e obiceiul copiilor ai căror tați se recăsătoresc și cum o privesc pe așa-numita mamă-vitregă. Dar, dacă vrei să uit ultima ta boacănă, te sfătuiesc să-i zâmbești acestei persoane și să-i faci cea mai bună primire posibilă.

CLÉANTE:

Ca să fiu sincer, tată, nu pot să-ți promit că voi fi încântat că devine mama mea vitregă. Aș minți dacă ţi-aș spune asta; dar în ceea ce privește faptul de a o primi cum trebuie și de a-i zâmbi, îți promit că mă voi supune neîndoios dorinței tale.

HARPAGON:

Cel puțin ai grijă.

CLÉANTE:

Vei vedea că nu ai de ce să te plângi.

HARPAGON:

Vei proceda bine. Valère, ajută-mă cu asta. Jupâne Jacques, apropie-te; te-am lăsat la urmă.

JUPÂNUL JACQUES:

Cui vreți să-i vorbiți, domnule, vizitiului sau bucătarului dumneavoastră? Căci sunt și unul, și celălalt.

HARPAGON:

Amândurora.

JUPÂNUL JACQUES:

Dar cine vreți să fie primul din cei doi?

HARPAGON:

Bucătarul.

JUPÂNUL JACQUES:

Așteptați, atunci, vă rog.

(*Își scoate pălăria de vizită și rămâne
în haine de bucătar.*)

HARPAGON:

Ce naiba de ceremonie mai e și asta?

JUPÂNUL JACQUES:

Nu trebuie decât să spuneți.

HARPAGON:

Am hotărât, jupâne Jacques, să dau o cină astă-seaără.

JUPÂNUL JACQUES:

Mare minune!

HARPAGON:

Spune-mi, ne vei pregăti o masă bogată?

JUPÂNUL JACQUES:

Da, dacă mă plătiți bine.

HARPAGON:

Ce mizerabil! Mereu bani! Parcă nu știe să spună ajt-ceva: bani, bani, bani! Ah! Nu au decât acest cuvânt pe buze, bani! Mereu vorbesc de bani! Iată cartea lor de căpătăi, banii!

VALÈRE:

N-am pomenit un răspuns mai impertinent ca ăsta. Mai repede vezi o minune decât o masă bogată pe cheltuiala mare! Este cel mai ușor lucru din lume și chiar și cel mai sărac om ar face aşa; dar pentru a fi şiret, trebuie să vorbeşti de o masă bogată pe cheltuiala mică.

JUPÂNUL JACQUES:

Masă bogată pe cheltuiala mică?

VALÈRE:

Da.

JUPÂNUL JACQUES:

După părerea mea, domnule, ne veți forța să vedem acest secret și să-mi luați slujba de bucătar: de asemenea, vă amestecați aici și faceți pe atotștiitorul.

HARPAGON:

Taci din gură. Ce ne-ar trebui?

JUPÂNUL JACQUES:

Iată, domnule, administratorul care vă va face o masă bogată pe cheltuiala mică.

HARPAGON:

A! Vreau să-mi spui.

JUPÂNUL JACQUES:

Câți oameni veți fi la masă?

HARPAGON:

Vom fi opt sau zece; dar trebuie să pui opt la socoteală.

Când e de mâncare pentru opt, e și pentru zece.

VALÈRE:

Asta se înțelege.

JUPÂNUL JACQUES:

Ei bine, va fi nevoie de patru ciorbe mari și cinci farfurii.
Ciorbe... Intrate...

HARPAGON:

Ce naiba! Ca să dai de mâncare unui oraș întreg!

JUPÂNUL JACQUES:

Friptu...

HARPAGON (*punându-i mâna la gură*):

Ah! Trădătorule, îmi mănânci toată avereia!

JUPÂNUL JACQUES:

Desert...

HARPAGON:

Și desert?

VALÈRE:

Îți face plăcere să-i omori pe toți? Crezi că domnul i-a invitat pe acești oameni să-i facă să crape de atâtă mâncare? Du-te și citește un pic regulile de sănătate și întreabă doctorii dacă există ceva mai rău decât să mănânci în exces.

HARPAGON:

Are dreptate.

VALÈRE:

Ia seama, jupâne Jacques, tu și cei asemenea tăie, că o masă care are prea multă carne este un loc periculos; că pentru a fi prieten cu cei invitați trebuie ca frugalitatea să domine în pauzele pe care le creăm și, cum spunea o

zicală veche, „trebuie să mănânci pentru a trăi, nu să trăiești pentru a mâncă”¹.

HARPAGON:

Ah! Bine spus! Apropie-te să te îmbrățișez pentru aceste vorbe. Iată cea mai frumoasă zicere pe care am auzit-o în viața mea. „*Trebuie să trăiești pentru a mâncă, nu să mănânci pentru a trăi...*“ Nu, nu era aşa. Cum ai spus?

VALÈRE:

Trebuie să mănânci pentru a trăi, și nu să trăiești pentru a mâncă.

HARPAGON:

Da. Ai auzit? Cine e marele om care a spus asta?

VALÈRE:

Nu-mi aduc aminte acum numele său.

HARPAGON:

Adu-ți aminte să-mi notezi aceste cuvinte. Vreau să le gravez în litere de aur și să le pun pe șemineul din sufragerie.

VALÈRE:

Nu voi lipsi de la asta. Și, pentru cina dumneavoastră, nu trebuie decât să mă lăsați pe mine să mă ocup. Voi pune totul la punct aşa cum trebuie.

HARPAGON:

Atunci, fă-o.

JUPÂNUL JACQUES:

Cu atât mai bine, o să am mai puțină bătaie de cap.

HARPAGON:

Vom avea nevoie de acele alimente pe care nu le mânâncă nimeni și care mai întâi potolesc foamea: ceva fasole mare, cu ceva pateu în oală, bine garnisit cu macaroane. Uite că se adună.

VALÈRE:

Lăsați totul în seama mea.

¹ Proverb considerat ca făcând parte din operele lui Cicero (n.t.).

HARPAGON:

Acum, jupâne Jacques, trebuie să-mi cureți trăsura.

JUPÂNUL JACQUES:

Așteptați. Acum vorbiți cu vizitiul
(*Își pune pălăria la loc.*)

Ce spuneați...

HARPAGON:

Că trebuie să-mi cureți trăsura și să-mi înhami caii pentru a merge la târg.

JUPÂNUL JACQUES:

Caii dumneavoastră, domnule? După părerea mea, nu sunt deloc în stare să meargă. Nu vă voi spune că sunt la pământ, bietele animale nu mai au mult de tras, și aş minți dacă n-aş spune aşa ceva; dar dumneavoastră îi vedeți aşa de tineri și austeri, când de fapt nu mai sunt decât niște idei sau niște fantome de cai.

HARPAGON:

Bine că s-au îmbolnăvit și nu mai fac nimic!

JUPÂNUL JACQUES:

Dar, domnule, nu fac nimic pentru că nu mânâncă nimic. Le-ar conveni mai mult bietelor animale să muncească mai mult, dar să și mânânce mai mult. Mi se rupe inima văzându-i aşa de osteneți, căci îmi iubesc caii, mi se pare că seamănă cu mine însuși când îi văd suferind; îmi iau în fiecare zi câte ceva de la gură și trebuie să fi prea rău ca să nu ai niciun pic de milă față de aproapele tău.

HARPAGON:

Nu e aşa de greu să mergi până la târg.

JUPÂNUL JACQUES:

Nu, domnule, nu am curajul să-i mână și mi-aș face păcat să-i lovesc cu biciul în starea în care sunt. Cum vreți să care o trăsură când ei nu sunt în stare să se care pe ei însiși?

VALÈRE:

Domnule, îl voi ruga pe vărul Picard să-i mâne el: de asemenea, ne va fi util aici pentru a pregăti cina.

JUPÂNUL JACQUES:

Fie. Îmi convine mai mult să moară sub ochii altuia decât sub ochii mei.

VALÈRE:

Jupânul Jacques este un om înțelegător.

JUPÂNUL JACQUES:

Domnul administrator face ceea ce trebuie.

HARPAGON:

Liniște!

JUPÂNUL JACQUES:

Domnule, n-aș putea să-i suport pe lingușitori; și văd că tot ceea ce face el, adică verifică mereu pâinea, vinul, băutura, sarea și lumânările, nu o face decât pentru a vă intra pe sub piele și a vă linguși. Asta mă enervează și m-am săturat să aud în fiecare zi ce se vorbește de dumneavoastră: pentru că eu vă prețuiesc, în ciuda faptului că nu o spun deloc; și, după părul meu, sunteți persoana la care țin cel mai mult.

HARPAGON:

Poți să-mi spui și mie, jupâne Jacques, ce se vorbește despre mine?

JUPÂNUL JACQUES:

Da, domnule, dacă aș fi sigur că acel lucru nu v-ar supăra deloc.

HARPAGON:

Nu, în niciun caz.

JUPÂNUL JACQUES:

Mă scuzați, dar sunt sigur că vă veți enerva.

HARPAGON:

Deloc; din contră, asta îmi face plăcere și sunt foarte încântat să aflu ce vorbește lumea despre mine.

JUPÂNUL JACQUES:

Domnule, întrucât vreți să aflați, vă voi spune sincer cum își bate toată lumea joc de dumneavoastră: vorbește cu batjocură la fiecare colț de stradă despre dumneavoastră și nu se satură să vă ia peste picior și

să inventeze câte ceva despre avariția dumneavoastră. Unul spune că tipăriți calendare speciale în care dublați perioada de post și ajunul pentru a profita de posturi și pentru a-i face pe ceilalți să se îndatoreze; altul – că găsiți mereu motiv să-i certați pe valeți când vin sărbătorile sau când trebuie să plece de la dumneavoastră pentru a nu le mai da nimic. Altul povestește că odată ați dat în judecată pisica unui văr pentru că v-a mâncat un rest de pulpă de oaie; altul – că ați fost surprins într-o seară când șterpeleați orzul cailor și că vizitul dumneavoastră, cel dinaintea mea, vă dădea nu știu câte lovitură de bătă, despre care n-ați vrut să spuneți nimic. În fine, ce vreți să vă mai spun? Nu există loc în care să nu se vorbească de dumneavoastră în felul acesta. Sunteți de pomină și de râsul lumii și toți vă știu de avar, zgârcit, un nemernic și un cămătar.

HARPAGON (*lovindu-l*):

Ești un nerod, o secătură, un nemernic și un nerușinat.

JUPÂNUL JACQUES:

Ei bine! Aș fi ghicit că aşa se va întâmpla! N-ați vrut să mă credeți. V-am zis că vă voi supăra dacă vă spun adevărul.

HARPAGON:

Învață să vorbești.

SCENA 2

Jupânul Jacques, Valère

VALÈRE:

După câte văd eu, jupâne Jacques, plătești cam mult pentru sinceritatea dumitale.

JUPÂNUL JACQUES:

La dracu! Domnule nou-venit, care vă dați aere, nu e treaba dumneavoastră. Râdeți de loviturile de baston atunci când le veți încasa, și nu râdeți de ale mele.

VALÈRE:

Ah! Domnule jupân Jacques, nu vă supărați, vă rog.

JUPÂNUL JACQUES (*aparte*):

Suferă cu răbdare! Vreau să fac pe viteazul și, dacă e atât de prost încât să mă credă, să profit un pic de naivitatea lui.

Ştiați, domnule zâmbăret, că eu nu râd și că, dacă mă enervați, vă voi face să râdeți în alt fel?

(*Jupânul Jacques îl împinge pe Valère până la capătul scenei, dirijându-l.*)

VALÈRE:

Hei! Mai ușor!

JUPÂNUL JACQUES:

Cum mai ușor? Mie nu-mi place aşa!

VALÈRE:

Iertare!

JUPÂNUL JACQUES:

Sunteți un obraznic.

VALÈRE:

Domnule jupân Jacques!

JUPÂNUL JACQUES:

Nu mă lua pe mine cu domnule jupân Jacques. Dacă iau acum un baston, vă voi cotonogi, să vă săturați de importanță.

VALÈRE:

Cum! Un baston?

(*Valère îl împinge înapoi tot atât cât a fost și el împins.*)

JUPÂNUL JACQUES:

Ei! Nu vorbesc de asta.

VALÈRE:

Ştiați, domnule nerod, că sunt și eu în stare să vă cotonogesc?

JUPÂNUL JACQUES:

Nu mă îndoiesc de asta.

VALÈRE:

Că nu sunteți, în ciuda oricărei ciorbe, decât o secătură de bucătar?

JUPÂNUL JACQUES:

Știu asta prea bine.

VALÈRE:

Și că nu mă cunoașteți încă?

JUPÂNUL JACQUES:

Iertați-mă.

VALÈRE:

Vreți să mă cotonogiți?

JUPÂNUL JACQUES:

Am spus-o în glumă.

VALÈRE:

Iar eu nu vă gust gluma.

(*Îl lovește de câteva ori cu bastonul.*)

Tineți minte că sunteți un glumeț prost.

JUPÂNUL JACQUES (*singur*):

Să dea ciuma în ea de sinceritate! E o meserie urâtă. De acum înainte renunț la asta și nu mai vreau să spun adevărul. Stăpânul meu, treacă de la mine, are oarecare drept să mă lovească, dar pe acest domn administrator m-aș răzbuna dacă aş putea.

SCENA 3

Frosine, Mariane, Jupânul Jacques

FROSINE:

Ştiți cumva, jupâne Jacques, dacă stăpânul vostru este acasă?

JUPÂNUL JACQUES:

Da, știu sigur că este.

FROSINE:

Spune-i, te rog, că am venit.

SCENA 4

Mariane, Frosine

MARIANE:

Ah! Frosine, ce ciudat mă simt! Și, dacă ar fi să spun ce simt, este că mă tem de această întrevedere!

FROSINE:

Dar de ce? Și ce te neliniștește?

MARIANE:

Vai! Mai întrebî? Și cum? Nu-ți dai seama de neliniștea unei persoane gata să vadă supliciul la care este gata să se supună?

FROSINE:

Văd bine că, dacă ar fi să mori într-un mod plăcut, Harpagon nu este supliciul de care ai vrea să ai parte. Și se cunoaște pe fața ta că ți-aduci aminte de Tânărul blond de care mi-ai vorbit.

MARIANE:

Da. Este un lucru de care nu vreau să mă apăr, Frosine; iar vizitele curtenitoare pe care ni le-a făcut, îți mărturisesc, au lăsat urme în sufletul meu.

FROSINE:

Dar ai știut cine este?

MARIANE:

Nu, nu știu deloc cine este; dar știu că are o alură prin care se face plăcut; că, dacă ar fi să aleg eu, l-ăs alege pe el în locul altuia și că el nu mi-ar provoca o suferință însăși-mântătoare în timpul căsătoriei pe care vor să mi-o aranjeze.

FROSINE:

Dumnezeule, toți acești bărbați blonzi sunt agreeabili și o arată cu prisosință, dar cei mai mulți dintre ei sunt zgârciți ca șoareci și e mai bine pentru tine să iei de soț un om mai în vîrstă care să-ți asigure un trai bogat. Îți mărturisesc că senzualitatea nu are de-a face cu cele spuse de mine și că există câteva defecte pe care trebuie

să le suporți din partea unui astfel de soț; dar asta nu este o situație de durată și moartea sa, crede-mă, îți va aduce o îmbunătățire a situației care va compensa toate relele dinainte.

MARIANE:

Doamne, dar nu e corect să aştepți moartea cuiva ca să fii fericită și nu întotdeauna moartea cuiva te face fericită.

FROSINE:

Îți bați joc? Nu te vei căsători decât cu condiția să te lase văduvă în curând; și asta trebuie să constituie una dintre clauzele contractului. Ar fi chiar o nerușinare din partea lui să nu moară în trei luni! Iată-l aici, în carne și oase.

MARIANE:

Ah! Frosine, ce figură!

SCENA 5

Harpagon, Frosine, Mariane

HARPAGON:

Nu vă speriați, frumoasa mea, dacă mă vedeți cu ochelari. Știu că farmecele dumneavoastră încântă cu prisoșință ochii, sunt destul de vizibile ele singure și nu este nevoie de ochelari pentru a le vedea; dar, totuși, cu ajutorul ochelarilor putem vedea stelele și eu consider și garantez că sunteți o stea, o adevărată stea, cea mai frumoasă stea din țara stelelor. Frosine, nu scoate niciun cuvânt și mi se pare că nu e deloc încântată să mă vadă.

FROSINE:

Pentru că este încă surprinsă; și-apoi, fetelor le e mereu rușine să arate de la început ce simt.

HARPAGON:

Ai dreptate.

(Către Mariane.)

Iat-o, drăguță, pe fiica mea care vine să te salute.

SCENA 6

Élise, Harpagon, Mariane, Frosine

MARIANE:

Mă achit destul de târziu, doamnă, de această vizită.

ÉLISE:

Doamnă, ați făcut ceea ce trebuia să fac eu, adică să fiu eu cea care vă întâmpină.

HARPAGON:

Vedeți ce isteață e! Dar mai are și defecte.

MARIANE (*șoptindu-i Frosinei*):

Ce om respingător!

HARPAGON:

Ce spune frumoasa domnișoară?

FROSINE:

Că vă găsește încântător.

HARPAGON:

Îmi faceți o onoare prea mare, micuță adorabilă.

MARIANE (*aparte*):

Ce animal!

HARPAGON:

Vă datorez prea mult pentru aceste sentimente.

MARIANE (*aparte*):

Nu mai pot să suport.

HARPAGON:

Iată-l și pe fiul meu, care vine să vă salute.

MARIANE (*șoptindu-i Frosinei*):

Ah! Frosine, ce întâmplare! E exact cel de care ţi-am povestit.

FROSINE (*către Mariane*):

Întâmplarea e minunată.

HARPAGON:

Văd că vă mirați să mă vedeți cu copii aşa mari; dar în curând mă voi descotorosi și de unul, și de celălalt.

SCENA 7

Cléante, Harpagon, Élise, Mariane, Frosine

CLÉANTE:

Doamnă, ca să vă mărturisesc sincer, este o întâmplare la care nu mă aşteptam și m-am minunat atunci când tatăl meu mi-a spus după-amiază de intenția pe care o are.

MARIANE:

Aș putea spune și eu același lucru. Este o întâlnire neprevăzută, care m-a surprins la fel de mult ca și pe dumneavoastră, și nu eram deloc pregătită pentru o astfel de întâmplare.

CLÉANTE:

Este adevărat, doamnă, că tatăl meu nu putea să facă o alegere mai bună și că mă simt sensibil onorat să vă cunosc; dar, în ciuda acestora, nu vă voi putea garanta că mă bucur de faptul că ați putea deveni mama mea vitregă. Vă mărturisesc, această amabilitate este prea dificilă pentru mine; și este un titlu pe care nu vă îldoresc. Aceste vorbe s-ar putea să pară brutale în ochii unora; dar sunt sigur că dumneavoastră veți fi în stare să le înțelegeți așa cum ar trebui; căci este vorba, doamnă, de o căsătorie pe care credeți că eu ar trebui să o resping; că nu ignorați, știind cine sunt, faptul că îmi jignește sentimentele și că ați vrea tare mult să vă spun, cu permisiunea tatălui meu, că, dacă lucrurile ar depinde de mine, această căsătorie nu s-ar face.

HARPAGON:

Iată un compliment obraznic! Ce mai declarăție frumoasă i-ai făcut!

MARIANE:

Și eu, pentru a vă răspunde, vă spun că situațiile sunt identice și, dacă dumneavoastră vă repugnă să mă vedeați mamă vitregă, și eu aş simți la fel, fără îndoială, să vă văd fiul meu vitreg. Să nu credeți, vă rog, că eu sunt cea care caută să vă provoace această dezordine.

Aș fi tare supărată dacă v-aș provoca neplăcere și, dacă nu mă văd forțată de o putere absolută, vă dau cuvântul meu de onoare că nu voi accepta această căsătorie care vă întristează.

HARPAGON:

Ea are dreptate. La asemenea compliment prostesc îi trebuie un răspuns pe măsură. Vă cer iertare, frumoasa mea, pentru obrăznicia fiului meu; este un Tânăr prost, care nu cunoaște consecințele vorbelor pe care le spune.

MARIANE:

Vă asigur că tot ceea ce mi-a spus nu m-a jignit deloc; din contră, mi-a făcut plăcere să-mi explice care sunt adevăratele lui sentimente. Îmi place la el că a făcut o astfel de mărturisire; și dacă ar fi vorbit în alt fel, l-aș fi apreciat mult mai puțin.

HARPAGON:

Sunteți tare amabilă că-i scuzați astfel greșelile. Timpul îl va face mai înțelept și veți vedea că-și va schimba sentimentele.

CLÉANTE:

Nu, tată, nu pot să mi le schimb; și o rog stăruitor pe doamna să creadă acest lucru.

HARPAGON:

Ce tupeu! Încă mai continuă.

CLÉANTE:

Vrei să-mi trădez inima?

HARPAGON:

Din nou! Nu vrei să-ți schimbi tonul?

CLÉANTE:

Ei bine, întrucât doriți să vorbesc în alt fel, suferiți, doamnă, pentru că mă voi pune acum în locul tatălui meu și vă mărturisesc că n-am văzut nicăieri în lume ceva mai fermecător ca dumneavoastră, că nu concep ceva mai frumos decât fericirea de a vă iubi și că a fi soțul dumneavoastră este un omagiu, o fericire pe

care aş prefera-o destinelor celor mai mari prinţi de pe pământ. Da, doamnă, fericirea de a vă avea este pentru mine cel mai mare noroc; este lucrul în care îmi pun toată nădejdea. Nu există ceva să nu fiu capabil să fac pentru o cucerire aşa preţioasă şi cele mai dificile obstacole...

HARPAGON:

Uşurel, fiule, te rog.

CLÉANTE:

Este un compliment pentru dumneavoastră, doamnă.

HARPAGON:

Doamne, am şi eu gură să vorbesc şi nu am nevoie de un avocat ca tine. Haideţi, luaţi loc.

FROSINE:

Nu. E mai bine să mergem acum în târg, ca să ne întoarcem mai târziu şi să avem tot timpul să stăm de vorbă.

HARPAGON:

Atunci să punem caii la trăsură. Vă rog să mă iertaţi, frumoasa mea, dacă nu m-am gândit să vă ofer o gustare înainte de a pleca.

CLÉANTE:

M-am gândit eu la asta, tată, şi am pus să se aducă aici câteva coşuri cu portocale din China, lămâi proaspete şi dulceţuri şi am trimis să se ducă după ele din partea ta.

HARPAGON (*șoptindu-i lui Valère*):

Valère!

VALÈRE (*către Harpagon*):

Şi-a pierdut mintile.

CLÉANTE:

Ce crezi, tată, că nu este suficient? Doamna va avea amabilitatea să ne ierte pentru acest lucru, dacă doreşte.

MARIANE:

Nu era nevoie să faceţi acest lucru.

CLÉANTE:

Ați văzut vreodată, doamnă, un diamant mai strălucitor decât cel pe care îl are tatăl meu la deget?

MARIANE:

E adevarat că strălucește tare.

CLÉANTE (*scoțându-l de pe degetul tatălui său și dându-i-l Marianei*):

Trebuie să-l priviți mai de-aproape.

MARIANE:

Este foarte frumos, fără îndoială, și parca scoate foc.

CLÉANTE (*punându-se în fața Marianei, care vrea să i-l dea înapoi*):

Aș! Doamnă, se află în mâini prea frumoase. Este un cadou pe care tatăl meu vi-l face.

HARPAGON:

Eu?

CLÉANTE:

Nu-i aşa, tată, că vrei ca doamna să-l păstreze ca semn al dragostei tale?

HARPAGON (*șoptindu-i fiului său*):

Cum aşa?!

CLÉANTE:

Frumoasă doamnă! Îmi face semn să vă spun să-l acceptați.

MARIANE:

Nu accept sub nicio formă...

CLÉANTE:

Vă bateți joc? Nici nu intră în discuție să-l mai ia înapoi.

HARPAGON (*aparte*):

Mă înfuri!

MARIANE:

Ar fi...

CLÉANTE (*împiedicând-o pe Mariane să dea inelul înapoi*):

Nu, vă spun eu, înseamnă să-l jigniți.

MARIANE:

Iertare...

CLÉANTE:

Nicio problemă.

HARPAGON (*aparte*):

Să dea ciuma peste...

CLÉANTE:

Iată-l cum se enervează că refuzați.

HARPAGON (*șoptindu-i fiului său*):

Ah! Trădătorule!

CLÉANTE:

Vedeți cum îl cuprinde disperarea?

HARPAGON (*șoptindu-i fiului său, amenințându-l*):

Călău ce ești!

CLÉANTE:

Tată, nu este vina mea. Fac tot ce pot ca să conving să-l păstreze, dar e încăpățanată.

HARPAGON (*șoptindu-i fiului său cu mânie*):

Găinarule!

CLÉANTE:

Doamnă, îl faceți pe tata să mă certe.

HARPAGON (*șoptindu-i fiului său, cu aceeași grimasă*):

Nemernicule!

CLÉANTE:

Îl faceți să se îmbolnăvească. Aveți milă, doamnă, nu mai continuați!

FROSINE:

Dumnezeule, ce de fițe! Păstrați inelul, din moment ce domnul vrea.

MARIANE:

Ca să nu vă mai supăr, îl păstrează acum și vi-l voi înapoia altă dată.

SCENA 8

*Harpagon, Mariane, Frosine, Cléante,
Brindavoine, Élise*

BRINDAVOINE:

Domnule, e acolo un om care vrea să vă vorbească.

HARPAGON:

Spune-i că sunt ocupat și să revină altă dată.

BRINDAVOINE:

Spune că are să vă dea niște bani.

HARPAGON:

Vă rog să mă iertați. Revin imediat.

SCENA 9

*Harpagon, Mariane, Cléante, Élise, Valère,
Frosine, La Merluche*

LA MERLUCHE (*vine alergând și-l trântește pe Harpagon*):

Domnule...

HARPAGON:

Ah! Am murit!

CLÉANTE:

Ce s-a întâmplat, tată? Ai pățit ceva?

HARPAGON:

Trădătorul ăsta sigur a primit bani de la datornicii mei ca să-mi rupă gâtul.

VALÈRE:

Nu face nimic.

LA MERLUCHE:

Domnule, îmi cer iertare, credeam că fac bine să vin așa în goană.

HARPAGON:

Pentru ce ai venit aici, nemernicule?

LA MERLUCHE:

Ca să vă spun că cei doi cai ai dumneavoastră nu sunt potcoviți.

HARPAGON:

Duceți-i imediat la potcovar!

CLÉANTE:

Până îi potcovește, voi face în locul dumitale, tată, turul casei și o voi conduce pe doamna în grădină, unde voi aduce fructele.

HARPAGON:

Valère, fii un pic cu ochii în patru și ai grijă, te rog, să recuperezi cât mai mult din ele pentru a le trimite înapoi la piață.

VALÈRE:

Este suficient.

HARPAGON (*singur*):

Oh, fiu netrebnic! Ai chef să mă ruinezi?

Actul 4

SCENA 1

Cléante, Mariane, Élise, Frosine

CLÉANTE:

Să intrăm aici, ne vom simți mai bine. Nu mai e nicio persoană suspectă în jurul nostru și vom putea vorbi fără grijă.

ÉLISE:

Da, doamnă, fratele meu mi-a mărturisit pasiunea pe care o nutrește pentru dumneavoastră. Cunosc necazurile și neplăcerile pe care le pot provoca astfel de piedici și, vă asigur, că îmi pasă cât se poate de sincer de problema dumneavoastră.

MARIANE:

Este o consolare plăcută să vezi că unei persoane ca dumneata îi pasă de aşa ceva; și vă implor, doamnă, să-mi păstrați mereu această prietenie generoasă, atât de capabilă să îmblânzească cruzimile destinului.

FROSINE:

După părerea mea, sunteți niște netrebnici și unul, și celălalt pentru că nu mi-ați spus, înainte de asta, de problema voastră! V-aș fi scutit fără îndoială de această neliniște și lucrurile n-ar fi ajuns în stadiul în care sunt acum.

CLÉANTE:

Ce vrei? Soarta mea nefavorabilă a vrut să fie aşa. Dar, frumoasă Mariane, tu ce-ai hotărât?

MARIANE:

Vai! Oare sunt eu în stare să iau hotărâri? Şi, în starea de dependență în care mă găsesc, pot eu oare să nutresc altceva decât dorințe?

CLÉANTE:

Nu simți pentru mine decât o simplă dorință? Niciun fel de milă compătimitoare? Nicio bunătate milostivă? Nicio afecțiune vie?

MARIANE:

Ce-ai vrea să-ți spun? Pune-te și tu în locul meu și vezi ce pot să fac. Dă-ți tu seama, hotărăște tu: mă las pe mâinile tale și cred că ești prea înțelegător pentru a-mi pretinde mai multă onoare și bună-cuviuință decât îmi este permis.

CLÉANTE:

Vai! La ce mă supui, la a simți doar ceea ce onoarea nepătată și buna-cuviuință simplă mă lasă să simt?

MARIANE:

Dar ce-ai vrea să fac? Cum aş putea să ignor un număr mare de îndatoriri de care noi, fetele, suntem obligate să ținem seama. Eu o respect pe mama mea. Ea m-a crescut întotdeauna cu multă dragoste și n-aș putea să-i provoc suferință. Convinge-o; folosește-ți toate armele pentru a-i câștiga încrederea. Poți să faci și să spui tot ce vrei, eu îți dau voie; și dacă vrei să fiu de partea ta, lasă-mă să-i mărturisesc eu însămi ceea ce simt pentru tine.

CLÉANTE:

Frosine, biata mea Frosine, ai vrea să ne ajuți?

FROSINE:

Din punctul meu de vedere, mai e nevoie să întrebi? Aş vrea din tot sufletul. Știți doar că sunt din fire destul de miloasă. Cerul nu mi-a dat o inimă de piatră și sunt foarte încântată când pot să ajut, cu mici servicii,

oameni care se iubesc reciproc în spiritul binelui și al cinstei.

CLÉANTE:

Gândește-te un pic, te rog.

MARIANE:

Dă-ne o idee.

ÉLISE:

Inventează ceva ca să strici ceea ce ai făcut.

FROSINE:

Asta e destul de greu. (*Către Mariane*) În ceea ce-o priveste pe mama dumitale, e destul de înțelegătoare și am putea-o convinge să dea fiului zestrea pe care vrea să-o dea tatălui. (*Către Cléante*) Dar dificultatea pe care o întrevăd este că tatăl tău este tatăl tău.

CLÉANTE:

Asta se înțelege.

FROSINE:

Vreau să spun că ne va purta pică, dacă îi arătăm că îl refuzăm, și că apoi nu va fi dispus să-și dea consimțământul pentru căsătoria voastră. Ar trebui, ca să iasă bine, ca refuzul să vină din partea lui însuși și să încercăm într-un fel să-l facem să te disprețuiască.

CLÉANTE:

Ai dreptate.

FROSINE:

Da, știu bine că am dreptate. Asta ar trebui să facem; dar cum naiba să găsim o cale? Stați: dacă am găsi o femeie mai în vîrstă, care să aibă talentul meu și să joace la fel de bine teatru pentru a se da drept o doamnă de rang mare, cu ajutorul unui alai făcut în grabă și al unui numeizar de marchiză sau vicontesă, să spunem a Britaniei de Jos, mi-ar fi ușor să-l fac pe tatăl vostru să creadă că aceasta este o persoană bogată, în plus, casele ei valorând o sută de mii de franci; că este îndrăgostită până peste cap de el și că și-ar dori atât de mult să devină soția lui încât i-ar da toată avereia

dacă s-ar căsători cu ea; nu mă îndoiesc că el n-ar lua în considerare o asemenea propunere, căci, deși știu că te iubește mult, iubește banii un pic mai mult; și când, orbit de această momeală, ar fi de acord cu ceea ce vă interesează, nu i-ar mai păsa apoi că tocmai a fost dezamăgit văzând că marchiza nu este ceea ce pare.

CLÉANTE:

Toate aceste lucruri sunt bine gândite.

FROSINE:

Lăsați-mă să-o fac. Tocmai mi-am adus aminte de una dintre prietenele mele care va fi ajutorul nostru.

CLÉANTE:

Îți garantez, Frosine, că îți voi fi recunoscător dacă reușești acest lucru. Dar, fermecătoare Mariane, să începem, te rog, prin a câștiga increderea mamei tale; sunt multe de făcut totuși pentru a împiedica această căsătorie. Tu încearcă, te rog, să faci tot posibilul. Ajută-te de toată puterea pe care îți-o dă asupra ei dragostea ce îți-o poartă; etalează-ți fără rezerve toată bunăvoița de care ești în stare, farmecele atotputernice cu care cerul îți-a înzestrat ochii și gura și nu uita nimic, te rog, din aceste vorbe tandre, din aceste rugăminti fierbinți și aceste mângâieri pe care sunt sigur că nu le-ar putea respinge nimeni.

MARIANE:

Voi face tot ce-mi stă în putință și nu voi uita nimic.

SCENA 2

Harpagon, Cléante, Mariane, Élise, Frosine

HARPAGON (aparte):

Nu mai spune! Fiul meu sărută mâna pretinsei sale mame vitrege, iar pretinsa sa mamă vitregă nu se împortivește deloc. Să fie vreun mister la mijloc?

ÉLISE:

Iată-l pe tatăl meu.

HARPAGON:

Trăsura e gata. Puteți să plecați când doriti.

CLÉANTE:

Întrucât tu nu mergi, tată, mă duc eu să le conduc.

HARPAGON:

Nu, rămâi acasă. Vor merge foarte bine și singure și am nevoie de tine.

SCENA 3

Harpagon, Cléante

HARPAGON:

Oh! În legătură cu mama ta vitregă, cum ți se pare ea?

CLÉANTE:

Cum mi se pare?

HARPAGON:

Da, cum arată, dacă e frumoasă, ce părere ai despre inteligența ei.

CLÉANTE:

Așa și-așa.

HARPAGON:

Dar totuși?

CLÉANTE:

Ca să fiu sincer, nu este așa cum o credeam. Are o infățișare cochetă; e destul de stângace, frumusețea sa e foarte mediocru și are o inteligență dintre cele mai obișnuite. Să nu crezi că spun asta ca să nu-ți mai placă, tată, căci mama vitregă ca mamă vitregă îmi place la fel de mult ca oricare alta.

HARPAGON:

Totuși, după-amiază îi spuneai că...

CLÉANTE:

I-am spus câteva vorbe dulci în numele tău, dar am făcut-o pentru a-ți fi pe plac.

HARPAGON:

Deci, nu-ți place în niciun fel?

CLÉANTE:

Mie? Deloc.

HARPAGON:

Nu-mi convine lucrul ăsta, căci îmi contrazice o idee care îmi venise în minte. M-am gândit, văzând-o aici, la vârstă mea și mi-am imaginat că s-ar putea găsi un motiv să nu mă căsătoresc cu o persoană aşa de Tânără. Acest gând mă făcea să renunț la intenția mea și, pentru că am întrebat-o și pentru că i-am dat cuvântul meu, ți-aș fi dat-o cu condiția să nu mărturisești.

CLÉANTE:

Mie?

HARPAGON:

Ție.

CLÉANTE:

În căsătorie?

HARPAGON:

În căsătorie.

CLÉANTE:

Fii atent: e adevărat că nu prea e pe gustul meu; dar pentru a-ți face pe plac, tată, mă pot hotărî s-o iau în căsătorie, dacă vrei.

HARPAGON:

Eu? Sunt mai înțelegător decât îți imaginezi: nu vreau să te forțez să faci ceva împotriva voinței tale.

CLÉANTE:

Iartă-mă, dar voi face acest efort de dragul tău.

HARPAGON:

Nu, nu, o căsnicie nu este fericită dacă nu există dragoste.

CLÉANTE:

Este un lucru care poate va veni apoi, tată; se spune că dragostea e adesea fructul căsătoriei.

HARPAGON:

Nu, din partea soțului, noi nu trebuie să punem în pericol în niciun fel această afacere și există urmări neplăcute pe care n-am chef să le suport. Dacă ai fi simțit ceva pentru ea, la modul sincer, te-aș fi lăsat să te căsătorești cu ea în locul meu, dar, cum asta nu se întâmplă, îmi voi urmări primul scop și mă voi căsători eu însuși cu ea.

CLÉANTE:

Ei bine, tată, dacă lucrurile stau aşa, trebuie să-ți vorbesc despre sentimentele mele, trebuie să-ți mărturisesc secretul nostru. Adevărul este că o iubesc din ziua în care am văzut-o la o plimbare, că intenția mea era după-amiază să-o cer în căsătorie, cu permisiunea ta, și că nimic nu m-a împiedicat în afară de declarația sentimentelor tale și de teama de a nu-ți fi pe plac.

HARPAGON:

Ai fost pe la ea?

CLÉANTE:

Da, tată.

HARPAGON:

De multe ori?

CLÉANTE:

Suficient de multe.

HARPAGON:

Te-au primit bine?

CLÉANTE:

Foarte bine, dar fără să știe cine sunt, și asta a surprins-o după-amiază pe Mariane.

HARPAGON:

I-ai mărturisit pasiunea ta și intenția pe care o ai de a te căsători cu ea?

CLÉANTE:

Fără îndoială, și chiar i-am sugerat câte ceva și mamei sale.

HARPAGON:

Și a ascultat propunerea ta pentru fiica sa?

CLÉANTE:

Da, cât se poate de liniștită.

HARPAGON:

Și fata asta îți împărtășește sentimentele?

CLÉANTE:

Dacă ar fi să mă iau după aparențe, da, tată, cred că simte ceva pentru mine.

HARPAGON (*în șoaptă, aparte*):

Sunt tare încântat că am aflat un astfel de secret și iată exact ce-mi doream eu. (*Tare*) Oh! Gândește-te, fiule, știi ce înseamnă asta? Că trebuie să te gândești, dacă vrei, să renunță la dragostea ta, la orice pretenție asupra unei persoane pe care eu o revendic și să te căsătorești cu cea pe care îți-am sortit-o.

CLÉANTE:

Da, tată, deci aşa te joci cu mine! Ei bine! Din moment ce lucrurile au ajuns aici, îți mărturisesc eu însuși că nu voi renunță deloc la dragostea pe care o simt față de Mariane; că nu mă voi da în lături de la niciun act de violență pentru a o cucerii din lupta cu tine și că, dacă tu ai de partea ta consimțământul mamei, eu voi avea alt fel de ajutoare care, probabil, mă vor susține.

HARPAGON:

Cum, găinarule, ai îndrăzneala să rivalizezi cu mine?

CLÉANTE:

Dumneata faci asta căci eu am fost primul venit.

HARPAGON:

Nu sunt eu tatăl tău? Și nu trebuie ca tu să mă respecti?

CLÉANTE:

Aici nu e vorba de nimic pentru care copiii sunt obligați să cedeze din respect în fața părinților, iar dragostea e oarbă.

HARPAGON:

Îți voi deschide eu ochii cu câteva lovituri de baston.

CLÉANTE:

Toate amenințările tale nu-și au rostul.

HARPAGON:

Vei renunța la Mariane.

CLÉANTE:

Sub nicio formă.

HARPAGON:

Dă-mi un baston imediat.

SCENA 4

Jupânul Jacques, Harpagon, Cléante

JUPÂNUL JACQUES:

Ei! Ei! Ei! Domnilor, ce se întâmplă aici? La ce vă e gândul?

CLÉANTE:

Îmi bat joc de individul acesta.

JUPÂNUL JACQUES (*către Cléante*):

Ah! Domnule, ușurel.

HARPAGON:

Să-mi vorbești mie cu atâta nesimțire!

JUPÂNUL JACQUES (*către Harpagon*):

Ah! Domnule, fie-vă cu iertare.

CLÉANTE:

Nu mă dezic de nimic.

JUPÂNUL JACQUES (*către Cléante*):

Ei, cum aşa! Tatălui dumneavoastră?

HARPAGON:

Dă-mi voie.

JUPÂNUL JACQUES (*către Harpagon*):

Ei, cum aşa? Fiului dumneavoastră? Hai, treacă, treacă de la mine.

HARPAGON:

Vreau să judeci și tu însuți, jupâne Jacques, această treabă, pentru a-i arăta că am dreptate.

JUPÂNUL JACQUES:

Sunt de acord. (*Către Cléante*) Îndepărtați-vă un pic!

HARPAGON:

Sunt îndrăgostit de o fată cu care vreau să mă însor, iar acest potlogar are nesimțirea s-o iubească și el și să aibă pretenții la ea în ciuda ordinelor mele.

JUPÂNUL JACQUES:

Ah! Se înșală.

HARPAGON:

Nu-i ceva însăjător atunci când un fiu vrea să intre în competiție cu tatăl său? Și nu trebuie ca el, din respect, să se abțină să atenteze la preferințele mele?

JUPÂNUL JACQUES:

Aveți dreptate. Lăsați-mă să vorbesc eu cu el, iar dum-neavastră rămâneți aici.

(*Îl găsește pe Cléante la celălalt capăt al scenei.*)

CLÉANTE:

Ei bine, da, întrucât vrea să te aleagă pe tine judecător, nu am nimic împotrivă, nu-mi pasă cine este acesta, și vreau și eu să apelez la tine, jupâne Jacques, în legătură cu problema noastră.

JUPÂNUL JACQUES:

Îmi faceți o mare onoare.

CLÉANTE:

Sunt îndrăgostit de o persoană care îmi împărtășește sentimentele și primește cu tandrețe cadourile mele, iar tatăl meu a cutezat să vină să ne tulbure dragostea prin propunerea pe care i-a făcut-o.

JUPÂNUL JACQUES:

Cu siguranță, nu are dreptate.

CLÉANTE:

N-are pic de rușine, să se gândească la căsătorie la vârsta lui? Se cuvine să mai fie îndrăgostit? N-ar trebui să lase lucrurile astea în seama celor tineri?

JUPÂNUL JACQUES:

Aveți dreptate, își bate joc. Lăsați-mă să-i spun două cuvinte.

(*Revine la Harpagon.*)

Ei bine, fiul dumneavoastră nu e chiar atât de încăpățanat pe cât spuneți și vrea să vă înțelegeți. El spune că știe că trebuie să vă respecte, că doar a cedat unui impuls de moment, și că nu va mai refuza să se supună dorințelor dumneavoastră, cu condiția să vreți să-l tratați mai bine decât o faceți și să-i dați în căsătorie o persoană cu care să fie fericit.

HARPAGON:

Ah! Spune-i, jupâne Jacques, că, în condițiile astea, va putea să spere la orice din partea mea și că, în afară de Mariane, îi las libertatea să aleagă pe cine vrea el.

JUPÂNUL JACQUES:

Dați-mi voie.

(*Se duce la fiu.*)

Ei bine, tatăl dumneavoastră nu e atât de neînțelegător pe cât spuneați și mi-a mărturisit că ieșirile dumneavoastră l-au mâniat; că nu vrea să facă decât cum dorîți dumneavoastră și că va fi dispus să vă acorde ceea ce dorîți, cu condiția să vreți să-l luați cu binișorul și să-i acordați respectul și supunerea cuvenite.

CLÉANTE:

Ah! Jupâne Jacques, îl poți asigura că, dacă mi-o dă pe Mariane, mă va vedea cel mai supus dintre toți oamenii și că voi face mereu pe placul său.

JUPÂNUL JACQUES (*către Harpagon*):

Gata. A fost de acord cu ceea ce ați zis.

HARPAGON:

Uite cine e cel mai bun din lume.

JUPÂNUL JACQUES (*către Cléante*):

Totul e gata. Se bucură de promisiunile dumneavoastră.

CLÉANTE:

Cerul fie lăudat!

JUPÂNUL JACQUES:

Domnilor, nu trebuie decât să vă vorbiți; acum sunteți de acord și nu vă veți certa fără să vă înțelegeți.

CLÉANTE:

Dragul meu jupân Jacques, îți voi rămâne recunoscător toată viața.

JUPÂNUL JACQUES:

Nu aveți de ce, domnule.

HARPAGON:

Mi-ai făcut pe plac, jupâne Jacques, și meriți o recompensă. Du-te, îmi voi aduce aminte, te asigur.

(*Își scoate batista din buzunar și-i dă impresia jupânelui Jacques că îi va da ceva.*)

JUPÂNUL JACQUES:

Vă sărut mâinile.

SCENA 5

Cléante, Harpagon

CLÉANTE:

Îmi cer iertare, tată, pentru ieșirea pe care am avut-o.

HARPAGON:

Nu face nimic.

CLÉANTE:

Îți garantez că regret din toată inima.

HARPAGON:

Iar eu mă bucur din tot sufletul să te văd înțelegător.

CLÉANTE:

Ce amabil din partea ta să uiți aşa repede greșeala mea!

HARPAGON:

Greșelile copiilor se uită cu ușurință atunci când se comportă aşa cum trebuie.

CLÉANTE:

Cum? Nu-mi porți niciun fel de pică pentru toate aiurelile mele?

HARPAGON:

O fac datorită supunerii și respectului pe care mi le arăti.

CLÉANTE:

Îți promit, tată, că voi lua cu mine în mormânt amintirea bunătății tale.

HARPAGON:

Iar eu îți promit că îți voi da orice îmi ceri.

CLÉANTE:

Ah! Tată, nu-ți mai cer nimic, căci e suficient că mi-ai dat-o pe Mariane.

HARPAGON:

Cum?

CLÉANTE:

Spun, tată, că sunt foarte bucuros și că am totul datorită amabilității tale de a mi-o da pe Mariane.

HARPAGON:

Cine ți-a zis că ți-o dau pe Mariane?

CLÉANTE:

Dumneata, tată.

HARPAGON:

Eu?

CLÉANTE:

Fără îndoială.

HARPAGON:

Cum aşa?! Tu ai fost cel care a promis că renunță la ea.

CLÉANTE:

Eu să renunț la ea?!

HARPAGON:

Da.

CLÉANTE:

Sub nicio formă.

HARPAGON:

N-ai renunțat la pretenția asupra ei?

CLÉANTE:

Din contră, sunt mai pornit ca niciodată.

HARPAGON:

Cum, potlogarule, din nou?

CLÉANTE:

Nimic nu mă poate da înapoi.

HARPAGON:

Lasă-mă-n pace, trădătorule!

CLÉANTE:

Poți să faci tot ce vrei.

HARPAGON:

Îți interzic să mă mai vezi vreodată!

CLÉANTE:

La bună vedere.

HARPAGON:

Te părăsesc.

CLÉANTE:

Părăsește-mă.

HARPAGON:

Te reneg.

CLÉANTE:

Fie.

HARPAGON:

Te dezmoștenesc.

CLÉANTE:

Tot ce dorești.

HARPAGON:

Și te blestem.

CLÉANTE:

Nu-mi trebuie darurile tale.

SCENA 6

La Flèche, Cléante

LA FLÈCHE (*ieșind din grădină cu o casetă*):

Ah! Domnule! Vă găsesc la țanc! Veniți repede după mine.

CLÉANTE:

Ce se întâmplă?

LA FLÈCHE:

Veniți după mine, vă spun, suntem bogăți.

CLÉANTE:

Cum?

LA FLÈCHE:

Iată aici avereia dumneavoastră.

CLÉANTE:

Ce?

LA FLÈCHE:

Am pândit-o toată ziua.

CLÉANTE:

Ce e asta?

LA FLÈCHE:

Comoara tatălui dumneavoastră pe care i-am furat-o.

CLÉANTE:

Cum ai reușit?

LA FLÈCHE:

Veți afla totul. Să plecăm, îl aud tipând.

SCENA 7

HARPAGON (*zbiară după hoț chiar din grădină și vine fără pălărie*):

Hoțul! Hoțul! Criminalul! Ucigașul! Dreptate, dreptate Cerule! Sunt pierdut, m-au asasinat! Mi-au tăiat gâtul,

mi-au furat banii! Cine poate fi? Unde s-a dus? Unde este? Unde s-a ascuns? Ce să fac ca să-l găsesc? Unde a fugit? Unde n-a fugit? Nu e cumva acolo? Nu e cumva aici? Cine este? Stai!

(Se prinde singur de braț.)

Dă-mi înapoi banii, nemernicule!... Ah! Sunteu. Mintea mi-e tulburată și nu-mi mai dau seama, oh, cine sunt și ce fac. Vai! Bieții mei bani, bieții mei bani, dragii mei prieteni, mi-ați fost luați! Și pentru că mi-ați fost luați, mi-am pierdut sprijinul, consolarea, bucuria; totul s-a sfârșit pentru mine, și nu mai am niciun rost pe lume! Fără voi nu mai pot trăi. Asta e, nu mai pot, mor, am murit, sunt îngropat! Nu vrea nimeni să mă readucă la viață dându-mi banii înapoi sau spunându-mi cine i-a luat? Ei! Ce spuneți? Nu e nimeni. Trebuie, indiferent cine a dat lovitura, să am mare grija să-l iscădesc acum – și a ales exact momentul în care vorbeam cu trădătorul de fiu-meu. Să plecăm. Vreau să caut dreptate și să-i interoghez pe toți cei din casă: servitori, valeți, fii, fice și chiar și eu. Ce de oameni adunați! Nu bănuiesc pe nimeni care nu-mi dă de bănuit și oricare dintre ei ar putea fi hoțul. Ei! Despre ce se vorbește aici? Despre cel care m-a jefuit? Ce zgromot se aude acolo sus? E cumva hoțul meu acolo? Iertare, dacă știe cineva ceva despre hoțul meu, îl implor să-mi spună. Nu e deloc ascuns acolo printre voi? Se uită toți la mine și se pun pe râs. Veți vedea că vor avea și ei parte, fără îndoială, de întâmplarea pe care am pățit-o eu. Haideți, repede, comisari, arcași, magistrați, judecători, greutăți, ștreanguri și călăi. Vreau să spânzur pe toată lumea; și dacă nu-mi găsesc banii, mă voi spânzura și eu apoi!

Actul 5

SCENA 1

Harpagon, comisarul și secretarul său

COMISARUL:

Dă-mi voie, îmi cunosc meseria, mulțumesc lui Dumnezeu. Nu m-am apucat de prins hoți de-o zi-două, și ce n-aș da să am atâția saci cu mii de franci câte persoane am spânzurat eu.

HARPAGON:

Toți magistrații sunt dornici să ia acest caz în mâini; și dacă nu-mi găsesc banii, voi cere dreptate dreptății.

COMISARUL:

Trebuie să facem toate formalitățile necesare. Spuneți că se aflau în această casetă?

HARPAGON:

Zece mii de franci bine numărați.

COMISARUL:

Zece mii de franci?

HARPAGON:

Da, zece mii de franci.

COMISARUL:

Paguba e destul de mare.

HARPAGON:

Nu există pedeapsă pe măsura acestei crime; și dacă rămâne nepedepsită, înseamnă că lucrurile cele mai de preț nu mai sunt în siguranță.

COMISARUL:

În ce fel de monede era această sumă?

HARPAGON:

Ludovici veritabili de aur și pistoli cu greutatea legală.

COMISARUL:

Pe cine bănuiați de acest furt?

HARPAGON:

Pe toată lumea; și vreau să-i rețineți pe toți locuitorii orașului și chiar pe cei din suburbii.

COMISARUL:

Nu trebuie, dacă mă credeți, să speriem pe nimeni și trebuie să încercăm cu grijă să strângem niște dovezi pentru a recurge apoi, după rigorile legii, la recuperarea banilor care v-au fost luați.

SCENA 2

*Jupânul Jacques, Harpagon, comisarul
și secretarul său*

JUPÂNUL JACQUES (*la capătul scenei, întorcându-se din colțul prin care ieșise*):

Mă voi întoarce. Trebuie să-i tai beregata, să-i prăjesc picioarele, să-l bag în apă cloicotită și să-l atârn de tavan.

HARPAGON:

Pe cine? Pe cel care m-a furat?

JUPÂNUL JACQUES:

Vorbesc de un purceluș pe care administratorul tocmai mi l-a adus și vreau să vi-l pregătesc după gustul meu.

HARPAGON:

Nu e vorba de asta, iată-l pe domnul cu care trebuie să vorbești altceva.

COMISARUL:

Nu vă speriați! Dacă nu vă agitați, voi vorbi cu calm și lucrurile se vor desfășura ușor.

JUPÂNUL JACQUES:

Domnul este unul dintre invitații dumneavoastră la cină?

COMISARUL:

Nu e bine, dragul meu, să ascunzi nimic de stăpânul tău.

JUPÂNUL JACQUES:

După părerea mea, domnule, vă voi arăta tot ce știu să fac și vă voi trata cel mai bine posibil.

HARPAGON:

Nu despre asta-i vorba.

JUPÂNUL JACQUES:

Dacă n-o să vă fac niște bucate alese aşa cum aş vrea eu, nu este vina mea, ci a domnului care mi-a tăiat avântul cu foarfecele zgârceniei sale.

HARPAGON:

Trădătorule, este vorba de altceva decât de cină, și vreau să-mi spui noutăți despre banii care mi-au fost furați.

JUPÂNUL JACQUES:

V-au fost furați banii?

HARPAGON:

Da, nemernicule! Și-o să te spânzur dacă nu mi-i dai înapoi!

COMISARUL:

Dumnezeule, nu-l mai maltratați! Se citește pe față sa că este un om cinstit și că vă va spune ce vreți să știți fără să-l băgăm în închisoare. Da, prietene, dacă ne spui asta, nu-ți va mai fi făcut niciun rău și vei fi recompensat cum trebuie de către stăpânul tău. Astăzi

i-au fost furați banii și nu se poate să nu fi aflat ceva noutăți despre acest lucru.

JUPÂNUL JACQUES (aparte):

Iată exact ce-mi trebuie ca să mă răzbun pe administratorul nostru: de când a intrat în această casă, el este favoritul, nu se ține seama decât de sfaturile sale; și încă mai țin minte loviturile de baston din după-amiază asta.

HARPAGON:

Ce tot ai de șușotești?

COMISARUL:

Lăsați-l în pace! Se pregătește să vă povestească, v-am spus că e om cinstit.

JUPÂNUL JACQUES:

Domnule, dacă vreți să vă spun ceva, cred că dragul dumneavoastră domn administrator a făcut treaba asta.

HARPAGON:

Valère?

JUPÂNUL JACQUES:

Da.

HARPAGON:

El, care mi se părea atât de loial?

JUPÂNUL JACQUES:

Chiar el. Cred că el este cel care v-a furat.

HARPAGON:

Și ce motiv ai să crezi asta?

JUPÂNUL JACQUES:

Ce motiv?

HARPAGON:

Da.

JUPÂNUL JACQUES:

Cred asta pentru că... o cred.

COMISARUL:

Dar trebuie să ne spuneți indiciile pe care le aveți.

HARPAGON:

L-am văzut cumva dând târcoale locului în care mi-am pus banii?

JUPÂNUL JACQUES:

Da, într-adevăr. Unde erau banii dumneavoastră?

HARPAGON:

În grădină.

JUPÂNUL JACQUES:

Exact. L-am văzut dând târcoale în grădină. Și în ce erau puși acești bani?

HARPAGON:

Într-o casetă.

JUPÂNUL JACQUES:

Iată fapta. L-am văzut cu o casetă.

HARPAGON:

Și caseta asta, cum arată? Voi vedea dacă este a mea.

JUPÂNUL JACQUES:

Cum arată?

HARPAGON:

Da.

JUPÂNUL JACQUES:

Arată... arată ca o casetă.

COMISARUL:

Asta-i de la sine înțeles. Dar descrieți-o un pic, ca să vedem.

JUPÂNUL JACQUES:

Este o casetă mare.

HARPAGON:

Cea care mi-a fost furată era mică.

JUPÂNUL JACQUES:

Ah, da! Este mică, dacă vrei s-o iezi aşa; dar eu i-am spus mare din cauza conținutului ei.

COMISARUL:

Și ce culoare avea?

JUPÂNUL JACQUES:

Ce culoare?

COMISARUL:

Da.

JUPÂNUL JACQUES:

Culoarea... aceea, o anume culoare... Nu vreți să mă ajutați să spun?

HARPAGON:

Hm!

JUPÂNUL JACQUES:

Nu cumva e roșie?

HARPAGON:

Nu, e gri.

JUPÂNUL JACQUES:

Ei! Da, gri-roșie; asta voi am să zic și eu.

HARPAGON:

Nu mai există nicio îndoială. Ea este sigur. Notați, domnule, notați declarația lui. Cerule! În cine să mai ai incredere de-acum înainte? Nu trebuie să mai juri pe nimic; și cred, după toate astea, că până și eu sunt în stare să mă fur singur.

JUPÂNUL JACQUES:

Domnule, iată-l că se întoarce. Cel puțin să nu-i spuneți că eu am fost cel care v-a mărturisit asta.

SCENA 3

*Valère, Harpagon, comisarul și secretarul său,
jupânul Jacques*

HARPAGON:

Apropie-te! Vino să mărturisești cea mai neagră faptă, cel mai oribil atentat care a fost vreodată comis.

VALÈRE:

Ce doriți, domnule?

HARPAGON:

Cum, trădătorule, nu ţi-e rușine de crima ta?

VALÈRE:

De ce crimă vreți să vorbiți?

HARPAGON:

De crimă vreau să vorbesc, ticălosule! Ca și cum n-ai ști ce vreau să spun! În zadar ai încerca s-o ascunzi: fapta a fost desconspirată și tocmai am aflat totul. Cum! Să abuzezi în felul acesta de bunătatea mea și să pătrunzi în casa mea pentru a mă trăda, pentru a-mi juca o astfel de farsă!

VALÈRE:

Domnule, din moment ce ați aflat totul, nu vreau să încerc s-o iau pe ocolite și să neg fapta.

JUPÂNUL JACQUES (*aparte*):

Oh! Oh! Să fi ghicit eu fără să mă gândesc la asta?

VALÈRE:

Aveam intenția să vă vorbesc și voiam s-o fac în niște condiții prielnice, dar, pentru că lucrurile stau așa, vă rog să nu vă supărați deloc și să ascultați motivele mele.

HARPAGON:

Și ce motive întemeiate poți să-mi dai tu, hoț ticălos?

VALÈRE:

Vai! Domnule, nu am meritat să-mi spuneți așa. Este adevărat că v-am ofensat; dar, după toate astea, greșeala mea e scuzabilă.

HARPAGON:

Cum, scuzabilă? O asemenea capcană, un asemenea asasinat?

VALÈRE:

Iertare, nu vă mâniați! Când mă veți fi ascultat, veți vedea că răul nu e atât de mare pe cât îl credeți.

HARPAGON:

Răul nu e atât de mare pe cât îl cred eu! Cum! Sângele meu, măruntările mele, potlogarule!

VALÈRE:

Sângele dumneavoastră, domnule, nu a căzut în mâihî rele. Am o condiție socială care n-o nedreptășește și nu există nimic aici să nu pot repara.

HARPAGON:

Asta e și intenția mea și să-mi dai înapoi ce mi-ai răpit.

VALÈRE:

Onoarea dumneavoastră, domnule, va fi pe deplin satisfăcută.

HARPAGON:

Aici nu e vorba de onoare. Dar, spune-mi, ce te-a îndemnat la o asemenea faptă?

VALÈRE:

Vai! Dumneavoastră mă întrebați?

HARPAGON:

Da, cu siguranță, eu te întreb.

VALÈRE:

Un zeu care scuză orice mijloace: Dragostea.

HARPAGON:

Dragostea?

VALÈRE:

Da.

HARPAGON:

Frumoasă dragoste, frumoasă dragoste, într-adevăr!
Dragostea pentru ludovicii mei de aur!

VALÈRE:

Nu, domnule, nu bogăția dumneavoastră m-a ispitit, nu ea m-a orbit; și dezaproba orice pretenție la avereua dumneavoastră, cu condiția să-mi lăsați ceea ce am.

HARPAGON:

N-o voi face, pe toți dracii! Nu ţi-o voi lăsa. Dar ce tupeu să vrei să păstrezi ceea ce mi-ai furat!

VALÈRE:

Numiți asta o hoție?

HARPAGON:

Dacă o numesc hoție? O comoară ca asta!

VALÈRE:

Este o comoară, într-adevăr, cea mai de preț pe care o aveți, fără îndoială; dar, dacă mi-o lăsați mie, nu înseamnă că o pierdeți. Vă implor să-mi dați această comoară plină de farmec; și pentru a o face cum trebuie, dați-mi acordul dumneavoastră.

HARPAGON:

Nu voi face nimic. Ce înseamnă asta?

VALÈRE:

Suntem sortiți unul altuia și am jurat că nu ne vom părăsi.

HARPAGON:

Jurământul este minunat și promisiunea plăcută!

VALÈRE:

Da, am promis să ne aparținem pe vecie.

HARPAGON:

Vă voi împiedica să faceți asta, vă garantez.

VALÈRE:

Doar moartea ne poate despărți.

HARPAGON:

Asta înseamnă să fii turbat după banii mei.

VALÈRE:

V-am spus deja, domnule, că nu acesta a fost motivul care m-a împins să fac ce am făcut. Inima mea nu s-a comportat aşa cum credeți dumneavoastră, un motiv mai nobil mi-a inspirat această hotărâre.

HARPAGON:

Veți vedea că vrea să-mi ia averea prin milostenie creștinească. Dar voi da ordin și justiția, găinar nerușinat, îmi va face dreptate.

VALÈRE:

Puteți să vă folosiți de ea aşa cum vreți și iată-mă gata să îndur orice vă va face plăcere; dar vă rog să credeți, cel puțin, că dacă ceva este greșit, eu sunt singurul care

trebuie acuzat și fata dumneavoastră nu are absolut nicio vină în toată această poveste.

HARPAGON:

Cu siguranță, cred; ar fi ciudat ca fata mea să fi fost complice la această crimă. Dar îmi vreau lucrul înapoi și să-mi spui din ce parte mi l-ai luat.

VALÈRE:

Eu? Nu am luat nimic, ea este încă la dumneavoastră.

HARPAGON (*aparte*):

O, draga mea casetă! (*Tare*) Nu a ieșit din casa mea deloc?

VALÈRE:

Nu, domnule.

HARPAGON:

Hei! Atunci spune-mi repede: nu te-ai atins deloc de ea?

VALÈRE:

Eu, să mă ating de ea! Ah! Îți faceți o nedreptate, ca și mie; și îi port o dragoste complet pură și respectuoasă.

HARPAGON (*aparte*):

Îndrăgostit de caseta mea!

VALÈRE:

Aș prefera să mor decât să o fac să creadă că gândesc în vreun fel murdar: este prea cumpătată și prea cinstiță pentru aşa ceva.

HARPAGON (*aparte*):

Caseta mea, prea cinstită!

VALÈRE:

Toate dorințele mele se limitează la bucuria de a o vedea și nimic murdar nu a profanat pasiunea pe care mi-au inspirat-o ochii săi frumoși.

HARPAGON (*aparte*):

Ochii frumoși ai casetei mele! Vorbește de ea ca un iubit despre iubita sa.

VALÈRE:

Doamna Claude, domnule, știe adevărul despre această aventură și ea vă poate mărturisi...

HARPAGON:

Cum! Servitoarea mea e complicea acestei fapte.

VALÈRE:

Da, domnule, ea a fost martoră la angajamentul nostru; și după ce și-a dat seama de sinceritatea sentimentelor mele, m-a ajutat să-o conving pe fata dumneavoastră să-mi dea încrederea ei și să-o primească pe a mea.

HARPAGON (*aparte*):

Hm! Oare frica de justiție l-a făcut să aiureze?

(*Către Valère.*)

Ce-o amesteci pe fata mea aici?

VALÈRE:

Spun, domnule, că am întâmpinat toate greutățile din lume până să împac sfiala sa cu ceea ce dorea dragostea mea.

HARPAGON:

Sfiala cui?

VALÈRE:

A ficei dumneavoastră; și doar de ieri încoace a fost de acord să semnăm reciproc o promisiune de căsătorie.

HARPAGON:

Fiica mea ți-a semnat o promisiune de căsătorie?

VALÈRE:

Da, domnule, aşa cum și eu i-am semnat una.

HARPAGON:

O, cerule! Altă nenorocire!

JUPÂNUL JACQUES (*către comisar*):

Notați, domnule, notați!

HARPAGON:

Fudulie de nenorocire! Disperare mare! Haideți, domnilor, faceți-vă datoria și întocmiți-i procesul de hoț și corupător de martori.

VALÈRE:

Acestea sunt nume care nu mi se potrivesc; și când se va ști cine sunt....

SCENA 4

*Élise, Mariane, Frosine, Harpagon, Valère,
jupânul Jacques, comisarul și secretarul său*

HARPAGON:

Ah! Fiică ticăloasă, fiică nedemnă de un tată ca mișe!
Așa pui tu în practică ce te-am învățat eu? Te lași pradă
iubirii pentru un hoț nemernic și-i dai increderea fără
consimțământul meu?! Dar vă veți însela voi amândoi.
(Către Élise) O să stai între patru pereti pentru că
te-ai comportat; (Către Valère) Și un ștreang ca răspplată
pentru îndrăzneala ta îmi va face dreptate.

VALÈRE:

Treaba asta nu va fi judecată de dumneavoastră părintitor; și cel puțin voi fi ascultat înainte de a mă condamna.

HARPAГОN:

Am exagerat când am spus un ștreang, dar tu vei fi tras pe roată de viu.

ÉLISE (în genunchi în fața tatălui său):

Ah!, tată, fii mai îngăduitor, te rog, și nu împinge lucrurile la capătul puterii părintești. Nu te lăsa condus în primă fază de suferință și gândește-te bine la ce vrei să faci. Fă un efort și uită-te mai bine la cel pe care îl acuzi; este cu totul altfel decât îl percep ochii tăi și îi se va părea mai puțin ciudat că m-am dăruit lui atunci când vei afla că fără el n-aș mai fi fost de mult a ta. Da, tată, el este cel care m-a salvat din marele pericol al apei prin care știi că am trecut și cel căruia îi datorezi însăși viața ficei tale de care...

HARPAGON:

Asta n-are nicio importanță și mi-ar fi convenit mai mult să te lase să te îneci decât să facă ce a făcut.

ÉLISE:

Tată, te implor în numele dragostei părintești a...

HARPAGON:

Nu, nu, nu vreau să aud nimic, trebuie ca justiția să-și facă treaba.

JUPÂNUL JACQUES (*aparte*):

Îmi vei plăti pentru loviturile de baston.

FROSINE (*aparte*):

Iată o încurcătură ciudată.

SCENA 5

*Anselme, Harpagon, Élise, Mariane, Frosine,
Valère, jupânul Jacques, comisarul
și secretarul său*

ANSELME:

Ce s-a întâmplat, domnule Harpagon? Vă văd tare emoționat.

HARPAGON:

Ah! Domnule Anselme, mă găsiți cel mai nefericit om și există probleme în legătură cu contractul pe care urma să-l faceți! Mi-au luat avere, m-au dezonorat; și iată un trădător, un ticălos care a violat toate drepturile cele mai sfinte, care s-a strecurat în casa mea sub chip de slugă pentru a-mi fura banii și pentru a o corupe pe fica mea.

VALÈRE:

Dar cine se gândește la banii dumneavoastră de care îmi tot bălmăjiți?

HARPAGON:

Da, și-au făcut unul altuia promisiuni de căsătorie. Acest afront vă privește, domnule Anselme, și

dumneavoastră trebuie să fiți împotriva lui și să urmați toate procedurile justiției pentru a vă răzbuna pe obrăznicia lui.

ANSELME:

Eu nu vreau căsătorie cu de-a sila și nicio inimă deja încredințată; dar, pentru interesele dumneavoastră, sunt gata să le îmbrățișez ca și cum ar fi ale mele.

HARPAGON:

Iată, domnule, un comisar cinstit, care nu va omite să facă nimic din ce presupune funcția sa oficială, după cum mi-a spus.

(Către Comisar.)

Preluați controlul aşa cum trebuie, domnule, și rezolvați aceste lucruri murdare.

VALÈRE:

Nu văd ce crimă este în dragostea mea pentru fiica dumneavoastră și chinul la care credeți că voi fi supus din cauza angajamentului nostru, atunci când se va afla cine sunt...

HARPAGON:

Nu mă interesează aceste vorbe; în ziua de azi, lumea e plină doar de astfel de hoți de averi, impostori care profită de pe urma anonimatului și care-și iau cu obrăznicie primul nume ilustru pe care îndrăznesc să-l fure.

VALÈRE:

Știți că sunt un om prea integru pentru a mă împoțona cu astfel de lucruri care nu-mi aparțin și că toți locuitorii din Neapole pot dovedi că m-am născut cu acest nume.

ANSELME:

Total e frumos spus. Aveți grija ce urmează să spuneți. Riscăți aici mai mult decât credeți și vorbiți în fața unui om care cunoaște tot orașul Neapole și care poate cu ușurință să verifice afirmațiile pe care le faceți.

VALÈRE (*punându-și cu mandrie șapca*):

Sunt capabil să nu mă tem de nimic și, dacă dumneavoastră cunoașteți tot orașul Neapole, atunci știți cine a fost părintele Thomas d'Alburcy.

ANSELME:

Fără îndoială că îl știu și puțini oameni l-au cunoscut mai bine ca mine.

HARPAGON:

Eu nu-mi aduc aminte nici de părintele Thomas, nici de părintele Martin.

ANSELME:

Răbdare, lăsați-l să vorbească; vom vedea ce are de spus despre asta.

VALÈRE:

Vreau să spun că el este cel care mi-a dat viață.

ANSELME:

Ei?

VALÈRE:

Da.

ANSELME:

Haideți. Vă bateți joc! Căutați altă poveste care vă poate ieși mai bine și nu încercați să vă salvați sub această impostură.

VALÈRE:

Aveți grija cum vorbiți! Asta nu este o impostură și nu afirm nimic să nu pot dovedi.

ANSELME:

Cum! Îndrăzniți să vă intitulați fiul lui Thomas d'Alburcy?

VALÈRE:

Da, îndrăznesc, și sunt gata să susțin acest adevăr orice-ar fi.

ANSELME:

Îndrăzneala e uimitoare! Ascultați, pentru a vedea că nu aveți dreptate, că, în urmă cu cel puțin șaisprezece ani, bărbatul de care ne vorbiți a murit pe mare împreună cu copiii și nevasta sa, vrând să-i pună la adăpost de persecuțiile crude care au însotit tulburările din Neapole și care au alungat în exil mai multe familii nobile.

VALÈRE:

Da; dar ascultați, pentru a vedea că nu aveți dreptate, că fiul său, în vîrstă de şapte ani, împreună cu o slugă, a fost salvat de un vas spaniol și acest fiu salvat este chiar cel care vă vorbește. Aflați că, mișcat de soarta mea, căpitanul acestui vas s-a împrietenit cu mine și m-a crescut ca pe propriul său copil și că armele au fost meseria mea de când am fost în stare să le mânuiesc; că știu de puțin timp că tatăl meu nu este mort, așa cum am crezut mereu; că, trecând pe aici în căutarea lui, destinul mi-a scos-o în cale pe fermecătoarea Élise; că, văzând-o, am devenit sclavul frumuseții sale, iar înflăcărarea iubirii mele și rigorile tatălui său m-au făcut să iau hotărârea să intru în casa sa și să trimît pe altcineva în căutarea părinților mei.

ANSELME:

Dar ce alte dovezi, în afara de cuvintele dumitale, ne pot garanta că asta nu-i o fabulație pe care ați construit-o pe un adevăr?

VALÈRE:

Căpitanul spaniol, o pecete de rubin pe care o avea tata, o brătară de agate pe care mama mi-a pus-o pe mână, bătrânul Pedro, sluga care s-a salvat din naufragiu împreună cu mine.

MARIANE:

Vai! Și eu pot să-ți susțin afirmațiile pe care nu le inventezi deloc; și tot ce spui mă face să-mi dau seama că ești cu siguranță fratele meu.

VALÈRE:

Tu, sora mea?

MARIANE:

Da, inima mea s-a strâns din momentul în care ai deschis gura, iar mama noastră, pe care urma să-o regăsești, mi-a povestit de mii de ori despre nenorocirile familiei noastre. Cerul n-a vrut să pierim și noi în acel naufragiu trist; dar viața ne-a fost salvată doar cu prețul libertății, căci niște pirăți ne-au cules, pe mine și pe

mama mea, dintre resturile vasului. După zece ani de sclavie, soarta fericită ne-a redat libertatea și ne-am întors în Neapole, unde am găsit toată averea noastră vândută, fără a putea da de urma tatălui nostru. Am trecut prin Genova, unde mama mea cu greu a adunat câteva rămășițe dintr-o moștenire, și de acolo, fugind de nedreptatea barbară a părinților săi, ea a venit în aceste locuri, unde de-abia își mai duce zilele.

ANSELME:

O, cerule, ce putere ai! Și vezi bine că numai tu poți face miracole! Îmbrățișați-mă, copiii mei, și aduceți-vă bagajele lângă cel al tatălui vostru.

VALÈRE:

Tu ești tatăl nostru?

MARIANE:

Pe tine te-a plâns mama atât de mult?

ANSELME:

Da, fiica mea, da, fiul meu, eu sunt Thomas d'Alburcy pe care Cerul l-a apărat de valuri împreună cu toți banii pe care-i avea și care, crezându-vă pe toți morții mai bine de șaisprezece ani, se pregătea, după lungi călătorii, să caute în căsătoria cu o persoană blândă și cumpătată consolarea unei familii noi. Puțina siguranță pe care am întrevăzut-o în reîntoarcerea în Neapole m-a făcut să renunț pentru totdeauna și, găsind mijloacele de a vinde tot ce aveam, m-am stabilit aici, unde, sub numele de Anselme, am vrut să îndepărtez toate necazurile pe care celălalt nume mi le-a pricinuit.

HARPAGON:

Acela e fiul dumneavoastră?

ANSELME:

Da.

HARPAGON:

Am hotărât să-mi plătiți cei zece mii de franci pe care mi i-a furat.

ANSELME:

El vi i-a furat?

HARPAGON:

Chiar el.

VALÈRE:

Cine vă spune asta?

HARPAGON:

Jupânul Jacques.

VALÈRE:

Tu ești cel care spui asta?

JUPÂNUL JACQUES:

Vedeți că nu spun nimic.

HARPAGON:

Da. Iată-l pe domnul comisar care a primit declarația sa.

VALÈRE:

Mă credeți capabil de o faptă atât de lașă?

HARPAGON:

Capabil sau incapabil, vreau să-mi primesc banii înapoi.

SCENA 6

*Cléante, Valère, Mariane, Élise, Frosine,
Harpagon, Anselme, jupânul Jacques, La Flèche, comisarul și secretarul său*

CLÉANTE:

Nu te mai agita, tată, și nu mai acuza pe nimeni. Am descoperit noutăți despre afacerea dumitale și vin aici pentru a-ți spune că, dacă te hotărăști să-mi dai voie să mă căsătoresc cu Mariane, îți vei recupera banii.

HARPAGON:

Unde sunt?

CLÉANTE:

Nu te mânia! Sunt într-un loc sigur și totul depinde de mine. E rândul tău să-mi spui ce-ai hotărât; și poți alege: fie mi-o dai pe Mariane, fie pierzi caseta.

HARPAGON:

Nu te-ai răzgândit cu nimic?

CLÉANTE:

Deloc. Vezi dacă scopul tău e de a încheia această căsătorie și de a-ți uni consimțământul cu cel al mamei ei care îi lasă libertatea de a alege între noi doi.

MARIANE:

Dar nu știți că acest consimțământ nu este de-ajuns și că destinul, cu fratele pe care îl vedeți, tocmai mi-a dat înapoi un tată de la care trebuie să mă cereți.

ANSELME:

Soarta, copiii mei, nu a făcut să ne regăsim pentru ca acum eu să mă opun voințelor voastre. Domnule Harpagon, știți bine că o persoană Tânără va alege mai degrabă fiul decât tatăl. Haideți, să nu spuneți ceea ce nu este necesar să se audă și fiți de acord ca și mine cu această dublă căsătorie.

HARPAGON:

Trebuie să-mi văd caseta pentru a mă sfătui.

CLÉANTE:

O vei vedea întreagă și neatinsă.

HARPAGON:

Nu am niciun ban să le dau copiilor mei care se căsătoresc.

ANSELME:

Ei bine, am eu pentru ei, stați liniștit!

HARPAGON:

Vă angajați să suportați cheltuielile ambelor căsătorii?

ANSELME:

Da, mă angajez. Sunteți mulțumit?

HARPAGON:

Da, cu condiția să-mi faceți haine de nuntă.

ANSELME:

De acord. Haideți să ne bucurăm de veselia pe care ne-o dau aceste zile fericite.

COMISARUL:

Hei, domnilor, stați! Ușurel, vă rog. Cine-mi va plăti deranjul?

HARPAGON:

Nu ne interesează.

COMISARUL:

Da. Dar nu consider că am făcut totul degeaba.

HARPAGON (*arătându-l pe jupânul Jacques*):

Pentru plata dumneavoastră, iată un om pe care vă-l dău să-l spânzurați.

JUPÂNUL JACQUES:

Vai! Atunci, cum trebuie să fac? Mă cotonogesc cu bastonul pentru că spun adevărul și vor să mă spânzure pentru că mint.

ANSELME:

Domnule Harpagon, trebuie să-i iertați această șarlatanie.

HARPAGON:

Atunci, îl plătiți dumneavoastră pe comisar?

ANSELME:

Fie! Haideți să mergem repede să-i împărtăşim bucuria noastră și mamei voastre.

HARPAGON:

Și eu, să-mi văd prețioasa casetă.

Sfârșit

Tartuffe
sau
Impostorul

Traducere de Roxana Consuela Niste

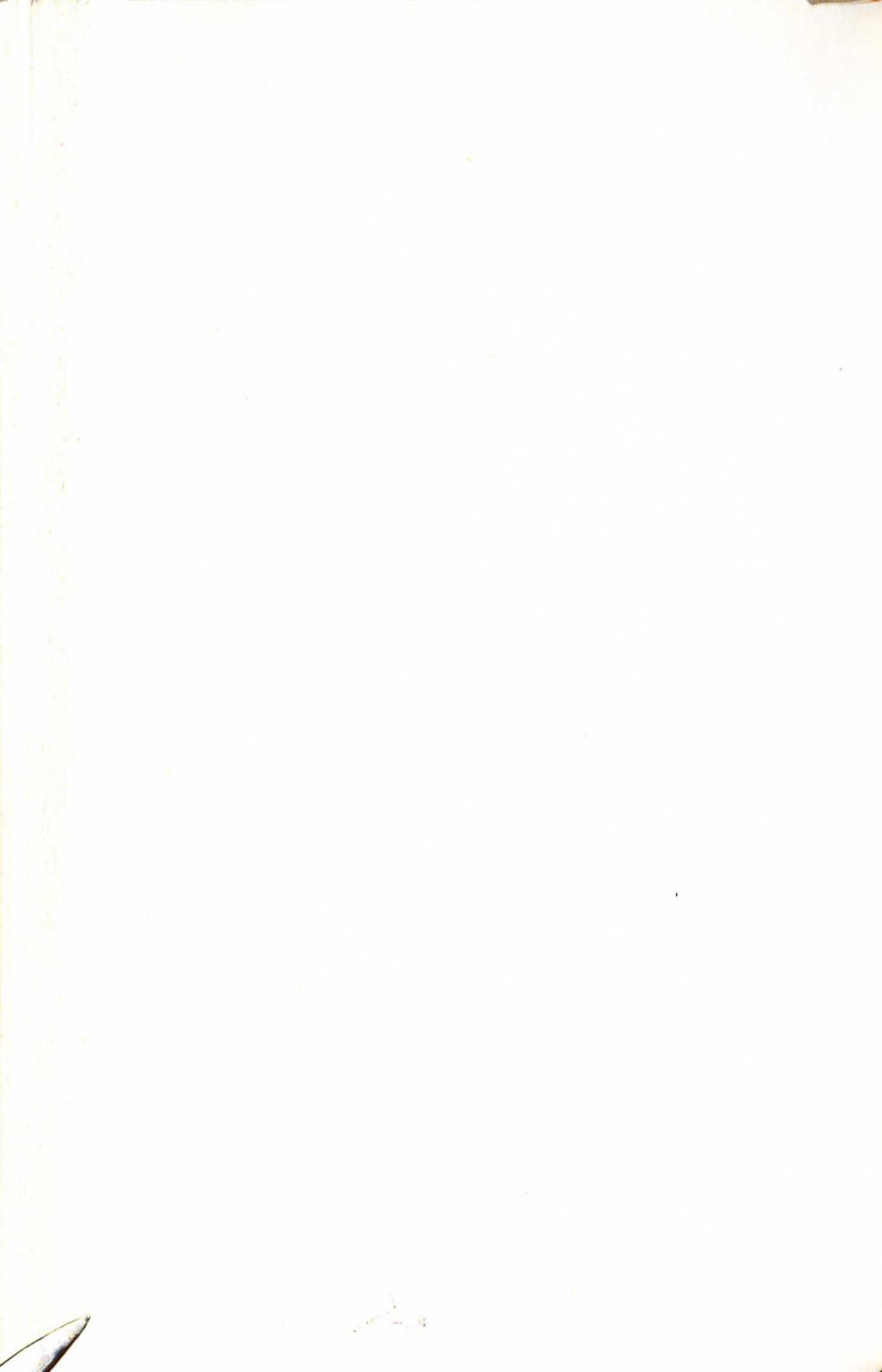

PERSONAJELE

DOAMNA PERNELLE, mama lui Orgon
ORGON, soțul Elmirei
ELMIRE, soția lui Orgon
DAMIS, fiul lui Orgon
MARIANE, fiica lui Orgon și amanta lui Valère
VALÈRE, amantul Marianei
CLÉANTE, cunstatul lui Orgon
TARTUFFE, un evlavios fățarnic
DORINE, însotitoarea Marianei
DOMNUL LOYAL, un portărel
Un căpitan al gărzii
FLIPOTE, servitoarea doamnei Pernelle

Acțiunea se petrece la Paris.

Actul 1

SCENA 1

*Doamna Pernelle și Flipote, servitoarea sa,
Elmire, Mariane, Dorine, Damis, Cléante*

DOAMNA PERNELLE:

Hai, Flipote, haide, că vreau să scap de ei.

ELMIRE:

Mergeți cu pași aşă de repezi, că mi-e greu să vă urmez.

DOAMNA PERNELLE:

Lasă, dragă noră, lasă, nu mă conduceți aşă departe;
sunt mofturi de care n-am chef.

ELMIRE:

V-am arătat întotdeauna respectul datorat. Dar, dragă mamă, de ce vreți să plecați aşă de repede?

DOAMNA PERNELLE:

Pentru că nu mai pot privi tot acest menaj și pentru că nu se ține cont de plângerile mele. Da, plec de la voi foarte demoralizată. Îmi sunt respinse toate sfaturile, nu se respectă nimic, toată lumea țipă și e ca într-o cușcă de maimuțe.

DORINE:

Da...

DOAMNA PERNELLE:

Da, fetițo, tu ești o servitoare, puțin prea guralivă și foarte obraznică. Te amesteci în toate și-ți dai cu părerea.

DAMIS:

Dar...

DOAMNA PERNELLE:

Într-un cuvânt, ești un prost, nepoate. Și o spun eu, bunica ta, și i-am spus-o de sute de ori fiului meu, tatăl tău, că pari să fii un Tânăr înclinat spre rele și că n-o să-i faci decât necazuri.

MARIANE:

Eu cred...

DOAMNA PERNELLE:

Doamne, sora lui care face pe mironosiță, care nu atinge nimic, care pare atât de dulce... Dar nu există, cum se spune, ceva mai rău decât apa liniștită și, în secret, cred că aveți un mariaj pe care-l urăsc.

ELMIRE:

Dar, mamă dragă...

DOAMNA PERNELLE:

Draga mea noră, să nu-ți fie cu supărare, purtarea ta este cu totul și cu totul rea. Ar trebui să fii un exemplu pentru ei... Ești cheltuitoare și mă rănește că ești îmbrăcată ca o prințesă. Oricine vrea să placă numai soțului său, dragă noră, nu are nevoie să se împodobescă așa.

CLÉANTE:

Dar, Doamnă, după tot...

DOAMNA PERNELLE:

Pe tine, fratele lui, te stimez mult, te iubesc și te respect. Dar, în sfârșit, dacă aş fi soția fiului meu, v-aș ruga foarte mult să nu mai veniți deloc pe la noi. Predicați tot timpul maxime de viață care nu pot fi urmate de niște

oameni cinstiți. Eu vă vorbesc foarte direct, dar aşa e firea mea, și nu ascund ce am pe suflet.

DAMIS:

Domnul Tartuffe al dumneavoastră este desigur foarte fericit...

DOAMNA PERNELLE:

Este un om cumsecade, care trebuie ascultat, și eu nu pot să suport, fără să mă mânnii, să văd că este certat de un nebun ca dumneata.

DAMIS:

Ce?! Să suport eu, ca un bigot să instaureze aici, în casă, o putere absolută, și ca noi să nu putem să ne distrăm cu nimic dacă acest domn nu binevoiește să încuviințeze?

DORINE:

Dacă trebuie să-l ascultăm și să credem în maximele sale, n-am putea face nimic ca să nu se spună că facem crime: căci el controlează totul, acest critic zelos.

DOAMNA PERNELLE:

Și tot ce controlează e bine controlat. El pretinde să vă ducă pe calea credinței și, fiul meu, ar trebui să-i faceți pe toți să-l iubească!

DAMIS:

Nu, vedeți, mamă, el nu mi-e tată și nimic nu mă poate obliga să-i vreau binele. Mi-aș trăda inima să spun altfel și mă înfurie felul cum procedează întotdeauna. Prevăd ce va urma și că va trebui să ajung la un mare scandal cu acest fățarnic.

DORINE:

Sigur, e-un lucru scandalos să vezi că un necunoscut se dă stăpân aici, în casă, că un săracan, care la sosire n-avea nici pantofi și ale cărui haine nu valorau nici șase dinari, ajunge până acolo încât să nu recunoască, să-i contrarieze pe toți și să facă pe stăpânul.

DOAMNA PERNELLE:

Ei! Pe viața mea, totul ar merge mai bine dacă ar fi condus prin ordinele sale plășăse!

DORINE:

În imaginația dumneavoastră, el trece drept un sfânt, dar, credeți-mă, nu este decât ipocrizie.

DOAMNA PERNELLE:

Vai, ce limbaj!

DORINE:

Nu m-aș bizui nici pe el, cu atât mai mult pe prietenul lui, Laurent, ca pe un garant bun.

DOAMNA PERNELLE:

Nu știu ce poate fi în sufletul unui servitor, dar garantez că un stăpân este un om de bine. Să nu-i vreți răul și să nu-l dezgustați pentru că el vă spune tuturor adevarul! Inima lui se înfurie împotriva păcatului și este îndemnat numai de interesul credinței.

DORINE:

Da, dar de ce, mai ales de un timp încocace, nu poate să suporte vizita nimănui în casă? Cu ce ofensează Cerul o vizită decentă, ca să facă un scandal care să ne spargă urechile? Vreți să vă explic între patru ochi? Eu cred că, zău, este gelos pe Doamna.

DOAMNA PERNELLE:

Taci și gândește-te la ce spui! Nu numai el blamează aceste vizite; această dezordine care însotește persoanele pe care le frecvențați, aceste trăsuri care aşteaptă neîncetat la ușă cu atâția lachei – această îmbinare zgomotoasă produce un scandal supărător pentru toată vecinătatea. Vreau să cred că de fapt nu se petrece nimic, dar, în sfârșit, se bârfește, și asta nu e bine deloc.

CLÉANTE:

Ei! Doamnă, vreți să împiedicați orice bârfă? Ar fi un lucru supărător dacă, pentru niște vorbe prostești în care ești amestecat, să trebuiască să renunți la cei mai buni prieteni. și chiar dacă te-ai hotărî să faci, credeți că poți obliga pe toată lumea să tacă? Nu există zid de apărare împotriva clevetirilor. Să nu avem nicio considerație față de toate pălăvrăgelile, să ne străduim să trăim cu decentă și să-i lăsăm în pace pe cei care bârfesc.

DORINE:

Daphné, vecina noastră, și soțiorul ei nu sunt ei cumva cei care ne vorbesc de rău? Cei a căror comportare este cea mai caraghoasă sunt întotdeauna primii care bârfesc. Nu le scapă niciodată să sesizeze cel mai mic atașament, să răspândească cu multă bucurie vesteau și să-i dea amploare ca să fie crezută. Creionând în culorile lor acțiunile altuia, se gândesc să le autorizeze pe ale lor și, în speranța falsă a unor asemănări cu intrigile pe care le-au numit inocente, încearcă să scape de blamul public.

DOAMNA PERNELLE:

Toate aceste raționamente nu au legătură cu povestea asta. Se știe că Orante duce o viață exemplară. Toate grijile sale se îndreaptă spre cer și am aflat de la niște oameni că ea condamnă cu toată puterea atmosfera ce domnește în casă.

DORINE:

Exemplul este minunat și această doamnă este grozavă! E adevărat că duce o viață austera, dar bătrânețea sufletului său o face atât de sărguincioasă și se știe că este prudentă cu corpul ei care se apără. Atât timp cât a putut să atragă omagii, ea s-a bucurat de toate avantajele. Dar, văzând cu ochii ei că strălucirea dispare, vrea să renunțe la lumea care o părăsește și de la înălțimea unei mari înțelepciuni să folosească toate atracțiile pentru ca să-și acopere slăbiciunea. Acestea sunt revenirile cochetelor de altădată. Le este greu să vadă cum le dispar iubiții. Neliniștea lor sumbră nu vede, în acest abandon, altă scăpare decât prudența și severitatea cu care cenzurează totul și nu iartă nimic. Ele blamează viața de la înălțime, nu din milă, ci din invidie, pentru că nu suportă ca o alta să se bucure de plăcerile a căror dorință le-a fost stinsă de greutatea anilor.

DOAMNA PERNELLE:

Iată poveștile astea roz care vă plac. Dragă noră, la tine acasă trebuie să-mi țin gura, căci Doamna flecărește cât e ziua de lungă, dar, în sfârșit, și eu cred că

pălăvrăgesc prea mult. Îți spun că fiul meu nu a făcut nimic mai deștept decât să ia lângă el pe acest persoanaj devotat, pe care Cerul îl-a trimis pentru a redresa spiritul tău rătăcit. Pentru salvarea ta va trebui să îl ascultă și el nu ia nimic din ce nu este de luat. Aceste vizite, aceste baluri, aceste discuții sunt toate invențiile spiritului rău. Acolo nu se aud niciodată cuvinte pioase, sunt numai cuvinte și cântece leneșe și frivole. Adesea, aproapele este vorbit de bine și sunt bârbiți ceilalți. În sfârșit, oamenii raționali sunt zăpăciți de confuzia unor asemenea adunări, mii de palavragii nu fac nimic și, aşa cum bine a spus un medic altădată, este un adevărat turn Babel, căci fiecare ciripește cât vrea; și ca să spui povestea care l-ar angaja...

(*Arătându-l pe Cléante.*)

Nu este acesta Domnul care rânjește deja? Mergeti să căutați nebunii care vă fac să râdeți și fără... Adio, noră dragă, nu vreau să mai spun nimic. Să știți că pentru casa asta eu mă umilesc pe jumătate și că n-o să mai calc pe aici aşa de curând.

(*Dând o palmă lui Flipote.*)

Haide, tu! Visezi și stai ca un gură-cască. Doamne, Dumnezeule! Aș ști să te bag în vitează. Să mergem, paceaură, să mergem!

SCENA 2

Cléante, Dorine

CLÉANTE:

Nu vreau să merg, de teamă ca să nu revină să mă certe această femeie bună...

DORINE:

Ce femeie bună... Ah! Sigur, e păcat că nu vă acceptă un asemenea limbaj; ea v-ar spune că vă crede bun și că nu e la vîrstă ca să-i dea acest nume.

CLÉANTE:

Cum s-a supărat pe noi pentru nimic și cât părea de încântată de Tartuffe al ei!

DORINE:

Oh! Cu adevărat, totul nu este nimic cu prețul fiului și, dacă l-ați fi văzut, ați fi spus: „Asta este mai rău“. Tulburările de la noi l-au făcut înțelept și va avea curaj ca să-și slujească prințul, care a devenit cam năuc de când Tartuffe îl consideră încăpătanat. Îi spune că este fratele lui și că-l iubește din tot sufletul, de o sută de ori mai mult decât o fac mama, fiul, fiica și soția. Cred că nici cu o amantă nu te comporti mai tandru. Vrea ca la masă să fie aşezat la locul de onoare și îl privește cu bucurie cum mănâncă cât șase. Îi cedează cele mai bune bucate și, dacă ghiortăie, îi spune: „Este singurul confident al tuturor secretelor sale și conducătorul prudent al acțiunilor sale. El îl mângâie, îl sărută; Doamne ajută!“. În sfârșit, e nebun după el, este totul, eroul său, îl admiră mereu, îl citează în toate zicerile, consideră minuni cele mai neînsemnate acțiuni și adevărate oracole tot ce spune. El, care-și cunoaște victimă și care vrea să se bucure de asta, știe să-l fascineze prin sute de prefăcătorii; cu ipocrizia sa stoarce bani și are dreptul să ne adnoteze pe noi toți. Nu este atât de vanitos ca să nu se amestece să ne dea lecții; el vine să ne dojenească cu niște ochi sălbatici și să ne arunce panglicile, rujul și bijuteriile. Acum o zi, trădătorul a rupt cu mâinile sale o batistă, pe care a găsit-o în cartea „Fleur des Saints“, spunând că noi amestecăm, printr-o crimă îngrozitoare, sfîntenia cu gătelile diavolului.

SCENA 3

Elmire, Mariane, Damis, Cléante, Dorine

ELMIRE:

Sunteți norocos că nu ați venit la discursul pe care ni l-a ținut la plecare. Dar l-am văzut pe soțul meu; cum el nu m-a observat, vreau să mă duc sus ca să-l aştept.

CLÉANTE:

Eu o să-l aştept aici nu ca să mă amuz, ci doar ca să-l salut.

DAMIS:

Vorbiți-i despre căsătoria surorii mele. Eu bănuiesc că Tartuffe se opune și că-l obligă pe tatăl meu la amânaři și știți ce interes am. Și aceeași ardoare îi înflăcăreařă pe sora mea și pe Valère, sora acestui prieten, vă știți, îmi este dragă. Și dacă ar trebui...

DORINE:

Vine.

SCENA 4

Orgon, Cléante, Dorine

ORGON:

Ah! Fratele meu, bună ziua!

CLÉANTE:

Eu tocmai plecam și mă bucur să vă văd revenind: câmpia nu e încă înflorită.

ORGON:

Dorine... Dragul meu cumnat, așteptați, vă rog. Ați vrăsă-mi spuneți noutățile de aici ca să mă liniștiți? A fost totul cum trebuie în aceste două zile? Ce s-a petrecut aici? Cum se comportă toți?

DORINE:

Alătăieri, Doamna a avut temperatură toată ziua, cu o durere de cap greu de înțeles.

ORGON:

Și Tartuffe?

DORINE:

Tartuffe? Arată minunat. Mare și gras, cu tenul proaspăt și gura roșie.

ORGON:

Săracul om!

DORINE:

Seara i-a fost greařă și la cină nu a putut să se atingă de nimic, atât de cruntă era durerea de cap!

ORGON:

Şi Tartuffe?

DORINE:

El a cinat, numai el, în fața ei, și a înghițit plin de devotament două potârnichi cu jumătate de pulpă tocată de berbec.

ORGON:

Sărmanul om!

DORINE:

Toată noaptea, ea nu a putut să închidă un ochi. Fierbințeala a împiedicat-o să doarmă și noi am vegheat lângă ea până dimineața.

ORGON:

Şi Tartuffe?

DORINE:

Grăbit de un somn plăcut, s-a dus la el în cameră îndată după masă, s-a culcat în patul său cald, unde a dormit liniștit până dimineața.

ORGON:

Sărmanul om!

DORINE:

La sfârșit, am convins-o, și ea s-a hotărât să dea sânge și asta a liniștit-o imediat.

ORGON:

Şi Tartuffe?

DORINE:

A prins din nou curaj și, împotriva tuturor relelor care-i întăresc sufletul, pentru a recupera pierderea de sânge a Doamnei, a băut la dejun patru cupe mari cu vin.

ORGON:

Sărmanul om!

DORINE:

Amândoi sunt bine acum; și mă duc acum la Doamna ca să-o anunț cum luați parte la convalescența ei.

SCENA 5

Orgon, Cléante

CLÉANTE:

După părerea mea, ea își bate joc de tine, dragă frate, și, fără să vreau să te înfurii, îți spun foarte direct că are dreptate. S-a vorbit vreodată de un asemenea capriciu? Și este posibil ca un bărbat să aibă atâtă farmec ca să uiți de toate pentru el? Că după ce ați reparat nenorâcirea făcută de el ajungeți să...

ORGON:

Unde vrei să ajungi?... Oprește-te, dragul meu cununat, pentru că nu-l cunoști pe acela de care vorbești.

CLÉANTE:

Dacă vrei tu, atunci nu-l cunosc, dar, în sfârșit, pentru a ști ce fel de om este poate...

ORGON:

Fratre, ai fi încântat să-l cunoști, și încântarea nu ar mai avea sfârșit. Este un om... care... un om... în sfârșit, un om care își urmează învățăturile, se bucură de o pace profundă și privește toată lumea din gunoi. Da, eu devin un altul când am de-a face cu el; el mă învață să nu am afecțiune pentru nimic, depărtează sufletul meu de toate prietenii și aş putea să-i văd murind pe fratele meu, copiii, mama și soția și nu mi-aș face prea multe griji.

CLÉANTE:

Iată, sentimente omenești, dragă frate!

ORGON:

Ei! Dacă ai fi văzut cum l-am întâlnit, te-ai fi împrietenit cu el la fel de mult ca și mine. El venea în fiecare zi la biserică, cu un aer bland, îngenunchind chiar în fața mea. Atrăgea privirile întregii adunări prin ardoarea cu care își trimitea rugăciunile spre Cer. Apoi, suspina adânc și-și pleca umil capul. Și atunci când plecam, el mă depășea repede și mă conducea până la ușă ca să-mi ofere apă sfințită. Învățat de băiatul lui de serviciu care-l imita în toate și din cauza sărăciei lui și pentru ce era, eu îi făceam donații; dar, cu modestie, el voia

întotdeauna să-mi dea o parte înapoi. „E prea mult, îmi spunea, e mai mult decât dublu. Nu merit să vă fie milă de mine.“ Și atunci când refuzam să iau ceva înapoi, el dădea totul săracilor, de față cu mine. În sfârșit, Cerul a vrut ca el să se retragă la mine și, de atunci, totul pare să prospere. Văd că el corectează totul, și chiar pentru soția mea arată, spre onoarea mea, un interes extrem. Mă avertizează asupra oamenilor care îi fac ochi dulci și, de șase ori mai mult ca mine, se arată gelos. Dar n-o să crezi până unde ajunge zelul lui: el își impută că păcătuiește pentru cel mai mic lucru, un nimic este suficient să-l scandalizeze până acolo încât se acuză, a doua zi, că, în timp ce se ruga, a prins un purice pe care l-a omorât cu prea mare furie.

CLÉANTE:

Zău! Ești nebun, dragă frate, după cum văd. Cu asemenea discursuri, rázi de mine? Și ce, pretindeți că această glumă...

ORGON:

Dragă frate, acest discurs miroase a desfrânare. În fundul sufletului ești puțin pasionat și, aşa cum ţi-am predicat de zeci de ori, îți vei atrage numai rele.

CLÉANTE:

Iată un discurs obișnuit al semenilor tăi. Vor ca toți să fie orbi ca și ei; adică să fii libertin decât să ai ochi buni și cine nu adoră comedii deșarte nu are nici respect, nici fidelitate pentru lucrurile sacre. Hai, toate discursurile voastre nu mă sperie; eu știu cum vorbesc și Cerul îmi vede sufletul. Nu suntem sclavii mofturoșilor voștri: există evlavioși fățurnici la fel ca și eroi falși. Și cum nu se vede unde îi duce onoarea, adevărății eroi să fie aceia care fac mult zgromot, adevărății evlavioși, pe care trebuie să-i urmezi, nu sunt aceia care se strâmbă. Ce! Nu faci nici cea mai mică deosebire între ipocrizie și evlavie? Vrei să le tratezi cu un limbaj asemănător și să cinstești mai mult masca decât fața?! Să egalezi artificiul cu sinceritatea, să confunzi aparența cu adevărul, să stimezi la fel fantoma, cât și persoana, și moneda calpăegală cu cea bună? Cea mai mare parte a oamenilor sunt făcuți

în mod ciudat! În natură nu se văd niciodată, dreptatea are pentru ei borne prea mici, la fiecare trăsătură de caracter își depășesc limitele și strică adesea cel mai nobil lucru ca să-l vadă exagerat și împins mai în față. Ca să vă spun pe scurt, dragă cununate.

ORGON:

Da, ești, fără îndoială, un doctor respectat, ai adunat la tine toată știința din lume. Ești singurul înțelept și singurul iluminat, un oracol, un Cato al secolului nostru și, în jur, toți oamenii sunt niște proști.

CLÉANTE:

Nu sunt deloc, dragă frate, un doctor respectat și știința nu s-a adunat la mine, dar, într-un cuvânt, știu să fac diferența între fals și adevarat. Și cum nu văd niciun erou care să fie mai prețuit ca adevarății cucernici, niciun lucru mai nobil și mai frumos pe lume decât fervoarea sfântă dată de un zel adevarat, la fel nu văd nimic mai odios decât exteriorul prefăcut al unui zel specios, decât acești șarlatani, acești evlavioși care prin sacrilegiu și grimase înselătoare abuzează și se distrează, după plac, de ceea ce muritorii au mai sfânt; acești oameni care, printr-un suflet vândut, fac din evlavie o meserie și o marfă și vor să cumpere credit și demnitate cu prețul fals al unui clipit de ochi și al unui elan prefăcut; acești oameni, spun eu, care aleargă, cu o ardoare deosebită, după avere, pe drumul spre Cer; care, arzând și rugându-se, cer în fiecare zi și propovăduiesc retragerea în casă; care știu să-și ajusteze zelul cu viciile, sunt prompti, răzbunători, fără credință, artificiali și, pentru a pierde pe cineva, își acoperă resențimentul de interesul pentru Cer. Sunt cu atât mai periculoși în mânia lor aprigă pe care o au împotriva noastră cu arme pe care le respectă și pasiunea lor, pentru care sunt recunoscători, și vor să ne asasineză cu un fier sfânt. Apar din ce în ce mai multe asemenea caractere false, dar acești evlavioși sunt ușor de recunoscut. Secoul nostru, dragă frate, arată privirii noastre pe cei care pot fi exemple glorioase. Gândește-te la Ariston, privește la Périandre, Oronte, Alcidamas, Polydore, Clitandre: acest titlu este meritat de toți; ei nu sunt fanfaroni ai virtuții, la ei nu se

vede acest fast de nesuportat, și evlavia lor este umană, ei nu cenzurează toate acțiunile noastre; ei găsesc aceste corecții prea orgolioase și, lăsând altora orgoliul cuvintelor, ne corectează prin acțiunile lor. Aparentă răului are puțin sprijin la ei și sufletul lor are forța să-i judece pe semenii. Nu sunt intriganți, nu cred în intrigi; poti să-i vezi, atenți cu toții, unindu-se să trăiască bine. Ei nu sunt niciodată îndărjiți împotriva unui păcătos; ei urăsc numai păcatul și nu vor să ia cu un zel exagerat interesele Cerului mai mult decât o vrea acesta. Iată, dragi oameni, iată cum trebuie să facem, iată exemplul pe care trebuie să nil propunem. Ca să fim drepti, omul dumneavoastră nu este un asemenea model. Îi lăudați zelul cu bună-credință, dar cred că sunteți orbiți de atâta strălucire.

ORGON:

Dragă domnule cunyat, ai spus totul?

CLÉANTE:

Da.

ORGON:

Servitorul vostru.

(Vrea să plece.)

CLÉANTE:

Vă rog, un cuvânt, dragă frate. Să lăsăm aceste discursuri. Știți că Valère are cuvântul dumneavoastră ca să vă devină ginere?

ORGON:

Da.

CLÉANTE:

Ați ales ziua pentru această uniune atât de bună.

ORGON:

E adevărat.

CLÉANTE:

Atunci de ce să amânăm sărbătorirea?

ORGON:

Nu știu.

CLÉANTE:

Aveți alte gânduri?

ORGON:

Poate.

CLÉANTE:

Vreți să nu vă țineți promisiunea?

ORGON:

Nu spun asta.

CLÉANTE:

Ce obstacol nu poate să vă împiedice să vă țineți promisiunea?

ORGON:

Potrivit.

CLÉANTE:

E nevoie de atâtă finețe pentru a spune un cuvânt?

Valère m-a rugat să vă întreb despre asta.

ORGON:

Cerul să fie lăudat!

CLÉANTE:

Dar ce să-i spun?

ORGON:

Tot ce vreți.

CLÉANTE:

Dar este necesar să știm planurile dumneavoastră.

Care sunt ele?

ORGON:

Să fac ce va vrea Cerul.

CLÉANTE:

Dar să vorbim deschis. Valère are încrederea dumneavoastră. Vă veți ține promisiunea sau nu?

ORGON:

Adio.

CLÉANTE:

Mi-e teamă pentru dragostea ei și trebuie să o avertizez de tot ce se se întâmplă.

Actul 2

SCENA 1 *Orgon, Mariane*

ORGON:

Mariane.

MARIANE:

Tatăl meu.

ORGON:

Apropie-te. Am să-ți spun ceva în taină.

MARIANE:

Ce doriți?

ORGON (*se uită într-o încăpere mică*):

Ce caut? Mă uit dacă nu e cineva care să poată să ne audă, căci aici putem fi surprinși. Am văzut mereu în tine, Mariane, un spirit bland și mi-ai fost dragă.

MARIANE:

Sunt foarte îndatorată dragostei tatălui meu.

ORGON:

Este foarte frumos spus; și pentru a merita această dragoste nu trebuie decât să mă asculți.

MARIANE:

Pentru asta mă străduiesc.

ORGON:

Foarte bine. Ce părere ai despre Tartuffe, oaspetele nostru?

MARIANE:

Cine, eu?

ORGON:

Tu. Vezi cum răspunzi!

MARIANE:

Vai! Voi spune tot ce doriți.

ORGON:

Asta este înțeles. Spune-mi deci, fiica mea, că întreaga sa persoană strălucește prin merite, că te atinge sufletește și că îi-a plăcut că l-am ales să fie soțul tău. Eh?

(Mariane se retrage surprinsă.)

MARIANE:

Ei?

ORGON:

Ce este?

MARIANE:

Vă place?

ORGON:

Ce?

MARIANE:

Să mă disprețuiesc?

ORGON:

Cum?

MARIANE:

Despre cine vreți să spun, dragă tată, că mă atinge sufletește și că mi-ar fi plăcut că l-ați ales să fie soțul meu?

ORGON:

Tartuffe.

MARIANE:

Tartuffe?! El e nimeni, dragă tată, vă jur! De ce să mă faceți să spun o asemenea minciună?

ORGON:

Dar eu vreau ca acesta să fie un adevăr, și pentru tine este destul că am hotărât.

MARIANE:

Ce! Vreți, dragă tată...

ORGON:

Da, fica mea, să-l unesc pe Tartuffe cu familia mea prin căsătorie. El va fi soțul tău, am hotărât asta; și cum asupra dorințelor tale eu...

SCENA 2

Dorine, Orgon, Mariane

ORGON (*văzând-o pe Dorine*):

Ce faci acolo? Ești foarte curioasă, fetițo, ca să vii să tragi chiar așa cu urechea.

DORINE:

E drept, nu știu dacă e un zvon care pleacă de la o presupunere sau de la o întâmplare, dar am aflat de această căsătorie și am tratat-o ca pe o glumă.

ORGON:

Cum adică?! Este un lucru de necrezut?

DORINE:

În așa măsură încât nici pe dumneavoastră, Domnule, nu vă cred deloc.

ORGON:

Cunosc metoda ca să te fac să-o crezi.

DORINE:

Da, da, ne spuneți o poveste plăcută.

ORGON:

Povestesc ceea ce se va vedea în curând.

DORINE:

Să cântăm!

ORGON:

Ceea ce spun, fica mea, nu este un joc.

DORINE:

Haide, să nu-l credeți pe Domnul, tatăl dumneavoastră!
Vă ia peste picior.

ORGON:

Eu vă spun...

DORINE:

Nu, o să vă fie greu, nu veți fi crezut.

ORGON:

În sfârșit, mă mâñii...

DORINE:

Ei bine! Veți fi crezut și e cu atât mai rău pentru dumneavoastră. Ce! Se poate, Domnule, cu acest aer de înțeles și cu această barbă, să fiți atât de nebun că să vreți...

ORGON:

Ascultă: ți-ai permis aici în casă niște intimități care nu-mi plac deloc, ți-o spun drept, fetițo.

DORINE:

Să discutăm fără supărare, Domnule, vă rog. Rădeți de cei care au făcut acest complot? Fiica dumneavoastră nu este treaba unui bigot, sunt alte lucruri la care se gândește el. Și apoi ce vă aduce o asemenea alianță? La ce vă gândiți, cu toată avereala pe care o aveți, să alegeți un ginere sărăcan...

ORGON:

Taci! Dacă nu are nimic, tocmai pentru asta trebuie respectat. Sărăcia lui este, fără îndoială, o sărăcie cinstită. El trebuie ridicat deasupra grandorii pentru că s-a lipsit de bunuri, pentru că nu ține la lucrurile trecătoare și puterea lui e legată de cele veșnice. Dar ajutorul meu îi va da mijloacele să iasă din dificultăți și să reentre în drepturile sale. Sunt fiefuri renumite în țară și, așa cum se vede, el este un nobil.

DORINE:

Da, el spune asta și această vanitate, Domnule, nu face casă bună cu pietatea. Cine, după o viață sfântă, se declară innocent nu are nevoie să se laude cu numele și

proveniența sa și cel care este umil din devoțiune nu suferă de aceste izbucniri de ambiție. La ce e bun acest orgoliu?... Dar acest discurs vă rânește: să vorbim despre persoana sa și să lăsăm deoparte originea sa nobilă. Veți deveni, fără prea multă neplăcere, posesorul unei fice ca ea și a unui bărbat ca el? Si n-ar trebui să vă gândiți la buna-cuvintă și să prevedeți consecințele acestei uniuni? Știți că o fată își riscă virtutea atunci când în căsătorie nu se ține seama de gustul ei, și că planul ca să trăiască cinstit depinde de calitățile soțului pe care i-l dăm, și că aceia care peste tot sunt considerați nebuni le fac și pe soțiile lor să devină la fel. În sfârșit, este greu să fii fidelă unor soți făcuți dintr-un aluat anume și cel care dă ficei sale un bărbat pe care-l urăște e responsabil în fața Cerului de greșelile ei. Gândiți-vă la ce pericol vă expuneți cu planul dumneavoastră!

ORGON:

Vă spun că ar trebui să învăț de la ea cum să trăiesc.

DORINE:

N-ar trebui decât să-mi urmați lectiile.

ORGON:

Să nu ne amuzăm, fiica mea, de aceste cântece, știu ce-ți trebuie și sunt tatăl tău. Îmi dădusem cuvântul lui Valère ca să-i fii soție, dar, în afara că e nesocotit, se spune că este înclinat să fie desfrânat și n-am remarcat deloc să meargă la biserică.

DORINE:

Vreți să meargă la orele stabilite de dumneavoastră ca și cei care nu se duc decât ca să fie văzuți?

ORGON:

Nu-ți cer părerea despre asta. În sfârșit, cu ajutorul Cerului, celălalt este cel mai bun din lume și este o minune față de al doilea, care e un nimeni. Această căsătorie îți va împlini dorințele, totul va fi numai blândețe și plăcere și veți trăi pasiunea împreună, ca doi copii, ca două turturele. Nu veți ajunge niciodată la discuții supărătoare și vei face din el tot ce vei vrea.

DORINE:

Ea? Ea nu va face din el decât un prost, vă asigur.

ORGON:

Ei, drace! Ce discurs!

DORINE:

Spun că el are măsură în toate și că ascendentul său, Domnul, va avea superioritate asupra virtuții pe care o va avea fiica dumneavoastră.

ORGON:

Nu mă mai întrerupe și gândește-te să taci și să nu-ți mai bagi nasul unde nu e treaba ta.

DORINE:

Nu vorbesc, Domnule, decât în interesul dumneavoastră.

(Îl întrerupe mereu în momentul în care el se întoarce să vorbească cu fiica lui.)

ORGON:

Îți faci prea multe griji. Taci, te rog!

DORINE:

Dacă nu v-am iubi...

ORGON:

Nu vreau să fiu iubit.

DORINE:

Și eu vreau să vă iubesc, Domnule, chiar dacă vă opuneți.

ORGON:

Ah!

DORINE:

Fericirea dumneavoastră mi-e scumpă și nu pot să sufăr să fiți bătaia de joc a cuiva.

ORGON:

Nu vreți să tăceți deloc?

DORINE:

Este o cinste să vă las să faceți o asemenea alianță.

ORGON:

Taci, viperă nerușinată...

DORINE:

Ah! Sunteți cucernic și vă înfuriați?

ORGON:

Da, mi se încinge capul de toate aceste prostii și vreau neapărat să tac.

DORINE:

Fie. Dar, dacă tac, nu înseamnă că nu gândesc.

ORGON:

Gândește dacă vrei, dar vezi-ți de grijile tale! Să nu-mi mai vorbești deloc sau... Ajunge.

(Întorcându-se spre fica lui.)

Să nu-mi mai vorbești deloc sau... Ajunge. Ce bine am cântărit cu maturitate toate lucrurile.

DORINE:

Turbez de mânie că nu pot să vorbesc.

(Tace atunci când el întoarce capul.)

ORGON:

Fără să fiu slugarnic, Tartuffe este un fel de...

DORINE:

Da, este un fel de bot frumos!

ORGON:

Ce, când tu nu ai nicio simpatie pentru nicio calitate...

(Se întoarce spre ea și o privește
cu brațele încrucișate.)

DORINE:

Iată-l favorizat! Dacă eram în locul ei, niciun bărbat nu s-ar fi căsătorit cu mine prin forță și l-aș fi făcut să vadă imediat după petrecere că o femeie are întotdeauna pre-gătită o răzbunare.

ORGON:

Deci, nu vei face un caz din ceea ce-ți voi spune?

DORINE:

De ce vă plângеți? Eu nu vă vorbesc.

ORGON:

Dar ce faci?

DORINE:

Vorbesc cu mine însămi.

ORGON:

Foarte bine. Pentru obrăznicie, ca pedeapsă, trebuie să-i trag un dos de palmă.

(*Se pregătește să-i dea o palmă; și Dorine, de fiecare dată când ii aruncă o privire, stă dreaptă, fără să vorbească.*)

Fiica mea, trebuie să aprobi planul meu... Să crezi că soțul... pe care îți l-am ales...

(*Către Dorine.*)

Nu spui nimic?

DORINE:

N-am nimic să spun.

ORGON:

Încă un cuvințel.

DORINE:

Nu-mi place.

ORGON:

Sigur, te pândeam.

DORINE:

Ce proastă, pe legea mea!

ORGON:

În sfârșit, fiica mea, trebuie să dai ascultare și să arăți tot respectul pentru alegerea mea.

DORINE (*plecând în fugă*):

M-aș tăvăli de râs să găsesc un asemenea soț.

(*El vrea să-i dea o palmă și nu reușește.*)

ORGON:

Vai, fiica mea, o nenorocită lângă tine cu care n-aș putea să trăiesc decât în păcat. Nu mă simt în stare să mai continui; discursurile ei obraznice mi-au încins spiritul și mă duc să iau aer ca să-mi revin.

SCENA 3

Dorine, Mariane

DORINE:

Ați pierdut, spuneți-mi, și trebuie să joc rolul dumneavoastră? Să suferiți pentru că vi se propune ceva absurd fără să spuneți niciun cuvânt ca să respingeți!

MARIANE:

Ce vrei să fac împotriva unui tată autoritar?

DORINE:

Ce trebuie pentru a evita o asemenea amenințare.

MARIANE:

Ce?

DORINE:

Să-i spuneți că o inimă nu iubește prin altul; că vă veți căsători pentru dumneavoastră, nu pentru el. Că sunteți cea pentru care are loc evenimentul, dumneavoastră trebuie să vă placă soțul, și nu lui, și că, dacă Tartuffe este atât de fermecător pentru el, poate să-l ia de soț fără nicio problemă.

MARIANE:

Un tată, mărturisesc, are atâtă influență asupra noastră, că nu am avut niciodată forța să spun ceva.

DORINE:

Dar să ne gândim. Valère a făcut tot ce putea pentru dumneavoastră: îl iubiți sau nu-l iubiți?

MARIANE:

Ah! Dorine, ești nedreaptă cu dragostea mea! Trebuie să mă-ntrebi așa ceva? Ti-am deschis de sute de ori inima vorbindu-ți despre asta și ai înțeles până unde merge pasiunea mea?

DORINE:

De unde să știu dacă inima a spus adevărul și dacă îi-e bine când ești cu iubitul tău?

MARIANE:

Îmi faci o nedreptate, Dorine, îmi faci un mare rău că te îndoiești, și sentimentele mele adevărate au să se arate.

DORINE:

În sfârșit, îl iubiți deci?

MARIANE:

Da, din toată inima.

DORINE:

Și, după aparențe, vă iubește și el?

MARIANE:

Cred.

DORINE:

Și amândoi ardeți de nerăbdare să vă căsătoriți?

MARIANE:

Sigur că da.

DORINE:

La ce vă așteptați de la această uniune?

MARIANE:

Să mă sinucid, dacă sunt forțată.

DORINE:

Foarte bine. Nu mă gândeam la această scăpare: că nu puteți scăpa din această dificultate decât prin moarte. Remediul, fără îndoială, este minunat. Sunt furioasă când aud un astfel de limbaj.

MARIANE:

Doamne, în ce situație te pui, Dorine! Tu nu simți milă pentru nenorocirile oamenilor.

DORINE:

Eu nu simt milă deloc pentru cel ce spune fleacuri și când are ocazia cedează aşa cum faceți dumneavoastră.

MARIANE:

Dar ce vrei? Dacă sunt timidă...

DORINE:

Dar dragostea adevărată cere fermitate.

MARIANE:

Dar nu o păstrez pentru pasiunea lui Valère? Și nu trebuie ca el să mă obțină de la tatăl meu?

DORINE:

Dar ce! Dacă tatăl dumneavoastră este un ursuz fără lecuire, care este total influențat de Tartuffe al lui, și renunță la uniunea pe care a hotărât-o, este aceasta greșeala care să fie imputată iubitului dumneavoastră?

MARIANE:

Dar, prinț-un refuz și cu un dispreț evident, aș putea, în alegerea mea, să văd o inimă tare îndrăgostită? Aș putea, pentru el, să arăt... care strălucește de pudoare și de datoria de fiică?

DORINE:

Nu, nu, eu nu vreau nimic. Văd că vreți să fiți a domnului Tartuffe și n-aș avea dreptul, dacă mă gândesc bine, să vă abat de la o asemenea alianță. Ce drept aș avea să lupt împotriva dorințelor dumneavoastră? Partida, ea însăși, este foarte avantajoasă. Domnul Tartuffe! Oh! Nu propune nimic? Desigur, domnul Tartuffe, ca să țină bine lucrurile în mâna, nu este un om, nu, care să se înfurie pe o persoană vorbăreață, și nu este puțin lucru să fii jumătatea sa. Toată lumea îl acoperă de glorie; este nobil la el acasă, bine făcut, are urechile roșii și tenul înfloritor; veți trăi foarte mulțumită cu un asemenea soț.

MARIANE:

Doamne...

DORINE:

Ce bucurie veți avea în suflet când veți deveni soția unui soț atât de frumos!

MARIANE:

Hei! Oprește-te, te rog, ține-mi un discurs care să mă ajute împotriva acestei căsătorii. Dacă faci acest lucru, mă supun, sunt gata să fac orice.

DORINE:

Nu, o fată trebuie să asculte de tatăl ei chiar dacă ar vrea să-i dea o maimuță ca soț. Soarta dumneavoastră e bună, de ce să plângeti? Veți merge cu poștalionul în orășelul lui, unde veți găsi unchi și veri și să veți bucură să stați de vorbă cu ei. La început veți fi dusă în lumea frumoasă, veți merge să vizitați – ca să să vă ureze bun venit – pe Doamna cinstită și pe Doamna aleasă, care să vor saluta dintr-un scaun pliant. Acolo, la carnaval, puteți să sperați un bal și o orchestră, să cunoașteți două feluri de cimpoaie și, uneori, pe Fagotin cu mari onetele sale. Și totuși, soțul dumneavoastră...

MARIANE:

Ah! Mă faci să mor. Gândește-te mai bine la sfaturi, că să mă apăr.

DORINE:

Eu sunt servitoarea.

MARIANE:

Eh! Dorine, te rog...

DORINE:

Ca să vă pedepsesc, trebuie ca această poveste să treacă.

MARIANE:

Sărmana mea fată!

DORINE:

Nu.

MARIANE:

Dacă dorințele mele declamate...

DORINE:

Nimic. Tartuffe este bărbatul dumneavoastră și o veți încerca.

MARIANE:

Știi că întotdeauna m-am destăinuit ţie: fă-mi...

DORINE:

Nu, veți fi, pe legea mea, tartuffiată.

MARIANE:

Atunci, bine! Pentru că soarta mea nu te va emoționa, lasă-mă de-acum înapoi pradă disperării. În ea își va găsi sprijin inima mea și știu remediul sigur al tuturor retelelor.

(*Vrea să plece.*)

DORINE:

Ei! Aici, aici, reveniți! Mi-a trecut furia. Cu toate acestea, trebuie să ne fie milă de dumneavoastră.

MARIANE:

Vezi, dacă sunt supusă la acest chin crud, îți spun, Dorine, trebuie să mor.

DORINE:

Nu vă agitați. Se poate împiedica imediat... Dar iată-l pe Valère, iubitul dumneavoastră.

SCENA 4

Valère, Mariane, Dorine

VALÈRE:

Se vorbește, Doamnă, despre o nouătate pe care n-o știam și care e fără îndoială frumoasă.

MARIANE:

Ce nouătate?

VALÈRE:

Că vă căsătoriți cu Tartuffe.

MARIANE:

El este sigur că tatăl meu are acest plan.

VALÈRE:

Tatăl dumneavoastră, Doamnă...

MARIANE:

Și-a schimbat părerea. El mi-a propus mie acest lucru.

VALÈRE:

Ce?! Serios?

MARIANE:

Da, serios; el a fost de acord cu această căsătorie.

VALÈRE:

Și care este planul sufletului dumneavoastră,
Doamnă?

MARIANE:

Nu știu.

VALÈRE:

Răspunsul e cinstit. Nu știți?

MARIANE:

Nu.

VALÈRE:

Nu?

MARIANE:

Ce mă sfătuiești?

VALÈRE:

Eu vă sfătuiesc să scăpați de acest soț.

MARIANE:

Îmi dați acest sfat?

VALÈRE:

Da.

MARIANE:

Pe bune?

VALÈRE:

Fără îndoială. Alegerea este glorioasă și merită să fie ascultată.

MARIANE:

Ei bine, este un sfat, Domnule, pe care-l primesc.

VALÈRE:

N-o să vă fie foarte greu să-l urmați, cred.

MARIANE:

Mai puțin decât să-l dau sufletului dumneavoastră care suferă.

VALÈRE:

Eu vi l-am spus ca să vă fac plăcere, Doamnă.

MARIANE:

Și eu o să-l urmez ca să vă fac plăcere.

DORINE:

Să vedem ce va ieși din asta.

VALÈRE:

Deci aşa, mă iubiți? Și era o păcăleală când dumneavoastră...

MARIANE:

Să nu vorbim despre asta, vă rog. Mi-ați spus foarte direct că trebuie să accept ca soț pe acela care mi se va prezenta, și eu declar că o voi face pentru că mi-ați dat un sfat salutar.

VALÈRE:

Nu vă scuzați cu intențiile mele. Ați luat deja o hotărâre și vă serviți de un pretext neserios pentru a putea să nu vă țineți cuvântul.

MARIANE:

Este adevărat, este bine spus.

VALÈRE:

Fără îndoială; și inima dumneavoastră nu a avut niciodată o adevărată pasiune pentru mine.

MARIANE:

Vai! Este permis să aveți un asemenea gând!

VALÈRE:

Da, da, îmi este permis; dar sufletul meu jignit... vă va prezice poate un asemenea plan: și eu știu unde să duc dorințele mele și mâna mea.

MARIANE:

Ah! Nu mă îndoiesc; și merită pasiunea care excită...

VALÈRE:

Merită... Dumnezeul meu, să lăsăm meritul: am foarte puțin, fără îndoială, și dumneavoastră faceți dovada. Dar sper la bunătatea pe care o va avea altcineva pentru mine și știu sufletul cui va încerca fără rușine, la retragerea mea, să umple pierdereea.

MARIANE:

Pierdere nu este mare și vă veți consola destul de repede.

VALÈRE:

Voi face tot posibilul, puteți să credeți. O inimă care ne uită ne aduce glorie; ca să uiți trebuie să ai grijă de toate. Dacă nu ajungi la capăt, trebuie măcar să te prefaci. Să nu se iartă niciodată lașitatea să arăți dragoste celui care te părăsește.

MARIANE:

Acest sentiment este fără îndoială nobil și distins.

VALÈRE:

Foarte bine, și trebuie aprobat de fiecare. Să, ce? Ați vrea ca eu să păstrez în sufletul meu, pentru dumneavoastră, flacăra pasiunii și să văd, cu ochii mei, cum treceți în brațele altcuiva, fără să iubiți?

MARIANE:

Dimpotrivă, eu asta-mi doresc și aş vrea ca lucrul să se termine odată.

VALÈRE:

Asta vreți?

MARIANE:

Da.

VALÈRE:

Este destul ca să mă insultați, Doamnă, și o să plec ca să vă fac pe plac.

(Face un pas ca să plece și revine imediat.)

MARIANE:

Foarte bine.

VALÈRE:

Amintiți-vă cel puțin că dumneavoastră ați supus inima mea la acest efort extrem.

MARIANE:

Da.

VALÈRE:

Și că planul pe care-l face inima mea nu este nimic pe lângă al dumneavoastră.

MARIANE:

Exemplul meu, fie.

VALÈRE:

Destul; veți fi servită imediat...

MARIANE:

Cu atât mai bine.

VALÈRE:

Mă vedeți, este pentru toată viața.

MARIANE:

Minunat!

VALÈRE (*pleacă și, când ajunge la ușă, revine*):

Minunat! Eee?

MARIANE:

Ce?

VALÈRE:

Nu mă chemați?

MARIANE:

Eu? Visați.

VALÈRE:

Ei bine, îmi urmez drumul. Adio, Doamnă!

MARIANE:

Adio, Domnule!

DORINE:

Eu cred că vă pierdeți mintea cu această extravaganță și v-am lăsat destul să vă certați, ca să văd unde poate să ducă asta. Alo, domnule Valère!

(Se duce să-l opreasă cu brațul
și el face o față ce exprimă opozitie.)

VALÈRE:

Hei! Ce vrei, Dorine?

DORINE:

Veniți aici.

VALÈRE:

Nu, nu, mă copleșește ciuda. Nu mă abate de la ce a vrut ea.

DORINE:

Opriți-vă!

VALÈRE:

Nu, vezi, este un lucru rezolvat.

DORINE:

Ah!

MARIANE:

El suferă când mă vede, prezența mea îl gonește, și va fi mai bine să plec eu.

DORINE (*îl părăsește pe Valère și aleargă la Mariane*):
La celălalt! Unde alergați?

MARIANE:

Lasă!

DORINE:

El trebuie să revină.

MARIANE:

Nu, nu, Dorine, în zadar vrei să mă reții.

VALÈRE:

Văd clar că vederea mea e un chin pentru ea și, fără îndoială, e mai bine s-o scutesc.

DORINE (*o părăsește pe Mariane și se duce la Valère*):

Iar începi?! Al naibii cine-o pleca! Opriți această glumă și veniți aici amândoi.

(*Îi trage pe amândoi.*)

VALÈRE:

Dar care e planul tău?

MARIANE:

Ce vrei să faci?

DORINE:

Să vă aduc iar împreună și să vă scot din afacerea asta.

(*Către Valère.*)

Ești nebun să fi amestecat într-o asemenea încâlceală?

VALÈRE:

N-ai auzit cum mi-a vorbit ea?

DORINE (*către Mariane*):

Ești nebună, să te aprinzi aşa?

MARIANE:

N-ai văzut ce a fost și cum m-a tratat el?

DORINE (*către Valère*):

Prostii de ambele părți. Ea nu are altă grija decât să se păstreze pentru dumneavoastră, pot să fiu martor.

(*Către Mariane.*)

El nu vă iubește decât pe dumneavoastră și nu are altă dorință decât să vă ia de soție, îmi pun capul.

MARIANE:

Atunci de ce să-mi dea un asemenea sfat?

VALÈRE:

De ce mi l-ar cere pe un asemenea subiect?

DORINE:

Amândoi sunteți nebuni. Aici, dați-mi mâna și unul, și celălalt.

(*Către Valère.*)

Hai, dumneavoastră.

VALÈRE (*dând mâna lui Dorine*):

De ce-mi ceri mâna?

DORINE (*către Mariane*):

Hai, dumneavoastră.

MARIANE (*dând și mâna ei*):

La ce servește asta?

DORINE:

Doamne! Repede, veniți! Amândoi vă iubiți mai mult decât credeți.

VALÈRE:

Dar nu vă osteniți să faceti lucrurile astea și priviți oamenii fără ură.

(*Mariane îl privește pe Valère și zâmbește puțin.*)

DORINE:

Ca să vă spun adevărul, iubiții sunt puțin nebuni!

VALÈRE:

Hei! Nu pot să mă plâng de tine? Și ca să nu mint, tu sunteți rea dacă vă place să-mi spuneți un lucru căre să mă măhnească?

MARIANE:

Dar dumneavoastră nu sunteți omul cel mai nerecunoscător...

DORINE:

Lăsați toată această ceartă pentru altă dată și hădeți să ne gândim cum să evităm această căsătorie supărătoare.

MARIANE:

Spune-ne ce trebuie să facem.

DORINE:

Vom acționa în toate felurile. Tatăl tău nu se sinchisește de cântece. Dar pentru voi este mai bine să lăsați impresia unui consumămant astfel, ca, în caz de nevoie, să vă fie la îndemână să amânați această căsătorie propusă. Căștigând timp, vom rezolva totul. În această după-amiază vei avea o boală care va veni subit și va fi nevoie de amânare, apoi veți avea presimțiri rele: vă veți întâlni cu o înmormântare, veți sparge o oglindă sau veți visa o apă mlăștinoasă. În sfârșit, nu trebuie să spuneți da altcuiva decât lui. Dar, pentru a reuși cât mai bine, cred că nu trebuie să fiți văzuți că vorbiți împreună.

(*Către Valère.*)

Ieșiți, fără întârziere, folosiți-vă prietenii ca să facă să vă țineți promisiunea. Noi vom încerca să trezim efortul fratelui său și să atragem de partea noastră și pe soacra. Adio!

VALÈRE (*către Mariane*):

Adio! Ca să spun drept, cu toate eforturile pe care le facem cu toții, cea mai mare speranță a mea este în dumneavoastră.

MARIANE (*către Valère*):

Eu nu pot să răspund de ceea ce vrea un tată, dar nu voi fi decât a lui Valère, și nu a altuia.

VALÈRE:

Mă copleșiți cu bucurie! Și cine poate să îndrăznească...

DORINE:

Ah! Amanții nu se satură niciodată să flecărească.
Ieșiți, vă spun!

VALÈRE (*face un pas și revine*):

În sfârșit...

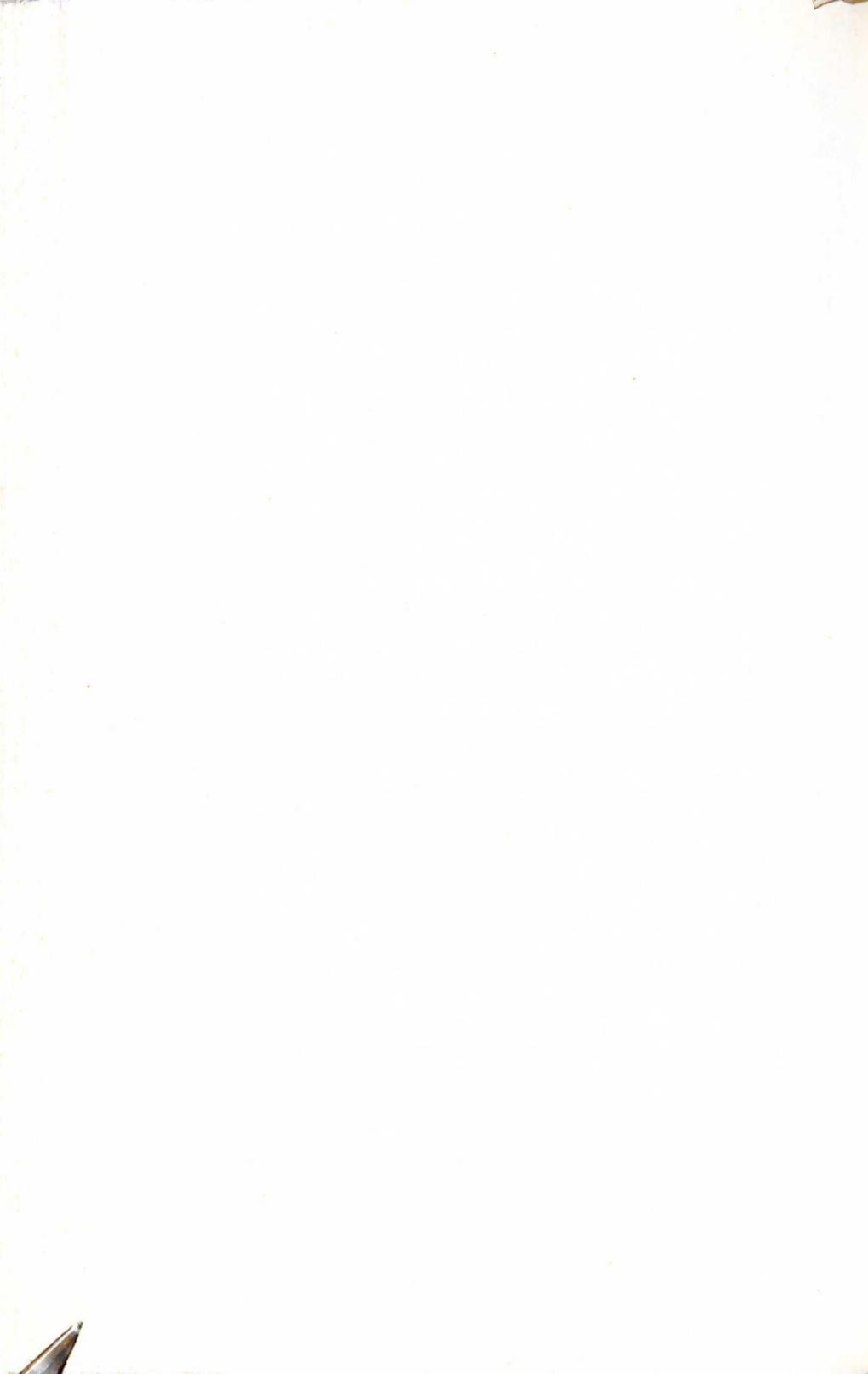
DORINE:

E trăncăneala voastră!

(*Împingându-i pe amândoi de umăr.*)

Ieșiți pe acolo, iar dumneavoastră, pe partea cealaltă.

Actul 3

SCENA 1 *Damis, Dorine*

DAMIS:

Să mă trăsnească pentru că sunt tratat peste tot ca cel mai mare nemernic, dacă nu există nici respect și nicio putere care să mă oprească să dau lovitura după capul meu.

DORINE:

Vă rog, nu vă mâniați aşa! Tatăl dumneavoastră n-a făcut decât s-o spună. Nu se face chiar tot ce se spune și e cale lungă de la proiect la faptă.

DAMIS:

Trebuie să opresc complotul din vanitate și să-i spun vreo două între patru ochi.

DORINE:

Ha! Fiți bland! Împotriva lui, ca și împotriva tatălui vostru, lăsați să aibă grija soacra dumneavoastră. Ea are credit la Tartuffe; el se arată amabil cu tot ce spune ea și ar putea să aibă chiar o slăbiciune pentru ea. Să dea Domnul să fie adevărat! Ar fi frumos. În sfârșit, interesul vă face să-i porunciți; ea vrea să-l întrebe despre căsătoria care vă neliniștește, să-i cunoască sentimentele și să-l facă să afle ce ceartă supărătoare ar putea

să nască dacă și-ar pune speranța în acest plan. Valerul său spune că el se roagă și eu nu am putut să-l văd, dar tot acest valet mi-a spus că se va lăsa doborât. Ieșiți deci, vă rog, și lăsați-mă să-l aștept.

DAMIS:

Eu pot să particip la această întrevedere?

DORINE:

Nu, trebuie să fim singuri.

DAMIS:

N-o să-i spun nimic.

DORINE:

Vă bateți joc, vi se știu pornirile violente și este mijlocul cel mai bun să stricați afacerea. Ieșiți!

DAMIS:

Nu, vreau și n-o să mă mânii.

DORINE:

Cât sunteți de supărător! Vine, retrageți-vă!

(Damis se duce să se ascundă într-un cabinet care este în fundul scenei.)

SCENA 2

Tartuffe, Laurent – băiat în casă –, Dorine

TARTUFFE (*zărind-o pe Dorine*):

Laurent, strângeți-mi tare cămașa și rugați-vă ca și Cerul să vă ilumineze mereu. Dacă se vine ca să fiu văzut, mă duc la prizonierii pomenii la care am fost ultima dată.

DORINE:

Câtă afectare și ce fanfaronadă!

TARTUFFE:

Ce doriți?

DORINE:

Să vă spun...

TARTUFFE (*scoate o batistă din buzunar*):

Ah! Doamne, vă rog, luați această batistă înainte să vorbiți.

DORINE:

Cum?

TARTUFFE:

Acoperiți-vă sânul ca să nu-l pot vedea. Sufletele sunt atinse de asemenea lucruri și aceasta face să-ți vină gânduri vinovate.

DORINE:

Sunteți deci simțitor la tentații și goliciunea vă impresionează simțurile! Desigur, nu știu cum vă înfierbântați, dar eu nu prea jinduiesc aşa de ușor și, dacă v-aș vedea gol de sus și până jos, nu m-ar tenta deloc.

TARTUFFE:

Fiți mai modestă în ce spuneți sau plec de îndată.

DORINE:

Nu, nu, eu sunt cea care vă voi părăsi și nu am să vă spun decât două vorbe. Doamna va veni în această sală joasă și vă roagă pentru o întrevedere.

TARTUFFE:

Vai! Cu mare bucurie.

DORINE (*aparte*):

Cum se calmează! Zău, sunt de acord cu ce am spus.

TARTUFFE:

Va veni curând?

DORINE:

Mi se pare că o aud. Da, este ea în persoană, și vă las singuri.

SCENA 3

Tartuffe, Elmire

TARTUFFE:

Cerul, prin bunătatea sa, să vă dea sănătatea sufletului și a trupului și să vă binecuvânteze zilele pe căt e dorința celui mai umil dintre cei inspirați de dragoste!

ELMIRE:

Mă obligați cu această urare pioasă; dar să ne așezăm ca să ne simțim puțin mai bine.

TARTUFFE:

Cât vă simțiți de restabilită după boala?

ELMIRE:

Foarte bine, și febra aceasta îmi va trece în curând.

TARTUFFE:

Rugăciunile mele nu au meritul care trebuie ca să atragă harul de sus, dar eu nu am adresat nicio rugăciune spre Cer fără să mă refer la convalescența dumneavoastră.

ELMIRE:

Zelul dumneavoastră pentru mine e prea îngrijorător.

TARTUFFE:

Nu se poate îndrăgi destul sănătatea dumneavoastră scumpă și pentru a o recăpăta mi-aș fi dat-o pe a mea.

ELMIRE:

Asta înseamnă să împingi prea departe caritatea creștină și vă mulțumesc pentru atâtă bunătate.

TARTUFFE:

Eu fac mult mai puțin pentru dumneavoastră decât meritați.

ELMIRE:

Am vrut să vă vorbesc în secret despre o afacere și sunt multumită că aici nu suntem luminați.

TARTUFFE:

Și eu sunt încântat și, fără îndoială, e plăcut, Doamnă, să fim numai noi doi. Este o ocazie pe care am cerut-o Cerului și pe care nu mi-a acordat-o până acum.

ELMIRE:

Eu vreau să ne spunem un cuvânt care să deschidă inima dumneavoastră și să nu-mi ascundă nimic.

TARTUFFE:

Și eu nu vreau decât să-mi arăt întreg sufletul ochilor dumneavoastră și să vă jur că vorbele pe care le-am spus despre vizitele de aici care se bucură de grațiile dumneavoastră nu sunt efectul urii, ci mai degrabă al unui exces de zel care mă cuprinde și al unei mișcări pure...

ELMIRE:

Așa consider și eu și cred că salvarea mea vă preocupa.

TARTUFFE (*îi strânge vârful degetelor*):

Da, Doamnă, fără îndoială, și fervoarea mea este aceea...

ELMIRE:

Au! Mă strângeți prea tare.

TARTUFFE:

E din exces de zel. Nu m-am gândit niciodată să vă fac cel mai mic rău și mai degrabă aş...

(*Îi pune mâna pe genunchi.*)

ELMIRE:

Ce faceți cu mâna?

TARTUFFE:

Ating rochia dumneavoastră, stofa e moale.

ELMIRE:

Ah! Vă rog, lăsați; mă gâdilă foarte tare.

(*Dă înapoi scaunul și Tartuffe îl apropie pe al său.*)

TARTUFFE:

Doamne! Cât de minunată este opera privită din acest loc! Astăzi se muncește cu un aer miraculos; niciodată, în niciun caz, nu s-a văzut ceva aşa de bine făcut.

ELMIRE:

Este adevărat. Dar să vorbim puțin despre afacerea noastră. Se dorește ca soțul meu să se țină de cuvânt și să v-o dea pe fiica lui: spuneti-mi, este adevărat?

TARTUFFE:

Mi-a spus ceva; dar, Doamnă, să spun drept, eu nu suspin după această fericire și văd altundeva atracția minunată a fericirii supreme care răspunde tuturor dorințelor mele.

ELMIRE:

Pentru că nu vă plac lucrurile pământești.

TARTUFFE:

În pieptul meu nu bate o inimă de piatră.

ELMIRE:

Eu cred că toate suspinele dumneavoastră se îndreaptă spre Cer și că nimic de aici, de jos, nu vă oprește dorințele.

TARTUFFE:

Dragostea care ne leagă de frumusețea eternă nu înăbușă dragostea trecătoare, simțurile noastre pot fi fermecate ușor de operele perfecte pe care Cerul le-a creat. Aceste atracții strălucesc la fel și în dumneavoastră și etalează cele mai rare minuni. Ele au descărcat pe fața dumneavoastră frumuseți care surprind ochii și fac să viseze inimile; și eu n-am putut să vă văd, creațură perfectă, fără să admir în dumneavoastră creatorul naturii și ca inima mea să nu fie atinsă de o dragoste fierbinte în fața celui mai frumos portret care s-a picitat singur. Mai întâi m-am temut ca această ardoare secretă să nu fie o surpriză îscusită a spiritului rău și inima mea s-a hotărât chiar să fugă de ochii dumneavoastră, crezând că sunteți un obstacol în calea salvării mele. Dar, apoi, am cunoscut că această pasiune nu este deloc vinovată; că pot să-o potrivesc cu pudoarea și asta m-a făcut să-mi abandonez inima. Pentru mine, mărturisesc, este o mare îndrăzneală ca să vă adresez ofranda inimii; dar, în dorințele mele, aştept totul de

la bunătatea dumneavoastră și nimic din eforturile zadarnice ale infirmității mele. Toată speranța mea este în dumneavoastră, binele meu, liniștea mea: de dumneavoastră depinde suferința sau fericirea mea, și voi deveni în sfârșit, numai prin hotărârea dumneavoastră, fericit, dacă vreți, sau nefericit.

ELMIRE:

Este o declarație foarte galantă; dar, ca să spun drept, puțin surprinzătoare. Ar trebui, așa cred eu, să vă îmarmați mai bine pieptul și să vă gândiți puțin la un asemenea plan. Un evlavios cum sunteți dumneavoastră și care este peste tot numit...

TARTUFFE:

Ah! Pentru că sunt evlavios, nu sunt mai puțin bărbat; și atunci când ajungi să vezi cereștile dumneavoastră îspite, inima se lasă prinsă și nu mai judecă. Știu că un asemenea discurs pare ciudat când e spus de mine; dar, Doamnă, la urma urmei, eu nu sunt un înger și, dacă îmi condamnați mărturisirea, ar trebui să vă dați seama de atracția dumneavoastră fermecătoare. De când am văzut strălucind splendoarea supraomenească, ați devenit stăpâna mea. Blândețea inexprimabilă a privirilor dumneavoastră divine a forțat rezistența inimii mele; ea a învins tot, posturi, rugăciuni, lacrimi, și a întors toate dorințele mele către farmecele dumneavoastră. Ochii și suspinele mele au spus-o de mii de ori, și pentru ca să mă explic mai bine, acum îmi folosesc vocea. Pentru că, dacă priviți cu bunătate tribulațiile nedemnului vostru sclav, dacă bunătatea voastră vrea să mă consoleze și găsește de cuviință să mă înjosescă până la sfârșitul meu, voi avea întotdeauna pentru dumneavoastră o minune suavă, o evlavie care nu seamănă cu nimic. Onoarea dumneavoastră nu merge cu mine din întâmplare și nu trebuie să vă temeți la nimic din partea mea. Toți acești bărbați galanți de la Curte, după care înnebunesc femeile, sunt zgomotoși când fac ceva și plăticoși când vorbesc; se laudă fără încetare de progresele lor; nu există favoruri pe care să nu le divulge și limba

lor indiscretă, în care te încrezi, dezonorează altărul pe care se sacrifică inima lor. Dar oamenii ca noi ~~ar~~^{are} cu un foc discret care întotdeauna păstrează un secret. Grija pe care o avem pentru renumele nostru răspunde de toate pentru femeia iubită și în noi se găsește, dacă ni se acceptă inima, dragostea fără scandal și plăceră fără teamă.

ELMIRE:

Ascult ce spuneți și retorica voastră cu termeni ~~dese~~^{de} tul de puternici pentru sufletul meu se explică. Nu vă temeți deloc că nu sunt dispusă să vorbesc soțului meu despre această ardoare curtenitoare și că acordul prompt al unei astfel de iubiri ar putea strica prietenia pe care v-o port?

TARTUFFE:

Știu că sunteți prea blândă și că-mi veți ierta îndrăzneala; că îmi veți scuza sentimentele puternice de dragoste care vă rănesc, și veți prețui, când vă priveșc expresia feței, că nu suntem orbi și că un bărbat e făcut din carne.

ELMIRE:

Alții vor lua poate asta în alt fel; dar voi face apel la discrepanția mea. Eu nu voi spune soțului meu nimic din această afacere; dar, în schimb, vreau un lucru de la dumneavoastră: să insistați foarte direct și fără nicio înșelătorie pentru căsătoria lui Valère cu Mariane; să renunțați singur la puterea nedreaptă care vrea să vă dea speranțe cu binele altuia și...

SCENA 4

Damis, Elmire, Tartuffe

DAMIS (*ieșind din cabinetul în care se retrăsese*):

Și... Nu, Doamnă, nu: asta trebuie să se afle. Eram în acel loc de unde am putut să ascult, și mi se pare că bunătatea Cerului m-a condus să văd orgoliul unui

trădător care-mi face rău, ca să deschid o cale de răzbunare a ipocriziei și a obrăzniciei sale, ca să-i deschid ochii tatălui meu și să-i prezint la lumina zilei sufletul unui scelerat care vă vorbește de dragoste.

ELMIRE:

Nu, Damis, este suficient că devine mai înțelept și încearcă să merite îndurarea pe care i-o acord. Pentru că i-am promis, nu mă dezic. Nu-mi stă în fire să fac scandal; o femeie râde de asemenea prostii și nu deranjează niciodată cu aşa ceva urechile soțului.

DAMIS:

Aveți motivele proprii ca să procedați aşa și le am și eu pe ale mele pentru a face altfel. Este o bătaie de joc să vrei să-l scuzi; și orgoliul lui insolent a triumfat prea mult pentru furia mea și a afectat prea mult dezordinea din casa noastră. Tatăl meu a fost prea mult timp dominat de viclenie și a servit neînțelegерilor dintre mine și Valère. Trebuie ca acest perfid să fie trezit la realitate și pentru aceasta Cerul îmi oferă un mijloc confortabil. Pentru această ocazie îi sunt dator și este prea bună ca să n-o iau în calcul.

ELMIRE:

Damis...

DAMIS:

Nu, te rog, trebuie să mă gândesc. Sufletul meu este în culmea bucuriei și discursul tău pretinde în zadar să mă oblige să părăsesc plăcerea de a mă răzbuna; fără să meargă mai departe, afacerea dispare și n-o să am nicio satisfacție.

SCENA 5

Damis, Orgon, Tartuffe, Elmire

DAMIS:

Îl vom informa pe tatăl meu, mai întâi, despre un incident proaspăt care vă va surprinde mult. Sunteți

răsplătită de toate mângâierile și Domnul, bine plătit, recunoaște tandrețea dumneavoastră. Va declară marele său zel pentru dumneavoastră. Nu vă va dezognora și îl voi surprinde că îi făcea Doamnei mărturisiri injurioase despre o pasiune vinovată. Ea este blândă și inima prea discretă voia neapărat să păstreze secretul; dar nu pot să pretind o asemenea nerușinare și cred că, dacă v-o ascund, vă aduc o ofensă.

ELMIRE:

Da, dar vreau ca aceste deșertăciuni să nu deranjeze vreodată liniștea unui soț; căci onoarea nu depinde de asta și este suficient pentru noi să știm să ne apărăm. Astea sunt sentimentele mele; și nu vei avea nimic de spus, Damis, dacă ai încredere în mine.

SCENA 6

Orgon, Damis, Tartuffe

ORGON:

Ce aud, o, Cerule! Este posibil?

TARTUFFE:

Da, fratele meu, eu sunt un rău, un vinovat, un păcătos nenorocit, nedrept, cel mai mare nemernic care a existat vreodată. Fiecare clipă a vieții mele este încărcată de pete; nu este decât o grămadă de crime și de murdărie, și văd că și Cerul, pentru a mă pedepsi, vrea să mă umilească cu această ocazie. N-am avut orgoliul ca să mă apăr de o crimă care poate să revină. Să credeți ce vi se spune, înfuriați-vă și goniți-mă de aici ca pe un criminal! Eu nu voi ști să fi avut atâtă rușine pe care să n-o merit mai mult.

ORGON (*către fiul său*):

Ah! Trădătorule, îndrăznești ca prin această minciună să vrei să întuneci puritatea virtuții sale?

DAMIS:

Ce? Blândețea simulată a acestui suflet ipocrit vă face să dezminți...?

ORGON:

Taci, ciumă blestemată!

TARTUFFE:

Ah! Lăsați-l să vorbească; îl acuzați pe nedrept și ați face mai bine să-l credeți. De ce să-mi fiți favorabil în asemenea fapte? Știți, la urma urmei, de ce sunt capabili? Aveți incredere, fratele meu, în ceea ce arăt? Și, pentru tot ce se vede, mă credeți mai bun? Nu, nu, vă lăsați păcălit de aparențe, căci nu sunt cu nimic mai mult, vai!, decât ceea ce se crede. Toată lumea mă crede un om de bine; dar purul adevăr este că eu nu valorez nimic.

(Către Damis.)

Da, dragul meu fiu, vorbiți, tratați-mă drept perfid, infam, pierdut, hoț, ucigaș; acoperiți-mă și de alte nume mai detestate, le-am meritat, și vreau să suport în genunchi josnicia, ca o rușine datorată crimelor din viața mea.

ORGON (*către Tartuffe*):

Fratele meu, asta este prea mult.

(Către fiul său.)

Inima ta nu dă deloc înapoi, trădătorule?

DAMIS:

Ce? Discursurile sale vă vor seduce până la a...

ORGON:

Taci, ticălosule!

(Către Tartuffe.)

Fratele meu, ei! Ridicați-vă, vă rog!

(Către fiul său.)

Infamule!

DAMIS:

El poate...

ORGON:

Taci!

DAMIS:

Eu turbez! Ce! Trec...

ORGON:

Dacă spui un singur cuvânt, îți voi rupe brațul.

TARTUFFE:

Fratele meu, în numele Domnului, nu vă enervați! Aș prefera să îndur pedeapsa cea mai dură decât să primească el, pentru mine, cea mai mică zgârietură.

ORGON (*către fiul său*):

Ingratule!

TARTUFFE:

Lăsați-mă în pace! Dacă trebuie, vă cer iertare în genunchi...

ORGON (*către Tartuffe*):

Vai! Vă bateți joc?

(*Către fiul său.*)

Banditule! Vezi bunătatea lui!

DAMIS:

Deci...

ORGON:

Liniște.

DAMIS:

Ce, eu...

ORGON:

Liniște, spun! Știu bine ce motiv îl obligă să atace. Voi îl urăti cu toții și azi îi văd pe soția mea, copiii și valetul dezlănțuți împotriva lui; se pune în mișcare totul, în mod nerușinat, pentru a o îndepărta de lângă mine pe această persoană devotată. Dar cu cât efortul e mai mare pentru a-l izgoni, cu atât vreau mai mult să-l rețin. O să mă grăbesc să i-o dau pe fiica mea pentru a înfunda orgoliul întregii mele familii.

DAMIS:

Vă gândiți s-o obligați să primească mâna lui?

ORGON:

Da, trădătorule, și chiar din această seară, ca să vă fac să turbați. Ah! Vă voi înfrunta pe toți și vă voi face să cunoașteți că trebuie să mă ascultați deoarece eu sunt stăpânul. Hai, să ne retragem, și într-o clipă, escrocule, să te arunci la picioarele sale pentru a cere iertare.

DAMIS:

Cine, eu? De la acest bandit, care, prin impostură...

ORGON:

Oh! Tu rezistești, sărăcane, și îi spui injurii? Un baston! Un baston!

(Către Tartuffe.)

Nu mă rețineți!

(Către fiul său.)

Pe deasupra, să pleci din casa mea și să nu ai îndrăzneala să revii.

DAMIS:

Da, voi pleca, dar...

ORGON:

Repede, să plecăm de aici! Te dezmoștenesc, escrocule, și, în plus, te blestem!

SCENA 7

Orgon, Tartuffe

ORGON:

Să ofensezi în aşa fel o persoană sfântă!

TARTUFFE:

O, Cerule! Iartă durerea pe care mi-o produce.

(Către Orgon.)

Dacă ați putea ști cu ce neplăcere văd că se încearcă să fiu ponegrit față de fratele meu...

ORGON:

Vai!

TARTUFFE:

Vai! Numai gândul acestei ingratitudini face ca sufletul meu să sufere un chin aşa de dur... Oroarea pe care o simt... Am inima aşa de strânsă, că nu pot să spun şi cred că voi muri din cauza asta.

ORGON (*aleargă acoperit de lacrimi la uşa prin care l-a gonit pe fiul lui*):

Banditule! Îmi pare rău că te-am iertat şi că nu te-am ucis pe loc. Reveniţi-vă, fratele meu, şi nu vă supărăti.

TARTUFFE:

Să întrerupem, să sfârşim cursul acestei discuţii neplăcute. Mă uit ce tulburări am adus aici în casă şi cred, fratele meu, că trebuie să plec.

ORGON:

Cum? Glumiţi?

TARTUFFE:

Toţi mă urăsc şi văd că se încearcă să vă facă să mă bănuiaţi.

ORGON:

Ce contează! Credeţi că inima mea îi ascultă?

TARTUFFE:

Fără îndoială, nu se vor da în lături să continue, şi aceleaşi vorbe, pe care acum le respingeţi, poate că le veţi crede altă dată.

ORGON:

Nu, fratele meu, niciodată.

TARTUFFE:

Ah! Fratele meu, o femeie poate surprinde ușor sufletul unui soț.

ORGON:

Nu, nu.

TARTUFFE:

Lăsaţi-mă! Îndepărtaţi-mă repede de aici, n-o să mai aibă niciun motiv ca să mă atace.

ORGON:

Nu, veți rămâne, e viața mea în joc.

TARTUFFE:

Ei bine, va trebui deci să mă umilesc. Totuși, dacă ați vrea...

ORGON:

Ah!

TARTUFFE:

Fie, să nu mai vorbim. Dar știu cum trebuie să folosim tot ce a fost. Onoarea este delicată și prietenia mă obligă să previn bârfele și subiectele bănuitoare: o voi evita pe soția dumneavoastră și nu mă veți vedea...

ORGON:

Nu, în ciuda tuturor, o veți frecventa. Să turbeze lumea este cea mai mare bucurie a mea și vreau să fiți de îndată văzut împreună cu ea. Și asta nu e încă totul: pentru a-i înfrunta pe toți cât mai bine, nu văd să am alt moștenitor decât pe dumneavoastră, și pornesc de aici, după toate regulile, să vă donez întreaga mea avere. Un prieten bun și cinstit, pe care-l iau ca ginere, îmi este mult mai scump ca un fiu, decât soția și părinții. Nu veți accepta ceea ce vă propun?

TARTUFFE:

Să se facă voința Cerului în toate!

ORGON:

Sărmanul om! Să mergem repede să facem un înscriș și ca dorința să crape de ciudă!

Actul 4

SCENA 1

Cléante, Tartuffe

CLÉANTE:

Da, toată lumea vorbește, și puteți să mă credeți, explozia care face acest zgomot nu e spre cinstea dumneavoastră; și v-am găsit, Domnule, bun de gură, pentru a vă spune net, în două cuvinte, părerea mea. Nu examinez deloc fondul problemei; trec peste asta și iau din fapte ce e mai rău. Să presupunem că Damis nu s-a comportat bine și că a greșit atunci când v-a acuzat: dar un creștin nu trebuie să ierte ofensa și să stingă în inima sa dorința de răzbunare? și trebuie să suferiți, pentru discuția aprinsă, doar pentru că un fiu a fost exilat din casă de către tatăl său? și vă mai spun și vorbesc deschis, nu este nici mic, nici mare cine nu se scandalizează; și dacă m-ați crede, ați liniști totul și nu ați împinge cearta până la capăt. Sacrificați, în numele Domnului, toată furia și readuceți iertarea între fiu și tată.

TARTUFFE:

Vai! Cât despre mine, aş vrea, cu dragă inimă: eu nu-i păstrez lui, Domnule, nicio ranchiușă; și iert totul, nu-l blamez pentru nimic și aş vrea să-i ofer ce am mai bun în suflet; dar interesul Cerului nu va consimți și, dacă se întoarce acasă, trebuie să plec eu. După acțiunea

sa, care n-a avut egal, legătura dintre noi va produce scandal: Dumnezeu știe ce va crede lumea la început și, din simplă politică, mi-o va imputa și se va spune peste tot că, simțindu-mă vinovat, simulez un zel caritabil pentru cel care mă acuză; că inima mea se teme și vrea să-l menajeze, pentru a aduce la tăcere puterea de sub mâna.

CLÉANTE:

Ne prezențați niște scuze colorate, iar toate raționalele dumneavoastră, Domnule, sunt prea țintite. De ce vă încărcați cu interesele Cerului? Este nevoie de noi pentru a-l pedepsi pe vinovat? Lăsați-i lui grija răzbunării, gândiți-vă numai la iertare dacă ofensează și nu priviți deloc la judecătile omenești atunci când urmăriți ordinele suverane ale Cerului. Ce! De ce s-ar putea crede despre o acțiune bună că va împiedica gloria? Nu, nu, să facem întotdeauna ceea ce prescrie Cerul și să nu ne certăm spiritul pentru nicio altă grijă.

TARTUFFE:

V-am spus deja că inima mea îl iartă și că s-a făcut ceea ce a poruncit Cerul; dar, după scandalul și afrontul de astăzi, Cerul nu-mi poruncește să locuiesc împreună cu el.

CLÉANTE:

Și vă poruncește, Domnule, să vă aplicați la capriciul unui tată și să acceptați ca dar un bun pe care nu aveți dreptul să-l pretindeți?

TARTUFFE:

Cei care mă vor cunoaște nu se vor gândi că aceasta este din cauza unui suflet interesat.

Toate bunurile din lume nu mă momesc și nu-mi iau ochii cu strălucirea lor înșelătoare; și, dacă m-am hotărât să primesc donația pe care tatăl dumneavoastră mi-a făcut-o, asta nu este, ca să spunem adevărul, decât pentru că mă tem că toate aceste bunuri să nu ajungă în mâinile unor persoane rele; că există oameni care, avându-le, le folosesc în mod criminal, și nu pentru gloria Cerului și binele aproapelui, aşa cum am plănuit eu.

CLÉANTE:

Ei! Domnule, să nu aveți aceste temeri delicate care pot aduce acuze din partea unui moștenitor. Să suportați, fără să vă jenați de nimic, că el este, pe răspunderea sa, proprietarul bunurilor sale, și gândiți-vă că e mai bine dacă el nu le folosește corect, decât dacă vă acuză că-l păgubiți. Vă admir numai că ați acceptat foarte clar propunerea; căci adevăratul zel are o maximă care spune că puteți să-l furați pe moștenitorul legitim? Și dacă Cerul a pus în inima voastră o piedică de netrecut ca să locuiți cu Damis, n-ar fi mai bine, ca o persoană discretă, să faceți din casa asta un loc de retragere decât să suportați, împotriva oricărei rațiuni, ca fiul casei să fie gonit pentru dumneavoastră? Credeti-mă, asta este dat de calitatea dumneavoastră de mediator, Domnule...

TARTUFFE:

Domnule... Este, Domnule, ora trei și jumătate: datorile mele cucernice mă solicită acolo sus și mă veți scuza că plec aşa curând.

CLÉANTE:

Ah!

SCENA 2

Dorine, Elmire, Mariane, Cléante

DORINE:

Ah! Vă rog, ocupați-vă, alături de noi, de ea, Domnule; sufletul ei e atins de o durere mortală și acordul pe care și l-a dat tatăl ei pentru seara asta o face să fie disperată. El va veni; să ne unim forțele, vă rog, și să încercăm să zdruncinăm, prin forță sau îndemânare, acest plan nenorocit care ne-a tulburat pe toți.

SCENA 3

Orgon, Elmire, Mariane, Cléante, Dorine

ORGON:

Ha! Mă bucur să vă văd adunați.

(Către Mariane.)

Am în acest contract ceva ce vă face să râdeți, și știți deja ce înseamnă asta.

MARIANE (*în genunchi*):

Tată, în numele Cerului, care știe durerea mea, și a tot ce poate emoționa inima dumneavoastră, îndepărtați-vă de drepturile obținute prin naștere și scutiți dorințele mele de această ascultare. Nu mă faceți, prin această lege dură, să mă plâng Cerului de ceea ce vă datorez, și viața asta, vai! pe care mi-ați dat-o, nu mi-o transformați, tată, în nefericire. Dacă, pentru o speranță duioasă pe care mi-am format-o, mă oprîți să fiu a celui pe care îndrăznesc să-l iubesc, cel puțin, prin bunătatea dumneavoastră, pe care o implor în genunchi, salvați-mă de tulburarea să fiu a celui de care am oroare, și nu mă împingeți la disperare servindu-vă de toată puterea pe care o aveți asupra mea.

ORGON (*simțindu-se înduioșat*):

Hai, gata, inima mea, fără slăbiciuni omenești!

MARIANE:

Tandrețea pe care o simțiți pentru el nu mă neliniștește: lăsați-o să se dezvolte, dați-i toate bunurile și, dacă nu este destul, adăugați-le și pe ale mele; consimt cu dragă inimă și vi le las; dar cel puțin nu mergeți până la persoana mea și suferiți că-mi voi petrece la mănăstire, în austерitate, zilele triste pe care mi le-a dat Cerul.

ORGON:

Ah! Iată unde sunt evlavioasele mele atunci când un tăta se opune flăcărilor amorului!

Ridică-te! Cu cât inima ta se opune mai mult să accepte, cu atât va fi mai binemeritată. Umilește-ți simțurile cu această căsătorie și nu-mi mai vorbi degeaba!

DORINE:

Dar ce!...

ORGON:

Taci, tu! Vorbește cu ai tăi. Îți interzic să îndrăznești să spui un singur cuvânt.

CLÉANTE:

Dacă vă deranjează că vi se răspunde...

ORGON:

Dragă frate, sfaturile dumneavoastră sunt cele mai bune din lume: sunt bine judecate și le apreciez, dar vei vedea că eu nu le folosesc.

ELMIRE (*către soțul ei*):

Ca să văd ceea ce se vede, nu știu ce să spun, și orbirea de care suferiți mă face să vă admir. Astă înseamnă că sunteți bine pregătit, bine prevenit de el, ca să dezmințiți faptul de astăzi.

ORGON:

Sunt servitorul dumneavoastră și cred în aparențe; știu amabilitatea pe care o aveți pentru escrocul de fiu al meu și v-a fost frică să le tăgăduiți pentru că a vrut să se joace cu acest biet om. Ați fost prea liniștită pentru a fi crudă și ați părut emoționată.

ELMIRE:

Credeți că pentru o simplă mărturisire de dragoste trebuie ca onoarea noastră să protesteze aşa de puternic? Și nu putem răspunde la tot ce ne atinge cu focul priverilor și injuriile gurii? Eu pur și simplu rând de asemenea cuvinte și nu-mi place deloc să explodez din cauza lor. Îmi place ca prin blândețe să ne arătăm înțelepciunea și nu sunt deloc de partea acelor sălbatici prudenți pentru care onoarea este înarmată cu gheare și dinți ca să pot privi oamenii direct în față cu puține cuvinte. Să mă ferească Cerul de o asemenea înțelepciune! Vreau o virtute care să nu fie diabolică și cred că răceleală discretă a unui refuz nu este mai puțin puternică pentru a descuraja o inimă.

ORGON:

În sfârșit, cunosc afacerea și nu mă schimb.

ELMIRE:

Încă o dată admir această slăbiciune ciudată. Dar ce-nți va răspunde neîncrederea dumneavoastră dacă vă fac să vedeți că vi se spune adevărul?

ORGON:

Să văd?

ELMIRE:

Da.

ORGON:

Da, cântecele.

ELMIRE:

Dar ce? Dacă găseam modul să vă fac să vedeți la lumina zilei?...

ORGON:

Povești!

ELMIRE:

Povești? Ce om! Răspundeți-mi cel puțin. Nu vă vorbesc ca să căștig încrederea; dar să presupunem că, dintr-un loc bine ales, puteți vedea și auzi totul; ce ați spune atunci de omul dumneavoastră de bine?

ORGON:

În acest caz, aş spune că... N-aș spune nimic, pentru că asta nu se poate.

ELMIRE:

Greșeala durează de prea multă vreme și este prea de tot să condamnați gura mea de impostură. Trebuie că, din plăcere și fără a merge mai departe, să vă fac martor la tot ce vi se spune.

ORGON:

Fie, vă cred pe cuvânt. Vom vedea cât sunteți de исcusită și cum veți putea să vă îndepliniți promisiunea.

ELMIRE:

Lăsați-l să vină la mine.

DORINE:

Are spiritul viclean și va fi poate anevoios de prins.

ELMIRE:

Nu; este ușor de păcălit de cel pe care-l iubești și amorul-propriu te face să te înseli.

Faceți-l să coboare la mine.

(*Către Cléante și Mariane.*)

Faceți-l să coboare la mine. Își voi, retrageți-vă.

SCENA 4

Elmire, Orgon

ELMIRE:

Să ne apropiem de această masă și să vă ascundeți dedesubt.

ORGON:

Cum?

ELMIRE:

Este necesar să vă ascundeți bine.

ORGON:

De ce sub această masă?

ELMIRE:

Ah, Doamne! Faceți-o! Am un plan în cap și-l veți judeca. Ascundeți-vă, v-o spun, și, când veți fi acolo, aveți grija să nu fiți nici văzut și nici auzit.

ORGON:

Vă mărturisesc că amabilitatea mea e mare, dar trebuie să ieșiți din acest joc.

ELMIRE:

Cred că nu va trebui să-mi dați nimic în schimb.

(*Către soțul ei, care se află sub masă.*)

Dacă o să procedez în mod ciudat, să nu vă scandalizați. Ceea ce aş putea să spun, să-mi fie permis, este pentru a vă convinge aşa cum am promis. Cu blândețe, pentru că sunt supusă, să pun masca pe acest suflet

ipocrit, să flatez cu dragostea sa dorințele nerușinate și să dau frâu liber îndrăzelii sale. Cum asta este numai pentru dumneavoastră și pentru a-l conserna, că suflétul meu se va preface că răspunde dorințelor lui, voi putea să încetez când mi-o veți cere și lucrurile nu vor merge decât până unde veți vrea. Dumneavoastră va trebui să opriți ardoarea lui fără sens când veți crede că îndrăzneala a avansat destul pentru a o scuti pe soția dumneavoastră și să n-o expuneți decât la ceea ce vă este necesar să vă trezească la realitate. Este interesul dumneavoastră, veți fi stăpânul și... Vine cineva; stăpâniți-vă și păstrați aparențele.

SCENA 5

Tartuffe, Elmire, Orgon (ascuns sub masă)

TARTUFFE:

Mi s-a spus că vreți să-mi vorbiți aici.

ELMIRE:

Da, am să vă dezvăluи niște secrete. Dar trageți ușa înainte să vi le spun și priviți peste tot, să nu avem surprise: o afacere ca și cea petrecută de curând nu este chiar tot ce ne trebuie. Niciodată nu s-a văzut o asemenea surpriză; Damis m-a îngrozit și ați văzut că am făcut eforturi pentru a-i strica planul și a-i calma sentimentele puternice. Tulburarea mea, este adevărat, m-a atins aşa de puternic, că n-am știut cum să le dezmint; dar, datorită Cerului, totul a fost mai bine și lucrurile sunt în siguranță. Stima pentru dumneavoastră a gonit furtuna și soțul meu nu poate să vă bănuiască; el vrea ca să înfruntăm orice judecăți greșite, ca noi să fim tot timpul împreună, și de aceea, fără să fiu blamată, pot să fiu aici închisă numai cu dumneavoastră, ceea ce mă face să-mi deschid poate prea repede inima pentru a simți ardoarea sentimentelor dumneavoastră.

TARTUFFE:

Îmi este destul de greu să înțeleg acest limbaj, Doamnă, și vorbiți în alt fel.

ELMIRE:

Ah! Dacă v-ați supărat de un refuz, atunci nu cunoașteți inima unei femei! Și că știți puțin din ce vrea să spună atunci când o vedeți că se apără cât de cât! Întotdeauna pudoarea noastră se luptă, în aceste momente, cu ceea ce ne poate da sentimente tandre. Rațiunea pe care o găsim în dragostea care ne îmblânzește se mărturisește întotdeauna cu puțină rușine. Mai întâi ne apărăm; dar din aerul pe care-l avem se vede că inima se predă, că dacă gura noastră se opune dorințelor, asemenea refuzuri promit totul. Nu-mi menajez deloc pudoarea, fără îndoială, ca să vă fac o asemenea destăinuire; dar, pentru că a scăpat în sfârșit cuvântul, m-aș fi alăturat să-l rețin pe Damis? Aș fi ascultat, vă rog, cu atâtă delicatețe toată oferta inimii dumneavoastră? Aș fi luat lucrurile aşa cum s-a văzut că o fac dacă nu mi-ar fi plăcut oferta acestei inimi? Și când am vrut chiar eu să vă forțez să refuzați căsătoria care se anunță, ce a vrut această insistență să vă facă să înțelegeți decât interesul pe care-l aveați și neplăcerea că un nod care se legă urma să împartă inima pe care o voi am în întregime?

TARTUFFE:

Este fără îndoială, Doamnă, o delicatețe extremă să aud aceste cuvinte de pe buzele pe care le iubesc; dulceața lor face săurgă în toate simțurile mele o suavitate pe care n-am gustat-o niciodată. Fericirea de a vă plăcea este o experiență supremă pentru mine și inima mea se îmbăta de dorințele voastre; dar această inimă vă cere libertatea de a îndrăzni să se îndoiască puțin de fericirea sa. Pot crede că aceste cuvinte sunt un artificiu pentru a mă obliga să rup o căsătorie care se pregătește și, dacă trebuie să mă explic liber, nu mă voi încredea în niște cuvinte aşa de dulci când puține favoruri ale dumneavoastră, după care suspin, nu vin să-mi asigure tot ce au putut să-mi spună și să sădească în sufletul

meu o credință constantă despre lucrurile încântătoare pe care le aveți pentru mine.

ELMIRE (*tușește pentru a-și avertiza soțul*):

Ce! vreți să mergeți aşa de repede și să epuizați de lă inceput tandrețea unei inimi? Mă dau de ceasul mortui să vă fac o destăinuire din cele mai dulci; asta nu este destul pentru dumneavoastră și nu puteți fi satisfăcuți dacă întrevederea nu este împinsă până la ultimele favoruri?

TARTUFFE:

Cu cât meriți mai puțin un lucru, cu atât mai puțin îndrăznești să-l speri. Dorințele noastre de a ține discursuri ne spun asta. Se bănuiește o soartă plină de glorie și se dorește să te bucuri de ea înainte de a crede. În ceea ce mă privește, eu, care cred atât de puțin că merit bunătatea dumneavoastră, mă îndoiesc de fericirea îndrăznelii mele și nu voi crede nimic, Doamnă, până nu veți ști să convingeți pasiunea mea prin realitate.

ELMIRE:

Doamne, dragostea dumneavoastră se comportă ca un adevărat tiran și-mi aruncă spiritul într-o tulburare ciudată! Pune stăpânire, cu furie, pe inimi și vrea cu violență ce-și dorește! Ce?! Nu mă pot, oare, apăra de urmărirea dumneavoastră și nu-mi lăsați timp ca să respire? Este bine să păstrezi atâta rigoare, să vrei fără îndurare lucrurile care se cer și să abuzezi aşa, prin eforturi grăbite, de slăbiciunea pe care vedeți că o au oamenii pentru dumneavoastră?

TARTUFFE:

Dar, dacă vedeți cu ochi buni omagiile mele, de ce refuzați să-mi dați mărturie?

ELMIRE:

Dar cum să consimt la ceea ce vreți fără să ofenseze Cerul, despre care vorbiți mereu?

TARTUFFE:

Dacă numai Cerul este ceea ce se opune dorințelor mele, îndepărtați acest obstacol care nu înseamnă mult pentru mine și asta nu trebuie să vă rețină inima.

ELMIRE:

Dar sentințele Cerului de care ne temem atâtă!

TARTUFFE:

Pot să vă îndepărtez aceste temeri ridicolă, Doamnă, fiindcă eu cunosc arta de a îndepărta scrupulele. Cerul interzice, cu adevărat, unele satisfacții.

(*Este ca un nebun care vorbește.*)

Dar cu el te poți înțelege după diverse nevoi, este o știință să întinzi legăturile conștiinței și să corectezi răul acțiunii cu puritatea intenției. Vă voi învăța, Doamnă, aceste secrete; nu va trebui decât să vă lăsați condusă. Mulțumiți dorința mea, Doamnă, și nu vă fie teamă; vă voi răspunde la toate și iau tot răul asupra mea. Tușiți rău, Doamnă!

ELMIRE:

Da, mă chinuie.

TARTUFFE (*arătându-i Elmirei un cornet de hârtie*):

V-ar plăcea puțin suc de lemn dulce?

ELMIRE:

Acesta este un guturai care se încăpătânează, fără îndoială, și cred că toate sucurile din lume nu vor face nimic.

TARTUFFE:

Asta, în mod sigur, este supărător.

ELMIRE:

Da, mai mult decât se poate spune.

TARTUFFE:

În sfârșit este ușor să vă distrug orice scrupul. Vi se încredințează un secret și răul nu constă decât în zgomotul care se face. Scandalul lumii este ceea ce ofensează și nu este un păcat decât atunci când păcătuiești în tăcere.

ELMIRE (*după ce a mai tușit puțin*):

În sfârșit, eu văd că trebuie să mă hotărăsc să cedezi, că trebuie să consimt să vă acord totul și nu pot pretinde mai puțin de atât ca să poată fi mulțumire și să arăt că vreau să mă supun. Fără îndoială, e neplăcut să se ajungă până aici și, în ciuda mea, am trecut peste asta;

dar, pentru că trebuie să fiu supusă, pentru că nu se vrea să se credă tot ce se poate spune și că se doresc martori care să fie mai convingători, trebuie să ne hotărâm și să-i mulțumim pe oameni. Dacă acest consumămant conține vreo ofensă, cu atât mai rău pentru cel care își forțează la această violentă: greșeala cu siguranță îți trebuie să fie a mea.

TARTUFFE:

Da, Doamnă, o luăm asupra noastră, și lucrul...

ELMIRE:

Deschideți puțin ușa și uitați-vă, vă rog, dacă soțul meu nu este cumva pe acest corridor.

TARTUFFE:

De ce este nevoie de atâta grijă pentru el? Este un bărbat, între noi fie spus, bun de dus de nas. El este mândru de toate întâlnirile noastre și eu l-am pregătit ca să vaqă tot și să nu credă nimic.

ELMIRE:

El nu contează. Ieșiți, vă rog, o clipă și uitați-vă peste tot!

SCENA 6

Orgon, Elmire

ORGON (*ieșind de sub masă*):

Iată, vă mărturisesc, este un om îngrozitor! Nu pot să-mi revin, și asta mă ucide.

ELMIRE:

Ce! Plecați aşa devreme? Nu vă pasă de oameni. Ascundeți-vă din nou, nu este încă momentul; aşteptați până la sfârșit ca să vedeti niște lucruri sigure și să nu vă încredeți în niște simple presupuneri.

ORGON:

Nu, nimeni dintre cei răi nu a ieșit din infern.

ELMIRE:

Doamne! Nu trebuie să credem prea ușor; convingeți-vă înainte ca să mă supun și nu vă grăbiți de teamă că vă înselați.

(*Își ascunde soțul în spatele ei.*)

SCENA 7

Tartuffe, Elmire, Orgon

TARTUFFE (*fără să-l vadă pe Orgon*):

Totul conspiră, Doamnă, pentru mulțumirea mea: am controlat tot apartamentul; nu se găsește nimeni și sufletul meu fermecat...

ORGON (*oprindu-l*):

Mai cu blândețe! Vă urmăriți prea mult dorința amoară și n-ar trebui să punеți atâta pasiune. Ah! ah! omul de bine, vreți să mă păcăliți! Cum se abandonează sufletul dumneavoastră tentațiilor! V-ați căsători cu fica mea și râvniti la soția mea! De mult m-am îndoit că asta era ceva bun și credeam întotdeauna că veți schimba tonul; dar este destul pentru o mărturisire și, în ceea ce mă privește, nu vreau mai mult.

ELMIRE (*către Tartuffe*):

Tot ce am făcut este împotriva felului meu de a fi; dar a fost un plan ca să vă tratez aşa.

TARTUFFE:

Ce?! Credeți...

ORGON:

Haide, fără scandal, vă rog, să plecăm de aici și fără ceremonie.

TARTUFFE:

Planul meu...

ORGON:

Aceste discursuri nu mă mai conving; trebuie, de îndată, să ieșim din casă.

TARTUFFE:

Trebuie să plecați, dumneavoastră care vorbiți ca un stăpân. Casa îmi aparține, o voi face cunoscut și vă voi arăta că în van ați recurs, pentru a-mi căuta ceartă, la aceste metode lașe. Că nu e ceea ce se crede atunci când sunt jignit și că am cu ce să înfund și să pedepsesc impostura, să răzbun Cerul care este rănit și să fac să se căiască cei care vorbesc aici ca să mă facă să plec.

SCENA 8

Elmire, Orgon

ELMIRE:

Care este deci acest limbaj și ce vrea el să spună?

ORGON:

Zău, sunt confuz, și nu e de râs.

ELMIRE:

Cum?

ORGON:

Eu văd greșeala mea din cuvintele pe care mi le spune și donația mă pune în încurcătură.

ELMIRE:

Donația...

ORGON:

Da, este o afacere încheiată, dar mai sunt unele lucruri care mă neliniștesc.

ELMIRE:

Și ce?

ORGON:

Veți afla totul. Dar să ne uităm mai întâi dacă o anumită casetă se mai află acolo sus.

Actul 5

SCENA 1 *Orgon, Cléante*

CLÉANTE:

Unde vreți să fugiți?

ORGON:

M-am săturat! Ce știu?

CLÉANTE:

Mi se pare că trebuie să începem să studiem împreună lucrurile pe care le putem face în acest eveniment.

ORGON:

Această casetă mă neliniștește de tot; mai mult decât atât, mă aduce la disperare.

CLÉANTE:

Această casetă este deci un secret important?

ORGON:

Un anume Aras, prietenul pe care-l plâng, mi-a dat-o în secret. El a vrut să mă aleagă pentru asta atunci când a plecat; și sunt niște hârtii; care, din ce a putut să-mi spună, sunt legate de viața și bunurile sale.

CLÉANTE:

De ce le-a lăsat atunci în alte mâini?

ORGON:

Motivul a fost un caz de conștiință. Î-am mărturisit direct trădătorului meu și raționamentul lui m-a convins să-i dau să-mi păzească această casetă ca să pot nega în cazul unei anchete, și conștiința mea să fie sigură că nu fac jurăminte mincinoase.

CLÉANTE:

Nu stați bine, cel puțin după aparențe; și donația, și această confidență sunt, ca să vă spun ce simt, demersuri pe care le-ați făcut prea ușor. Cu asemenea dovezi puteți fi dus până departe; și ar fi o mare imprudență să vreți să-l dați la o parte pe acest om, care are niște avantaje asupra dumneavoastră, și ar trebui să căutați niște subterfugii mai blânde.

ORGON:

Ce! Un suflet atât de rău care, sub o pornire atât de emoționantă, ascunde o inimă atât de falsă! și eu care l-am primit când era un calic și n-avea nimic... Gata, renunț la toți oamenii de bine. De acum încolo îmi va fi oroare de ei și voi deveni pentru ei mai rău decât un diavol.

CLÉANTE:

Ei bine! Terminați cu maniile dumneavoastră! Nu păstrați deloc un temperament bland; judecata dumneavoastră nu este niciodată cea dreaptă și întotdeauna vă aruncați dintr-un exces în altul. Vedeți greșeala pe care ați făcut-o, și ați știut pentru că ați fost preventi, printr-un zel simulat. Dar, pentru a vă corecta, ce rațiune cere ca să faceți o greșeală și mai mare și să confundați inimile tuturor oamenilor de bine cu inima unui derbedeu perfid? Ce! Pentru că un escroc vă însăla cu îndrăzneală sub lustrul pompos al unei grimase austere, vreți ca toți să fim făcuți ca el și să nu se mai găsească niciun cucernic adevărat?! Lăsați aceste consecințe proaste pentru desfrânați, deosebiți virtutea de aceste aparențe, nu vă hazardați niciodată prea devreme cu aprecieri și pentru aceasta rămâneți acolo unde trebuie. Păziți-vă, dacă se poate, să onorați

impostura; dar nici să nu insultați adevăratul zel și, dacă trebuie să cădeți într-o extremă, greșiți și cădeți în cealaltă parte.

SCENA 2

Damis, Orgon, Cléante

DAMIS:

Ce! Dragă tată, este adevărat că vă amenință un bandit, că sufletul său a uitat toate binefacerile și că orgoliul său laș face din bunătatea pe care i-ați arătat-o arme împotriva dumneavoastră?

ORGON:

Da, fiul meu, și simt o durere fără margini.

DAMIS:

Lăsați-mă, vreau să-i tai amândouă urechile. Nu trebuie să te îndoiești de obrăznicia lui; eu, imediat, te voi elibera și o să te scot din această afacere; trebuie să-l ucid.

CLÉANTE:

Iată că vorbești ca un adevărat Tânăr; calmează-ți, te rog, aceste porniri răsunătoare; trăim într-un regim și într-o vreme când nu se fac afaceri prin violență.

SCENA 3

*Doamna Pernelle, Mariane, Elmire, Dorine,
Damis, Orgon, Cléante*

DOAMNA PERNELLE:

Ce se întâmplă? Aflu acum niște secrete teribile.

ORGON:

Sunt noutățile la care martori îmi sunt ochii și vedeti prețul cu care sunt plătite grijile mele. Eu culeg cu mult zel un om din mizerie, îi dau casă și-l consider ca pe propriul meu frate; este zilnic acoperit de către

mine, îi dau fiica mea și toate bunurile pe care le am, și, în același timp, perfidul, infamul încearcă un plan urât, să-mi seducă soția; și, nemulțumit de încercările sale lașe, îndrăznește să mă amenințe cu propriile mele binefaceri și vrea să mă ruineze, folosind avantajele cu care l-au înarmat faptele mele prea puțin înțelepte, să mă alunge din bunurile mele în care l-am transferat și să mă ducă în starea din care l-am scos eu.

DORINE:

Sărmanul om!

DOAMNA PERNELLE:

Fiul meu, nu pot deloc să cred că a vrut să comită o acțiune atât de murdară.

ORGON:

Cum?

DOAMNA PERNELLE:

Oamenii de bine sunt întotdeauna invidiați.

ORGON:

Ce vreți să spuneți cu acest discurs, mamă?

DOAMNA PERNELLE:

Că la voi se trăiește într-un mod ciudat și că nu se prea știe cât de urât!

ORGON:

Ce are a face această ură cu ceea ce spuneți?

DOAMNA PERNELLE:

V-am spus de sute de ori când erați copil: în lume, virtutea este întotdeauna urmărită, cei invidioși vor muri, dar niciodată nu va dispărea invidia.

ORGON:

Dar ce are a face acest discurs cu tot ce s-a întâmplat astăzi?

DOAMNA PERNELLE:

Vi s-au povestit o sută de povestioare proaste despre el.

ORGON:

V-am spus deja că am văzut totul cu ochii mei.

DOAMNA PERNELLE:

Răutatea spiritelor bârfitoare este extremă.

ORGON:

Mă faceți să blestem, mamă. Vă spun că am văzut cu ochii mei o crimă aşa de îndrăzneață.

DOAMNA PERNELLE:

Limbile răspândesc întotdeauna venin și nu e nimic aici care să se apere.

ORGON:

Asta este să spui cuvinte neașteptate. L-am văzut, spun, am văzut cu propriii mei ochi, ceea ce înseamnă că chiar am văzut. Trebuie să v-o spun la ureche de sute de ori și să strig ca pentru patru?

DOAMNA PERNELLE:

Doamne! Aparența înșală cel mai adesea: nu trebuie să judeci întotdeauna ce vezi.

ORGON:

O să turbez.

DOAMNA PERNELLE:

Natura este subiect al bănuielilor false și adesea binele este interpretat ca ceva rău.

ORGON:

Trebuie să interpretez ca o grijă caritabilă dorință de a o sărută pe soția mea?

DOAMNA PERNELLE:

Pentru ca să acuzați oamenii este nevoie să aveți cauze drepte și ar trebui să așteptați ca să vedeti că se întâmplă.

ORGON:

Ei! La dracu'! Să mă asigur mai bine? Trebuia deci, dragă mamă, să aștept ca în fața ochilor mei să... Mă faceți să spun o prostie.

DOAMNA PERNELLE:

În sfârșit, se vede că sufletul lui este cuprins de prea mult zel și nu pot deloc să mă transpun în starea în care a vrut să ispitezesc lucrurile de care vorbim.

ORGON:

Hai, nu știu. Ce v-aș fi spus dacă nu erați mama mea,
atât sunt de furios!

DORINE:

Adevărată revenire, domnule, asupra lucurilor de aici;
nu voiați să credeți și nu sunteți crezut.

CLÉANTE:

Noi pierdem timpul cu niște adevărate bagatele, când
ar trebui să-l folosim ca să facem ceva. Nu trebuie să
dormi când te amenință vicleanul.

DAMIS:

Ce! Nerușinarea sa va merge până acolo?

ELMIRE:

În ceea ce mă privește, eu nu cred posibilă această stă-
ruință și ingratitudinea sa este prea vizibilă.

CLÉANTE:

Nu vă încredeți în asta; vor fi resorturi pentru a da sens
eforturilor sale împotriva dumneavoastră și, mai puțin
decât atât, greutatea unei cabale deranjează oamenii
într-un labirint supărător. Și vă mai spun: înarmat cu ce
are, n-o să puteți niciodată să-l împingeți până acolo.

ORGON:

Este adevărat; dar ce e de făcut? Eu nu am fost stăpân
pe resentimentele mele din cauza orgoliului acestui
trădător.

CLÉANTE:

Aș vrea, din toată inima, să se poată reface legăturile
între voi doi și să fie o umbră de pace.

ELMIRE:

Dacă aș fi știut că deține asemenea arme, nu aș fi ali-
mentat atâta agitație. Și voi...

ORGON:

Ce vrea acest om? Hai să aflăm repede, eu sunt în stare
să văd!

SCENA 4

*Domnul Loyal, doamna Pernelle, Orgon, Damis,
Mariane, Dorine, Elmire, Cléante*

DOMNUL LOYAL:

Bună ziua, draga mea soră. Aranjați, vă rog, ca să vorbesc cu Domnul.

DORINE:

Nu este singur și mă îndoiesc că poate vedea acum pe cineva.

DOMNUL LOYAL:

Nu am venit ca să fiu inoportun în acest loc. Abordarea mea, cred, că n-o să conțină nimic ca să-i displacă; și vin pentru un fapt care o să-i facă plăcere.

DORINE:

Numele dumneavoastră?

DOMNUL LOYAL:

Spuneți-i numai că vin din partea domnului Tartuffe, pentru binele său.

DORINE:

Este un om care vine, cu maniere blânde, din partea domnului Tartuffe, pentru o afacere care o să vă facă plăcere, spune el.

CLÉANTE:

Trebuie să vedeți cine este acest om și ce poate să vrea.

ORGON:

Poate că vine aici pentru a ne reconcilia: ce sentimente ar trebui să-i arăt?

CLÉANTE:

Nu trebuie să se vadă resentimentele și, dacă vorbește de un acord, trebuie să-l ascultați.

DOMNUL LOYAL:

Salut, Domnule. Cerul îl pierde pe cel care vrea să vă facă rău și vă este favorabil cât doresc eu!

ORGON:

Acest început blând se armonizează cu judecata mea și prezice deja o conciliere.

DOMNUL LOYAL:

Toată casa dumneavoastră mi-a fost dragă întotdeauna și am fost servitorul Domnului, tatăl dumneavoastră.

ORGON:

Domnule, mi-e tare rușine și îmi cer scuze că nu cunosc numele dumneavoastră.

DOMNUL LOYAL:

Mă numesc Loyal, originar din Normandia, și, în ciuda dorinței, sunt un portărel. De patruzeci de ani, slavă Cerului, am fericirea să-mi exercit meseria cu onoare și vin, Domnule, cu îngăduința dumneavoastră, ca să vă fac cunoscută o anumită ordonanță.

ORGON:

Ce! Sunteți aici...

DOMNUL LOYAL:

Domnule, fără supărare: nu este decât o somătie, un ordin de a pleca de aici, dumneavoastră și familia, să scoateți mobila afară și să faceți loc pentru alta, fără întârziere, aşa cum este nevoie.

ORGON:

Eu?! Să ies din casă?

DOMNUL LOYAL:

Da, Domnule, vă rog. Casa, în prezent, cum de altfel știți, aparține incontestabil bunului domn Tartuffe. El este de acum proprietarul și stăpânul bunurilor dumneavoastră, în virtutea unui contract al căruia purtător sunt. Acesta este în ordine și nu se poate spune nimic.

DAMIS:

În mod sigur, această nerușinare este mare, și eu îl admir.

DOMNUL LOYAL:

Domnule, eu nu trebuie să am nicio legătură cu dumneavastră; este vorba despre Domnul: el este și rezonabil,

și bland, și, ca un om de bine, știe prea bine treaba ca să vrea să se opună justiției.

ORGON:

Dar...

DOMNUL LOYAL:

Da, Domnule, eu știu că nu vreți să vă revoltați nici pentru un milion și că suportați ca un om cinstit ca mine să execute ordinele care mi se dau.

DAMIS:

Domnule portărel, cu alura dumneavoastră neagră ați putea atrage un baston.

DOMNUL LOYAL:

Faceți-l pe fiul dumneavoastră să tacă sau să se retragă, Domnule; aş regreta să fiu obligat să scriu și să vă văd pus în procesul meu verbal.

DORINE:

Acest domn Loyal are un aer destul de neloial.

DOMNUL LOYAL:

Eu am multă dragoste pentru oamenii de bine și nu am vrut, Domnule, să mă încarc cu lucruri, ca să vă oblig și să vă facă plăcere, ci pentru a îndrăzni astfel să vă fac să alegeti cine, fără să aibă pentru dumneavoastră zelul meu, ar putea să procedeză într-un mod mai bland.

ORGON:

Și ce poate fi mai rău decât să dai ordin oamenilor să plece din casa lor?!

DOMNUL LOYAL:

Vi se dă timp și până mâine, Domnule, voi face o suprăședință pentru executarea ordonanței. Voi veni numai să-mi petrec aici noaptea cu zece dintre oamenii mei, fără scandal și fără zgromot. De formă, va trebui, vă rog, ca înainte să mă culc să-mi aduceți cheile de la intrare. Voi avea grija să nu vă deranjez odihna și să nu accept nimic ce nu are legătură cu problema. Dar mâine, de dimineață, va trebui să goliți casa până la cele mai mici lucruri. Oamenii mei vă vor ajuta și i-am ales puternici

ca să vă fie de ajutor să ducă totul afară. Cred că nu se poate face mai bine decât o fac eu; și pentru că vă tratez cu mare indulgență, vă conjur, Domnule, să faceți ce vă spun și să nu fiu deranjat în executarea sarcinii.

ORGON:

Aș da pe loc, din toată inima, o sută de ludovici din ce-mi rămâne pentru plăcerea de a lovi pe acest mitocan cu cea mai puternică lovitură de pumn.

CLÉANTE:

Lăsați, să nu stricăm nimic.

DAMIS:

Abia mă abțin față de această îndrăzneală ciudată, mă mânâncă palma.

DORINE:

Domnule Loyal, zău, nu v-ar prinde rău câteva lovituri de baston pe un spate aşa de frumos.

DOMNUL LOYAL:

S-ar putea pedepsi aceste cuvinte infame, fetițo, există lege și pentru femei.

CLÉANTE:

Să terminăm cu asta, Domnule; este destul.
Dați hârtia, vă rog, și lăsați-ne!

DOMNUL LOYAL:

Până la revedere, Cerul să aibă grijă de toți!

ORGON:

Ar putea să te confunde și cel care te trimite!

SCENA 5

*Orgon, Cléante, Mariane, Elmire,
doamna Pernelle, Dorine, Damis*

ORGON:

Ei bine! Vedeți, dragă mamă, că am dreptate și puteți judeca isprava. Vă sunt cunoscute, în sfârșit, trădările lui?

DOAMNA PERNELLE:

Sunt complet uimită și sunt foarte mirată.

DORINE:

Vă plângеаtі pe nedrept, îl dezaprobați pe nedrept și planurile pioase sunt confirmate prin asta. Virtutea lui se termină în dragostea pentru aproape; el știe că foarte des bunurile corup oamenii și, din cea mai pură milă, vrea să vă ia tot ce ar putea să vă împiedice să vă salvați.

ORGON:

„Taci“ este cuvântul pe care trebuie să ți-l spun mereu.

CLÉANTE:

Hai să vedem ce sfat trebuie să vă dăm.

ELMIRE:

Hai să faceți să explodeze îndrăzneala ingratului.

Acet procedeu distrugе calitatea contractului; și lipsa lui de loialitate va părea și mai gravă.

SCENA 6

*Valère, Orgon, Cléante, Elmire, Mariane,
doamna Pernelle, Damis, Dorine*

VALÈRE:

Cu părere de rău, Domnule, trebuie să vă măhnesc; dar mă văd silit din cauza unui pericol imminent. Un prieten de care mă leagă o mare amicizia și care știe interesul pe care-l am pentru dumneavoastră a violat pentru mine, cu mare atenție, un secret de stat și-mi trimite o vorbă după care trebuie să fugiți imediat. Vicleanul care mult timp v-a inspirat respect a știut să vă denunțe acum o oră Prințului și să pună în mâinile sale caseta importantă a unui criminal al statului, în care, cu dispreț, spune el, ați păstrat un secret vinovat. Nu știu detaliile crimei care vi se atribuie, dar s-a dat un ordin împotriva persoanei dumneavoastră și chiar el este însărcinat,

ca să fie mai bine executat, să-l însotească pe cel care trebuie să vă aresteze.

CLÉANTE:

Iată armele sale drepte și pe unde caută trădătorul să se facă stăpân peste bunurile dumneavoastră la care are pretenție.

ORGON:

Acest om este, vă mărturisesc, un animal periculos.

VALÈRE:

Cea mai mică neatenție poate să vă fie fatală. Eu am, ca să vă ia, trăsura mea la poartă și o mie de ludoviți pe care vi-i dau. Să nu pierdem timpul, plecarea este fulgerătoare și, fugind, ne ferim de aceste lovitură. Mă ofer să vă duc într-un loc sigur și vreau să vă însotesc până la capăt.

ORGON:

Vai! Nu-mi trebuie grija dumneavoastră care mă obligă! Îmi trebuie timp ca să vă cer iertare și rog Cerul să-mi fie favorabil ca să recunosc odată acest serviciu generos. Adio, aveți grijă, voi, ceilalți...

CLÉANTE:

Plecați repede; noi ne vom gândi, dragă frate, să facem ceea ce trebuie.

SCENA 7

Un căpitan al gărzii, Tartuffe, Valère, Orgon, Elmire, Mariane, doamna Pernelle, Dorine, Cléante, Damis

TARTUFFE:

Foarte frumos, Domnule, foarte frumos, nu fugiți aşa repede; nu veți merge prea departe pentru a găsi un culcuș și, în numele Prințului, sunteți arestat.

ORGON:

Trădătorule, îmi păstrai pentru sfârșit această lovitură! Aceasta este lovitura, sceleratule, cu care mă trimiți acolo și, iată, încoronarea tuturor perfidiilor tale.

TARTUFFE:

Jignirile dumneavoastră nu pot să mă atingă, eu sunt învățat să suport orice în numele Cerului.

CLÉANTE:

Ce moderație, trebuie să mărturisesc!

DAMIS:

Cum acest infam se joacă cu nerușinare cu Cerul!

TARTUFFE:

Toate pornirile dumneavoastră furioase nu mă vor emoționa și nu mă duc decât la a-mi face datoria.

MARIANE:

De aici veți pretinde să vă vină gloria și acest post este foarte cinstit pentru dumneavoastră.

TARTUFFE:

Un post nu poate fi decât glorios dacă pleacă de la puterea care mă trimit în aceste locuri.

ORGON:

Dar ți-ai amintit de mâna mea caritabilă, ingratule, care te-a scos dintr-o stare mizerabilă?

TARTUFFE:

Da, știu ce ajutor am putut să primesc; dar interesul Prințului este prima mea datorie; pentru această datorie sacră, adevărata violență înăbușă în inima mea orice recunoștință și voi sacrifica prieteni, soție, părinti și chiar pe mine pentru aceste legături.

ELMIRE:

Impostorule!

DORINE:

Cum știe el ca într-o manieră trădătoare să-și facă o mantie protectoare din tot ce se spune!

CLÉANTE:

Dar, dacă este aşa de perfect ce declarați, acest zel care vă împinge și de care vă feriți, de unde rezultă că pentru a apărea trebuie să aștepți, că pentru a-și urmări soția trebuie să vă surprindă și că nu vă gândiți să mergeți să denunțați decât atunci când onoarea lui îl obligă să vă gonească? Eu nu vă vorbesc ca să vă distrag atenția de la donația pe care v-a făcut-o; dar voind să-l tratați astăzi ca vinovat, de ce consimțiți să nu pierdeți nimic de la el?

TARTUFFE (*către căpitân*):

Scăpați-mă, Domnule, de aceste tipete și binevoiți să îndepliniți ordinul primit, vă rog.

CĂPITANUL:

Da, fără îndoială, a rămas destul de făcut; spusele dumneavoastră mă invită să-l îndeplineșc. Și pentru ca să-l execut, urmați-mă imediat la închisoare, care va trebui să v-o dăm ca locuință.

TARTUFFE:

Cine? Eu, Domnule?

CĂPITANUL:

Da, dumneavoastră.

TARTUFFE:

De ce la închisoare?

CĂPITANUL:

Nu vreau să vă dau dumneavoastră socoteală.

(*Către Orgon.*)

Reveniți-vă, Domnule, după o alarmă atât de fierbințe. Suntem conduși de un prinț care este dușmanul hoților, un prinț care face lumină în inimi și care nu poate să fie înșelat de arta impostorilor. Sufletul său mare, cu un discernământ fin, cântărește cu dreptate lucrurile, nimic nu-l surprinde și judecata sa fermă nu face excese. El acordă oamenilor de bine o glorie nemuritoare, dar, fără să fie orbit, face să strălucească acest zel și dragostea pentru cei adevărați nu-i închide inima la toate ororile făcute de cei falși. Acesta nu a putut să-l vadă apărându-se de cele mai mici capcane. La

început a pătruns, prin lumina vie a inimii sale, cu toate lașitățile, dar venind să vă acuze, s-a trădat pe sine și, prin justețea echității supreme, Printul a descoperit că este un escroc renumit, purtând un alt nume; și este un lung sir de acțiuni murdare din care s-ar putea scrie volume de povești. Acest conducător, într-un cuvânt, a detestat ingratitudinea și neloialitatea pe care v-a arătat-o; la celelalte orori a adăugat-o pe aceasta și nu m-a trimis aici decât să văd nerușinarea până la capăt și să fac dreptate. Da, din toate hărțiile dumneavoastră al cărui stăpân se numește, vrea să-l dezvălu pe trădător. Cu puterea suverană, el rupe contractul prin care îi donați toate bunurile și vă iartă această ofensă secretă prin care un prieten a căzut în dizgrație. Si acesta este prețul cu care plătește zelul cu care v-a văzut altă dată că ați sprijinit acțiunile sale, pentru a arăta că inima lui știe, atunci când se gândește puțin, să dea o recompensă pentru o acțiune bună, că niciodată meritul nu pierde nimic și că preferă să-și amintească de bine decât de rău.

DORINE:

Cerul să fie lăudat!

DOAMNA PERNELLE:

Acum pot să respir.

ELMIRE:

Ce succes minunat!

MARIANE:

Cine ar fi îndrăznit să spună?

ORGON (*către Tartuffe*):

Ei bine, iată-te, trădătorule...

CLÉANTE:

Ah! Dragă frate, opriți-vă, și nu coborâți la lucruri nedemne, lăsați un mizerabil destinului său rău și nu vă alăturați remușcărilor care-l copleșesc. Să dorîți mai degrabă ca inima sa, în această zi, să se întoarcă la sânul virtuții, ca să-și corecteze viața detestându-și viciul și să poată să îmblânzească justiția marelui Print, în timp

ce voi cădea în genunchi pentru bunătatea de a-i da un tratament bland.

ORGON:

Da, este bine spus. Să mergem cu bucurie la picioarele sale să lăudăm bunătatea pe care o revarsă inima sa; apoi, achitați puțin de această primă datorie, trebuie să ne ocupăm de îngrijirea altcuiva și, printr-o căsătorie, să încoronăm pasiunea lui Valère, un iubit generos și sincer.

Sfârșit

Don Juan
sau
Ospățul de piatră

Traducere de Ana-Maria Moisin

PERSONAJELE

DON JUAN, *fiul lui Don Louis*
SGANAREL, *valetul lui Don Juan*
ELVIRA, *soția lui Don Juan*
GUSMAN, *servitorul Elvirei*
DON CARLOS, DON ALONSO, *frații Elvirei*
DON LOUIS, *tatăl lui Don Juan*
FRANCISC, *un om sărac*
CHARLOTTE, MATHURINE, *niște tărânci*
PIERROT, *un tăran*
STATUIA COMANDORULUI
LA VIOLETTTE, RAGOTIN, *servitorii lui Don Juan*
DIMANCHE, *un negustor*
LA RAMÉE, *un spadasin*
SUITA LUI DON JUAN
SUITA FRAȚILOR ELVIREI, DON CARLOS și DON ALONSO
O STAFIE

Acțiunea se desfășoară în Sicilia.

Actul 1

SCENA 1

*Scena înfățișează un palat.
Sganarel, Gusman*

SGANAREL (*tinând în mâna o tabacheră*):

Orice ar spune Aristotel sau oricare alt filosof, nimic nu e mai bun ca tutunul; e singura pasiune a oamenilor cinstiți și se zice că acela care nu a tras niciodată un fum nu e demn să trăiască în această lume. Tutunul nu numai că înveselește și limpezește creierul, dar și ajută sufletul să facă lucruri bune și datorită lui îneveți să fii un om cinstit și vrednic de această lume. Nu ați observat că după ce tragi o dată din tabacheră ești mai politicos cu oamenii și îi îmbii pe toți din jur, prieteni și necunoscuți, să facă la fel? și ghicești că și-ar dori un fum chiar înainte de a-ți cere, lucru care demonstrează că tutunul inspiră sentimente de onoare și virtute tuturor celor care fumează. Dar destul cu asta, să revenim la treburile noastre... Așa deci, scumpul meu Gusman, stăpâna ta, Dona Elvira, fiind surprinsă de plecarea noastră, a venit după noi, iar sufletul ei, care i-a fost pus pe jar, nu și-a găsit liniștea până nu ne-a dat de urmă. Vrei să îți spun ce cred eu cu adevărat? Dar să rămână între noi... Mi-e teamă că dragostea ei nu-și va primi răsplata bine cuvenită, că

drumul pe care l-a făcut pentru a ajunge în acest oraș nu va fi pe măsura așteptărilor sale și că poate ar fi fost mai bine să nu fi plecat deloc.

GUSMAN:

Ia spune-mi te rog, Sganarel, ce te face să te gândești la asemenea lucruri? Stăpânul tău ți-a împărtășit din gândurile lui? Ți-a mărturisit el, oare, că nu are sentimente atât de puternice pentru stăpâna ta și a decis că e mai bine să plece?

SGANAREL:

Nici vorbă de așa ceva. Dar văzând cum merg treburile, fără să îmi zică nimeni nimic, mi-am putut da seama că se întâmplă ceva. Desigur, poate mă înșel. Se prea poate, deși experiența vietii m-a ajutat să privesc lucrurile mai clar.

GUSMAN:

Cum? Această plecare e oare o doavadă că Don Juan îi este infidel Elvirei? Ar fi în stare să păteze iubirea pură ce i-o poartă?

SGANAREL:

Nu prea cred. E încă Tânăr, mai are multe de învățat și încă nu are curajul unui om trecut prin viață.

GUSMAN:

Un om de asemenea rang ar fi în stare să săvârșească o faptă atât de rușinoasă și de josnică?

SGANAREL:

Da, exact! De asemenea rang... ai găsit cuvintele potrivite. Oricât de înalt i-ar fi rangul, nu cred că l-ar împiedica să recurgă la asemenea fapte.

GUSMAN:

Dar să nu uităm că a făcut un legământ în fața lui Dumnezeu... Iar taina căsătoriei e sfântă.

SGANAREL:

Bielul de tine, Gusman! Crede-mă că încă nu ai văzut adevărata față a lui Don Juan. Nu-l cunoști atât de bine și nu îți poți da seama de ce e în stare.

GUSMAN:

Dacă pe el îl lasă inima să facă aşa ceva, atunci pe bună dreptate că nu îl cunosc îndeajuns de bine. Înseamnă că m-am înșelat în privința lui. Pur și simplu nu pot să înțeleg cum a ajuns să facă aşa ceva, după atâtea declarații de dragoste, după atâta iubire pătimășă, după atâtea jurăminte și promisiuni, scrisori pline de pasiune, după atâtea lacrimi și suspine... După toate dovezile de iubire, nu pot să mă gândesc cum a ajuns să comită această faptă necugetată și nesăbuită care întrece orice închipuire, orice așteptare: a răpit-o pe Dona Elvira din mănăstire și a fugit cu ea. Eu nu-l mai înțeleg...

SGANAREL:

Dacă l-ai cunoaște la fel de bine cum îl cunosc eu, ai înțelege. Nu spun că nu o mai iubește pe Dona Elvira, că nu mai nutrește aceleași sentimente față de ea. Nu am de unde să știu acest lucru... Știi bine că mi-a poruncit să pornesc înaintea lui și de atunci nu am mai vorbit cu el. Dar să rămână între noi ce urmează să-ți spun... Don Juan e cel mai mare ticălos de pe fața pământului, un om netrebnic, un câine de om, un diavol, un om dur, un eretic, un păgân, care nu are credință nici în Dumnezeu, nici în diavol, un om care își trăiește viața în fărădelege, un porc de-al lui Epicur¹, un adevărat Sardanapal², care nu-și pleacă urechea la nicio mustrare creștinească și care nu dă doi bani pe credința în Dumnezeu. Îmi spui că a luat-o în căsătorie pe stăpâna ta? Dacă nu ar fi putut să o ia în căsătorie pe stăpâna ta, dacă nu ar fi avut de ales, te-ar fi luat și pe tine în căsătorie, și câinele sau

¹ Epicur (341 î.Hr – 270 î.Hr.) a fost filosof grec, fondatorul Epicurismului. El propune explicația atomistă a naturii: lumea este compusă din elemente minuscule și indivizibile, atomii. Întrucât nu există lumea de dincolo, fericirea înțeleptului trebuie să se realizeze în această lume. Mai susținea că starea de liniște poate fi atinsă prin cultivarea plăcerilor sufletului (n.t.).

² O legendă babiloniană spunea că regele Sardanapal, care ducea o viață de petreceri și desfrâu, a fost răsturnat de la domnie de răsculații conduși de marele preot din Babilon și, văzându-se pierdut, s-a închis în palatul său, poruncind să i se dea foc. Astfel a pierit în flăcări, împreună cu toate comorile lui, cu întregul său harem și cu toți eunucii (n.t.).

pisica, numai să-și atingă scopul. Se folosește de orice mijloace pentru a cuceri femeile frumoase, le seduce și se căsătorește așa, la nimereală, cu cine îi cade în plasă: doamne, domnișoare, burgheze, țărânci, toate sunt la fel pentru el... toate îi cad în capcană. Dacă ar fi să îți fac o listă cu toate femeile cu care s-a căsătorit, n-ăs termina până diseară. Am observat că ești surprins de tot ce ai auzit, mi se pare că ești mai palid la față... Si nici nu ai auzit încă tot... Mă mir că încă nu l-a pedepsit Dumnezeu pentru toate faptele sale. Cândva îi va părea rău pentru ce a făcut... și atunci se vor întoarce toate împotriva lui. Nu îmi mai doresc să văd asemenea grozăvii și sincer aş prefera să fiu sluga diavolului decât a lui. Dar, deși mi-e silă de el, trebuie să-i rămân credincios. Mi-e silă de el, de ceea ce face, dar mi-e teamă să plec. Vai! Parcă îl aud venind! Ar fi mai bine să pleci. Dar ține minte că discuția asta rămâne între noi. Dacă cumva află ce ți-am mărturisit eu aici, să știi că nu voi recunoaște nimic, voi nega totul și voi spune că ești un mare mincinos.

SCENA 2

Don Juan, Sganarel

DON JUAN:

Cu cine vorbeai acolo? Mi se pare mie sau era Gusman, servitorul Elvirei?

SGANAREL:

Poate că a fost el...

DON JUAN:

Păi, a fost sau nu? Una din două...

SGANAREL:

Da, a fost chiar el.

DON JUAN:

De când e în oraș?

SGANAREL:

De ieri-seară.

DON JUAN:

Și ce vânt îl aduce pe la noi? Cu ce treburi pe aici?

SGANAREL:

Vă cam puteți da seama ce vrea să afle.

DON JUAN:

Despre plecarea noastră, nu-i aşa?

SGANAREL:

Bielul om e chinuit de acest gând... e neliniștit.

DON JUAN:

Și ce i-ai spus?

SGANAREL:

Că nu mi-ați spus nimic în legătură cu acest lucru.

DON JUAN:

Dar tu ce crezi?

SGANAREL:

Ce cred eu? Fără supărare, eu cred că v-ați găsit o altă femeie...

DON JUAN:

Chiar crezi asta?

SGANAREL:

Da.

DON JUAN:

Într-adevăr... ai dreptate. Și datorită ei am reușit să o uit pe Elvira, s-o izgonesc din gândul și din sufletul meu.

SGANAREL:

Îl cunosc pe Don Juan ca pe propria mea palmă... Inima dumitale e nestatornică, ii place să zboare din floare în floare și nu își găsește locul. Nu stă foarte mult în același loc, se plătisește repede, apoi își caută altă floare.

DON JUAN:

Și crezi că tot ceea ce fac e greșit? Nu crezi că am dreptate?

SGANAREL:

Nu știu ce să spun stăpâne... Poate...

DON JUAN:

Cum adică? Ce vrei să spui cu asta? Spune-mi!

SGANAREL:

Desigur că aveți dreptate, nu pot să vă contrazic... Dacă aşa vreți dumneavoastră să faceți și credeți de cuviință că e bine... Dar dacă v-ați răzgândi... asta ar schimba complet lucrurile.

DON JUAN:

Ei bine, fiindcă te văd șovăind, îți dau libertatea să vorbești, să spui adevărul... ceea ce crezi tu cu adevărat... Nu mă voi supăra. Spune ce ai de spus!

SGANAREL:

În acest caz, stăpâne, fiindcă vreți să vă spun verde în față ceea ce cred, vă mărturisesc sincer că nu sunt de acord cu metodele și purtarea dumneavoastră. Nu ar trebui să mai continuați aşa, cu atâtea aventuri...

DON JUAN:

Cum? Ai fi vrut să rămân cu prima femeie pe care am întâlnit-o? Să renunț la tot pentru ea? Și să am ochi doar pentru ea? Să-i rămân fidel toată viața, să mă prefac că nu mai văd nicio femeie în jurul meu, să mă leg la cap de Tânăr cu aceeași femeie pentru tot restul vieții? Să-mi distrug tinerețea? Eu nu sunt un om statornic; statornicia e pentru oameni ridicoli, nu pentru mine. Femeile frumoase care ne cuceresc cu farmecul lor și care sunt primele din viața noastră nu au niciun drept de a ne priva de toate celelalte frumuseți de pe lumea asta. Pe mine frumusețea mă încântă, mă face să îmi pierd judecata și cedez în față ei cu ușurință. În zadar mă unesc prin legământ cu o femeie, asta nu înseamnă că, dacă o iubesc pe acea femeie, nu le mai iubesc pe altele. Am ochi pentru toate și le iubesc pe toate, nu e una mai prejos ca alta. Orice ar fi, inima mea nu poate refuza iubirea, iubesc tot ce e de iubit. Și dacă cineva chiar vrea să știe, aş da orice și oricât pentru un chip frumos,

pentru o femeie frumoasă... Cedează în fața farmecelor unei femei, dar totuși sunt de părere că în dragoste cel mai bun lucru e schimbarea. Să gust din dulceața inimii unei fete tinere și frumoase pe care am cucerit-o după multe încercări... Cu lacrimi și suspine pun stăpânire pe inima unei tinere fete, un suflet innocent care se opune și încearcă să-mi reziste, dar care, până la urmă, cedează în fața mea. Dar după ce ai cucerit-o și ai pus stăpânire pe sufletul ei, după ce e a ta și nu mai trebuie să lupți pentru ea, totul devine neinteresant și plăcitor. Astă până când apare o altă Tânără... Si totuși, nu e nimic mai dulce pe lumea astă decât să cucerești inima unei fete care opune atât de multă rezistență și se lasă greu cucerită... Si recunosc că în această privință sunt un mare cuceritor, căruia îi place întotdeauna să învingă și care nu se oprește până nu își atinge scopul. Nimic nu îmi poate stăpâni dorințele, fiindcă am o inimă mare care e în stare să iubească tot de pe pământul acesta. Si la fel ca Alexandru¹, nu mi-ar părea deloc rău să mai existe și alte lumi pentru a-mi putea extinde orizontul și pentru a face noi cuceriri.

SGANAREL:

Dumnezeule sfânt! Ce lucruri puteți să spuneți! Îmi pare că ați învățat acest discurs pe de rost și acum turuiți ca o carte.

DON JUAN:

Și ce ai de spus despre discursul meu?

SGANAREL:

Pe cuvânt că... pe cuvânt că nici nu știu ce să spun. Ați întors lucrurile în așa fel în favoarea dumneavoastră ca să pară că aveți dreptate. Dar în mod evident vă înselați... Nu aveți dreptate... Ceea ce ați spus mai înainte mi-a tulburat gândirea. Las' că altă dată știu cum voi face... Am să îmi pun gândurile în scris pentru

¹ Regele Alexandru al III-lea al Macedoniei (336 î.Hr.–323 î.Hr.) a fost unul dintre primii mari strategi și conducători militari din istorie. La moartea sa, la vîrstă de 33 de ani, Alexandru era stăpânul celui mai mare imperiu cucerit vreodată (n.t.).

că în modul acesta, dacă voi rămâne fără cuvinte la auzul vorbelor dumneavoastră, voi avea așternute pe hârtie părerile mele și în felul acesta voi putea să îmi susțin neclintit opinia.

DON JUAN:

Ai face bine...

SGANAREL:

Dar, oricum, stăpâne, fiindcă mi-ați oferit posibilitatea de a-mi spune sincer părerea, ce-ați zice dumneavoastră dacă v-aș spune că sunt absolut revoltat de viața pe care o duceți?

DON JUAN:

Cum adică? Ce vrei să insinuezi cu asta? Ce fel de viață duc?

SGANAREL:

Destul de bună, ce să zic? Dar, aşa ca să dau un exemplu, ce-ar fi dacă nu v-ați mai căsători atât de des?

DON JUAN:

Atunci nu va mai fi la fel de plăcut!

SGANAREL:

Asta e adevărat. Vă cred că toată această șaradă a fost foarte plăcută și distractivă și credeți-mă că și eu aș face la fel, numai că eu mă gândesc că în acest mod mi-aș bate joc de sfânta taină a...

DON JUAN:

Lasă... lasă... treaba asta este între mine și Dumnezeu. Facem noi cumva dar să fie bine și fără ca tu să te amesteci.

SGANAREL:

Pe cuvânt stăpâne, eu totuși cred că nu ar trebui să vă jucați cu lucruri sfinte. Oamenii libertini ca dumneavoastră nu sfârșesc întotdeauna bine.

DON JUAN:

Ia mai tacî din gură! Ti-am spus că nu îmi plac reproșurile și mustrările!

SGANAREL:

Doamne ferește, vi s-a părut că vorbesc despre dumneavastră? Nu e treaba mea ce faceți și probabil aveți motivele dumneavastră. Dar eu nu vorbeam de dumneavastră, sunt anumiți impertinenți pe lumea asta, libertini și neisprăviți, care se dau mari cu diverse cuceriri. Dacă aş avea în fața mea o persoană din asta, i-aș spune verde în față: Cum îndrăzniți să vă jucați cu Dumnezeu și să vă bateți joc de lucruri sfinte? Tocmai tu, neisprăvitule (și aici nu vorbesc de dumneavastră, vorbesc despre persoana cu pricina), ti-ai găsit să batjocorești ceea ce alții doar visează să aibă? Iți închipui că dacă ești de neam înalt, dacă ai perucă blondă și cărliontată, dacă ai pene la pălărie, dacă ești bine îmbrăcat în haine cu fir de aur (nu de dumneata vorbesc, vorbesc de celălalt), crezi că îți este permis totul și nimeni nu ar avea curajul să îți spună adevărul? Ei... uite că nu e așa! Asculta la mine ce îți spun, eu sunt valetul dumitale, mai devreme sau mai târziu, toate acestea se vor întoarce împotriva ta. O viață trăită în desfrâu și în păcat nu se poate sfârși decât cu o moarte la fel de păcătoasă și că...

DON JUAN:

Taci din gură!

SGANAREL:

Cum adică? Ce aveți de spus în legătură cu asta?

DON JUAN:

Tot ce am de spus e că m-am îndrăgostit de o femeie, m-a cucerit cu farmecul ei și de aceea am ajuns aici în oraș.

SGANAREL:

Și nu vă temeți, domnule, de întâmplarea cu moartea comandorului¹ pe care l-ați omorât acum șase luni?

DON JUAN:

De ce să mă tem? Nu l-am omorât bine sau ce?

¹ Titlul de comandor era dat nobililor de rang superior dintr-un ordin cavaleresc (n.t.).

SGAÑAREL:

Ba da, l-ați omorât bine, chiar foarte bine, nu ar avea nici măcar el însuși motiv să se plângă.

DON JUAN:

De altfel, am fost iertat pentru fapta mea.

SGANAREL:

Iertat, dar nu uitat... Această ispravă poate atrage resentimente din partea părinților, a prietenilor, a...

DON JUAN:

Ah, nici nu are sens să ne gândim la realele ce pot să intervină în viața noastră. Haide să ne gândim la lucruri bune. Persoana de care am început să îți spun este o Tânără domnișoară, foarte frumoasă, care a fost adusă aiici de cel care urmează să-i fie bărbat. Din întâmplare i-am văzut pe acești doi tineri îndrăgostiți cu vreo trei zile înainte de a porni în călătorie. Niciodată nu am întâlnit doi îndrăgostiți mai fericiți și mai nesătuți unul de celălalt. Pur și simplu se putea vedea cum emană scânteie de iubire, atât de îndrăgostiți erau. Am fost profund emoționat și mișcat de iubirea lor care mă încâlzea la suflet; și aşa a luat naștere dragostea mea, din gelozie. La început nu suportam să-i văd împreună, îmi era ciudă, eram gelos și mă gândeam cum anume să putea să ii despart, deoarece inima mea era rănită. Toate eforturile mele fiind inutile, am recurs la un alt mod de abordare a problemei. Viitorul soț și-a poftit iubita la o plimbare pe mare. Si nici nu mai trebuie să-ți spun că toate lucrurile sunt pregătite în așa fel încât iubirea mea să iasă învingătoare. Am pregătit o barcă și am chemat niște oameni să mă ajute să o răpesc pe Tânără domniță.

SGANAREL:

Of, stăpâne!

DON JUAN:

Ce e?

SGANAREL:

Nimic nu e mai bine pe lumea asta decât să faci totul după bunul plac, după pofta inimii. Să-ți urmezi impulsurile... nimic nu se compară cu asta...

DON JUAN:

Pregătește-te atunci să vii cu mine și nu uita să îmi aduci toate armele, că cine știe ce poate interveni...

(O zărește pe Dona Elvira.)

Ah, supărătoare întâlnire! Trădătorule, de ce nu mi-ai spus că e și ea aici?

SGANAREL:

Dar, stăpâne, nu m-ați întrebat!...

DON JUAN:

Ce, e nebună de nu și-a schimbat hainele? A venit aici îmbrăcată cu hainele cu care stă la țară!...

SCENA 3

Dona Elvira, Don Juan, Sganarel

DONA ELVIRA:

Binevoiți oare să-mi dați un semn că m-ați recunoscut? Și pot să sper că veți avea bunăvoie să vă întoarceți privirea în partea aceasta?

DON JUAN:

Trebuie să vă mărturisesc, doamnă, că sunt surprins de venirea ta, nu te aşteptam aici.

DONA ELVIRA:

Văd bine că nu te aşteptai să vin și că ești surprins de venirea mea, dar nu cum mă aşteptam eu, și mă văd nevoită să cred ceea ce nu voi am nici în ruptul capului. Temerile mele s-au adeverit. Cum am putut să fiu atât de naivă, atât de credulă? Era clar ce se întâmplă, iar eu tot nu am vrut să dau crezare zvonurilor. Trebuie să mărturisesc că am fost prea bună sau, mai bine zis, de ce să nu recunosc că am fost chiar proastă de m-am înșelat pe mine însămi și nu am vrut să neg cu

încăpătânare totul. Ai fost foarte clar și mi-ai repetat de multe ori ce fel de om ești, dar eu continuam să crești cu înverșunare că nu e așa. Am căutat mereu motivul care să justifice faptul că te-ai schimbat și ai devenit din ce în ce mai rece cu mine, care să justifice plecarea ta atât de neașteptată; mereu încercam să găsesc scuze. Bănuielile mele care se adevereau pe zi ce trece le respingeam și nu voiam să cred ce se putea vedea clar, că tu ești motivul pentru care inima mea era frântă. Dar, judecând după chipul tău și felul în care mă privești, nici nu mai începe îndoială... Totuși, aş dori să aflu de la tine motivul pentru care ai plecat și m-ai părăsit. Deci, Don Juan, te rog să vorbești! Vreau să aud de la tine cum încerci să îți justifici faptele.

DON JUAN:

Uite, aici e Sganarel care știe motivul pentru care am plecat. El va explica...

SGANAREL (*vorbind în șoaptă cu Don Juan*):

Eu, stăpâne? Ce pot să spun eu? Vă rog nu mă băgați și pe mine, eu nu știu nimic.

DONA ELVIRA:

Ei bine, Sganarel, te ascult, nu contează de la cine aud motivele.

DON JUAN (*făcându-i semn lui Sganarel să se apropie*):

Haide odată! Spune!

SGANAREL (*încet către Don Juan*):

Și ce anume vreți să îi spun?

DONA ELVIRA:

Apropie-te, fiindcă așa vrea și Don Juan, și spune-mi motivele pentru care a plecat așa în grabă.

DON JUAN:

Ce faci? Nu-i răspunzi?

SGANAREL (*încet către Don Juan*):

Nu am nimic să îi spun. Vă bateți joc de mine?

DON JUAN:

Răspunde-i dacă-ți spun! Ori...

SGANAREL:

Doamnă...

DONA ELVIRA:

Ei, bine?!

SGANAREL (*întorcându-se către stăpânul său*):

Stăpâne...

DON JUAN (*amenințându-l*):

Dacă nu-i spui...

SGANAREL:

Stăpână, noi am plecat din cauza marilor cuceritori, Alexandru și ceilalți. Atât e tot ce știu. Cam ăsta a fost motivul.

DONA ELVIRA:

Don Juan, vrei să mă lămurești și pe mine ce se ascunde în spatele vorbelor lui?

DON JUAN:

Să îți spun sincer, doamnă, dacă chiar dorești să află...

DONA ELVIRA:

Nu ești deloc bun la asta. Nu știi să te aperi deloc. Pentru un om de rangul tău, care este obișnuit cu aceste lucruri... Un om cu o asemenea experiență... Stai prost la acest capitol. Mă mir... Mi-e milă să văd în ce situații te pui... De ce nu încerci să mă minți cu nerușinare?... De ce nu-mi juri că vei avea veșnic sentimente pentru mine, că mă vei iubi cu pasiune pentru totdeauna, că nimic nu ne va despărți, că vom fi împreună până când moartea ne va despărți. De ce nu-mi spui că ai fost obligat să pleci fără voia ta, că, deși nu vrei, va trebui să locuiești aici un timp și că nu am decât să plec de unde am venit, promițându-mi că te vei întoarce de îndată ce va fi posibil? De ce nu mă minți că arzi de nerăbdare să ne revedem și că suferi că stai departe de mine, că depărtarea de mine nu te face să te simți întreg? Uite aşa ai putea să te aperi, nu să stai și să aștepți ca altcineva să explice în locul tău.

DON JUAN:

Trebuie să îți mărturisesc că nu am talent actoricesc și nu pot să joc teatru. Sunt mai degrabă sincer. Nu pot să îți spun că am aceleași sentimente pentru tine ca odinioară și că ard de dorință să te revăd, fiindcă, dacă chiar vrei să afli adevărul de la mine, am venit aici să fug de tine. Nu am plecat pentru motivele pe care le-ai enumerat mai înainte, chiar deloc, deoarece nu mă mai lasă conștiința să trăiesc în păcat. Am și eu sentimentul cinstei, am scrupule și mi-am deschis ochii inimii și mi-am dat seama că nu mai pot continua aşa. M-am gândit că atunci când te-am luat de soție te-am răpit de la mănăstire, te-am făcut să-ți încalci jurămintele sfinte. Mă cuprinde un sentiment de vinovătie și de remușcări. Dumnezeu nu iartă un asemenea comportament. Mă simt vinovat. Eram copleșit și mă temeam de pedeapsa divină. Mi-am dat seama că, deși pretindeam că totul este bine, ceea ce trăiam noi era un adulter, nu o căsnicie, și că mai devreme sau mai târziu urma să fim pedepsiți pentru acest lucru. Așa că am hotărât să îți dau libertatea să te întorci înapoi la locul de unde te-am răpit. Ce poți să spui? Îndrăznești să te împotrivești? Vrei să supărăm și mai tare forțele divine pentru fapta noastră? Dorești să...

DONA ELVIRA:

Ah, netrebnicule! Abia acum mi-am dat seama care este adevărata ta față! și din nefericire acum nu mai pot îndrepta nimic, dar ține minte, Dumnezeu ne vede pe toți de acolo, din cer, și cândva toate se vor întoarce împotriva ta. Nu vei rămâne nepedepsit.

DON JUAN:

Auzi, Sganarel, cerul... vorbește de cer...

SGANAREL:

Ce ne pasă nouă de cer?

DON JUAN:

Doamnă...

DONA ELVIRA:

Ajunge! Nu vreau să aud nimic mai mult și îmi pare rău că am auzit și atât. Ești un laș care a încercat să se scoată om cinstit. Să nu te aştepți să te împroșe cu reproșuri și injurii, nu, nu are rost să îmi răcesc gura cu cuvinte de ocară. Dar ține minte că Dumnezeu nu bate cu bâta... Cerul se va răzbuna pe tine pentru toate nelegiuurile pe care le-ai comis. Și dacă nu ți-e nici măcar teamă de răzbunarea cerului, atunci ar trebui să îți fie teamă de mânia mea, mânia unei femei rănite și batjocorite.

SCENA 4

Don Juan, Sganarel

SGANAREL (*aparte*):

Măcar de l-ar cuprinde remușcările...

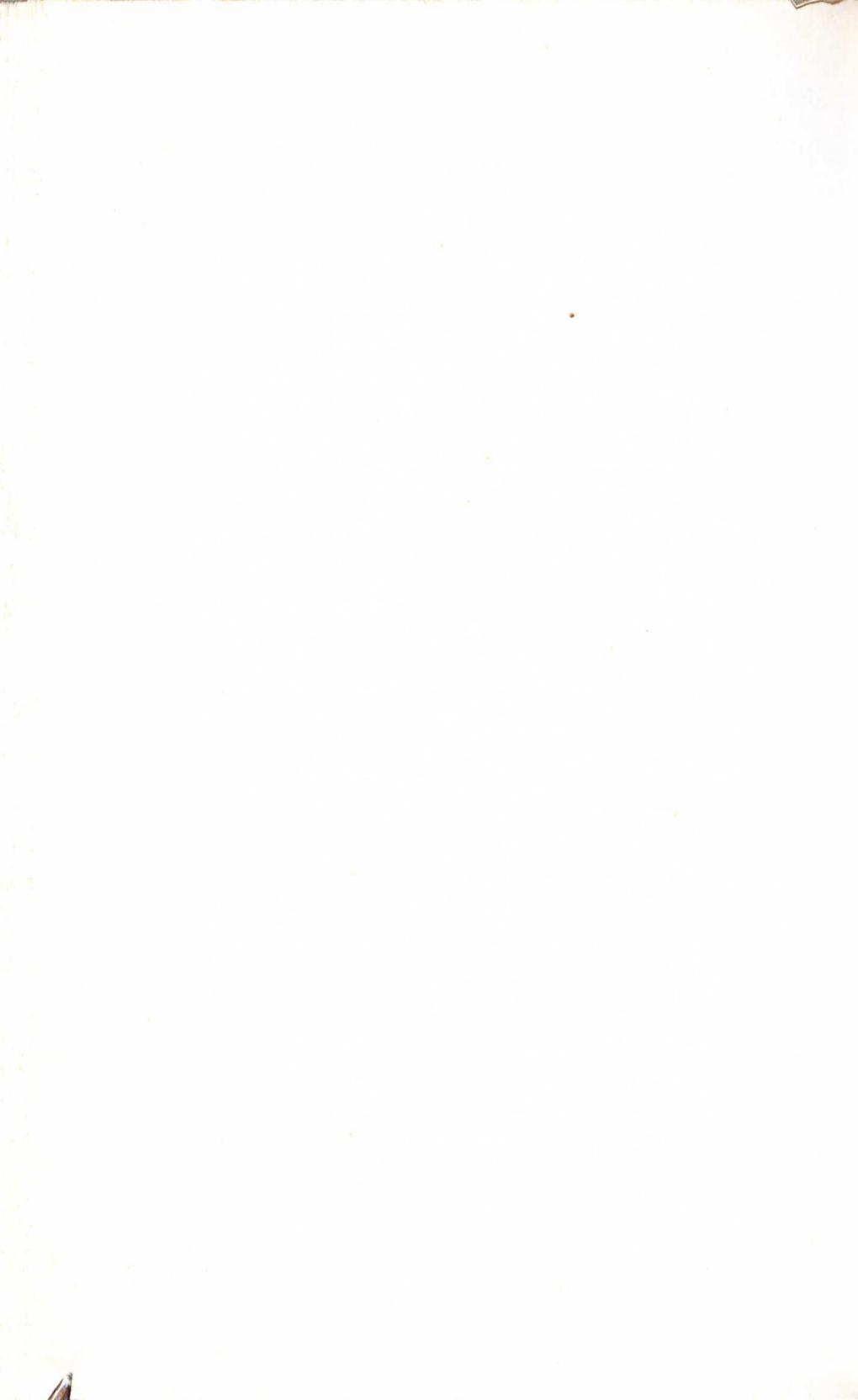
DON JUAN (*după un moment de reculegere*):

Acum să plănuim noua noastră escapadă amoroasă.

SGANAREL (*singur*):

Vai, ce stăpân am! Dumnezeule! E diavolul în persoană!
Și tocmai mie mi-a fost dat să-l slujesc.

Actul 2

SCENA 1

*Scena înfățișează un colț de țară la târmul mării.
Charlotte, Pierrot*

CHARLOTTE:

Pierrot, ai ajuns acolo exact când a fost nevoie de tine,
exact la țanc.

PIERROT:

Că bine zici, exact la țanc. Dacă nu aş fi fost acolo, se
prea poate să se fi înecat amândoi.

CHARLOTTE:

Să fi fost vântul cel care a agitat valurile azi-
dimineață?

PIERROT:

Stai puțin, Charlotte, înainte să dai cu presupusul, să îți
spun exact cum s-a întâmplat. Dacă nu-i vedeam eu, nu
știu ce s-ar fi întâmplat... Uite cum s-a întâmplat: eram
pe mal cu Lucas, băiatul acela mai solid, ne prosteam
și noi aruncând cu bulgări de pământ unul în altul.
Tot prostindu-ne și hârjonindu-ne pe acolo, și știi că la
asta suntem amândoi tare buni, am văzut de departe
că mișca ceva pe acolo, pe valuri, și venea înspre noi
cerându-ne ajutor. Odată vedeam, odată nu vedeam,
după aceea iar vedeam, și totușă – Uite Lucas, parcă

"N. IORGA"

PLOIESTI

văd niște oameni care înoată spre țărm! – Ce tot vorbești acolo? – Vorbesc serios, doar nu-s nebun, uită-te bine, sunt niște oameni acolo! – De unde ai mai scos-o și pe asta? Nu știu ce vezi tu acolo... Eu nu văd nimic! – Dacă îți spun că sunt doi oameni ce se îndreaptă spre țară înnotând... – Ce prostii tot vorbești acolo? – Atunci hai să punem pariu pe zece monede. Pun pariu că e cineva acolo! – Hai să facem asta! Uite banii... Nu sunt nicii prost, nici beat, aşa că am scos din buzunar banii și i-am numărat de mai multe ori... Oi fi eu cam zăpăcăjt, dar atunci când vine vorba de bani stau și mă socotesc de o mie de ori până să-i dau. Atunci hai să punem pariul, ce mai stăm? Chiar când am vrut să punem pariul, puțin mai încolo se vedea oamenii care veneau înnotând înspre mal și ne făcea semn să îi ajutăm. Dar eu tot cu gândul la pariu am rămas! – Uite, Lucas, îi vezi colo cum ne cer ajutorul? Hai să mergem repede să-i ajutăm și să-i scoatem la mal! – Nu mă duc nicăieri! De ce să-i scot? Că mi-am pierdut banii din cauza lor! Până la urmă am reușit să-l conving să vină cu mine să-i scoatem pe cei doi la mal. I-am scos din apă, apoi i-am dus la noi acasă și i-am aşezat aproape de foc să se usuice că erau uzi leoarcă. S-au dezbrăcat de hainele ude și au rămas în pielea goală. Și nu e destul atât, când a venit Mathurine, au mai început să-i facă și ochi dulci, nerușinații! Și uite aşa s-a întâmplat...

CHARLOTTE:

Dar nu mi-ai spus, era cumva unul dintre ei mai arătos?

PIERROT:

Da, acela era stăpânul lor. Trebuie că era unul dintre mai-marii de acolo, căci era îmbrăcat din cap până în picioare în haine cu fir de aur. Și servitorii lui nu sunt nici ei deloc mai prejos, sunt și ei niște domni, niște cavaleri. Așa că ar putea să ne mulțumească, că, dacă nu am fi fost noi acolo să-i salvăm, s-ar fi dus de mult la fund.

CHARLOTTE:

Ia nu mai spune!

PIERROT:

Exact! Dacă nu eram noi, s-ar fi dus cu toții la fund!

CHARLOTTE:

Oare mai sunt la tine acasă? Tot în pielea goală?

PIERROT:

Cum să fie dezbrăcați? I-am îmbrăcat noi la loc. Să vezi ce mofturi și pretenții au domnii ăstia! Am rămas mască, nu altceva! Să vezi Charlotte, aveau părul tare ciudat. Nu și-l țineau pe cap, îl scoteau și îl țineau adunat într-un ghemotoc în vârful capului... Tare ciudat! Purtau niște cămăși cu niște mânci atât de largi, încât am fi încăput amândoi, și eu, și tu, într-o mâncă. Purtau niște pantaloni atât de largi, că dacă trăgeai de ei ajungeai până în Palestina, iar curelele le veneau până la buric. Și în loc de legătură la gât, purtau o batistă răsucită ce le atârnă până în vine. Mai aveau niște baticuri legate de braț și de genunchi; peste tot le atârnau tot felul de panglici, batiste, baticuri... că îți venea rău, nu altceva! De când mama m-a făcut n-am mai întâlnit aşa ceva!

CHARLOTTE:

Vai, Pierrot! Păi, atunci trebuie să văd și eu asta!

PIERROT:

Stai puțin că încă nu am terminat de vorbit cu tine...
Mai am ceva să-ți spun.

CHARLOTTE:

Păi, atunci spune ce ai de spus!

PIERROT:

Vezi tu, Charlotte, vreau să-ți zic ceva ce pe mine de multă vreme mă supără. Știi că te iubesc și că vreau să te iau de soție, dar în ultimul timp nu-mi mai place cum te comporti...

CHARLOTTE:

Cum adică? Ce vrei să spui?

PIERROT:

În ultimul timp mi-ai făcut mare supărare...

CHARLOTTE:

Cum adică? Eu te-am supărat?

PIERROT:

Mi-am dat seama că nu mă mai iubești atât de mult.

CHARLOTTE:

Vai de mine! Dar cum poți să spui aşa ceva! Tot cu vorbele alea ești în gură?

PIERROT:

Tot cu astea sunt! Și socotesc că e destul motiv.

CHARLOTTE:

Dragul meu Pierrot, ce te face să crezi asta?

PIERROT:

Zic asta fiindcă e adevărat și cred cu desăvârșire ceea ce spun, dacă n-aș crede, n-aș mai spune, nu crezi?

CHARLOTTE:

Hai că acum m-ai zăpăcit de tot! Nu mai pricep nimic. Ce vrei să spui?

PIERROT:

Cum ce vreau? Vreau să mă iubești, nimic mai mult!

CHARLOTTE:

Și ce, acum crezi că nu te iubesc?

PIERROT:

Nu, nu mă iubești. Iar eu fac tot ce-mi stă în putere să-ți fiu pe plac și să te fac să mă iubești, dar dragoste cu de-a sila nu se poate! Îți cumpăr panglici, cordeluțe de la târg, ți-am adus cuiburi de mierle, ți-am adus lăutari să-ți cânte la sărbători, și toate - degeaba. Să știi că nu se cade să respingi flăcăii căroră le ești dragă.

CHARLOTTE:

Dar, Pierrot, și tu mi-ești drag!

PIERROT:

Decât cu aşa dragoste, mai bine fără.

CHARLOTTE:

Ce-ai vrea să fac să-ți arăt că te iubesc?

PIERROT:

Ce face omul atunci când e îndrăgostit de cineva.

CHARLOTTE:

Crezi că nu te iubesc destul?

PIERROT:

Nu, atunci când iubești un om, se vede pe chip că îl iubești și faci tot ce-ți stă în putință să-i fii pe plac și să îi arăți că îl iubești. Uită-te de exemplu la durdulia aia de Tomassa cum e tot timpul cu ochii pe Tânărul Robain, nu-l lasă un pic în pace, unde e el, e și ea acolo. Se tot hârjonesc ei, se ciupesc, se gâdilă; de exemplu ieri, când Robain a vrut să se așeze pe scaun, Tomassa a tras scaunul de sub el și a căzut lat, cu picioarele în sus. Atunci să vezi râsete și chicotelii! Asta numesc eu iubire! Tu, în schimb, stai mereu posomorâtă, de parcă ești înlemnită, nu scoți un cuvânt către mine. Nu-mi place acest lucru! Nu-i bine. Ai o atitudine rece față de mine. Mi-ar plăcea să fi mai de viață, să glumim, să ne ciupim, să ne hârjonim, să arătăm și noi lumii că ne iubim, nu să stăm ca niște bușteni în pădure, doar suntem tineri...

CHARLOTTE:

Și ce-ai vrea să fac? Cum ai vrea să mă schimb? Așa e firea mea, sunt mai retrasă...

PIERROT:

Chiar dacă așa e firea ta, asta nu scuză faptul că nu-mi arăți deloc, nici măcar puțin, acolo, că ții la mine. Nici măcar un semn de iubire...

CHARLOTTE:

Chiar dacă nu mă crezi, eu te iubesc în felul meu, fiecare are felul lui de a iubi, iar dacă ție nu-ți place așa, n-ai decât să mergi să-ți cauți alta.

PIERROT:

Cum adică să mă duc să-mi cauț altă? Cum poți să-mi spui că mă iubești atunci? Dacă m-ai iubi, nu mi-ai spune asta.

CHARLOTTE:

De ce mă zăpăcești aşa?

PIERROT:

Ce rău ţi-am făcut eu? Tot ce te-am îndemnat să faci a fost să-mi arăti că mă iubeşti... Cu ce am greşit?

CHARLOTTE:

Lasă că toate vor fi bine... am să încerc să fiu mai altfel. Am să fac asta când nici nu te aştepți...

PIERROT:

Bate palma atunci!

CHARLOTTE (*îi dă mâna*):

Bine.

PIERROT:

Promite-mi că ai să încerci să-mi arăti că mă iubeşti mai mult decât până acum!...

CHARLOTTE:

Voi face tot ce-mi stă în putință, dar totul trebuie să fie natural, totul trebuie să vină de la sine, să nu fie forțat... Pierrot, el e domnul de care mi-ai vorbit adineauri?

PIERROT:

Da, el e. Uite-l că vine încoaace.

CHARLOTTE:

E chiar arătos, ar fi fost păcat de el să se fi înecat!

PIERROT:

Mă întorc imediat, mă duc să beau o gură de vin, să-mi mai revin din oboseală.

SCENA 2

*Don Juan, Sganarel, Charlotte
(în fundul scenei)*

DON JUAN:

N-am dus treaba asta la bun sfârșit, iar furtuna aceasta neașteptată a răsturnat barca și toate eforturile noastre s-au dus pe apa sâmbetei. Dar, să-ți spun sincer, într-un

fel nu-mi pare rău fiindcă țărâncuță pe care am văzut-o înainte m-a fermecat și mi-a șters orice supărare... Să-ți spun drept, nu vreau să pierd multă vreme cu suspinele, iar această țărâncuță nu cred că-mi va scăpa. Voi face tot ce va fi nevoie pentru ca totuși sforțările mele să nu fie în zadar.

SGANAREL:

Stăpâne, vă mărturisesc că mă uimiți. Abia am scăpat de pericol și am fost doar la un pas de moarte și, în loc să mulțumiți lui Dumnezeu că nu v-ați încercat, vă mai stă capul la următoarea cucerire?

(*Don Juan îi vorbește amenințător.*)

Da' ia mai tacă-ți gura, netrebnicule ce ești! Nici nu știi ce vorbești și îți deschizi gura numai așa ca să te afli în treabă! Știi eu ce fac! Haide, să mergem!

(*Zărind-o pe Charlotte.*)

Dar de unde a mai ieșit și țărâncuța asta, măi Sganarel? Ai mai văzut vreo ființă mai frumoasă pe lumea asta? Nu crezi că face de două ori mai mult decât cealaltă?

SGANAREL:

Desigur că face, stăpâne...

(*Aparte.*)

Și o luăm de la început! Altă cucerire!

DON JUAN (*lui Charlotte*):

O, dar cărui fapt îi datorez această întâlnire atât de agreabilă? Cum e posibil ca prin aceste locuri de țară, printre copaci și stânci, să întâlnesc o domnișoară atât de frumoasă ca dumneavoastră?

CHARLOTTE:

După cum vedeți, sunt aici, de ce n-aș fi?

DON JUAN:

Sunteți din satul acesta?

CHARLOTTE:

Da, domnule, sunt din satul acesta.

DON JUAN:

Și locuiți aici?

CHARLOTTE:

Da, domnule.

DON JUAN:

Și cum vă cheamă?

CHARLOTTE:

Charlotte, domnule.

DON JUAN:

Ah, frumoasă domnișoară! Și cu niște ochi care îți străpung inima.

CHARLOTTE:

Vai, domnule, mă faceți să roșesc și să mă rușinez!

DON JUAN:

Nu aveți de ce să vă rușinați, tot ce am spus a fost adevărul. Tu ce zici, Sganarel, nu-i aşa? Ai mai văzut vreodată o făptură mai frumoasă? Lăsați-mă să vă privesc mai bine! Doamne, ce talie de viespe! Ridicați puțin capul să vă privesc mai bine... Ah, ce chip frumos! Deschideți ochii! Vai, ce frumoși sunt! Și acum lăsați-mă să vă văd gura! Vai, ce dantură frumoasă și ce buze apetisante! Sunt absolut fermecat și, sincer să vă spun, nu am văzut niciodată o domnișoară mai frumoasă!...

CHARLOTTE:

Dar, domnule, astea sunt numai vorbe în vânt, eu cred că vă bateți joc de mine...

DON JUAN:

Eu să-mi bat joc de dumneavoastră? Doamne ferește! Cum să fac aşa ceva? Ceea ce am spus este purul adevăr, iar eu am vorbit din străfundul inimii.

CHARLOTTE:

Dacă e aşa cum ziceți, vă mulțumesc pentru complimente... Mă simt îndatorată...

DON JUAN:

Nu aveți de ce să vă simțiți îndatorată, tot ce am spus e adevărat. Frumuseții dumneavoastră să-i fiți îndatorată.

CHARLOTTE:

Mă flatați, domnule, deja e prea mult, iar eu, o biată fată de la țară, nu știu cum ar trebui să vă răspund la complimente.

DON JUAN:

Sganarel, ia uită-te puțin la mâinile ei!

SGANAREL:

Ptiu! Sunt negre ca tuciul!

DON JUAN:

Cum? Cum îndrăznești să spui asta? Sunt cele mai frumoase mâini pe care le-am văzut vreodată. Da-ți-mi voie să vi le sărut!

CHARLOTTE:

Deși îmi faceți o mare onoare, vă spun sincer că, dacă știam ce urmează să se întâiple, le spălam cu tărâțe să fie mai fine.

DON JUAN:

Și spuneți-mi vă rog, făptură minunată, nu cumva ești căsătorită?

CHARLOTTE:

Nu, domnule, dar urmează să mă căsătoresc cu Pierrot, fiul unei vecine de-ale mele, Simonette.

DON JUAN:

Cum adică? O domnișoară atât de frumoasă va fi soția unui țăran? Asta ar însemna că îți tratezi fără respect frumusețea. Dumneavoastră nu sunteți făcută să trăiți la țară. Meritați o soartă mai bună! Iar cerul știe acest lucru, că doar de aceea m-a trimis pe mine aici, să împiedic această căsătorie și să vă răsplătesc cum se cuvine pentru frumusețea dumneavoastră. Mărturisesc sincer că m-am îndrăgostit de dumneavoastră și nu-mi rămâne decât să vă duc departe de acest loc mizerabil în care trăiți acum, să vă ofer o viață mai bună. Poate vi se pare că vorbesc prostii când vă mărturisesc dragostea mea, dar credeți-mă pe cuvânt că, în acest sfert de ceas în care am vorbit, ați reușit să treziți în mine sentimente

pe care o altă femeie nu a reușit să le trezească niciodată în şase luni!

CHARLOTTE:

Poate e adevărat ce spuneți, dar nu știu ce să cred. Într-un fel mă bucur de complimentele pe care mi le-ați făcut și inima îmi poruncește să dau crezare cuvintelor dumneavoastră, dar totuși mă gândesc că umblă așa vorba pe la noi că pe domni nu trebuie să-i crezi niciodată ce spun și că oamenii de la oraș vor să sucească mințile fetelor naive.

DON JUAN:

Doamne ferește, dar eu nu sunt unul dintre aceia!

SGANAREL:

Cum, el să profite de domnișoare? Nu se poate așa ceva!

CHARLOTTE:

Vedeți, domnule? Nu vreau să las pe nimeni să profite de mine. Oi fi eu fată de la țară, dar am fost învățată de mică ce înseamnă onoarea și cinstea și, decât să-mi pierd cinstea, mai bine-mi pierd viața.

DON JUAN:

Chiar așa înșelător mă credeți? Credetă că vreau să profit de dumneavoastră? Că voi fi un laș și vă voi necinste? Nu, nu am asemenea intenții. Vă spun sincer că m-am îndrăgostit de dumneavoastră, și ca să vă arăt că intențiile mele sunt serioase, sunt gata să vă iau de soție. La ce altă dovdă de iubire mai puternică te-ai aștepta? Și-l am aici ca martor că sunt sincer pe servitorul meu, Sganarel.

SGANARELL:

Nu, să nu vă îndoiti de cuvintele lui. Se va căsători cu dumneavoastră dacă veți accepta.

DON JUAN:

Vai, Charlotte! Văd că nu mă cunoașteți deloc, de mă credeți în stare de așa ceva! Nu puteți să judecați un om pe care nu îl cunoașteți doar comparându-l cu ce știți despre alții oameni de rangul lui. Și dacă există în

lume persoane care profită de fetele tinere, nu trebuie să credeți că toți sunt așa. Iar după ce ne vom căsători, toate aceste îndoieri pe care le aveți se vor risipi căci, credeți-mă, nu am intenția să profit de dumneavoastră. Vă mărturisesc că mai bine îmi însig cuțitul în inimă decât să vă necinstesc.

CHARLOTTE:

Of, Doamne, nu știu dacă vorbiți serios sau nu, dar înclin să vă cred.

DON JUAN:

Și bine faceți că mă credeți, îmi veți da dreptate. Nu-mi voi încălca promisiunea pe care v-am făcut-o, așa că vă mai întreb o dată: vreți să fiți soția mea?

CHARLOTTE:

Înainte să vă dau un răspuns trebuie să mă consult și cu mătușa mea.

DON JUAN:

Atunci mergeți și vorbiți cu ea și spuneți-i că dumneavastră sunteți de acord.

CHARLOTTE:

Dar, domnule, vă rog să nu vă bateți joc de mine. Eu vă dăruiesc inima și mă aștept ca și dumneavastră să faceți la fel.

DON JUAN:

Cum se poate? Încă vă îndoiați de sinceritatea mea? Pe ce ați vrea să mă jur că vorbesc serios? Uite, cerul îmi e martor că...

CHARLOTTE:

Vai de mine, domnule, dar nu trebuie să vă jurați... Eu vă cred pe cuvânt!

DON JUAN:

Și acum dați-mi un sărut ca promisiune de căsătorie.

CHARLOTTE:

Vai, domnule, așteptați întâi să ne căsătorim și după aceea... după aceea vă voi săruta cât dorîș!

DON JUAN:

Ei bine, fie cum vreți dumneavoastră. Dar măcar mâna
pot să v-o sărut să vă dovedesc că...

SCENA 3

Don Juan, Sganarel, Pierrot, Charlotte

PIERROT (*îl împinge pe Don Juan, care îi sărută mâna lui Charlotte*):

Ia-o mai moale, domnule. Abțineți-vă, că prea vă
ambalați!

DON JUAN (*respingându-l violent pe Pierrot*):

Ce vrea acest impertinent?

PIERROT (*punându-se între Don Juan și Charlotte*):

Vă rog să vă abțineți și să nu vă bateți joc de fetele din
satul nostru!

DON JUAN (*continuând să-l respingă pe Pierrot*):

Vai de mine, ce mai hărmălaie și zgomot...

PIERROT:

Fii atent! Pe mine nu mă împingi aşa! Cu ce drept faci
asta?

CHARLOTTE (*luându-l pe Pierrot de brat*):

Pierrot, lasă-l să facă ce vrea...

PIERROT:

Cum adică să-l las să facă ce poftește? Nu vreau!

DON JUAN:

Deci aşa... Vasăzică...

PIERROT:

Şi ce? Dacă e de rang înalt înseamnă că are voie să-şi
bată joc de domnișoarele de la noi? Să meargă să își
bată joc de ale lor!

DON JUAN:

Aşa deci?

PIERROT:

Aşa!

(*Don Juan îi dă o palmă.*)

Aoleu, dar de ce mă loviți?!

(*Îi mai dă o palmă.*)

Vai de mine, Dumnezeule...

(*Îi mai dă o palmă.*)

Maică Sfântă...

(*Îi mai dă încă o palmă.*)

Sfinte Dumnezeule, dumneavoastră vă luați la hartă și bateți oamenii care nu v-au făcut nimic? Asta mi-e răsplata pentru că v-am scăpat de la înc?

CHARLOTTE:

Pierrot, calmează-te!

PIERROT:

Cum să mă calmez? Nu vezi ce face? Și tu îl lași să te și sărute?...

CHARLOTTE:

Of, Pierrot, nu e ceea ce crezi, ai înțeles greșit. Domnul vrea să mă ia de nevastă, aşa că degeaba te tot enervezi aici...

PIERROT:

Cum adică să te ia de nevastă? Păi, nu ne-am înțeles că ne căsătorim?

CHARLOTTE:

Asta a fost și a trecut! Acum mă voi căsători cu acest domn. Dacă m-ai iubi câtuși de puțin, te-ai bucura pentru mine că am să devin doamnă la oraș.

PIERROT:

Vai de mine! Mai bine să te văd moartă decât în brațele altuia!

CHARLOTTE:

Lasă asta, degeaba te superi. Când o să ajung doamnă mare, nu o să uit de tine. O să-ți dau și ţie ceva de lucru, să-mi aduci unt, să-mi faci omleta... nu o să uit de tine, măcar aşa o să câştigi și tu un bănuț, doi.

PIERROT:

Rău te-ai gândit! Nici de m-ai plăti dublu sau triplu nu ţi-aș face servicii... Dar tu te auzi ce spui? Aşa te-a

vrăjit domnul cum a vrut! Vai de mine! Dacă știam că va face asta, mai bine îl lăsam să se încese sau, și mai bine, îi dădeam cu ceva în cap și îl omoram eu.

DON JUAN (*se apropie de Pierrot și vrea să îl lovească*):
Ce-a spus acolo?

PIERROT (*așezându-se în spatele lui Charlotte*):

Degeaba vă dați mare și tare, că nu mi-e frică de dumneavoastră!

DON JUAN (*trecând în partea unde e Pierrot*):
Așteaptă numai un pic să vezi...

PIERROT (*trecând de cealaltă parte*):
Puțin îmi pasă!

DON JUAN (*fugind după Pierrot*):
Mai vedem noi!

PIERROT (*încercând să se ascundă după Charlotte*):
M-am lămurit cu cât am văzut!

DON JUAN:
Ei, drace!

SGANAREL:

Stăpâne, lăsați-l în pace pe acest nefericit țăran... nu vă coborâți la nivelul lui!

(*Către Pierrot, așezându-se între el și Don Juan.*)

Ascultă, băiete, mai bine pleacă de aici și nu mai spune nimic!

PIERROT (*trecând în fața lui Sganarel și uitându-se urât la Don Juan*):

Nu am să tac. Voi spune ce am de spus!

DON JUAN (*ridicând mâna să-l lovească pe Pierrot*):
Las' că te-nvăț eu minte!...

(*Pierrot văzând că Don Juan vrea să îl lovească, apleacă capul, aşa că palma o primește Sganarel.*)

SGANAREL (*uitându-se urât la Pierrot*):
Fir-ai tu să fii de netrebnice!

DON JUAN (*către Sganarel*):

Așa, să te înveți minte! Altă dată să nu te mai bag!

PIERROT:

Lasă că mă duc eu să te pârăsc la mătușa ta și să-i spun ce ai de gând să fac!

SCENA 4

Don Juan, Charlotte, Sganarel

DON JUAN (*către Charlotte*):

În sfârșit... uite că sunt cel mai fericit dintre toți bărbații și nu aş schimba lucrul acesta pe nimic altceva. Nici nu știi ce bucurii te așteaptă, ce fericită vei fi când vei deveni soția mea și ce...

SCENA 5

Don Juan, Mathurine, Charlotte, Sganarel

SGANAREL (*zărind-o pe Mathurine*):

Vai de mine!... Vine și cealaltă!

MATHURINE (*către Don Juan*):

Domnule, ce aveți de gând cu Charlotte? De ce îi împuiați capul cu tot felul de vorbe de dragoste?

DON JUAN (*încet către Mathurine*):

Chiar dimpotrivă! E invers! Ea tot insistă că vrea să fie soția mea, dar eu îi tot repet că sunt logodit deja cu dumneavoastră...

CHARLOTTE (*către Don Juan*):

Ce vrea Mathurine cu dumneavoastră?

DON JUAN (*încet către Charlotte*):

Cred că e geloasă că mă vede vorbind cu dumneavoastră. Vrea s-o iau de nevastă, dar i-am spus că nu pe ea o vreau, ci pe dumneavoastră.

MATHURINE:

Cum adică? Charlotte...

DON JUAN (*încet către Mathurine*):

Degeaba îi spun că sunt logodit! Acum i-a intrat astă în cap!

CHARLOTTE:

Cum adică Mathurine...

DON JUAN (*încet către Charlotte*):

Degeaba îi spun că nu pe ea o vreau de soție, ci pe dumneavoastră, nu vrea să înțeleagă...

MATHURINE:

Aș putea să...

DON JUAN (*încet către Mathurine*):

Nu aveți cum să faceți să-și bage mințile în cap. Am încercat și eu, dar degeaba.

CHARLOTTE:

Aș vrea...

DON JUAN (*încet către Charlotte*):

Nu-i spuneți nimic, e nebună...

CHARLOTTE:

Dar cred...

DON JUAN (*încet către Charlotte*):

Lăsați-o în pace, e ciudată...

MATHURINE:

Nu, trebuie să-i vorbesc, să-i spun ce am pe suflet.

CHARLOTTE:

Vreau să văd care sunt motivele ei.

MATHURINE:

Cum?

DON JUAN (*încet către Mathurine*):

Pot să pun pariu pe orice că vă va minți și vă va spune că i-am promis că mă voi căsători cu ea.

CHARLOTTE:

Eu...

DON JUAN (*înceț către Charlotte*):

Sunt sigur că vă va minți și vă va spune că i-am promis că o voi lua de soție.

MATHURINE:

Uite, Charlotte, părerea mea e că nu e lucru de omenie să iei ce-i a altuia.

CHARLOTTE:

Nu e cinstit nici să fi geloasă că domnul vorbește cu mine...

MATHURINE:

Pe mine m-a văzut întâi, eu am fost prima.

CHARLOTTE:

Și ce dacă te-a văzut prima, pe mine m-a văzut a doua și mi-a și promis că mă ia de soție.

DON JUAN (*înceț către Mathurine*):

Ei bine... ce v-am spus?

MATHURINE:

Nu-i adevărat, mie mi-a promis că mă ia de nevastă!

DON JUAN (*înceț către Charlotte*):

Vedeți că am avut dreptate?

CHARLOTTE:

Vezi-ți de treabă... ce tot vorbești acolo? Pe mine mă ia de soție.

MATHURINE:

Degeaba încerci să minți, pe mine mă ia. Nu prostești pe nimeni cu închipuirile tale.

CHARLOTTE:

Păi, e aici, de ce nu-l întrebăm pe el, să nu ne mai certăm aici ca la ușa cortului?

MATHURINE:

Că bine zici... Să spună el cine are dreptate!

CHARLOTTE:

E adevărat că i-ați promis acestei femei că o luați de soție?

DON JUAN (*înceț către Charlotte*):

Vă bateți joc de mine? Cum să-i zic aşa ceva?

MATHURINE:

E adevărat, domnule, că i-ați făgăduit că o veți lăua de soție?

DON JUAN (*înceț către Mathurine*):

Dar ce, credeți că sunt prost? Cum să fac aşa ceva?

CHARLOTTE:

Vedeți că nu încetează?

DON JUAN (*înceț către Charlotte*):

Dați-i pace!

MATHURINE:

Ai auzit și tu, nu a spus nu...

DON JUAN (*înceț către Mathurine*):

Lăsați-o să zică ce vrea.

CHARLOTTE:

Nu, nu... trebuie să știm adevărul.

MATHURINE:

Desigur.

CHARLOTTE:

Da, Mathurine, vreau ca domnul să-ți arate că te înșeli...

MATHURINE:

Dar, Charlotte, văd că domnul te-a zăpăcit puțin.

CHARLOTTE:

Domnule, spuneți odată care dintre noi are dreptate!

MATHURINE:

Așa e! Spuneți-ne, să putem pune punct acestei istorii!

CHARLOTTE (*către Mathurine*):

Ai să vezi tu!

MATHURINE (*către Charlotte*):

Mai bine zis, ai să vezi tu!

CHARLOTTE (*către Don Juan*):

Spuneți!

MATHURINE (*către Don Juan*):

Vorbiți!

DON JUAN (*către amândouă*):

Ce-ați vrea să vă spun? Amândouă susțineți că v-am promis că vă voi lua de neveste. Voi ar trebui să știți căreia dintre voi i-am făgăduit că o voi lua de soție, voi ar trebui să știți mai bine! De ce mă puneți să explic iar și iar? De ce mă obligați să vă repet ce v-am mai spus o dată? Cea căreia i-am promis că o voi lua de soție, și știe ea care e, nu mai are rost să-și împovăreze inima și să se îngrijoreze că o alta vine și susține că și ei i-am promis acest lucru. Eu mă voi ține de promisiune. Nu are niciun rost această discuție... Faptele contează, nu vorbele. Așa că nu are rost să ne tot certăm. Veți vedea voi la momentul potrivit căreia dintre voi i-am făgăduit că o voi lua de nevastă, care e cea care a pus stăpânire pe inima mea.

(Încep către Mathurine.)

Lăsați-o să creadă ce vrea.

(Încep către Charlotte.)

Lăsați-o să-și închipui ce vrea.

(Încep către Mathurine.)

Dumneavoastră sunteți cea care a pus stăpânire pe inima mea.

(Încep către Charlotte.)

Doar pe dumneavoastră vă iubesc.

(Încep către Mathurine.)

Sunteți cea mai frumoasă femeie care mi-a fost dat s-o întâlnesc.

(Încep către Charlotte.)

Toate celelalte femei la un loc nu pot egala frumusețea dumneavoastră. Si acum, dacă nu e cu supărare, plec puțin și sper ca într-un sfert de oră, când mă voi întoarce, să vă găsesc tot aici.

SCENA 6

Charlotte, Mathurine, Sganarel

CHARLOTTE (către Mathurine):

Cel puțin acum știu cu siguranță că pe mine mă iubește.

MATHURINE (către Charlotte):

Pe mine mă va lua de nevastă.

SGANAREL (oprindu-le pe Charlotte și pe Mathurine):

Ah, bietele de voi, mi-e milă de inocența voastră. Mi se rupe sufletul când vă văd cum vă zbateți pentru un lucru fals. Credeți-mă amândouă pe cuvânt... nu credeți poveștile care vi le spune și rămâneți liniștite în satul vostru.

SCENA 7

Don Juan, Charlotte, Mathurine, Sganarel

DON JUAN (în fundul scenei, aparte):

Aș vrea totuși să știu de ce Sganarel nu a venit cu mine.

SGANAREL (către fete):

Stăpânul meu este un prefăcut; singurul lui scop este să abuzeze de voi, de inocența voastră. Își bate joc de femei, se însoră cu cine și cu câte apucă și...

(Îl zărește pe Don Juan.)

Vă spun sincer că nu e adevărat și cine spune și crede asta e un mare mincinos. Stăpânul meu nu se însoră cu cine apucă, nu e un prefăcut și nu urmărește să își bată joc de alții. Ah, uite că e aici!... Întrebăți-l mai bine voi.

DON JUAN (privindu-l pe Sganarel și încercând să intuiască ce a spus):

Da, aşa e.

SGANAREL:

Stăpâne, tocmai le spuneam fetelor că lumea asta e plină de oameni care vor răul altora, e plină de bârfitori și nu ar trebui să dea crezare celor care vă vorbesc de rău. Le spuneam să nu asculte la vorbele tuturor bârfitorilor care vă vreau numai răul...

DON JUAN:

Sganarel!...

SGANAREL (*către Charlotte și Mathurine*):

Da, să știți că stăpânul meu e om de cinste, pot să garanțez asta.

DON JUAN:

Hmmm...

SGANAREL:

Cine spune altfel minte.

SCENA 8

Don Juan, La Ramée, Charlotte, Mathurine

LA RAMÉE (*în șoaptă către Don Juan*):

Domnule, am venit să vă spun că ar fi bine să plecați de aici.

DON JUAN:

Cum?

LA RAMÉE:

Doisprezece călăreți vă caută. Trebuie să sosească dintr-un moment într-altul. Nu știu cum au dat de dumneavoastră, probabil v-au urmărit. Am aflat de la niște țărani că acești călăreți vă caută. Cel mai bine ar fi să fugiți de aici cât mai e timp.

SCENA 9

*Don Juan, Charlotte, Mathurine, Sganarel*DON JUAN (*către Charlotte și Mathurine*):

Din păcate, trebuie să plec din cauza unei întâmplări neprevăzute, dar vă rog să vă amintiți cuvântul pe care vi l-am încredințat și vă promit că, probabil, cel târziu mâine-seară veți avea vești de la mine.

SCENA 10

Don Juan, Sganarel

DON JUAN:

Cum ei sunt mai mulți, iar eu doar unul, mă văd nevoit să recurg la un vicleșug ca să scap de nenorocirea ce se anunță a veni. Îi voi porunci lui Sganarel să se îmbrace în hainele mele, iar eu...

SGANAREL:

Vai de mine, stăpâne, dar vă bateți joc de mine? Cum să mă îmbrac în hainele dumneavoastră? Vreți să mă omoare pe mine? Vă dați seama la ce risc mă expuneți?

DON JUAN:

Haide, repede, nu mai e timp de stat la pălăvrăgeală... Si ar trebui să fii bucuros... Trebuie să fie o onoare pentru tine să ai ocazia să mori pentru stăpânul tău!

SGANAREL:

Vai! Așa onoare să tot am!

(Singur.)

Doamne Dumnezeule, dacă ar fi să mor, te implor, fă cumva să mor pentru oricine altcineva în afară de el!

Actul 3

SCENA 1

*Scena înfățișează o pădure.
Don Juan (în haine de țăran),
Sganarel (în costum de medic)*

SGANAREL:

Și uite că am avut dreptate, nu sunt băiat prost. Uite că suntem amândoi deghizați în hainele astea împrumutate. Cum ați vrut să faceți dumneavoastră la început nu era tocmai potrivit, dar cum suntem îmbrăcați acum, nimeni nu ne va recunoaște.

DON JUAN:

Ai dreptate! Dar de unde ai scos acest costum ridicol?

SGANAREL:

Costumul ăsta? Este al unui doctor mai bătrân care l-a lăsat ca garanție într-un loc de unde l-am luat eu și m-a costat o avere. Dar poate nu mă credeți dacă vă spun că atunci când îmbrac acest costum sunt salutat respectuos de oamenii cu care mă întâlnesc, ba, chiar mă roagă să îi consult, de parcă aş fi chiar un doctor.

DON JUAN:

Nu mai spune...

SGANAREL:

Chiar înainte, câțiva țărani și țărănci, cinci sau șase, m-au văzut trecând și mi-au cerut părerea despre tot felul de boli.

DON JUAN:

Și ce le-ai răspuns, că habar nu ai și că nu te pricepi la astfel de lucruri?

SGANAREL:

Eu, să spun aşa ceva? Chiar deloc. Am vrut să-mi poart haina cu cinste. I-am ascultat ce au avut de zis, apoi am scris fiecăruia câte o rețetă.

DON JUAN:

Și ce remedii le-ai prescris?

SGANAREL:

Am scris rețetele aşa, la nimereală. Ar fi chiar amuzant dacă acești bolnavi s-ar însănătoși și ar veni la mine să-mi mulțumească pentru că i-am vindecat.

DON JUAN:

De ce nu? Nu văd de ce ai fi mai prejos decât medieji adevărați. În fond, nu cred că sunt cu mult mai pricepuți decât tine, iar meșteșugul lor constă într-o prefăcătorie. Ei doar culeg roadele, care, în majoritatea cazurilor, sună nemeritate și profită de pe seama bieților bolnavi care își închipuie că vindecarea lor se datorează leacurilor tale, și în niciun caz nu se datorează forțelor naturii.

SGANAREL:

Cum, stăpâne, nici pentru medicină nu mai aveți respect?

DON JUAN:

Este una dintre cele mai mari înselătorii care există printre oameni.

SGANAREL:

Cum, nu credeți în medicină? În niciun leac, în vinul emetic¹, în sminichie², în arborele casse³?

DON JUAN:

De ce aş crede în aşa ceva?

SGANAREL:

Vai, stăpâne, sunteți mai rău ca un ateu! Toată lumea știe ce efecte miraculoase are vinul emetic. A făcut atâtea minuni încât și cei mai reticenți, care nu aveau incredere în medicină, s-au mirat și au început să creadă că nu e chiar aşa mare prefăcătorie. Uite, de exemplu, întâmplarea care am văzut-o acum vreo trei săptămâni cu ochii mei și de care m-am mirat și mă mir până-n ziua de astăzi.

DON JUAN:

Ce întâmplare?

SGANAREL:

Era un bărbat bolnav, în agonie de vreo șase zile, și nimeni nu mai știa ce să facă cu el, ce leac să-i dea pentru a-i mai ușura suferința și pentru a-l vindeca. Toate leacurile s-au dovedit a fi neputincioase în fața bolii lui. Văzându-l suferind, cineva i-a dat să bea niște vin emetic.

DON JUAN:

Și s-a vindecat?

SGANAREL:

Nu, a murit.

DON JUAN:

Ăsta da leac, n-am ce zice! Extraordinar efect!

SGANAREL:

Cum puteți spune asta? De șase zile se tot chinuia să moară și nu putea, se zbătea în chinuri groaznice. Și,

¹ Substanță întrebuițată în industria textilă pentru fixarea vopselei pe țesătură, dar și în medicină, la prepararea unui vomitiv (n.t.).

² Numele a două specii de arbuști din familia leguminoaselor, ale căror frunze și fructe uscate se întrebuițează ca purgativ și ca diuretic (n.t.).

³ Specie de arbore din Antile folosit în medicină (n.t.).

cum a luat o înghițitură din această substanță, a murit pe loc. Măcar aşa i-a fost curmată suferința. Un leac mai potrivit nu exista.

DON JUAN:

Ai dreptate.

SGANAREL:

Dar să lăsăm la o parte medicina că dumneavoastră oricum nu aveți încredere în ea. Haideți să vorbim de alte lucruri, căci nu știu din ce cauză, dar mi se pare că de când am costumul ăsta pe mine, mi se pare că-s mai deștept și mă face să mă cert cu dumneavoastră sau, mai bine zis, să vorbim în contradictoriu. Știu bine că îmi dați voie să am părerea mea și că nu vă supărați când îmi dau cu părerea, decât atunci când aduc mustrări la adresa dumneavoastră.

DON JUAN:

Ei, bine?

SGANAREL:

Aș vrea să vă cunosc mai bine. Vreau să știu ce gândiți. E adevărat că nu credeți în Dumnezeu?

DON JUAN:

Știi ce? Să lăsăm lucrurile astea la o parte!

SGANAREL:

Vasăzică, nu credeți în Dumnezeu. Dar în iad?

DON JUAN:

Ei!...

SGANAREL:

Bănuiesc că la fel. Dar în diavol?

DON JUAN:

Da, da. În diavol cred.

SGANAREL:

Dar în viață de apoi credeți?

DON JUAN:

Ha, ha, ha... Trebuie că glumești...

SGANAREL:

Sunteți un om pe care aş face bine să îl aduc pe calea cea dreaptă. Şi spuneți-mi în ce credeți atunci? Credeți în strigoi sau în fantome?

DON JUAN:

Mâncă-te-ar ciuma să te mănânce!...

SGANAREL:

Dar aici de ce vă bateți joc de mine? Vă spun sincer că eu cred în strigoi. Fiecare om trebuie să creadă în ceva pe lumea asta. Dumneavoastră în ce credeți?

DON JUAN:

În ce cred eu?

SGANAREL:

Da.

DON JUAN:

Cred că doi plus doi fac patru și patru plus patru fac opt.

SGANAREL:

Frumoasă credință și dovdă de devotament, n-am ce zice! Religia dumneavoastră este, după cum văd, aritmetică. Trebuie să mărturisesc că oamenii își bagă lucruri ciudate în cap și cu cât învăță mai mult, cu atât devin mai puțin înțelepți. De cele mai multe ori aşa se întâmplă. Dar eu, stăpâne, nu am învățat cât ați învățat dumneavoastră, și îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru asta! Nimeni nu poate spune că m-a învățat ceva, dar cu judecata mea, poate limitată, recunosc, văd lucrurile mai bine decât aş fi putut învăța din cărți și înțeleg că lumea asta în care trăim noi nu s-a făcut într-o noapte, ca și ciupercile după ploaie. Aş vrea să vă întreb, după părerea dumneavoastră, cine a făcut acești arbori, aceste stânci, acest pământ și cerul pe care îl putem vedea acolo sus?... Că doar nu s-au făcut singure toate aceste lucruri... Vedeți... de exemplu dumneavoastră, care sunteți aici lângă mine, cum ați apărut pe lume? V-ați făcut singur sau tatăl dumneavoastră a lăsat-o însărcinată pe mama dumneavoastră și nouă luni mai

târziu ați apărut pe lume? Cum puteți să priviți omul și tot din ce este compus fără să fiți măcar puțin uimit de cum au apărut toate aici? Nervii, venele, arterele, plămânii, inima, ficatul și toate celelalte organe care mențin omul în viață și care... Dar opriți-mă dacă vreți să interveniți cu ceva la argumentul meu. Cum să purtăm o discuție dacă nu mă întrerupeți, dacă numai eu vorbesc? Sau intenționat nu vorbiți și mă lăsați să-mi bat gura degeaba?

DON JUAN:

Nu, aştept să-ți termini ideea.

SGANAREL:

Concluzia mea e că eu cred că în om e ceva dumnezeiesc, ceva inexplicabil, pe care toți oamenii de știință la un loc nu-l pot explica. Nu vi se pare că e o minune că eu sunt aici și în timp ce vorbesc cu dumneavoastră gândul meu zboară în alte locuri, iar mintea coodonează totul, face din corp ce vrea ea? Uite: bat din palme, ridic brațele, aplec capul, dau din picioare, o iau la dreapta, la stânga, în față, în spate, mă răsucesc...

DON JUAN:

Cu toată credința ta, dacă nu ai grija cum te întorci, o să-ți rupi nasul...

SGANAREL:

Fie cum vreți. Nici nu știu de ce îmi zdrobesc creierii să vă fac să înțelegeți că fără credință nu se poate. Credeți în ce vreți! Puțin îmi pasă mie că veți ajunge în iad!

DON JUAN:

Bine că ai terminat cu părerile tale despre credință, că ne-am cam rătăcit aici prin pădure. Cheamă-l puțin pe bărbatul care-l văd acolo să ne spună pe unde s-o luăm!

SCENA 2

Don Juan, Sganarel, un om sărac

SGANAREL:

Hei! Hei! Bună să-ți fie inima! Fii bun și arată-ne în ce parte trebuie să o luăm să ajungem în oraș.

OMUL SĂRAC:

Nu trebuie decât să urmați acest drum, domnilor, și de cum ieșiți din pădure, să rămâneți pe partea dreaptă. Dar vă sfătuiesc să fiți atenți că în ultimul timp tare mulți hoți s-au perindat pe aici.

SGANAREL:

Îți mulțumesc, prietene, îți mulțumesc din toată inima și îți rămân dator.

OMUL SĂRAC:

Dacă ați putea să mă ajutați cu ceva pomană...

DON JUAN:

Așa deci, văd că nu faci nimic gratis! Acum te aştepți la răsplată...

OMUL SĂRAC:

Sunt un om sărac, domnule, și trăiesc singur în această pădure de mai bine de zece ani. O să mă rog lui Dumnezeu să vă dea numai bine...

DON JUAN:

Mai bine roagă-l pe Dumnezeu să-ți dăruiască niște haine și ia fă tu bine și nu te mai amesteca în treburile altora!

SGANAREL:

Nu-l cunoști pe omul acesta, așa că mai bine nu-i vorbi de lucruri sfinte! El nu crede decât că doi cu doi fac patru și patru cu patru fac opt.

DON JUAN:

Și cu ce te ocupi tu toată ziua aici, printre copaci?

OMUL SĂRAC:

Mă rog la Dumnezeu toată ziua pentru oamenii miloși care sunt buni cu mine.

DON JUAN:

Şi eşti mulţumit cu asta?

OMUL SĂRAC:

Cum să fiu, domnule? Nu am nimic pe lumea asta.

DON JUAN:

Cum se poate atunci ca un om cu credinţa ta să ajungă în asemenea hal? De ce nu te-a ajutat Dumnezeu?

OMUL SĂRAC:

Credeţi-mă, domnule, nu am nicio bucată de pâine să-mi potolesc foamea, nu am nimic.

DON JUAN:

Ciudat lucru! Dacă tot te rogi, Dumnezeu nu te răsplăteşte pentru rugăciunile tale? Uite cum facem: îți dau un bănuţ de aur dacă spui o înjurătură.

OMUL SĂRAC:

Vai, domnule, dar vreţi să fac un asemenea păcat?

DON JUAN:

Dacă vrei bănuţul de aur, spune, dacă nu, atunci nu spune. Cum vrei tu. Dacă spui o înjurătură, îl dau.

OMUL SĂRAC:

Domnule...

DON JUAN:

Dacă nu spui, nu primeşti niciun bănuţ.

SGANAREL:

Hai, hai, înjură puţin, nu se întâmplă nimic rău!

OMUL SĂRAC:

Nu, domnule, mai bine mor de foame.

DON JUAN:

Bine, bine... Îl dau pentru că iubesc oamenii.

(Uitându-se prin pădure.)

Dar ce văd acolo? Un om atacat de alţi trei oameni?

Unul contra trei? Trebuie să-l ajut!

(Îşi scoate sabia şi fugă spre locul luptei.)

SCENA 3

Sganarel (singur)

SGANAREL:

Stăpânul meu e furios dacă dă buzna aşa într-un pericol fără să se gândească înainte. Dar măcar ajutorul lui a folosit la ceva, fiindcă el și omul atacat i-au pus pe fugă pe cei trei.

SCENA 4

*Don Juan, Don Carlos,
Sganarel (în fundul scenei)*

DON CARLOS (*punându-și sabia în teacă*):

Mi-a fost de mare ajutor intervenția dumneavoastră! Îngăduiți-mi să rog să vă mulțumesc pentru ajutor. A fost foarte generos din partea dumneavoastră să ajutați un străin și...

DON JUAN:

Am făcut ce ați face și dumneavoastră dacă ați fi în locul meu. În asemenea situații, onoarea noastră este în joc și acțiunea acestor oameni e mai degrabă lașă. Dacă nu săream în ajutor, aş fi fost complice celor trei neisprăviți. Dar cum s-a întâmplat de ați ajuns în mâinile lor?

DON CARLOS:

M-am rătăcit de fratele meu și de toți cei care ne însotieau. Încercam eu să-i găsesc, când am dat peste acei hoți care mi-au omorât calul și m-ar fi omorât și pe mine dacă nu interveneați.

DON JUAN:

Aveați de gând să mergeți în oraș?

DON CARLOS:

Da, dar nu vrem să intrăm în oraș, doar prin împrejurimi. O luăm prin satele dimprejur. Eu și fratele meu am fost obligați de situație, și anume din cauza unor evenimente mai supărătoare care ne obligă să ne sacrificăm familiile pentru a ne servi neamul. Răzbunarea,

oricât de dulce ar fi, nu e bună, dacă nu-ți pierzi viața, îți pierzi patria. De aceea mă gândesc la această condiție a unui om de rang înalt care încearcă să fie cinstit, spre deosebire de cum își conduc alții viețile. Destinul depinde de primul netrebnic care va arunca cu injurii și nu știi cum să faci să scapi cu viață, tu, care ești un om cinstit și nu ai nicio vină.

DON JUAN:

În astfel de situații, tot ce ne consolează este faptul că nici acel netrebnic nu o duce mai bine. Dar dacă nu sunt prea indiscret, despre ce împrejurări este vorba?

DON CARLOS:

Nu mai are niciun rost să ținem secret acest lucru și din moment ce toată lumea știe despre jignirile ce ni le-a adus, acum nu mai trebuie să ascundem acest lucru, ci mai bine să ne concentrăm pe răzbunare, de care vreau să afle toată lumea. Așa că, domnule, jignirea căreia îi căutăm acum răzbunare este cinstea surorii mele care a fost sedusă de Don Juan Tenorio, fiul lui Don Louis Tenorio. Îl căutăm de câteva zile și chiar în dimineață asta un servitor ne-a spus că are obiceiul să călărească de-a lungul acestui țărm împreună cu vreo patru-cinci oameni. Dar toate căutările noastre au fost în zadar fiindcă până acum nu l-am găsit.

DON JUAN:

Și îl cunoașteți pe acest Don Juan de care vorbiți?

DON CARLOS:

Eu nu l-am văzut niciodată, dar fratele meu mi l-a descris cu lux de amănunte. Și mai știu că are o reputație foarte proastă și este un om a cărui viață...

DON JUAN:

Opriți-vă puțin, vă rog. E unul dintre prietenii mei și ar fi urât din partea mea să las pe cineva să vorbească rău despre el în fața mea.

DON CARLOS:

Atunci, din respect pentru dumneavoastră, nu mai spun nimic. Măcar atât să fac, după ce ați fost bun și m-ați

scăpat de hoți și mi-ați salvat viața. Dar oricât de bun prieten i-ați fi, mă gândesc că nu sunteți de acord cu treburile ce le face el și sper că nu ne învinovați că îl căutăm să ne răzbunăm pentru tot răul ce i l-a făcut surorii mele.

DON JUAN:

Dimpotrivă! Dacă pot să vă ajut cu ceva, spuneți-mi! Sunt prieten cu Don Juan, dar nu pot să mă opun răzbunării dumneavoastră. Știu că nu a făcut un lucru onorabil și își merită pedeapsa, iar dacă am să pot, am să-l oblig să facă cumva să își repare greșeala, să-și ispăsească pedeapsa pentru fapta lui.

DON CARLOS:

Și ce pedeapsă credeți că ar merita?

DON JUAN:

Pedeapsa pe care o credeți dumneavoastră de cuviință. Așa că nu mai are rost să-l căutați, îl voi căuta eu și-l voi aduce unde-mi porunciți.

DON CARLOS:

O! Dulce speranță! Nu știu cum să îți mulțumesc, dar nu aş vrea să fi și tu complicele acestei răzbunări.

DON JUAN:

Don Juan și cu mine suntem foarte apropiati, aşa că, dacă vreți, spuneți-mi când și unde să-l aduc pentru a-și ispăsi pedeapsa.

DON CARLOS:

Ce trist destin! Să am în mâini soarta prietenului tău, Don Juan!

SCENA 5

Don Alonso, Don Carlos, Don Juan, Sganarel

DON ALONSO (*vorbind cu oamenii din suita sa, fără să-i observe pe Don Carlos și pe Don Juan*):

Adăpați caii și veniți mai aproape cu ei, vreau să merg puțin pe jos.

(Observându-i pe cei doi.)

O, Doamne! Nu cred că văd bine! Cum, dragul meu frate?! Te văd aici vorbind cu inamicul nostru de moarte! Cum se poate aşa ceva?

DON CARLOS:

Inamicul nostru de moarte?!

DON JUAN (*apucând mânerul spadei*):

Da, ați auzit bine. Eu sunt Don Juan. Și chiar dacă sunteți mai mulți ca mine, acest lucru nu mă împiedică să recunosc cine sunt.

DON ALONSO (*luând spada în mâna*):

Ah, trădătorule! Piei din fața ochilor mei înainte să te...

(Sganarel fuge să se ascundă.)

DON CARLOS:

Oprește-te, frate! Îi sunt dator acestui om, pentru că fără ajutorul lui aş fi fost deja de mult omorât de hoți.

DON ALONSO:

Și vrei ca acest lucru să dea peste cap tot planul nostru de răzbunare? Chiar dacă te-a ajutat, acest lucru nu este suficient pentru a-i ierta ticăloșenia de care a fost în stare. Degeaba îi ești recunoscător că te-a salvat, asta nu îl crătușă de răzbunare. Poate îi-a salvat viața, dar nu uita că ne-a necinstit sora!

DON CARLOS:

Știu acest lucru, știu că a săvârșit o ticăloșenie, iar această faptă nu se poate șterge cu buretele. Faptul că îi sunt recunoscător nu diminuează din gravitatea faptei pe care a săvârșit-o. Dar dă-mi atunci voie să-i dau înapoi ce mi-a împrumutat, să îi răsplătesc viața pe care i-o datorez amânând răzbunarea noastră și dându-i răgaz câteva zile să se bucure de fapta sa.

DON ALONSO:

Nu, nu pot să îngădui acest lucru. Dacă amânăm răzbunarea, s-ar putea să nu mai dăm de el. Acum că l-am găsit și avem ocazia de a ne răzbuna, hai să profităm de asta. După ce faptă a fost în stare să săvârșească,

nici să nu te gândești că acum voi sta cu mâinile în sân și-l voi lăsa să-mi scape! Și dacă nu vrei să iei parte la răzbunare, n-ai decât să te retragi și să mă lași pe mine să-mi fac treaba!

DON CARLOS:

Gândește-te mai bine...

DON ALONSO:

Degeaba încerci să-l aperi. Trebuie să moară!

DON CARLOS:

Te rog încă o dată, așteaptă... Nu voi îngădui ca să-l atace cineva și jur pe ce am mai scump că voi face tot ce-mi stă în putință să-l apăr. Dacă el mi-a salvat viața, sunt obligat să fac același lucru pentru el. Va trebui mai întâi să mă omori pe mine pentru ca să ajungi la el.

DON ALONSO:

Cum? Iei partea inamicului în loc să fii de partea mea? Ai uitat ce i-a făcut surorii noastre? În loc să te răzbuni, îi mai și rostești cuvinte frumoase?

DON CARLOS:

Dragul meu frate, hai să nu întrecem măsura. Mai bine să nu ne răzbunăm, chiar dacă am fi îndreptățiți să facem asta, să ne ținem în frâu impulsurile și să nu facem ceva ce n-ar fi potrivit. Să nu lăsăm furia să ne încețoșeze gândirea și să încercăm să judecăm chibzuit. Nu aş vrea să îi rămân dator inamicului nostru și înainte de toate trebuie să îl răsplătesc cumva pentru că mi-a salvat viața. Chiar dacă o vom amâna, răzbunarea noastră nu va fi cu nimic mai blandă. Iar dacă vom amâna răzbunarea, acest lucru ne va face să fim priviți cu alți ochi de toată lumea; că am avut ocazia să ne răzbunăm, dar nu am făcut-o.

DON ALONSO:

Ce slăbiciune ai! Ti s-a întunecat gândirea, nu alta! Să nu-ți duci planul de răzbunare la bun sfârșit fiindcă te chinuie gândul că îi ești dator inamicului, aceeași persoană care acum ceva timp i-a luat cinstea surorii noastre!

DON CARLOS:

Nu îți face griji! Dacă voi face vreo greșală, voi ști foarte bine cum să o repar. Onoarea noastră nu va fi pătăță, și chiar dacă amânăm răzbunarea cu o zi, fiindcă aşa îmi dictează conștiința că ar trebui să fac pentru că m-a scăpat de la moarte, acest lucru nu mă va face să uit de răzbunare, ba, dimpotrivă, dorința de răzbunare va fi chiar mai mare. Don Juan, vedeți cât mă străduiesc să vă răsplătesc pentru binele ce mi l-ați făcut? Dar cu aceeași căldură cu care vă răsplătesc că m-ați salvat de la moarte vă voi răsplăti și pentru ticăloșenia pe care ați făcut-o. Nu vă oblig să-mi spuneți ce gândiți despre asta, vă dau libertatea să vă gândiți la hotărârile pe care le veți lua. Știți bine ce jigniri ați adus la adresa familiei noastre și vă las singur să vă gândiți ce pedeapsă ați merita și cum ați putea repara greșeala. Desigur, există moduri mai dure și mai violente de a rezolva situația, dar nu uitați că mi-ați dat cuvântul că nu veți uita de răzbunare. Vă rog să vă țineți de cuvânt și nu uitați că de-acum încolo voi ține cont doar de onoarea noastră.

DON JUAN:

Nu v-am cerut nimic și nu voi uita ce v-am promis.

DON CARLOS:

Haide să mergem. Nu ne vom abate de la planul nostru, doar l-am amânat...

SCENA 6

Don Juan, Sganarel

DON JUAN:

Hei, Sganarel, ia vino încoaace!

SGANAREL (*ieșind din locul unde s-a ascuns*):

Aici sunt.

DON JUAN:

Asta-i treabă, nenorocitule? O iei la sănătoasa când vezi că sunt în pericol?

SGANAREL:

Iertați-mă, domnule, am fost pe-aici, pe aproape. De când mi-am luat costumul ăsta de doctor pe mine am scăpat de constipație.

DON JUAN:

Obraznicule! Nu ți-ai putut găsi o scuză mai bună? Ia zi, cine crezi că a fost cel pe care l-am ajutat să scape de hoți?

SGANAREL:

Nu știu.

DON JUAN:

E unul dintre frații Elvirei.

SGANAREL:

Cum?

DON JUAN:

E un om cinstit și îmi pare rău că voi avea neplăceri cu el.

SGANAREL:

O să găsiți dumneavoastră o cale de mijloc...

DON JUAN:

Da, dar degeaba. Nu o mai iubesc pe Dona Elvira și faptul că suntem căsătoriți nu schimbă cu nimic sentimentele mele pentru ea. În dragoste, cel mai mult ador libertatea și nu cred că am să fiu vreodată în stare să-mi dăruiesc inima unei singure femei. Ti-am zis asta de o grămadă de ori, mă atrag femeile frumoase și nu mă pot opune... îmi dăruiesc inima acestor femei și de-acolo-ncolo ele sunt responsabile să mențină vie flacără iubirii. Dar ce clădire mare văd între acești copaci?

SGANAREL:

Nu știi ce e?

DON JUAN:

Nu știu.

SGANAREL:

Este mormântul comandorului pe care l-ați omorât dumneavoastră.

DON JUAN:

A, da. Ai dreptate. Nu știam că e chiar aici. Multă lume
mi-a povestit lucruri frumoase despre acest mormânt și
despre statuia comandorului. Hai să vedem și noi că-i
atât de minunat.

SGANAREL:

Stăpâne, mai bine să nu mergem acolo.

DON JUAN:

De ce?

SGANAREL:

Nu mi se pare că e bine să mergeți să îl vedeți pe un om
pe care l-ați omorât.

DON JUAN:

Ba chiar din contră, vreau să mă duc să-l văd fiindcă
aşa îmi dictează conștiința. Hai să intrăm.

*(Mormântul se deschide
și se poate vedea statuia comandorului.)*

SGANAREL:

Vai, ce minunat e... Ce statuie frumoasă! Ce marmură!
Ce stâlpi înalți! Vai ce frumos este... Ce părere aveți,
domnule?

DON JUAN:

Ce să cred? E un om mort aici... Ce e atât de minunat?
Totuși, mi se pare prea de tot că toată viața s-a mulțu-
mit cu o locuință simplă și acum, după ce a murit, are
palat... La ce-i mai trebuie?

SGANAREL:

Uitați și statuia comandorului.

DON JUAN:

Bine îi mai stă în haina de împărat roman!

SGANAREL:

Ia uite ce frumos e făcută statuia... Pare că e vie și că
acum stă să vorbească. Ne aruncă niște priviri de care
m-ar cuprinde teama dacă fi singur, și vă spun sincer
că nu pare prea bucuros să ne vadă.

DON JUAN:

Să fie sănătos atunci, dacă nu știe să aprecieze onoarea pe care i-am dat-o. Ia întreabă-l, vrea să cineze cu noi?

SGANAREL:

Nu cred că e cazul...

DON JUAN:

Întreabă-l dacă-ți spun!

SGANAREL:

Vă bateți joc de mine? Ce, sunt prost să vorbesc cu o statuie?

DON JUAN:

Fă ce ți-am cerut!

SGANAREL:

Ce lucru ciudat! Domnule comandor...

(*Aparte.*)

Râd de prostia pe care mă pune s-o fac stăpânul meu.

(*Tare.*)

Domnule comandor, stăpânul meu, Don Juan, ar dori să știe dacă vreți să-i faceți onoarea să veniți la cină.

(*Statuia își lasă capul în jos.*)

Vai de mine!

DON JUAN:

Ce e? Ce ai? Vorbești odată sau nu?

SGANAREL (*aplecându-și capul ca și statuia*):

Statuia...

DON JUAN:

Ce e cu ea? Ce vrei să spui, netrebnicule?

SGANAREL:

Vreau să spun că statuia...

DON JUAN:

Da? Că statuia... Vorbește odată!

SGANAREL:

Statuia mi-a făcut un semn.

DON JUAN:

Numai prostii vorbești! De unde ai mai scos-o și pe asta?

SGANAREL:

Dacă vă spun că mi-a făcut semn... Vorbesc serios! Nu aş avea de ce să mint. Dacă nu credeți, vorbiți și dum-neavoastră cu ea. Poate...

DON JUAN:

Hai cu mine, fricosule! Te sperii și de umbra ta... Hai să-ți arăt cum se face. Fii atent! Domnule comandor, doriți să veniți la cină?

(Statuia își apăreacă iar capul.)

SGANAREL:

Ați văzut? Ei bine... Am avut dreptate sau nu?

DON JUAN:

Hai să plecăm de aici!

SGANAREL (*singur*):

Uite, măi, că tot nu vrea să creadă!

Actul 4

SCENA 1

*Scena înfățișează casa lui Don Juan.
Don Juan, Sganarel, Ragotin*

DON JUAN (*lui Sganarel*):

Dar mai bine să lăsăm astea la o parte, oricum e un lucru lipsit de importanță. Cine știe ce-am văzut? Poate ne-a jucat fește privirea. Cine știe ce ne-am încipuit că vedem?

SGANAREL:

Stăpâne, nu încercați să negați și să vă îndoiați de ce am văzut. Am văzut cu ochii mei. Cred că acest miracol a fost mai degrabă un semn de la Dumnezeu, care încearcă să vă transmită un mesaj, care încearcă să vă convingă că nu e bine cum vă trăiți viața, care încearcă să vă aducă...

DON JUAN:

Ia ascultă la mine, dacă mă iezi cu aşa prostii despre morală, dacă mai îndrăznești să-mi spui un cuvânt despre ce s-a întâmplat, te rup în bătaie, mă-nțelegi?

SGANAREL:

Cum doriți, domnule. Am înțeles. Ați explicat clar ce-ați avut de explicat. Ce-mi place cel mai mult la

dumneavoastră e că spuneți lucrurilor pe nume, nu vă învârtiți prea mult pe lângă un subiect și spuneți vă de-n față ce gândiți, lucru care-l găsesc admirabil.

DON JUAN:

Haide, pregătește-mi odată cina, că mi-e foame! Adu-mi un scaun, băiete!

SCENA 2

Don Juan, Sganarel, La Violette, Ragotin

LA VIOLETTE:

Stăpâne, a venit să vorbească cu dumneavoastră neguștorul Dimanche.

DON JUAN:

Asta ne mai lipsește acum, să mai și dăm bani. De te a venit să ne ceară bani? N-ai putut să spui că nu-s acasă?

LA VIOLETTE:

De-aproape o oră îi spun, dar nu vrea să mă creadă și a zis că stă să vă aștepte.

SGANAREL:

S-aștepte cât vrea!

DON JUAN:

Nu, mai bine lasă-l să intre! Nu poți scăpa de datorii așa. Trebuie să plătești cumva... Las' că știu eu cum să-l mulțumesc fără să-i dau niciun sfant!

SCENA 3

*Don Juan, Dimanche, Sganarel, Ragotin,
La Violette*

DON JUAN:

A, domnule Dimanche! Intrați vă rog! Mă bucur să vă văd. Și vă rog să-i scuzați pe servitorii mei că v-au făcut

să așteptați atât de mult. Le-am dat ordin să nu mă deranjeze și să spună că nu sunt pentru nimeni acasă, dar, dacă știam că mă așteptați, le-aș fi spus să mă anunțe că sunteți aici. Știți bine că ușa casei mele este și va fi mereu deschisă pentru dumneavoastră.

DIMANCHE:

Vai, vă sunt recunoscător pentru vorbele ce mi le-ați adresat.

DON JUAN (*vorbind cu La Violette și Ragotin*):

Nenorocitilor! Altă dată să nu îl mai lăsați pe domnul Dimanche să aștepte, că vă învăț eu minte!

DIMANCHE:

Nu face nimic, domnule.

DON JUAN (*către Dimanche*):

Cum?! Cum ați îndrăznit să spuneți că nu sunt acasă? Și mai ales domnului Dimanche, cel mai bun dintre prietenii mei...

DIMANCHE:

Vă mulțumesc domnule, dar eu am venit pentru...

DON JUAN:

Aduceți repede un scaun pentru domnul Dimanche!

DIMANCHE:

Nu vă deranjați, sunt bine așa.

DON JUAN:

Nu se poate, vreau să stați comod când stăm de vorbă.

DIMANCHE:

Nu e nevoie.

DON JUAN:

Dați la o parte scaunul și aduceți un fotoliu.

DIMANCHE:

Domnule, nu vă deranjați...

DON JUAN:

Nu, nu e niciun deranj. Știu că vă sunt dator și nu vreau să avem probleme.

DIMANCHE:

Domnule...

DON JUAN:

Haideți, luați loc.

DIMANCHE:

Nu e nevoie. Nu am decât o vorbă să vă spun. Vă fac această vizită pentru...

DON JUAN:

Vă rog, luați loc.

DIMANCHE:

Nu, domnule, sunt bine așa. Am venit aici pentru...

DON JUAN:

Nu, nu voi asculta ce spuneți până nu vă așezati.

DIMANCHE:

Bine, atunci fac cum dorîți dumneavoastră. Eu...

DON JUAN:

Zău așa, domnule Dimanche. Mă bucur că mă ascultați.
Și cum o mai duceți? Sunteți bine, sănătos?

DIMANCHE:

Da, mulțumesc de întrebare. Am venit la dumneavoastră pentru...

DON JUAN:

Bănuiesc că sunteți sănătos tun. Cu asemenea buze roșii, cu un ten sănătos, ca de bebeluș, cu asemenea ochi scânteietori...

DIMANCHE:

Aș vrea dacă se poate...

DON JUAN:

Ce mai face soția dumneavoastră?

DIMANCHE:

E foarte bine, mulțumesc de întrebare.

DON JUAN:

E o femeie tare cumsecade.

DIMANCHE:

Vă mulțumesc și din partea ei. Am venit aici pentru...

DON JUAN:

Şi fetița dumneavoastră, Claudine, ce mai face?

DIMANCHE:

E foarte bine.

DON JUAN:

Drăguță fetiță! Mi-e tare dragă!

DIMANCHE:

Vă mulțumesc. Sunteți foarte amabil. Aș vrea...

DON JUAN:

Dar micuțul Colin mai cântă la tobe? Tot aşa zgromot face?

DIMANCHE:

Tot aşa. Eu...

DON JUAN:

Şi cățelul Brusquet tot aşa latră și mușcă de picior pe oricine vine?

DIMANCHE:

Tot aşa e. Nu mai știm ce să facem cu el.

DON JUAN:

Să nu vă fie cu supărare că v-am întrebat de familia dumneavoastră. Știți că îmi sunteți tare dragi!

DIMANCHE:

Vă suntem îndatorați. Eu...

DON JUAN (*luându-l de mâna*):

Dați-mi mâna, domnule Dimanche. Suntem prieteni?

DIMANCHE:

Sunt la ordinele dumneavoastră.

DON JUAN:

Nicidcum! Eu sunt la ordinele dumneavoastră!

DIMANCHE:

Îmi faceți o mare onoare. Aș...

DON JUAN:

Aș face orice pentru dumneavoastră pentru că sunteți prietenul meu.

DIMANCHE:

O, domnule, sunteți prea bun.

DON JUAN:

Și credeți-mă că nu am niciun interes.

DIMANCHE:

Nu am pus niciodată la îndoială acest lucru. Dar aş...

DON JUAN:

O, dar uitați ce oră s-a făcut! Îmi faceți onoarea să rămâneți la cină?

DIMANCHE:

Nu, din păcate trebuie să mă întorc. Totuși, aş...

DON JUAN (*ridicându-se*):

Adu repede un sfeșnic și condu-l pe domnul Dimanche. Și patru sau cinci servitori să meargă cu el să-l conducă, să nu-i fie urât singur.

DIMANCHE (*ridicându-se și el*):

Mulțumesc, dar nu e nevoie. Pot să mă duc și singur!
Dar...

(Sganarel pune scaunele la loc.)

DON JUAN:

Cum, nu doriti să vă conducă nimeni? N-aș vrea să pătiți ceva! Vă sunt îndatorat și mă gândesc la binele și la siguranța dumneavoastră.

DIMANCHE:

Vai, domnule...

DON JUAN:

Nu am de ce să ascund acest lucru. Știe toată lumea.

DIMANCHE:

Dacă...

DON JUAN:

Permiteți-mi să vă conduc până la poartă.

DIMANCHE:

Nu e nevoie, mă descurc eu. Dar, dacă se poate, aş mai vrea să vă spun...

DON JUAN:

Atunci dați-mi măcar voie să vă îmbrățișez, și să nu uitați că aş face orice pentru dumneavoastră pentru că sunteți prietenul meu.

(Iese.)

SCENA 4

Dimanche, Sganarel

SGANAREL:

Trebuie să vă mărturisesc că stăpânul meu ține tare mult la dumneavoastră.

DIMANCHE:

Aveți dreptate. E atât de amabil și îmi face atât de multe complimente, încât nici nu mai îmi vine să-i cer banii.

SGANAREL:

Vă asigur că stăpânul meu ar face orice pentru dumneavoastră, iar noi la fel.

DIMANCHE:

Te cred, Sganarel. Dar te rog să-i amintești de bani.

SGANAREL:

O, nu vă faceți griji. Vă va plăti datoria.

DIMANCHE:

Dar nu uita, Sganarel, că și tu îmi datorezi ceva bani...

SGANAREL:

Vai de mine, nu mai spuneți!

DIMANCHE:

Cum? Eu...

SGANAREL:

Credeți că nu știam că vă datorez bani?

DIMANCHE:

Ba da, dar atunci te rog să-mi plătești!

SGANAREL:

Haideți mai bine să vă arăt drumul și să vă fac lumină.

DIMANCHE:

Dar banii mei?!

SGANAREL (*luându-l pe Dimanche de braț*):

Vă batetă joc de mine?

DIMANCHE:

Vreau doar...

SGANAREL (*trägându-l de braț*):

Hei! Mai repede puțin!

DIMANCHE:

Am auzit...

SGANAREL (*impingându-l înspre ușă*):

Haideți... mai cu spor!

DIMANCHE:

Dar...

SGANAREL (*îl tot impinge înspre ușă*):

Mai repede!...

DIMANCHE:

Eu...

SGANAREL (*îl dă afară din casă*):

Hai, valea!

SCENA 5

Don Juan, Sganarel, La Violette

LA VIOLETTTE (*către Don Juan*):

Stăpâne, a sosit tatăl dumneavoastră.

DON JUAN:

Tocmai la țanc a picat! De parcă nu sunt și aşa destul de nervos!

SCENA 6

Don Louis, Don Juan, Sganarel

DON LOUIS:

Văd că te miri să mă vezi și nu ești tare bucuros de venirea mea. Să-ți spun sincer, sentimentul e reciproc, nici eu nu sunt încântat să ne revedem. La fel cum tu ești sătul să mă tot vezi, la fel și eu sunt sătul de comportamentul tău. Vai de mine, câte lucruri de care nici nu ne dăm seama facem și ne amestecăm în treaba destinului și a forței divine și, în loc să le lăsăm pe acestea să-și urmeze cursul, noi încercăm să le împiedicăm prin dorințele noastre lipsite de orice judecată. Atât de mult mi-am dorit să am un fiu și m-am rugat cu ardoare să mi se îndeplinească acest vis, iar când soarta mi-a dăruit un fiu, în loc să fiu mândru de el, îmi face doar griji și probleme. Cum anume crezi că pot fi mândru de faptele Josnice pe care le săvârșești, de jignirile pe care le aduci atâtor oameni? Mă străduiesc cât pot să-ți iau apărarea în fața celor care îmi vorbesc despre faptele tale ticăloase și în fiecare zi mă rog la Dumnezeu pentru sufletul tău păcătos și îi cer iertare regelui nostru pentru ticăloșeniile tale. În ce hal ai ajuns! Nu te gândești că nu ești demn de această viață pe care, în loc să o cinstești, o întinezi? În locul tău m-aș băga în pământ de rușine! Ești oare îndreptățit la asemenea orgoliu? Trebuie să-i porți cinste numelui tău, nu să-l necinstești prin ticăloșeniile tale! Și încă te mândrești cu ce faci și te crezi superior celorlalți? Nu ai niciun drept să faci asta! Îți spun drept că în viață cel mai mult contează virtutea. Dacă nu ești un om de omenie, degeaba te-ai născut! Nu avem aceeași onoare ca strămoșii noștri, dar ar trebui să încercăm, pe cât posibil, să le luăm exemplul. Și cinstea cu care și-au trăit viața ar trebui să o luăm ca exemplu și să nu trăim viața în necinste dacă vrem să fim demni de urmășii lor. Așa că degeaba te lauzi că provii dintr-un neam bun dacă îți trăiești viața în desfrâu și pătezi numele familiei tale. Tu ai cu

ce să te mândrești când vorbești de strămoșii tăi, dar acum, dacă ar ști ei de ce ești în stare să săvârșești, s-ar întoarce în mormânt de rușine. Să știi că un om de rang înalt care trăiește întru fărădelege este un monstru pe această lume; virtutea e cea mai importantă, căci fără ea nu poți fi considerat om de omenie. Căci nu rangul contează, ci faptele care le faci, acestea te caracterizează. Îți spun sincer că am mai mult respect pentru fiul unui om simplu, dar cinstit, decât pentru tine, Don Juan, un om de rang înalt.

DON JUAN:

Mai bine v-ați așeza, să puteți vorbi mai bine...

DON LOUIS:

Nu, nesimțitorule, nu vreau să mă așez. Și nici nu vreau să mă mai ostenesc vorbind, căci văd că vorbele mele nu te încălzesc cu nimic la suflet. Dar să știi, fiule, că, de când ai început să faci fapte din astea, ai scăzut în ochii mei. Voi încerca din răsputeri să pun capăt ticăloșenilor tale și voi abate spre tine mânia cerului care te va pedepsi luându-ți cinstea de a te fi născut.

(Iese.)

SCENA 7

Don Juan, Sganarel

DON JUAN (*vorbind încă cu tatăl său, deși acesta din urmă plecase*):

Mai bine ați muri! E cel mai bun lucru pe care l-ați putea face! Dar fiecăruia îi va veni rândul. Și mor de ciudă când văd că părinții trăiesc la fel de mult cât copiii lor.

(Se aşază în fotoliu.)

SGANAREL:

Vă înselați, stăpâne... Nu trebuia să vorbiți aşa...

DON JUAN:

Nu trebuia să vorbesc aşa? Aşa cum?

SGANAREL (*tremurând*):

Stăpâne... Haideți să o lăsăm baltă!

DON JUAN:

Că n-am dreptate!... Cum ar fi trebuit să vorbesc?

SGANAREL:

Nu m-ați înțeles bine, stăpâne. Nu ar fi trebuit să îi îngăduiți să vă vorbească aşa, trebuia să-l dați afară... Ați mai auzit asemenea lucruri impertinente? Un tată care a venit cu reproșuri la fiul său și care îndrăznește să-i spună să-și îndrepte greșelile, care îi amintește de neamul în care s-a născut și care încearcă să-i impună să își trăiască viața în cinste... Asemenea cutezanță eu n-am mai văzut! Sincer, vă admir răbdarea cu care ați ascultat toate lucrurile ce vi le-a spus și, vă spun sincer că, dacă eram în locul dumneavoastră, de mult îl trimiteam la plimbare.

(*În șoaptă, aparte.*)

Vai! În ce hal am ajuns!

DON JUAN:

Deci mai mănânc în seara asta sau nu? Îmi aduci odată cina?

SCENA 8

Don Juan, Sganarel, Ragotin

RAGOTIN:

Stăpâne, a venit o doamnă cu văl pe față să vorbească cu dumneavoastră.

DON JUAN:

Oare cine ar putea fi?

SGANAREL:

Mă duc să văd.

SCENA 9

*Dona Elvira (acoperită cu un voal),
Don Juan, Sganarel*

DONA ELVIRA (acoperită cu un voal):

De ce ești surprins că mă vezi la ora asta îmbrăcată așa? Am un motiv întemeiat din cauza căruia sunt obligată să-ți fac această vizită. Ceea ce am să-ți spun nu mai suportă amânare. N-am venit cu gând de ceartă, m-am mai calmat, nu mai sunt atât de nervoasă pe cât am fost dimineață. Nu am venit să te blestem sau să îți doresc răul, n-am venit cu gândul de a mă răzbuna. Cerul a izgonit din sufletul meu toată ardoarea sentimentelor pentru tine, toată emoția și entuziasmul pe care le simteam când mă apropiam de tine, toată mânia că mi-ai luat cinstea; nu a rămas în inima mea decât o flacără care arde mocnit, cu răbdare și o dragoste detașată care nu e egoistă și care face totul înspre binele tău.

DON JUAN (încep către Sganarel):

Ce, tău au dat lacrimile?

SGANAREL:

Vă rog să mă scuzați, nu m-am putut abține.

DONA ELVIRA:

Această dragoste absolută și inocentă m-a adus aici, pentru binele tău, ca să te fac părtaș la porunca cerului care încearcă să te abată de la calea greșită pe care ai luat-o. Da, Don Juan, știu de toate nebuniile tale! Cerul mi-a deschis ochii și m-a trezit la realitate; tot el m-a îndemnat să vin aici, să te găsesc și să îți spun că și Cerul e sătul de jignirile și de ticăloșeniile tale și s-a saturat să îți ofere compasiune. Cerul e mâños și e gata să cadă peste tine și depinde doar de tine să îți repari greșelile cât de repede; oricum, ești doar la un pas de abis, numai o minune din partea cerului te-ar putea îndepărta de abisul spre care te îndreptă. Nu mai vreau să am nicio legătură cu tine. Slavă Domnului că mi-am revenit din nebunia ce m-a cuprins! M-am întors la mănăstire și

nu cer decât să-mi dea Dumnezeu timp și forță de care am nevoie pentru a-mi ispăși pedeapsa. Voi face tot ce îmi stă în putință ca Dumnezeu să mă ierte pentru că mi s-a încețoșat vederea de iubirea și pasiunea ce ți le-am purtat. Dar totuși, chiar dacă voi sta închisă în această mănăstire, încercând din răsputeri să îmi ispășesc pedeapsa, nu voi putea să nu mă gândesc la faptul că o persoană pe care eu am iubit-o atât de mult și la care am ținut enorm este pe cale să devină un exemplu nefericit al răzbunării cerești. Și nici nu-ți poți închipui cât de bucurioasă aș fi dacă aș putea abate toate aceste acte ale răzbunării și loviturile ce-ți dau târcoale și care, mai devreme sau mai târziu, crede-mă, toate îți vor veni de hac. Don Juan, te implor, acesta este ultimul lucru pe care ți-l voi cere să-l fac... nu mă refuza! Cu lacrimi în ochi, te rog să-ți salvezi sufletul! Și dacă nu vrei să ceri iertare cerului pentru tine, fă măcar acest lucru pentru mine, care m-am rugat cerului pentru izbăvirea ta. Nu mă face să mai sufăr gândindu-mă că vei fi aruncat în brațele chinurilor veșnice! Te rog, dacă nu vrei să faci asta pentru tine, măcar scutește-mi mie suferința!

SGANAREL (*aparte*):

Biata femeie!...

DONA ELVIRA:

Să știi că te-am iubit foarte mult, nimic pe lume nu mi-a fost mai drag ca tine. Te-am iubit atât de mult încât am uitat de mine, mi-am uitat îndatoririle și am făcut totul pentru tine. Tot ce-ți cer acum e să încerci să-ți îndrepți păcatele și să duci o viață mai demnă de această lume. Salvează-ți sufletul, te rog!... Dacă nu pentru tine, fă acest lucru pentru mine, gândește-te la dragostea ce mi-ai purtat-o! Încă o dată, te rog cu lacrimi, lacrimile unei femei pe care cândva ai iubit-o, să cedezi în fața rugămintilor mele!

SGANAREL (*aparte, uitându-se la Don Juan*):

Inimă de tigru!...

DONA ELVIRA:

Acum plec, am spus tot ce aveam de spus.

DON JUAN:

Doamnă, e târziu, mai bine rămâi aici. Te vom găzdui cât vom putea de bine!

DONA ELVIRA:

Nu, Don Juan, nu pot să rămân!

DON JUAN:

Doamnă, te asigur că îmi va face o mare plăcere să te găzduiesc.

DONA ELVIRA:

Nu, ţi-am spus că nu. Nu mai are rost să ne pierdem vremea cu asemenea lucruri. Mai bine lasă-mă să plec, nici nu vreau să mă conduce. Gândeşte-te doar la sfatul pe care ţi l-am dat.

SCENA 10

Don Juan, Sganarel

DON JUAN:

Să ştii că încă mai simt ceva pentru ea. Parcă s-a schimbat ceva la ea. Felul în care era îmbrăcată, înfăţişarea ei, lacrimile... mi-au pus iar inima pe jar. M-aş putea din nou îndrăgosti de ea. S-au aprins din nou scânteie din jarul pe care îl credeam stins pe veci.

SGANAREL:

Deci, vorbele ei nu au avut niciun efect asupra dumneavoastră?

DON JUAN:

Hai mai bine la cină!

SGANAREL:

Prea bine, domnule.

SCENA 11

Don Juan, Sganarel, La Violette, Ragotin

DON JUAN (*aşezându-se la masă*):

Poate ar trebui să mă gândesc puțin la ce-a spus...

SGANAREL:

Da...

DON JUAN:

Da, n-ar fi rău să mă mai cumințesc puțin. Încă douăzeci-treizeci de ani voi trăi cum am trăit până acum și după aceea promit că mă cumințesc!...

SGANAREL:

Vai!...

DON JUAN:

Ce-ai zis?

SGANAREL:

Nimic. Poftiți la masă!

(*Sganarel ia o bucătă de pe una dintre farfuriiile pe care le aducea și o bagă în gură.*)

DON JUAN:

Dar de ce ai obrazul umflat? Vorbește! Ce ai acolo?

SGANAREL:

Nimic.

DON JUAN:

Ia să văd! Vai de mine! Îți s-a umflat obrazul! Aduceți repede o lamă să-l întep să se dezumfle! Săracul om, nu mai poate de durere, se sufocă! Haideți mai repede!

SGANAREL:

Pe cuvântul meu că am vrut doar să văd dacă nu cumva bucătarul s-a scăpat și a pus prea multă sare sau piper în bucate!

DON JUAN:

Hai, pune-te la masă și mănâncă! Văd că îți-e foame. O să discutăm noi după masă!

SGANAREL (*așezându-se la masă*):

Păi, să știți, stăpâne, că n-am mâncat de dimineață! Ia gustați mâncarea asta, nu cred că ai mai mâncat mâncare așa bună!

(*Către Ragotin care, pe măsură ce Sganarel își punea mâncarea în farfurie, îi lua farfuria din față, cum își întorcea capul.*)

Farfuria mea... Unde mi-a dispărut farfuria? Mai încet,
vă rog! La dracu'! Bine mai știi tu schimba farfuriile,
măi, Ragotin! Și tu, La Violette, ce ne dai de băut?

*(În timp ce La Violette îi dă de băut
lui Sganarel, Ragotin îi ia din nou farfuria.)*

DON JUAN:

Cine bate oare la ușă la ora asta târzie?

SGANAREL:

Cine naiba îndrăznește să ne deranjeze la cină?

DON JUAN:

Vreau să mănânc liniștit, aşa că fă bine și nu lăsa pe
nimeni să intre!

SGANAREL:

Lăsați, domnule, că mă duc eu să văd cine e, scap eu de
musafiri nepoftiți!

DON JUAN (*văzându-l pe Sganarel că vine însăcimat*):
Deci? Cine e la ușă?

SGANAREL (*aplecând capul la fel ca statuia*):
E... acolo e...

DON JUAN:

Deci?... Hai să vedem atunci! Să-ți arăt că eu nu mă
sperii aşa ușor ca tine.

SGANAREL:

Vai, Dumnezeule, unde mă mai pot ascunde acum?

SCENA 12

*Don Juan, Statuia Comandorului, Sganarel,
La Violette, Ragotin*

DON JUAN (*către servitori*):

Aduceti repede încă un scaun și mai puneți un tacâm
pe masă! Haide, repede!

*(Don Juan și statuia se aşază la masă.
Don Juan către Sganarel.)*

Haide, aşază-te și tu la masă!

SGANAREL:

Stăpâne, vă spun drept că mi-a pierit foamea.

DON JUAN:

Așază-te la masă, dacă-ți spun! Hai să ciocnim. În sănătatea comandorului! În sănătatea lui Sganarel! Turnați vinul!

SGANAREL:

Stăpâne, vă spun drept că nu mi-e sete.

DON JUAN:

Taci și bea! Cântă în cinstea comandorului!

SGANAREL:

Nu pot, stăpâne, sunt răgușit!

DON JUAN:

Nu contează. Haideți...

(Către servitor.)

Cântați și voi împreună cu el!

STATUIA COMANDORULUI:

Ajunge, Don Juan! Vă invit mâine să luați cina cu mine dacă aveți curajul.

DON JUAN:

Sigur că vin. Dar îl aduc și pe Sganarel...

SGANAREL:

Vă mulțumesc pentru invitație, dar eu postesc mâine.

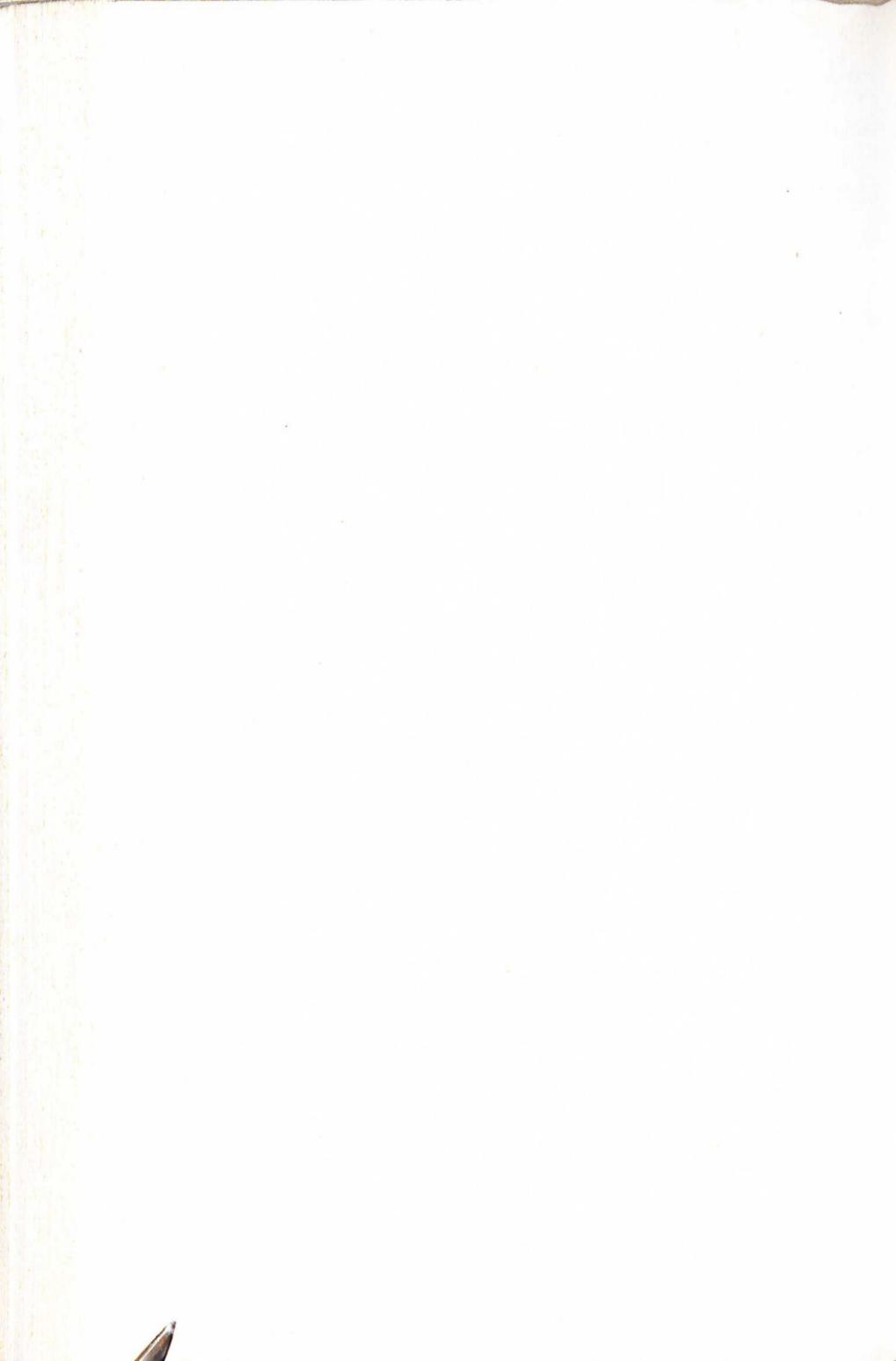
DON JUAN (către Sganarel):

Ia sfeșnicul acela!

STATUIA COMANDORULUI:

Nu e nevoie de lumină, cerul îmi ghidează pașii.

Actul 5

SCENA 1

*Scena înfățișează un colț de țară.
Don Louis, Don Juan, Sganarel*

DON LOUIS:

Cum se poate? E oare adevărat? Cerul mi-a ascultat rugăciunile? E posibil oare, fiule, ca lucrurile ce mi le spui să fie adevărate? Nu cumva îmi dai speranțe false? Pot să mă încred în adevărul vorbelor tale? Oare gura ta adevăr grăiește? Chiar te-ai schimbat?

DON JUAN:

Da, e adevărat. Am încercat să îmi repar toate greșelile. Nu mai sunt același om de ieri. Dumnezeu m-a ajutat să mă schimb. Cred că toată lumea va fi surprinsă de acest lucru. Dumnezeu m-a ajutat să devin mai bun și să îmi deschid ochii, iar acum privesc cu scârbă viață pe care am dus-o în desfrâu și fărădelege. Îmi aduc acum aminte toate păcatele pe care le-am săvârșit și sincer mă mir cum cerul a putut să mă rabde atât de mult și cum de nu m-a pedepsit până acum pentru tot ce am făcut. Numai mulțumită lui Dumnezeu nu am fost pedepsit de fărădelegile mele și vreau să-i mulțumesc pentru asta schimbându-mi stilul de viață și încercând

să îmi repar greșelile. Și sper că Dumnezeu este bun și mă va ierta... De aceea vreau să îmi merit iertarea și vreau să fiu demn de această lume, vă rog atunci să mă ajutați să mă izbăvesc, să fiți povătuitorul meu și să mă ajutați să aleg un drum mai bun în viață, un drum fără de păcate.

DON LOUIS:

Vai, fiule! Nici nu știi ce bucurie mare mi-ai făcut! Toată supărarea mi-a trecut în fața părerii tale de rău. Ce bucurie mare pentru un părinte când își vede copilul că îi pare rău de faptele lui și vrea să se schimbe, s-o ia pe calea cea dreaptă! Am și uitat de toate supărările și neplăcerile pe care le-am avut din pricina ta. Toate acestea le-am șters cu buretele după ce am auzit vorbele tale de iertare! Trebuie să-ți mărturisesc că nici nu-mi vine să cred! Uite, plâng de bucurie. Toate dorințele mele au fost îndeplinite. Cum să nu fiu fericit? Îmbrățișează-mă, fiule, și fie ca gândul tău să dăinuie în această lume! Eu mă duc să-i spun și mamei tale vestea cea bună și să ne bucurăm împreună de faptul că te-ai schimbat. Mă duc să-i mulțumesc lui Dumnezeu că ţi-a dat puterea să fi un om mai bun, să te schimbi.

SCENA 2

Sganarel, Don Juan

SGANAREL:

Vai, stăpâne, ce bine-mi pare că v-ați pocăit! De mult aștept să se întâmpile asta și uite că în sfârșit Dumnezeu mi-a ascultat ruga!

DON JUAN:

Bielul de tine, ce naiv ești. Nătângule!

SGANAREL:

Naiv?

DON JUAN:

Tu chiar crezi tot ce am spus? Chiar crezi că tot ce e-n
gușă și-n căpușă? Gura mea multe poate vorbi, dar asta
nu înseamnă că sufletul meu chiar asta simte...

SGANAREL:

Cum? Se poate ca... Deci nu ați... Totul a fost...

(*Aparte.*)

Ce om!... Ce om!... Ce om!...

DON JUAN:

A fost totul o înscenare, nu m-am schimbat deloc.
Sentimentele mele sunt aceleași.

SGANAREL:

Nu vă dați seama de minunea acelei statui mișcătoare
și vorbitoare?

DON JUAN:

Ei bine, sunt câteva lucruri, acolo, pe care nu le înțeleg,
dar, orice-ar fi, nu cred că acest lucru ar putea să-mi
schimbe părerea și ideile mele, nici să-mi zdruncine
sufletul. Și dacă am spus că vreau să-mi îndrept greșelile
și să-mi trăiesc viața într-un mod exemplar, acest lucru a
fost doar un plan pentru a-l menaja pe tatăl meu, pentru
că am nevoie de el. Am făcut acest lucru și pentru a mă
pune bine pe lângă oameni pentru că nu știu niciodată
ce s-ar putea întâmpla. Vreau să știi, Sganarel, că tu ești
martor pentru lucrurile ce le-am rostit și crede-mă că am
motive serioase pentru a face acest lucru.

SGANAREL:

Cum? Nu ați vorbit serios când ați spus că v-ați schim-
bat? Ați rămas același și doar în ochii lumii vreți să păreți
un om cumsecade?

DON JUAN:

De ce nu? Sunt atâtia oameni pe lumea asta care fac
acest lucru... Folosesc aceeași mască pentru a însela
lumea...

SGANAREL (*aparte*):

Vai!... Ce om!... Ce om!...

DON JUAN:

Ce? Nu mai e nicio rușine să faci lucruri din astea... ipocrizia este un viciu la modă, iar toate viciile care sunt la modă pot fi considerate virtuți. Viața e un teatru, iar să te dai drept om de omenie, acesta este rolul cel mai ușor de jucat dintre toate. Ipocrizia are și ea avantajele ei. Este o armă, care, orice-ar fi, trebuie să recunoșc că e respectată și nimeni nu îndrăznește să zică ceva rău de ea. Toate celelalte vicii ale oamenilor sunt cenzurate și nimeni nu are dreptul și libertatea să înfrunte cenzura, să se opună ei. Or, ipocrizia este un viciu privilegiat care închide gura târgului și care este mult deasupra tuturor celorlalte înșelătorii. Cu ajutorul ei, mulți oameni își ating scopul. Atrage oamenii în jocurile ei, chiar și pe cei de bună-credință reușește să-i convertească și toți devin sclavii acestui viciu, sclavii înșelătoriei. Cunosc mulți oameni care datorită ipocriziei și-au pus în ordine viața desfrânată și s-au dat drept oameni cu frică de Dumnezeu. Și sub haina acestei false credințe, ei au rămas aceiași oameni înșelători care au fost. Toată lumea știe ce viață au dus, ce păcate au săvârșit și cum sunt, dar, cu câteva suspine și păreri de rău, cu capul plecat, se fac că se căiesc din suflet pentru faptele lor. Și lumea îi crede. Așa vreau să fac și eu, să mă salvez și să-mi pun treburile în ordine. Nu voi renunța la obiceiurile mele, dar voi avea grija să mă ascund și să nu fac mare vâlvă cu aventurile mele. Și dacă voi fi vreodată descoperit, știu că toți acești oameni care se folosesc de această virtute mă vor ajuta. În acest mod voi putea face tot ce-mi poftescă inima fără a fi pedepsit. Mai mult, voi judeca drept greșite faptele altora și voi spune că numai ce fac eu e bine. Dacă cineva va îndrăzni să mă jignească, nu-l voi ierta și voi avea eu grija să nu-i meargă bine... Mă voi da drept slujitorul lui Dumnezeu și așa, sub acest pretext, îmi voi pune la pământ dușmanii pe care îi voi acuza de sacrilegiu și necredință, îi voi întărâta pe toți împotriva lor și, chiar dacă nu toată lumea va ști despre ce este vorba, toți îi vor arăta cu degetul și toți vor striga în public împotriva lor, le vor aduce injurii, îi vor condamna și îi vor priva

de libertate. Și uite aşa se poate profita de naivitatea oamenilor și îți poți găsi un rol în această lume plină de vicii în care trăim.

SGANAREL:

O, Doamne, nici nu îmi vine să cred ce aud! Numai asta vă mai lipsea, ca prin ipocrizie să vă atingeți scopul! Acest lucru îmi face oricare... Stăpâne, vă spun sincer că acest lucru a pus capac, nu mai pot să tac, vreau să vă spun părerea mea. Nu mă interesează, puteți face ce vreți cu mine, puteți să mă bateți, să mă omorâți, să-mi faceți ce poftiți, dar trebuie să mă descarc. Și ca să vă demonstrez că vă sunt un valet fidel, vă spun ce am pe suflet. Fără ascunzișuri! Știți, domnule, urciorul nu merge de multe ori la apă, se mai sparge și el. Și cum spune acest autor al cărui nume nu mi-l aduc acum aminte, pe această lume, omul este cum e pasarea pe creangă, cum e creanga pe copac, iar cine e lângă copac urmează povețele lui bune și e om de omenie. Iar sfaturile bune valorează mai mult ca vorbele bune. Vorbele bune se aud în curtea unui suveran, în curte sunt curtezanii, curtezanii sunt la modă, moda vine din imagine, imaginea vine din suflet, sufletul ne dă viață, viața își are sfârșitul prin moarte, moartea ne face să ne gândim la cer, cerul este deasupra pământului, pământul nu e mare, în mare se varsă furtunile, furtunile scufundă corăbiile, corăbiile au nevoie de un căpitan bun, un bun căpitan trebuie să fie prudent, prudența nu o putem întâlni la tineri, tinerii ar trebui să-i asculte pe bătrâni, bătrâni iubesc bogăția, bogăția îi face pe oameni bogați, oamenii bogați nu sunt săraci, săracii au mereu lipsuri, lipsurile nu cunosc lege, cine trăiește în fărădelege trăiește ca un animal, iar prin urmare, o să vă ia dracu'!

DON JUAN:

Ce fel de judecată ai!

SGANAREL:

Dacă nici după ce v-am spus nu o să vă mai îndreptați comportamentul, o să fie văi de sufletul dumneavoastră!

SCENA 3

Don Carlos, Don Juan, Sganarel

DON CARLOS:

Don Juan, bine că vă găsesc, că am ceva de vorbit cu dumneavoastră în legătură cu hotărârea pe care ați luat-o. Știți că îmi pasă și că sunt responsabil de acest lucru. În ceea ce mă privește, aş prefera ca lucrurile să decurgă calm. Aş vrea să vă ajut să urmați calea cea dreaptă și de aceea sugerez să o luați pe sora mea de soție și să spuneți acest lucru în fața tuturor.

DON JUAN (*vorbind pe un ton ipocrit*):

Vai de mine, dar desigur! Vreau din toată inima să vă îndeplinesc numai decât dorința, dar, din păcate, cerul se opune acestei dorințe a dumneavoastră. Eu vreau să îmi schimb cu totul modul de viață, vreau să mă rup cu totul de această lume și să uit ce s-a întâmplat în ea, să mă scap de toată trufia și dezertăciunea și să încerc să-mi ispășesc pedeapsa pentru toate greșelile ce le-am făcut.

DON CARLOS:

Această intenție a dumneavoastră de a vă schimba nu pune nicio piedică în dorința mea, iar compania unei soții legitime nu poate decât să se împace foarte bine cu gândurile pe care ziceți că vi le inspiră cerul.

DON JUAN:

Vai de mine, dar chiar deloc! Vă înșelați! Și sora dumneavoastră este de acord cu mine, ea mi-a spus asta. S-a dus înapoi la mănăstire și în felul acesta cerul ne-a binecuvântat pe amândoi și ne lasă să ne ispăşim pedepsele.

DON CARLOS:

Nu prea ne convine nouă că s-a întors la mănăstire, dar suntem de părere că ea s-a întors acolo din cauza dumneavoastră. Crede că disprețuiți tot ceea ce ține de ea și de familia ei. Acesta este motivul pentru care s-a reîntors la mănăstire, nu altul. Iar onoarea noastră cere ca Elvira să trăiască cu dumneavoastră, să-i arătați că nu o disprețuiți.

DON JUAN:

Acest lucru nu se poate întâmpla. Credeti-mă că am vrut să fac acest lucru, am crezut că acesta este modul de a-mi repara greșeala, dar astăzi, după ce m-am sfătuit cu Cel-de-Sus, am auzit o voce care mi-a spus să nu mă mai gândesc la sora dumneavoastră și că, dacă mă voi căsători cu ea, nu îmi voi mai izbăvi niciodată sufletul de păcate.

DON CARLOS:

Crezi că poți să ne amețești cu asemenea scuze?

DON JUAN:

Tot ce am făcut a fost să ascult vocea lui Dumnezeu, nimic mai mult...

DON CARLOS:

Și chiar credeti că ne puteți amăgi cu un asemenea discurs?

DON JUAN:

Așa mi-a poruncit Dumnezeu să fac.

DON CARLOS:

Ați răpit-o pe Elvira din mănăstire și acum vreți să o părăsiți?

DON JUAN:

Eu doar îi indeplinesc porunca Celui-de-Sus...

DON CARLOS:

Și crezi că o să mai suportăm o asemenea jignire din partea dumneavoastră?

DON JUAN:

Întrebați-l mai bine pe Dumnezeu...

DON CARLOS:

Dar ce aveți cu Dumnezeu, de tot îi spuneți numele?

DON JUAN:

Așa mi-a poruncit Dumnezeu!

DON CARLOS:

Ajunge, Don Juan, am înțeles. Nu aş vrea să mă răzbun aici, nu e locul potrivit, dar stați liniștit că o să vă găsesc eu, și atunci nu veți mai avea scuze.

DON JUAN:

Faceți cum doriti, nu sunt un om fricos și știu să folosesc sabia la nevoie. O să merg pe strada aceea care duce la mănăstire și vreau să vă spun dinainte că nici prin gând nu îmi trece să mă lupt cu dumneavoastră, dar, dacă voi fi atacat de oamenii dumneavoastră, vom vedea ce se întâmplă...

DON CARLOS:

Mai vedem noi, stați liniștit...

SCENA 4

Don Juan, Sganarel

SGANAREL:

Ce-i cu felul asta de a acționa? Să știți că e josnic și că îmi plăcea mai mult cum erați înainte. Speram că veți fi altfel, dar acum am o altă părere. Cred că Dumnezeu, care a răbdat atâtea păcate câte ați săvârșit, s-a cam saturat de toate...

DON JUAN:

Lasă asta! Nu e chiar aşa cum crezi tu! Şi de câte ori oamenii nu...

SCENA 5

Sganarel, Don Juan, o stafie (care a luat chip de femeie infășurată în văluri)

SGANAREL (*observând stafia*):

Vai! Uitați, stăpâne, cerul vă dă un semn!

DON JUAN:

Dacă cerul îmi mai dă vreun semn, ar trebui să vorbească mai clar, să-l înțeleg mai bine!

STAFIA:

Acesta este ultimul moment în care poți cere îndurare cerului, și dacă nu ceri îndurare, soarta ta e compromisă.

SGANAREL:

Ați auzit, stăpâne?

DON JUAN:

Cine îndrăznește să mă amenințe în aşa hal? Cred că recunosc vocea...

SGANAREL:

Vai, stăpâne!... E o stafie... O recunosc după mers...

DON JUAN:

Stafie, fantomă sau diavol, dar vreau să știu cine e!

STAFIA – *iși schimbă infățișarea, acum e Doamna cu coasa în mână.*

SGANAREL:

Vai de mine! Ați văzut cum s-a schimbat la față?

DON JUAN:

Poate să facă orice, că mie nu îmi inspiră teamă. Și vreau să văd dacă e chiar corp omenesc sau stafie. Vreau să demonstrezi asta cu ajutorul sabiei mele...

*(Stafia dispare chiar în momentul când
Don Juan vrea să o lovească cu sabia.)*

SGANAREL:

Vai, domnule, pocăiți-vă și luați-o pe calea cea dreaptă.
Nu vedeți câte semne vă dă cerul?

DON JUAN:

Nici vorbă! Nu aş face acest lucru orice s-ar întâmpla!

SCENA 6

Statuia Comandorului, Don Juan, Sganarel

STATUIA COMANDORULUI:

Opriți-vă, Don Juan! Mi-ați dat ieri cuvântul că veți cina cu mine.

DON JUAN:

Da, aveți dreptate. Unde mergem?

STATUIA COMANDORULUI:

Dați-mi mâna!

DON JUAN:

Poftiți!

STATUIA COMANDORULUI:

Don Juan, dat fiind faptul că v-ați trăit toată viața în păcat, sunteți sortit la pieire de moarte în chinuri și pentru că nu vreți să cereți îndurarea cerului, acesta vă deschide drumul spre trăsnete.

DON JUAN:

O, Doamne, ce se întâmplă? Simt că mă arde un foc invizibil! Nu mai pot! Simt cum tot corpul îmi arde! Vai!...

(Trăsnetul cade zgomotos pe Don Juan.

Pământul se deschide ca un abis și îl înghite.

Din acea prăpastie ies flăcări.)

SCENA 7

Sganarel

SGANAREL:

Vai de mine! Eram sigur că în cele din urmă asta se va întâmpla! Și uite că, dacă el a murit, toată lumea va fi mulțumită. Cerul insultat, legile încălcate, fete seduse și apoi necinstite, familii făcute de rușine, părinți jigniți, femei înșelate și bărbați trădați, toți sunt mulțumiți. Și acum, eu de unde îmi mai câștig pâinea? Cine mă mai plătește?... Cine mă mai plătește?

Sfârșit

Cuprins

Avarul.....	5
Tartuffe	111
Don Juan.....	197

În Biblioteca Adevărul

1. Notre-Dame de Paris - Victor Hugo
2. Marile speranțe vol. I - Charles Dickens
3. Marile speranțe vol. II - Charles Dickens
4. Un yankee la curtea regelui Arthur - Mark Twain
5. Ion - Liviu Rebreanu
6. Cărțile junglei - Rudyard Kipling
7. Ultimul mohican - James Fenimore Cooper
8. Anna Karenina vol. I - Lev Tolstoi
9. Anna Karenina vol. II - Lev Tolstoi
10. Ivanhoe - Walter Scott
11. Chemarea străbunilor - Jack London
12. Papillon vol. I - Henri Charrière
13. Papillon vol. II - Henri Charrière
14. Coliba unchiului Tom - Harriet Beecher-Stowe
15. Gestapo - Sven Hassel
16. Dracula - Bram Stoker
17. Doamna Bovary - Gustave Flaubert
18. Shōgun vol. I - James Clavell
19. Shōgun vol. II - James Clavell
20. Shōgun vol. III - James Clavell
21. La răscruce de vânturi - Emily Brontë
22. Uragan asupra Europei vol. I - Vintilă Corbul, Eugen Burada
23. Uragan asupra Europei vol. II - Vintilă Corbul, Eugen Burada
24. Enigma Otiliei - George Călinescu
25. Somnul de veci • Doamna din lac - Raymond Chandler
26. Mara - Ioan Slavici
27. Idiotul vol. I - Fiodor M. Dostoievski
28. Idiotul vol. II - Fiodor M. Dostoievski
29. Mândrie și prejudecată - Jane Austen
30. Accidentalul • Orașul cu salcâmi - Mihail Sebastian
31. Aventurile lui Sherlock Holmes - Sir Arthur Conan Doyle
- Memoriile lui Sherlock Holmes
32. Winnetou vol. I - Karl May
33. Winnetou vol. II - Karl May
34. Winnetou vol. III - Karl May
35. Pisica • Casa de pe canal - Georges Simenon
36. Călătoriile lui Gulliver - Jonathan Swift
37. Decameronul vol. I - Giovanni Boccaccio
38. Decameronul vol. II - Giovanni Boccaccio
39. Cianură pentru un surâs • Bună seara, Melania! - Rodica Ojog-Brașoveanu
40. O călătorie spre centrul Pământului • Goana după meteor - Jules Verne

41. Romeo și Julieta • Hamlet
42. Trei într-o barcă • Trei pe două biciclete
43. Vraciul. Profesorul Wilczur vol. I
44. Vraciul. Profesorul Wilczur vol. II
45. Extravagantul Conan Doi
46. Spre Far • Orlando
47. Roșu și Negru
48. Robinson Crusoe
49. Golful francezului
50. Moby Dick vol. I
51. Moby Dick vol. II
52. Unde se avântă vulturii
53. Jane Eyre
54. Dune vol. I
55. Dune vol. II
56. Procesul
57. Singur pe lume
58. Avarul • Tartuffe • Don Juan
- *William Shakespeare*
- *Jerome K. Jerome*
- *Tadeusz Dołęga-Mostowicz*
- *Tadeusz Dołęga-Mostowicz*
- *Vlad Mușatescu*
- *Virginia Woolf*
- *Stendhal*
- *Daniel Defoe*
- *Daphné du Maurier*
- *Herman Melville*
- *Herman Melville*
- *Alistair MacLean*
- *Charlotte Brontë*
- *Frank Herbert*
- *Frank Herbert*
- *Franz Kafka*
- *Hector Malot*
- *Molière*

Construiește-ți biblioteca împreună cu Adevărul:
www.adevarul.ro/carte; e-mail: carte@adevarul.ro

Telefon: 021.407.76.38 / 51; Fax: 021.407.76.42